

P. JAN ROSTWOROWSKI T. J.

*OBRÁZKY
ZE ŽIVOTA BOŽSKÉHO
SPASITELE*

S povolením veledůstojného autora

přeložila

HEDVIKA VÁVROVÁ

ř. S. C. J.

S obrazy mistra Jos. Führicha.

VE SV. ROCE 1934

*VYDALO NAKLADATELSTVÍ
KROPÁČ & KUCHARSKÝ V PRAZE*

148-19

Jos. Führich.

KRISTUS VYKUPITEL SVĚTA

NIHIL OBSTAT.

Antonius Stříž,
cen sor

IMPRIMATUR.

Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis.

Pragae, die 7. Octobris 1933.

N.: 13019.

PŘEDMLUVA:

Úryvky, jež tu podáváme zbožným čtenářům, vyšly po prvé v kijevském časopise »Lud Boží«, pod názvem »Obrázky z života a utrpení Božského Spasitele podle P. Mořice Meschlera T. J.« Zamýšlel autor s počátku podati v polském jazyku tyto krásné, ale málo známé kontemplace o životě Kristově, vyňaté z díla: »Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly« od P. M. Meschlera T. J. Díl VI. Cvičba smyslů. Ale s rostoucí prací a vlivem různých činitelů původní plán doznal podstatných změn. Pouhý překlad nabýval vždy větší samostatnosti, až konečně pouto, vížící je s originálem, tak se uvolnilo, že původní název pozbyl důvodu ve svém poměru k němu, zvláště když přibyla řada vypravování, jichž v originále vůbec nebylo. Stačí poukázat, že z díla P. Meschlera použito celkem asi desíti článků; podrženy též některé myšlenky i celkový plán většiny rozjímaných předmětů.

Knížka ta vznikla v dalekém kraji na úpatí sněžného Altaje v nepatrné dědině jižní Sibíře. Byl-li při psaní těchto řádek duchovní styk s Božským Spasitelem autorovi zdrojem útěchy, jež mu oslazoval trpké dny vyhnan-

ství, přeje rovněž každému, kdo dílko to vezme do ruky, aby v soužení a v utrpení nehledal jinde útěchy než tam, kde jest pravá, přehojná a neklamná — v Pánu našem Ježíši Kristu.

»A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.« Přebývá v naší paměti, přebývá v našich myšlenkách, sklání se až k naší obraznosti. Chceš věděti jak? Pohlédni na Něho, kdy leží v jesličkách, kdy spočívá na panenském klíně, kdy káže na hoře, kdy celé noci se modlí, kdy zsinalý visí na kříži, kdy bez porušení odpočívá v hrobě, kdy vítězně vchází do předpekli, kdy třetího dne vstává z mrtvých a ukazuje apoštolům své rány, památky svého vítězství, a kdy posléze před jejich zrakem se vrací v nebeská sídla.

Hledíš-li na to duševním zrakem, zda v pravdě nerozjímáš? Nezaměstnáváš se zbožně a svatě? Rozjímati tyto věci, hle, to zveme pravou moudrostí; neb velkou moudrostí jest zírati na tyto obrazy zrakem své duše a síliti se jejich líbezností.

O tom-li rozjímáš, rozjímáš o Bohu, neboť v tom všem jest můj Pán a Bůh.«

*Sv. Bernard:
Sermo de Aquaeductu.*

1. ZVĚSTOVÁNÍ.

Ve vzdechu, v slzách a v stesku celého pokolení lidského mýjely věky; velký pochmurný Advent Starého Zákona se nechtěl skončit. Nadarmo doráželo na nebe úpěnlivé volání proroků Israele: »*Roztrhni nebesa a přijď!*« Nadarmo stoupala ze země nemá prosba nevýslovné touhy po milosti a pravdě: slíbený Mesiáš nepřicházel, a žádný záblesk jitřenky nevěstil, že se již blíží *Východ s výsosti*.

Ano, noc temnější pokrývala zemi, a soumrak vždy hustší — podle předpovědi Isaiášovy — obestíral národy jak rubášem smutku a beznadějného utrpení. Ve vyvoleném národě již umlkly hlasy proroků, a vždy víc a více sláblo světlo pravé víry; v lůně pohanských národů již dohasly poslední paprsky původního zjevení, a před dušemi se otvírala jen strašná propast, kterou marně oživiti usilovaly výmysly pohanských tradicí a přepjatá víra slepé pověrčivosti.

V těchto temných pustinách bloudilo srdce lidské po cestách nepravosti, krvácejíc z nescíslných ran a tonouc vždy hlouběji v kalu nejhroznějšího ponížení. V jeho nitru vřely náruživosti, na jejichž zkrocení nebylo síly; zevně pak zatínalo do něho své zuby a drápy celé ústrojí starověku, jemuž zákonem byla přesila a jehož ovocem byly krutost a bezpráví.

I shlédł Pán na syny lidské, aby viděl, zda mezi nimi jest kdo rozumný a hledá Boha —

*ale nenalezl. Všichni se odchýlili, všichni se stali neužitečnými a zlými, kazíce se ve svých rozkošech; i nebylo, kdo by činil dobré, nebylo ani jediného. Na jejich cestách neštěstí a smutek; jejich srdce pyšné, neposlušné, nerozumné, svárlivé, sobecké a nemilosrdné, bylo plno hněvu a hrabivosti, závisti a vraždy, zra-
dy a sváru. Bůh byl se země vypuzen a s Ním i pravda, pokoj a štěstí; v nestoudné vítězo-
slávě vystupoval všude jen kníže temnosti a duch všeliké zloby; proto na konci lidských cest otvírala svůj jícen propast záhuby.*

I mohlo se zdát — poněvadž svět zapomněl na svého Stvořitele — že Bůh dopustil, aby lidstvo bloudilo a beznadějně hynulo na cestách zavržení. Ve skutečnosti však bylo jinak; nejsouť *myšlenky Boží jak myšlenky lidské*. Kdy pokleslý a nevděčný člověk se řítí v nejhlubší propast hříchu a bídy, tehdy v lůně jasnosti nepřístupné, kde u věčném klidu sídlí nezkončené Slitování, promluvil hlas, jenž záhy měl zavzněti po celé zemi: »*Lito jest mi lidu...*« A jako kdysi v nevýslovné rozmluvě božských Osob bylo pověděno: »*Učiňme člověka...*«, tak řekla nyní odvěčná Láska: »*Vykupme lidstvo!*«

Po tomto rozhodnutí začaly ihned působiti *útroby Božího milosrdenství* na povznesení kleslého člověka. A jakou cestu si zvolí Moudrost nejvyšší ke smíru s lidstvem, aby je mohla vytrhnouti z otroctví a hanby? Zda v hloub nepaměti uvrhne všecky jeho viny a

zdarma roztrhne rozsudek jeho věčné záhuby? Anebo vzbudí snad nového proroka, jenž jménem Božím vyzývat bude k pokání, a oznámí pak lidem odpuštění? Nebo pošle na svět anděla míru, jenž uvede bloudící na pravou cestu a opětně jim otevře brány ráje života?

Tak by mohlo myslet ve své tesknosti stvořené srdce; ale tak nesměšlela *vlídnost a dobrota našeho Boha Spasitele*. Ve své bezmezné tichosti a lásce pojal Bůh jiný plán, líbezný jak láska Jeho srdce, veliký a nevystihlý jak hlubiny Jeho nesmírnosti. Vykupitelem lidstva nebude anděl, nebude ani pouhý člověk; sám Bůh sestoupí na zem a přidruží se k ubohé lidské rodině, aby ji povznesl až k sobě; ne zdarma bude vina odpuštěna, ale sama jedna z božských Osob se stane člověkem a svou krví splatí hříchy celého světa.

I konány přípravy k tomuto dílu, tak tichému, že *nepoznal ho žádný z knížat tohoto světa*, a tak jasnému a čistému, jak cesty a stezky Božích myšlenek.

Zbožný dům Joachima a Anny pocházel přímo z rodu Davidova; ale dávno již minul lesk královského původu, dávno zaniklo i všechno bohatství. Snad zbožní manželé přebývali kdysi ve hlavním městě; aspoň starobylá tradice ukazuje podnes na stopy jejich domu nedaleko bývalého chrámu; ale s léty se uchýlili do ústraní v Galileji, kde v Nazaretě měli neb si koupili malou usedlost. Jak dlouho žili, není známo; ve chvíli, kterou Bůh si vyvolil za

zoru lidského spasení, evangelium se zmiňuje pouze o jediném obyvatelce nazaretského domku; jméno její bylo Maria.

Byla to dívka patnácti neb šestnáctiletá, vychovaná, jak učí tradice, v chrámě jerusalemském, a té doby zasnoubená muži z rodu Davidova, který, chud jak ona, měl v Nazaretě skrovnou tesařskou dílnu.

Z dvojího obřadu, kterým se mělo dokonati židovské manželství, se odbyl mezi Marií a Josefem teprve první, t. j. úkon zasnoubení, podobný více méně dnešnímu; slavnostní uvedení nevěsty do domu snoubencova mělo podle tehdejšího zvyku nastoupiti o několik měsíců později.

Maria tedy nepřebývala ještě se svým budoucím chotěm, ale ve svém rodném domě buď u své matky, ovšem žila-li tato ještě, nebo pod ochranou některé ze starších příbuzných. Žila uzavřeně a sama, jak zákon předpisoval zasnoubeným dívkám; nikdo nepředvídal, ani ona sama, co v záměrech Božích mělo býti ovocem této samoty. Nikdo netušil, že oči celého nebe shlížejí na její domek; nikdo neviděl oněch skvoucích proudů milosti Boží, jež jak *řeka obveselující město Boží*, splývaly bez míry a bez konce do její duše.

Byla přecistá a slíbila Bohu věčné panenství — ale tenkrát svět netušil, že před jejím početím se rozestoupily před ní nečisté vlny dědičného hříchu; byla svatá, ale skryto bylo lidským očím, že svou svatostí převyšuje vše-

cky kůry andělů, ano že jak sluncem jest přioděna svatostí samého Boha; byla milá a tichá; ale jediný Bůh viděl až na dno tohoto srdce, jež jasně, jak zrcadlo bez poskvrny, odráželo v sobě obraz Dobroty nestvořené.

Za modlitby a práce míjely jí dny v domku nazaretském, když jednoho dne chudá světnička se zastkvěla nebeským světlem. Maria vzhlédla s údivem, ale neulekla se: v postavě viditelné stál před ní anděl Páně a v hluboké úctě se skláněl k jejím nohám. Potom pozvednuv hlavu, pohlédl na ni s pokornou láskou a pak hlasem, v němž se ozývala radost celého nebe, řekl: *»Zdrávas, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami!«*

Nebeský posel domluvil, zíraje na ni s výrazem nevýslovné úcty; ale z úst Mariiných se neozývala žádná odpověď.

Jak zavanutím větru se rozvlní průhledná hladina vodní, tak klidný křišťál její duše se rozrušil nesmělou otázkou, co má znamenat tento neslýchaný pozdrav, a proč se ho dostalo právě jí? A poněvadž marně pátrala v hlubinách své pokory po vyjasnění, stála tu mlčky se zrakem sklopeným, v záři panenské své skromnosti a v jasném světle moudrosti Boží.

I zavzněla opět andělská slova jak sladká, světu neznámá hudba: *»Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Až počneš v životě a porodíš Syna a nazveš jméno Jeho Ježíš. Ten bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude, a dá mu Hospodin Bůh trůn Da-*

vida, otce Jeho, a bude kralovati v domě Jakubově na věky, a království Jeho nebude konce.»

Tu se anděl odmlčel . . . jak pod tíhou toho nesmírného, co Bůh nyní skrze něho oznámil. Zvěstovalť mladičké Panně, že bude Matkou vtěleného Boha a Královnou tvorstva; zvěstoval jí slávu, kterou kromě jediného Stvořitele nikdo neměl převýšit; odhalil před ní obrovský skvoucí obraz překrásných děl Božích, jichž ona měla býti počátkem a zdrojem.

A co odpoví tato z tisíců vyvolená, tato nade všemi požehnaná a milovaná, tato milosti plná, určená k nedostižné, téměř nekonečné slávě?

Maria srozuměla; ale uprostřed těchto skvoucích, s nebe na ni splývajících proudů tu stála tichá a skromná. Její srdce se nezachvělo touhou, jejích zraků nevábily ty převzácné klenoty, nad něž nebylo drahocennějších v pokladech nebeských. Chovalať v srdci klenot přecházející a věděla, jak milý jest Tomu, jenž pase mezi liliemi.

Povznesla své jasné oči na zvěstovatele slávy, a její mírný pohled byl pln očekávání a prosby.

»Kterak se to stane?« tázala se tiše, *»když muže nepoznávám?«*

Jak se to stane — Maria? Tážeš se, jak se stane, aby zvěstované příslibení Boží neporušilo tvého panenství?

Viz, Bůh přepodivným zázrakem tě učiní

ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE.

panenskou matkou; zůstaneš přečistou pannou a zároveň budeš Matkou Boží; tvá duše i tvé tělo zůstanou navždy zahradou uzavřenou, do níž vejde jedině Běránek Boží, aby se pásł mezi záhony vonných květů a trhal si lilie.

A z úst anděla se vyřinula čarokrásná velepíseň Božího mateřství a čistoty panenské:

»Duch Svatý sestoupí v tebe a moc Nejvyššího zastíní tě; proto to svaté, jež z tebe se narodí, slouti bude Syn Boží. A aj, Alžběta, příbuzná tvá, i ona počala ve svém stáří syna; nyní jest již v šestém měsíci ta, která sluje neplodná; neb u Boha není nemožná nižádná věc.«

Po malé světničce se opět rozhostilo ticho; nebe a země, minulost a budoucnost, čekaly na panenské *»Staň se«*, kterým měly nastoupiti nové dějiny světové a veliká náprava všeho, co bylo pokaženo.

Maria pochopila; ve světlém vidění vystoupilo před ní vše, co jí mělo přinésti poselství andělovo. V jasnosti Ducha Svatého viděla sebe povznesenu k výši, k níž nedosahá oko stvořené; viděla kol své hlavy korunu dvacíti hvězd a hluboko pod sebou i ty nejvznesenější kůry andělské, i celý svět stvořený rukou Boží. Ve velkém díle lidské spásy spatřila vedle Syna i sebe jako matku a spoluvykupitelku lidí; zároveň však poznala neb vytušila, že cestou k této slávě bude nesmírné utrpení, jehož ostrží vnikne až do nejtajnějších hlubin její duše.

Viděla to vše a přece její vnitřní zrak nespočinul ani na budoucí slávě, ani na utrpení k ní vedoucím. Čistá její duše byla tak silně utvrzena v pravdě, že nežila pro sebe, nýbrž jen pro Toho, který ji stvořil, a v sobě soustřeďoval celou její lásku. Bůh to chce, nechť se stane! Buď požehnaná Jeho nejsvětější vůle! Bůh to chce — a tedy hotovo jest srdce mé, aby v blahu anebo v soužení sloužilo Jeho přepodivné slávě!

Nejsvětější Panna sepjala ruce; v její tváři se zračila hluboká usebranost. Nemyslíla na sebe a netušila, že vyřkne největší slovo, jež kdy vyšlo z úst stvoření; pověděla pouze, čím přeplněno bylo její srdce, když řekla s pokornou důvěrou a s bezmeznou oddaností: »*Ejhle, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!*«

»*Staniž se!* ...« i stalo se okamžitě, stalo se na nebi i na zemi; stalo se, *před Nímž sklání se každé koleno na nebi, na zemi i v podsvětí.*

»*Staniž se!* ... i stal se div: Slovo, jež přebývalo u Boha v přejasném světle Otcovského lůna, to Slovo učiněno jest tělem a přebývalo mezi námi plné milosti a pravdy.

Staniž se — i stalo se; zmizela propast zející mezi nebem a zemí, neb samo nebe sestoupilo v tiché sídlo panenského života.

Staniž se — i skončila se poušť, skončily se temnoty a touhy, neboť do panenského lůna sestoupil *Emmanuel*, t. j. *Bůh s námi*, radost všech srdcí a skvoucí světlo světa.

Anděl se sklonil až k zemi, aby vzdal úctu

Matce svého Pána, a duše nejsvětější Panny se octla u vytržení prvního na světě spojení Boha s tvorem. V jejím lůně vedle jejího vlastního srdce začalo bít ještě jiné živé srdce, lidské a božské zároveň, Srdce tak velké, že *přebývala v Něm tělesně veškerá plnost Božství*. I slyšela jasně ve svém nitru modlitbu vznášející se z tohoto Srdce jak tichý šepot ranní modlitby na prahu pozemského života: *»Obětí zápalných a záhříšných jsi nechtěl, ale dal jsi mi tělo, i řekl jsem: Hle přicházím, bych konal vůli Tvou!«*

Srdce Matčino bilo souhlasně se Srdcem Synovým: duše její se spojila s duší Kristovou v oné přepodivné modlitbě, jež měla kdysi proměnit svět: *»Přiď království Tvé! Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi! ...«* A důvěra její se nezachvěla při pomýšlení, že té chvíle zahaluje zemi ještě temná noc. Sílilať ji nezvratná jistota, že prchnou temnoty a noc ustoupí vycházející již nad světem jasné zori Božího dne.

A v záři tohoto východu se nesla k ní z dalekých prostorů a věků mohutná harmonie tisíců zvonů, vyzvánějících na *»Anděl Páně«*, a miliony lidských rtů opakovaly zbožně andělský pozdrav: *»Zdrávas, milosti plná, Pán s tebou!«*

2. NAVŠTÍVENÍ.

Když za odcházejícím andělem se zavřely tajemné dveře nadzemského světa, zůstala

Maria sama s převzácným svým Hostem, o němž mohla nyní v novém a dosud neslýchaném významu říci: »*Bůh mého srdce a částka moje Bůh na věky.*« V chudé, před chvílí tak ozářené světničce rozhostil se opět temný soumrak; ale v nitru Mariině zářila tak skvoucí zora, že u porovnání k ní temnotou bylo i nejjasnější slunce polední. Její Bůh a její Syn žil skutečně v jejím lůně a rozléval v jejím srdci paprsky své neskonale dobroty; proto celá její duše hořela láskou, a rty její šeptaly u vytržení: »*Miláček můj náleží mně a já Jemu.*«

Ač nejsvětější Panna byla povznesena duchem vysoko nad světy, nepozbylo její jasné a prosté srdce citu pro ty, které milovalo na zemi. Právě se dověděla z úst andělových, že vroucně milovaná příbuzná zakusila po dlouhé neplodnosti návštěvy Boží, a zpráva ta naplnila jí srdce hlubokou radostí. Alžběta bude mít syna... Uschnou její slzy a skončí se dlouho neukojený žal. Jak by neměla pospíšiti v její náruč, jak se s ní neradovat, že *Bůh odňal od ní pohanění mezi lidmi!*

Dávný zvyk nedopouštěl sice zasnoubeným dívkám se objeviti ve veřejnosti; ale v srdci Mariině panoval již nový zákon Kristův, jehož nejvyšším příkazem jest láska. Proto bez váhání spěchala za tímto hlasem, zejména když k vlastnímu pocitu se přidružilo ještě zvláštní vnuknutí Boží, jež této cestě určilo svatou a velmi důležitou úlohu.

Přípravy na cestu netrvaly dlouho. Teprve

několik dní minulo od poselství andělova, a již nejsvětější Panna spěchala kvapným krokem po strmé stezce, vedoucí z Nazareta do údolí Esdrelon, odkud zamířila v hornatý kraj pokolení Judova.

Rodina Zachariášova, podobně jak mnoho kněžských rodin, nepřebývala v Jerusalemě, nýbrž v jednom z oněch starobyklých měst judských, která byla rozseta jižně od hlavního města po obou svazích horského hřbetu, jenž dělil podélně celou jižní Palestinu. Byla-li místem jejího pobytu Jutta neb Ain - Karim anebo starobylý Hebron, nemůžeme dnes s jistotou tvrdit; ale dojista měla Maria před sebou čtyři až pět dní cesty, vedoucí některou z hlavních silnic tehdejších poutnických karavan.

Byl konec března. Svatá země po zimních deštích se objevila v nejkrásnější jarní ozdobě. Před okem a srdcem nejsvětější Panny vystupovaly všude nedostižné obrazy Velepísně: *»Zima pominula, deště ustaly, kvítí se ukázalo v zemi naší; hlas hrdličky slyšán jest, a kvetoucí vinice vydaly svou vůni...«* Marně však vábily Marii svěží barvy a vůně, marně ty čarovné krásy jarní přírody; jiné obrazy jímaly sklopené oči její, a v duši se ozývalo tiché volání Boží: *»Pospěš, přítelkyně má, holubičko má, krásná má! Přijď!«*

Proto spěchala, nikde se nezastavujíc kromě potřebného odpočinku a občerstvení. Již rychlým krokem minula hrozivé zdi hrdého

NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE.

Samaří, minula i starodávne Silo a Bethel, pozdravila mimochodem Jerusalem s drahou kolébkou svého dětství, posvátným chrámem; zůstavila za sebou na horském úbočí i ty bílé domky betlémské, s nimiž záhy měly ji spojití vzpomínky nejsvětější, když posléze před ní vystoupil cíl její cesty. Otevřela se jí vklíněná mezi skalnaté pahorky rozkošná kotlina, v jejíž hloubi ve stínů temných cypřiší stál Zachariášův dům u pěkné studně mezi olivovníky a vinicemi.

Srdce Mariino mocně zatlouklo; radost dodala síly znaveným údům. Již vešla na dvůr, již překročila práh jizby, v níž matka předchůdce Páně ukrývala před světem svůj požehnaný stav, již otvírala náruč, aby s radostným pozdravem přitiskla k srdci milovanou příbuznou, když stanula náhle ve svatém úžasu, jak činívá člověk, spatří-li neklamné znamení moci Boží.

Sotva se totiž ukázala na prahu a vyřkla slovo srdečného pozdravení, cos podivuhodného se stalo s Alžbětou: octla se náhle jak v nebeském vytržení. Povstavši, zvedla ruce, na vrásčité tváři se objevil ruměnec, oči zahorěly svatým nadšením. *»Požehnaná tys mezi ženami,«* zvolala hlasem velikým, *»a požehnaný plod života tvého . . . Odkud mi to,«* dodala s nevýslovnou pokorou, *»že Matka Pána mého přišla ke mně?«*

Nejsvětější Panna neodpovídala; zmocnilť se jí hluboký údiv. Dosud nikomu se nesvěřila

se svým tajemstvím; odkud tedy žena Zachariášova zná divy Boží v ní dokonané? Nepředešel jí snad anděl s touto neslýchanou zvěstí? Aneb snad Ten, ježž nosí v lůně, sám začíná zjevovati velikost její slávy?

Alžběta však rozptýlila pochybnosti, zrcadlící se v očích Mariiných. Se svatou hrdostí mateřskou vypravovala o svém dítěti, zjevujíc zároveň, kým se jí dostalo Božího osvětlení. *»Nediv se,«* pravila, *»vše oznámil mi vyvolený nástroj, který nosím ve svém lůně; neboť aj, jak došel hlas pozdravu tvého do mých uší, zaplesalo dítě v mém životě...«*

Ano, bylo tomu skutečně tak. Jan Křtitel již započal své poslání, začal plnit předpověď: *»A ty, dítě, prorokem Nejvyššího slouti budeš, neboť půjdeš před Pánem připravovat cesty Jeho...«* Předcházel Ho skutečně; neboť když ještě nikdo kromě Marie nevěděl o vtěleném Slovu, on vytušil Jeho přítomnost; osvětlen a poučen před časem milostí Boží, mocným pohybem drobného těla poučil svou rodičku, že před ní stojí Matka Kristova. *»Namáhal se,«* jak pěkně praví sv. Jan Zlatoústý, *»aby mohl vyjít z lůna mateřského; ještě se nenarodil a již chtěl spěchat před tváří Kristovou; ještě nemohl vydati hlasu a již chtěl volat jak později na poušti: »Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa!«*

Alžběta zastoupila nemluvně, dobrořečíc Synu a Matce. *»Blahoslavená jsi, která's uvěřila,«* volala u vytržení, *»neb se vyplní, co ti*

pověděno od Pána: co svatého se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží. A chvála tvá nepomine z úst lidí, kteří na věky budou pamětlivi moci Páně; u všech národů, kteří zaslechnou tvé jméno, bude v tobě veleben Bůh israelský!«

Domluvivši matka předchůdce Páně vztáhla svou náruč, aby objala Matku svého Pána; leč nyní na Marii došla řada Božího nadchnutí. Vidouc, jak velkolepě se začínají plniti učiněné předpovědi, cítila náhle, jak celá její bytost se unáší na perutích nevýslovné radosti. Povznesši oči k nebi, zkřížila ruce na hrudi, a její tvář se zaskvěla nebeským světlem. Chvilí se pohybovaly její rty v tiché modlitbě, ale brzo vytryskly dlouho tlumené city v hlasný chvalozpěv. Jak mohutné jasné vlny protrhnuvší hráz, se řítí proudem křišťálů a stříbra, tak z přeplněného srdce nejsvětější Panny se vyřinul překrásný hymnus díky a chvály. *Velebila Boha, že velké věci učinil Ten, jenž mocný, a jehož jméno svaté; děkovala Mu za celý národ Israelský, za celý Starý Zákon, že se ujal Israele, služebníka svého, jakož byl mluvil k otcům našim, k Abrahamovi a semeni jeho na věky; velebila Pána, že učinil moc ramenem svým, že sesadil mocné s trůnu a vyvýšil ponížených; slavila Jeho dobrotu, že od pokolení až do pokolení jest milostiv těm, kteří se Ho bojí.*

Modlitba stoupala z úst Mariiných jak obláčky vonného kadidla; vědělať Maria plně, kdo jest a co mluví. Ta tichá dívka byla si vědoma, že jejím chvalozpěvem zpívá celý

Starý Zákon svou radost z příchodu Spasitele; vědělat též, že Nový Zákon, v němž *blahoslavití ji budou všichni národové*, bude s ní pěti tento díkůzpěv jako nejčistší a nejvznešenější výraz chvály Boží.

Tak se i stalo. Z tichého domu Zachariášova se nesl onen *Magnificat* daleko do celého světa; uslyšela jej celá Církev Kristova; od té doby jej s ní pěje každé křesťanské srdce, kdy osvědčiti chce Bohu svou vděčnost.

Minulo vytržení nejsvětější Panny, a opět celou její postav obestřel čarokrásný závoj skromnosti a pokory, pod nímž jediné oko Boží mohlo postřehnouti lesk nedostižné slávy. Něžně se vítala nyní se svou starší příbuznou, blahopřejíc jí k mateřství; pozdravila i jejího manžela a všecky domácí, a pak začala v rodině Zachariášově plnití tiše překrásnou úlohu světlého paprsku, kterou jí připisuje tušení svaté Církve v tajemství jejího Navštívení. Svou vlídností a tichostí byla útěchou, svou dobrotou a úslužností ustavičnou pomocí, svou přepodivnou moudrostí všem dobrou radkyní, svou usebraností nádobou a vzorem vznešené pobožnosti. Zastupovala Alžbětu v řízení domácnosti a pomáhala jí v rostoucím oslabení; dovedla se dorozuměti i se starým Zachariášem, již od šesti měsíců hluchým a němým; slovem i počínáním vzdělávala domácí i hosty; na sebe zapomínajíc, žila jen pro své bližní.

Jen když po denní práci za večerního chlád-

ku usedla s Alžbětou v altánku domácí vinice, rozvázala se jí ústa vypravováním o nevystihlých, jí udělených milostech Božích. Za těchto líbezných rozmluv, kdy nad hlavou jim zářil měsíc a ticho přerušovalo jen jednotvárné cvrkání lučních kobylek, slyšely obě matky z lůna svého tlukot dvou srdcí, která milostí a láskou rozmlouvala spolu beze slov. Ježíš z Mariina lůna posvěcoval a osvěcoval dále svého předchůdce; a v lůně Alžbětině byl již maličký Jan oním přítelem Ženichovým, jenž *stojí naslouchá a raduje se, slyše ženichův hlas.*

Konečně po třech měsících nadešel veliký den. Alžbětě se naplnil čas, i porodila syna. Když Maria vzala dítě do náručí, upřelo na ni svá černá očka, jak by poznávala tu, které vděčilo své předčasné posvěcení. Potom přišla slavnost obřezání a udělení dítěti, z vnuknutí Božího, tajemného jména Jan; i otevřela se Zachariáši ústa a mohl opět mluvit a velebiti Boha.

Ale tyto zřejmé a zázračné projevy moci Boží, o nichž zvěst se roznesla záhy po všech horách judských, byly pro nejsvětější Pannu příliš hlučné a zjevné. Pokorná a přečistá lilie údolní toužila po stinném úkrytu; ostatně volaly ji domů ještě jiné záměry Boží. Proto nedlouho po slavnosti obřezání vydala se nazpět do Nazareta. Cestou ji provázela po prvé slova hymnu Zachariášova, kterými svatá Církev žehná svým poutníkům a cestujícím: *»Navštívil nás přicházející s výsosti, aby po-*

*svítil těm, kteří sedí ve tmách a v stínu smrti,
a řídil kroky naše na cestu pokoje.»*

3. NAROZENÍ PÁNĚ.

Když Maria se vrátila do Nazareta, odbylo se její slavné uvedení do domu snoubencova; tím dodatečně ukončeny tehdejší svatební obřady. Svatý Josef, byv andělem poučen, přijal ji k sobě s plným vědomím dokonaných v ní zázraků; i nastal oběma život svatý a tichý, jasný to úsvit plného dne Kristova.

Rodičům Ježíšovým nebylo tajno — co ostatně věděl každý Israelita v Písmech svatých obeznalý — že podle proroctví Micheášova požehnaný plod života panenského nemá přijíti na svět v Nazaretě galilejském, ale v zemi judské v Betlémě. Nechtěli však nijak předcházeti cesty Prozřetelnosti Boží; byliť nezvratně přesvědčeni, že se splní, co prorok předpověděl, a že ve chvíli Bohem určené přispěje sám sběh událostí ku provedení nevystihlých záměrů Božích.

A skutečně se dostavil pokyn s nebe, byť i způsobem neočekávaným, a v nejedné příčině i bolestným. Již devátý měsíc míjel od poselství andělova, již tušila Maria, že se blíží chvíle narození božského Dítěte, když náhle neočekávaná zvěst rozrušila celé městečko.

Na tichém náměstí nazaretském se objevilo několik císařských heroldů, kteří za zvuku trub a bubnů oznamovali nový edikt císař-

ský; podle něho se mělo vykonati nové sčítání lidu, a proto se každý měl odebrati tam, odkud pocházeli jeho předkové.

Poněvadž Maria a Josef pocházeli z rodu Davidova, musili se odebrati do Betléma, kde rod Jesse měl od pradávna své sídlo. Ač je těšilo vyplnění svatých prorocství, přec rozkaz císařský přinášel jim nejedno utrpení. Nebylo-li již velkým, pokořením, že rodiště Mesiašovo určovala vůle pohanského panovníka? Nebylo-li bolestné, že Bůh jak by si teprv v poslední chvíli připomněl učiněnou přípověď, kdy stav Mariin a drsná doba roční nesmírně ztěžovaly dalekou cestu?

V zástupech, jež naslouchaly císařskému ediktu, se ozývaly záhy výkřiky hněvu, nevole, výsměchu a hany; jen Maria a Josef si zachovali svůj duševní klid. Viděliť ve vůli císařově vůli Boží, a to stačilo, aby se ochotně podrobili. Zavřeli tedy svůj domek, svěřivše jej ochraně dobrých sousedů, vložili na oslíka skrovná zavazadla a pak se vydali na cestu, již určil Bůh tak přepodivnou úlohu. »Neboť,« jak dojemně zaznamenává sv. Ignác, »cílem jich cesty nebylo nic jiného, než aby se Syn Boží mohl naroditi v chudobě úplnější a citelnější.« V domě otcovském měl by sice jen skrovné, ale přece určité pohodlí. Zrodiv se však na cestě, daleko od rodného města, měl již od prvních dnů svého života zakoušeti zimu a hlad, zapomenutí, opovržení a nedostatek, aby později skončil tento život na kříži v největší chudobě.

Byl již konec prosince; od západu vály chladné větry přinášejíce dešť, jenž na horách se mísil se sněhem. Nejsvětější Panna, zahalená v temný vlněný plášť, seděla většinou na oslíku; svatý Josef, drže v pravici hůl, vedl levou rukou opatrně soumara za uzdu. Často je předjížděli bohatí skvostně odění cestující; ale oni se ubírali zvolna a všude ustupovali jiným nejen na cestě, ale i na zastávkách v hospodě. S jakou nádherou vezena tudy kdysi archa úmluvy! A hle, tu byla pravá archa, a nikdo o tom nevěděl. Kolik předků Mariiných a Josefových se ubíralo touž cestou s nádherou královskou! A nyní tudy nesen, uzavřen v lůně matčině, neznámý a tichý Král králů a Pán pánů!

Uprostřed hluku je obklopujícího se ubírali naši svatí poutníci v hluboké usebranosti. Mluvili spolu jen málo a velmi tiše; jen chvílemi se pohnuly rty šeptem modlitby.

Malé, královské kdysi město Betlém prostírá se as dvě hodiny cesty jižně od Jerusalema u silnice, vedoucí do Hebronu. Jeho bílé domky se rozkládají po úbočí dvou pahorků, spojených jakýmsi úzkým průsmykem. Od jejich úpatí až k samým domkům se táhnou v nepravidelných terasách vinice a zahrady fíkovníků a oliv. Dále pak kolem městečka se šíří pěkná údolí s pastvisky a lučinami, jejichž bujná tráva skýtá hojnou píci stádům dobytka a bravu.

Nastával večer; zapadající slunce ozlaco-

valo posledními paprsky domky po návrší roztroušené, kdy Maria a Josef, stoupající zvolna mezi zahradami a vinicemi, unaveni se blížili k městu. Zamířili přímo do hospody. Tehdejší hospoda bylo nekryté, parkánem ohrazené místo, kde často nebylo ani přístřeší. U brány stál vrátný se svým psem a vpouštěl pocestné, vykazuje každému příslušné místo. Kromě vody a bezpečného koutka se nedostalo v hospodě ničeho; každý pocestný se musil sám postarat o svoje potřeby.

Když svatá rodina dospěla do Betléma, hospoda byla již cizinci přeplněna; Maria a Josef musili hledat útulek jinde. Obrátili se tedy do města; jak často zastavila se Maria s oslíkem na cestě, zatím kdy sv. Josef nesměle a pokorně zaklepal na dveře s prosbou o nocleh. Čekal u nejedné brány; ale kolik domů vzbudilo a zklamalo jeho nadějí! Nikde jich nepřijali. Tu nebylo již místa, a tam zase čekali na vzácnější hosty . . .

Svatému Josefovi z hloubi srdce bylo líto nejsvětější Panny. Snad za obtížné několika-denní cesty byl ji těšil nadějí na odpočinek a vlídné přijetí; a hle, nyní nemožno se doprositi ani nejnepatrnějšího přístřeší; v celém městě není pro ně ani místočka.

Pozdním večerem zavírány všude domovní dveře a vrata u dvorů. Co si počítí? Nezbylo než se chopiti posledního prostředku.

Na východním svahu návrší směrem k Jerusalemu byla jeskyně, kam za deště a nepo-

hody se vháněl dobytek. Snad sv. Josef cestou si jí všiml, snad ji znal z dřívějších dob; dosti, že se rozhodl uchýliti se tam na noc s nejsvětější Pannou. Vyšli tedy z města a zamířili k jeskyni.

Jeskyně, vyhloubená ve vápencové skále, byla asi 24 stopy dlouhá, 12—15 stop široká, 9—10 stop vysoká. V hloubi podél skalní stěny stály jesle; vchod chránila polostržená stříška, připevněná do skály. Podle starobylého podání vypínal se tam kdysi palác Davidův; jeskyně sloužila jeho stádům za chlév.

Byla již temná noc, kdy naši svatí poutníci se blížili k jeskyni. Oslíka vypustili na pastvu a pak při světle malé lampičky si připravili podle možnosti malé občerstvení a nocleh.

Jak jim bylo při pohledu na takovou opuštěnost? Byli dojati, ale ne smutni, ne roztrpčeni. V tomto ponížení a v této chudobě tlouklo radostně maličké srdce Spasitele. Vše bylo již hotovo: již připraven palác k Jeho narození, palác podle tužeb Jeho srdce: opovržený a chudý, temný a chladný, až příliš bídný i pro ty nejchudší. Rodiče porozuměli tomuto prvnímu, ač ještě němému naučení; naslouchali mu ve svaté usebranosti. Po večerní modlitbě zavřeli dveře stáje a klidně se uložili na odpočinek.

V městečku pohasla již světla, utichly hluk a vřava; na nebi se třpytily jasné hvězdy, a zemi zastřela temná noc, noc svatá. Hříchem unavený svět se ukládal na odpočinek; netušil, že tichá ta noc mu přináší spásu.

Marii nebylo tajno, že této noci má se státi Matkou Boží. Svatý Josef již usnul. Nejsvětější Panna vstala a v rohu jeskyně poklekla k modlitbě. Klečela tiše s hlubokou zbožností; ale v srdci jejím — jaké to podivné a svaté věci! Tytéž tužby, které byly přivábily Syna Božího do jejího lůna, rozněcovaly ji dnes nepochopitelným žářem; zdálo se, že nesmírná a pokorná láska ji unáší do nebe, a duši její zžírala touha uviděti tvář Boha, jenž dosud se ukrýval v jejím lůně. A Duch Svatý jí dal milost, že láskou svou přemohla srdce Otce i Syna. Ve chvíli, kdy úchvatná její láska dosáhla vrcholu, se stal div nevystihlý: na obrubě jejího roucha spočinulo Dítě čisté jak svěže napadlý sníh, krásné jak anděl s nebe — zrozený na zemi Syn Boží.

Pán Ježíš pohlédl na ni s velebností Boha živého, zrakem nekonečné moudrosti, plným hlubin a tajemství Božích; pohlédl na ni milým a smutným okem člověka a Spasitele lidstva; pohlédl na ni tak líbezně, jak dítě dovede pohlížet, a s takou něhou, jak hledívá dítě na svou matku. Ležel tu před Marií její pravý syn a zároveň i Bůh, její Stvořitel, její poslední cíl a věčný zdroj dobra a štěstí.

Pohlédl Pán Ježíš a vztáhl ručky k Matce, jak by prosil, by Ho vzala do své náruče, Jeho, ubohého a opuštěného na zemi Boha.

Nejsvětější Panna klesla Mu k nohám a zahrnula Ho radostí, láskou, chválou a soucitem. Nemohla se nasytiti pohledu na překrás-

NAROZENÍ PÁNĚ.

nou tvář Dítěte; a jak v záři sluneční se rozvíjí květ, tak se povznesla před Jeho okem na nedostižné výšiny čistoty, svatosti a dokonalé podobnosti s Ním. Od chvíle, kdy Ho spatřila očima tělesným, vnikl jí hlouběji do srdce a plněji se zmocnil jejího rozumu, její paměti a obraznosti.

Ale již dosti bylo kontemplace. Maria po prvé měla užiti nedostižné výsady svého mateřství. Dítěti sloužit. S nevýslovnou něhou je zavinula v plénky. Potom jí přelétla po tváři jakoby mlha pohnutí; chvíli váhala, ale brzy se jí vrátila jasná mysl; jak by poznala tajemné plány vykoupení, položila Dítě na obětní stůl — do jesliček.

Mezitím se přiblížil svatý Josef; s nevýslovnou radostí hleděl na tvář vtěleného Slova a vzdal Mu nejpokornější úctu. Též on klečel dlouho u jesliček v němém vytržení, a první pohled Dítěte nahromadil v jeho srdci tolik pokladů lásky a moudrosti, že postačily, aby po celý život mohl důstojně zastávat úřad hlavy svaté rodiny. Potom od Dítěte se obrátil k Matce, blahořeče jí a žehnaje, a pak oba se jali velebiti Boha a vzdávat Mu díky za vše, co se stalo před jejich zrakem.

{ A maličký Spasitel?

Leží v jesličkách, chvěje se zimou a pláčem, a sen zavírá Mu zemdlená víčka; ale v Jeho vnitřním životě není ani stopy dětství a nevědomosti. Jeho duše již dnes jest plna moci a života, a působnost Jeho dosahuje až konců

světa. V těchto drobných ručkách spočívají osudy lidstva, Jeho ústa pronášejí rozsudek nad dušemi. Jeho útlý dech hasí životy králů; z Jeho srdce vystupuje vůně díky jak nejvznešenější oběť chvály a veleby.

Modlí se i Maria a Josef; ale On vysílá k nebi modlitbu nejkrásnější; jest to Jeho ranní modlitba, jež předchází den práce, který právě na zemi počíná. Obnovuje Svou oběť, již učinil sestupuje do lůna Mariina; slibuje Otci, že mu vydobude opět zemi a založí království, v němž bude na věky zaznívati chvála Boží. Objímaje srdcem celý svět, přelétá myšlenkou ty miliony, které v Něm očekávají své spásy a přemýšlí, jak je vyvésti ze stínů smrti do světla a s bludných stezek uvést jejich kroky na cestu pokoje.

4. PRVNÍ CTITELÉ.

Na východě od Betléma ne víc než půl hodiny cesty, se šíří malebná dolina, kde mezi řadami fíkovníků a oliv se rozkládají lučiny, pokryté v době zimních dešťů bujnou zelení. Není-li v noci příliš chladno, mohou stáda i v zimě nocovati pod širým nebem.

Tu kdysi na polích Boozových sbírala Ruth po žencích pozůstalé klasy; tu pásával David ovce, a dávno před ním Jakub; tu i dnešní noci bděli pastýři u svých stád. Dobytek zahnal do ohrady, před jejímiž vraty rozdělali oheň; po skrovné večeri rozmlouvali spolu ještě dlouho do noci. Snad si vypravovali o sčí-

tání lidu, četných hostech v městečku, snad i o příchodu očekávaného Mesiáše. Když noc pokročila, vykonali svou večerní modlitbu a pak zahalivše se do svých plášťů, ulehli kolem ohniště; pouze jeden, který dnešní noci měl zůstat na stráži, se procházel kolem ohrady, aby zapudil spánek.

Noc byla tichá, slavnostní jak večer svátečního dne. Nad betlémskými pahorky se skvěly jasné hvězdy. Nastala půlnoc. Pastýř na stráži se přiblížil právě k ohništi, aby probudil toho, který ho měl vystřídat, když se náhle zastavil, aby ještě jednou se kolem rozhlédl. Hle, nad východním návrší betlémském se vznáší jakýsi zářný oblak; chvíli stoupá do výše, pak se spouští dolů a blíží se k lučinám...

Ano, blíží se; vycházející z něho zář se rozlévá po polích a osvětluje již i blízké stromy a houštiny. Udivený pastýř volá na soudruhy... Světlo roste, již celý západní obzor tone v plamenech. Psi zaštěkali, polekaná stáda se sbíhala. Pastýři probudivše se, vyskočili a chopili se zbraně; z ospalosti a strachu nevěděli, co se s nimi děje...

Již obklopila je nebeská jasnost, v jejíž záři pohaslo ohniště, pohasly i hvězdy na nebi.

Polekaní a oslnění pastýři hledí před sebe, zakrývajíce si dlaní oči.

Náhle z lůna oblaku, odkud proudily paprsky nejsilnější, vystoupila postava, obestřená aureolou slávy. Byl to anděl, přioděný

v skvoucí sněhobílou řízu; na ramenou měl perutě duhových barev, na čele mu hořela čarovná hvězda. Překrásná jeho tvář zářila radostí a nevýslovnou dobrotou.

Pastýři se ulekli. Nepochybovali, že tu před nimi stojí sám anděl Boží, snad i sám Hospodin. I padli na zem a báli se velmi.

Anděl hleděl na ně chvíli s láskyplným úsměvem a potom promluvil hlasem milým a zvučným: *»Nebojte se, neboť zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu!«*

Laskavá slova upokojila polekané pastýře. Klečí ještě s rukama sepjatýma, ale již se osmělují pozvednouti oči a pohlédnouti na nebeského posla. Radost a dobrota, zářící z jeho tváře, zahnały poslední obavy; nastavují uši a celou duší naslouchají veliké zvěsti. Obsah andělského poselství jim vniká do srdce, vtiškuje se hluboko v jejich paměť; chápou, že tu zcela blízko v městě Davidově se narodil Spasitel, kterému se mají poklonit. S nevýslovnou radostí hledí a naslouchají. Náhle však zjev ještě čarovnější upoutal jich zrak. Světlý oblak obklopující anděla, se náhle před nimi rozestoupil v nesčíslné plameny; tisíce a tisíce jasných postav, stejně krásných jak první, obstoupilo je jako půlkruhem. Tento čarokrásný živý věnec lesku a slávy stál chvíli kolem nich a pak zvolna ve dvou dlouhých řadách se vznášel do výše.

Andělé se vrátili do nebe, ale s hůry zavzněl jejich zpěv plný moci a síly: *»Sláva na vý-*

sostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!«

A ta píseň radosti a slávy se nesla po noční rose, po spícím údolí; uslyšely ji i končiny světa; zní dále a zníti neustane ani tehdy, kdy u nebeských prahů skončí se svět.

Jak ti chudí pastuškové napínali své oči, jakým štěstím a blahem jim tlouklo srdce!

Již vše pohaslo a doznělo; táž tichá noc halila zem, tytéž jasné hvězdy zářily na nebi. Pastýři však stále ještě klečeli u němém vytržení. Konečně zvolna přicházeli k sobě. Ihned si připomněli obdržený rozkaz: pospíšit do Betléma a novorozenému Pánu v jesličkách vzdáti svůj hold.

I dohodli se vespolek: »Jeden zůstane u stád na stráži, druzí se vydají na cestu.« Potom spěchali tam, kde po prvé se světlo ukázalo. Již došli na pahorek; ale kolkolem vše pusto a prázdno; pouze šterbinou ve dveřích známé jeskyně probleskuje světélko. Zde snad? Anděl řekl, že novonarozeného Mesiáše najdou v jesličkách... Tedy ode všech Očekávaný neměl by jiného přístřeší než polozbořenou stáj?

Nesměle zaklepali. Svatý Josef vyšed tázal se vlídně, čeho si přejí. Odpověděli, že právě se jim zjevil anděl, který jim oznámil narození Mesiáše a rozkázal, aby vyhledali dítě zavinuté v plénky a položené v jesličkách. Pastýři mluvili chvatně jeden přes druhého, doplňující navzájem své výpovědi.

Svatý Josef naslouchal mlčky a potom pozvedl oči k nebi; bylo mu jasno, čeho pastýři nemohli pochopit. I odpověděl jim klidně, že dobře přišli, že skutečně tu leží ono Dítko.

Vešli v temnou jeskyni; svatý Josef se svítilnou napřed a za ním pastýři tiše a ve svaté usebranosti. Již došli ke skalní stěně. Pěstoun Kristův pozdvihl svítilnu do výše: v jesličkách na hrstce sena tiše spalo Dítě, zavinuté v plenkách, a u Něho seděla Matka, pohroužena v tichou modlitbu.

Hlava vedle hlavy, schýlení nad jeslemi, dlouho hleděli pastýři... Snad zářil jim ještě v očích jas nebeského zjevení... Snad z tvářiček Dítěte jiná neviditelná záře pronikala jejich srdce... Padli na kolena, děkujíce Bohu, že jim dovolil spatřit tvář svého Pomazaného. Maria vzala Dítě do náručí; pastýři ji obklopili a první ze všech vzdali úctu Ježíši a Jeho Matce.

Potom se jali rozmlouvati; jich věrné a prosté srdce přilnulo ihned ke svaté rodině. Vypravovali zevrubně a obšírně, co téže noci viděli a slyšeli. Svatý Josef velebil Boha, a Maria, v radostném mlčení, zachovala to vše ve svém srdci.

Zatím venku již začalo svítat; minula svatá noc, pastýři musili zas nazpět ke svým stádům... Na rozloučenou se poklonili hluboce Dítěti a políbili Mu nožičky; pokorně a srdečně se rozloučili s Matkou a se svatým Josefem a pak odcházeli velebíce Boha se srdcem plným radosti a světla.

Dojista i v následujících dnech přicházeli často do jeskyně; přicházeli jak dobří známí svaté rodiny s drobnými dárky, tak prostými a chudými, jak prosté bylo jejich srdce.

A u jesliček zůstali již navždy.

Kdekoli hvězda štědrovečerní ohlásí svatou noc vánoční, kdekoli v kostele neb v křesťanské rodině se objeví jesličky, tam vedle Marie a Josefa spatříme u nohou maličkého Spasitele i pastýře, ty duše chudé a prosté, jež Bůh vyvolil nad krále a mudrce.

5. OBĚTOVÁNÍ VE CHRÁMĚ.

Čtyřicetidenní pobyt v Betlémě se končil. Blížila se chvíle, kdy bylo třeba v Jerusalemě představití Dítě Hospodinu a zaplatiti za Marii oběť očistnou.

Maria a Josef se rozloučili tedy s kroužkem přátel, s nimiž se byli seznámili za svého pobytu v Betlémě; potom připravivše svá skromná zavazadla, vydali se na cestu, děkující Bohu za všechny betlémské útěchy a kříže.

Dnes byli již tři. Maria s Dítěm v náručí seděla na oslíku; svatý Josef kráčel vedle, drže zvíře za uzdu. Cesta vedla údolím Refaim. Tudy se ubíral kdysi Abraham na horu Moria, aby obětoval svého prvorozeného syna. Tu rozbil své stany zarmoucený Jakub, když svou Ráchel ukládal do hrobu. Zde David zvítězil dvakrát nad Filištinskými a hnal své zástupy útokem na Jerusalema, tehdejší tvrz Je-

buzejskou. Tudy kdysi ujížděly vozy krále Šalomouna, když v průvodu zlatem se skvoucích dvořanů spěchal do královských zahrad v Ethamu.

Krajina se dnes skvěla v záři sluneční pestrým oděvem časného jara. Mezi svěží zelení svítily ohnivě rudé anemonky, žluté a modré krocusy, různobarevné hyacinty a pestré koberce půvabných rajských růžiček.

U ohebu cesty stál bílý náhrobní kámen, zakrývající ostatky Rácheliny. Patře naň, vzpomněl si dojista Ježíšek na blízkou vraždu neviňátek, jež v předpovědi prorokově byla spojena s jejím jménem. Srdéčko sevřelo se mu žalem při pomyšlení na tyto první oběti a nejmladší mučedníky.

Dnes bylo tu ještě klidno; pod střechami kolkolet roztroušených bílých domků matky kolébaly bezstarostně svá nemluvňata; netušily, že brzy zloba lidská jejich kolébky zrosí krví a naplní vesničky zoufalým voláním a pláčem. Maličký Spasitel smutně hleděl na druhou Ráchel, svou nejmilejší Matku; neboť táž zloba, jež měla zahubiti nevinné dítky, měla ho i jí vyrvati z náručí a přibítí na kříž.

Cesta stoupala na vrchol pahorků, jež uzavíraly rovinu. Tam se otvírala překrásná vyhlídka. Zpředu táhlo se pásmo judského pohorí, na jehož úpatí se leskla klidná hladina Mrtvého moře; na jihozápadě se zdvihaly hřbety moabských hor; naproti za malebným údolím se ukázaly ještě naposledy bílé domky

betlémské. Jen svaté město se ještě ukrývalo, neboť i dnes s onoho místa možno spatřiti pouze vrchol kopule chrámu Božího hrobu a dále vrchol hory Olivetské.

Jako ptáče vyhlédající z hnízdečka, tak se díval Ježíšek zpod závoje své Matky, patře prvně smrtelným okem na město, jež mělo býti jevištěm jeho největších zázraků, nejvznešenějšího učení, jeho umučení a jeho smrti. S jasným poznáním budoucnosti přelétal Jeho zrak po chrámě, po Olivetské hoře, po křivých uličkách města i po pahorku, na kterém stál neb státi měl dům s večeřadlem. Vešel-li svatý Josef do města — ne branou Joppenskou, ale branou soudní — dojista spatřil i Kalvarii! Jak zatlouklo při tom pohledu maličké srdce Ježíšovo!

Svatá rodina se ubytovala ve městě u známých. Část noci ztrávili na modlitbě. Nejsvětější Panna ve své pokoře ani chvíli nepomyslela, že nijak není vázána zákonem, jemuž se měla zítra podrobit. Úcta k vůli Boží pronikala ji tak hluboko, že každý předpis zákona, ano již pouhý jeho stín, byl pro ni svatý. Proto beze vší pochyby přemýšlela pouze o tom, jak co nejlépe a nejzbožněji vykonati očistný obřad.

S ranním úsvitem Maria a Josef se ubírali ve svátečním oděvu do chrámu k ranní oběti.

Spasitel vcházel tam dnes po prvé v náručí své nejčistší Matky. Po prvé spatřil ohromné brány, mosty a podzemní schody, vedoucí do

chrámu z jižního města a ze západních předměstí. Po prvé viděl ty silné zdi, obepjaté zevně věncem bašt a uvnitř velkolepou kolonádou. Po prvé shlédl rozsáhlou předsíň pohanů, vyloženou různobarevným kamením, odkud vedlo několik stupňů k ohromné bráně Nikanorově.

Na to vše hleděl maličký Spasitel s radostí a s vážností plnou veleby; práh svatyně překročil s plným vědomím toho, kým a čím pro ni jest. Chrám byl domem Jeho Otce. On, jako Syn a Dědic, byl tedy jeho Pánem a Bohem. Od věků meškal tu jako Anděl Zákona ve světlém oblaku, který se vznášel nad archou úmluvy; žil tu v tisícerych předobrazech a v prorocích, jichž byl hlavním předmětem; žil tu ve víře a v očekávání všech pokolení vyvoleného národa, která se tam přicházela modlit. Dnes viditelně se ujímá držení této svatyně, novým způsobem posvěcuje ji svou přítomností a otvírá před ní epochu nejvyšší slávy a nejskvělejších zjevení.

Byla to chvíle vznešená a dalekosáhlá, neb proroci o ní předpovídali. Duše maličkého Spasitele viděla celou její velikost a slávu.

Téže chvíle u brány Nikanorovy, u vchodu do vnitřních nádvoří chrámových stanul vážný, silně shrbený kmet s dlouhou bílou bradou; zdálo se však, že omládl podivnou živostí. Stál tu pln radostného rozechvění; pozorně hleděl vpřed, jak by s touhou na někoho čekal. Byl to bohabojný a spravedlivý Simeon,

který již po dlouhá léta očekával potěšení Israele. Ujistil ho Duch Svatý, že nezemře, pokud neužří Pomazaného Páně. Ale zatím mýjela léta, oči hasly, hlava se chýlila k zemi — a Mesiáš nepřicházel.

Ale dnes ráno na modlitbě slyšel hlas Boží, aby ihned vstal a čekal, neboť Kristus přichází do chrámu. Nevýslovná radost mu vrátila mladistvou sílu. Hle, již spěchá do svatyně, již čeká! Zrak jeho bloudí po předsíni pohanů, kudy postupují dlouhé řady věřících, přicházejících k ranní oběti. Mezi jinými vcházejí dvě osoby, muž a žena, s dítkem v náručí. Jdou tak skromně ve svém prostém oděvu, ničím se nelišíce od druhých, leda svou přepodivnou skromností a zbožností. A hle, Duch Svatý praví výslovně v duši starcově: »To jsou, na něž čekáš.« Ani chvíli se nerozmýšleje, vychází svaté rodině vstříc; již stojí před Marií a s rukama na hrudi zkříženými, vzdává Dítěti hlubokou úctu. Rodiče Kristovi se zastavili. Simeon pozdvihl oči i ruce k nebi, velebě Boha, že splnil svou přípověď. Potom v hlubokém zamyšlení hledí na Dítě, jak by kromě něho neviděl nic jiného... Snad maličký Spasitel se nahnul z matčina náručí ke starci; snad Simeon v němém vytržení vztáhl k Němu své ruce; snad sama nejsvětější Panna porozuměla v Duchu Božím, že nadešla chvíle velkého zjevení — i podala mu Dítě. Simeon v nejhlubším pohnutí je vzal na ruce. Nejprve je přitiskl na svou hrud, ale potom, jak člověk, jenž poznává milovaný a dávno

OBĚTOVÁNÍ PÁNĚ.

neviděný předmět, odsunul je něco od sebe a zahleděl se na ně u vytržení radosti a lásky. Hasnoucí oko starcovo utkvělo zvláště na hlubokých očích Dítěte a v jasném vidění prorockém objevilo v nich divy neobsáhlé. Poznalo tajemství vtěleného Slova; vidělo, jak nad světem, ve tmách tonoucím, vychází slunce, jehož záře se dotýká končin světa a dalekých ostrovů mořských; spatřilo, jak nad novým Israelem nového Zákona vychází ranní úsvit a vzrůstá až k plnému žáru polednímu; vidělo obnovené na zemi království Boží, které se ústí v blesku věčné jasnosti. A kmet chvějící rukou zdvihá do výše Světlo světa, a jeho rty šeptají onu překrásnou píseň, onu dojemnou modlitbu večerní, kterou svatá Církev končí každý den křesťanské epochy: »*Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji . . .*«

Potom odevzdav Dítě Matce, pohlédl na ni s hlubokou a srdečnou úctou. Již již chtěl jí dobrořečit, jak dobrořečila jí kdysi Alžběta, když náhle se zarazil a hluboce zamyslíl.

Před očima jeho duše vystoupila jiná strana vykupení. Porozuměl, že Ten, jenž přišel nás spasit, se stane pro mnohé kamenem úrazu a znamením, jemuž bude odpíráno; že bude státi na rozcestí drah věčnosti a rozdělí osudy lidí a národů. Spatřil ohromné bojiště a v středu jeho kříž a pod křížem Bolestnou Matku. Porozuměl náhle, jak před mladičkou pannou, jež tu stála tak vlídně s Dítětem na rukou, se otvírá nejen budoucnost nedostižné slávy, ale i bezmezného utrpení. I pohlédl na

ni ještě jednou s nejhlubším soucitem a zašeptal jí ona slova prorocká, jež nikdy nepřestala zníti v uších Mariiných, pokud se nesplnila plně, ano nadměrně u nohou kříže.

Přišla i svatá Anna. Shrbena pod tíhou osmdesáti čtyř let, opírala se o hůl; tvář měla vráscitou, oči pohaslé. Ale též přichvátala, neboť rovněž poznala v Duchu Svatém, že Dítě to jest Mesiáš, Bůh Israele, a Maria že jest jeho nejčistší Matkou.

Po její zvadlé tváři přelétl paprsek mládí, vyhaslé oko zazářilo radostí a s rukama pozdviženými velebila Boha, Dítě i Jeho Matku.

K oběma svatým starcům se připojila hrstka zbožných věřících, naslouchajících, co mluvil jejich ústy Duch Boží. Byla to chvíle slavná a veliká. Bůh jak by paprskem slávy ozářil první příchod Synův do chrámu.

Ale již se začínaly obřady. Svatá rodina zamířila ke bráně Nikanorově. Brána ta měla 16 m zvýši a 8 m zšíři; obě křídla byla ulita z korintské směsi kovové; zářila jak zlato a byla tak těžká, že k jejímu otevření bylo třeba dvaceti mužů. Kromě hlavního vchodu měla ještě dvojí malé dveře; u jedné z nich odbýval se obřad očištný.

Žena přicházející k očištění stanula na prahu, kde se kněz nad ní modlil; potom požehnáv jí, propustil ji do předsíně žen, kde podala žádanou almužnu a pak přešla do nádvoří, kde se konaly oběti. Po veřejné oběti ranní se odbývala ještě soukromá oběť očištná buď

jehňat neb holoubátek podle toho, jaká byla almužna.

Ač obřady ty již svou povahou vrhaly stín na panenské a božské mateřství Mariino, přec nejsvětější Panna se jim podrobila s velikou zbožností a prostotou. V zástupu hříšných žen pokorně čekala, až na ni dojde řada; s rukama na hrudi sepjatýma a s hlubokou usebraností přijala kněžské požehnání; jako oběť očistnou podala almužnu, kterou dávali chudí. Obcujíc oběti, dojista myslila na obětovaného té chvíle Beránka bez poskvrny.

Zatím svatý Josef byl s Dítkem v jiné části chrámové.

Obětování prvorozců Bohu a jich výkup se odbyvaly na kněžském nádvoří. Závazek ten se týkal otce.

S Dítkem na rukou, snad v průvodu Simeona, se blížil svatý Josef k bráně Nikanorově, odkud vnitřním sloupořadím se dostal k jižní bráně nádvoří kněžského. Na prahu čekal již kněz. Když pěstoun Kristův mu podal Dítě, vzav je pozdvihl do výše a obětoval Hospodinu; na to žehnaje mu vrátil je otci, bera záměnou od něho pět siklů zákonem přepsaného výkupu.

Obřad se odbyl zevně jako každý jiný; velké tajemství se dokonalo v tichosti; nevytušili ho ti, kdo se ho zúčastnili. Jedině v duši Dítěte, které podle zdání si nemohlo uvědomit, že přechází z ruky do ruky, se splnily velké věci.

V žáru nedostižné lásky se obětoval Spasitel Otci v duchovní žertvu Jeho cti a slávy, smírné náhrady a prosby. Dosud nikdy neviděl chrám oběti vznešenější. V této chvíli doplněno, čeho se nedostávalo ubohým a plavým obětem starozákonním; této chvíle se zaskvěl druhý chrám proroky předpověděnou slávou, jež převýšila lesk prvotního chrámu Šalomounova; té chvíle Hospodin, meškavší v oblaku nad archou úmluvy, se skláněl k zemi níže a laskavěji než kdy jindy; té chvíle starodávne kněžstvo, na jehož rukou spočinul nyní Spasitel, dovršilo určenou sobě úlohu. *Neboť Dítě, jež kněz zvedal ve svém náručí, očistí chrám i syny Léviho, jak se očišťuje stříbro a zlato, i budou ve spravedlnosti vzdávati Bohu oběti. A Hospodinu se zalíbí oběť Judy a Jerusaléma jako za dnů minulých, jako za let starodávných.*

6. MUDRCI OD VÝCHODU.

Tichá a jasná noc se rozestřela po pláni chaldejské. Na temném nebi zářily miliony hvězd. Ve stínu palmového háje se ukrývala osada četných malých stanů. Noc již pokročila, a proto vše se hroužilo v sen: i lidé ve stanech, i dobytek, velbloudi a osli v ohraďkách. Pouze na dřevěné věži vypínající se ve středu osady, kdosi bděl. Seděl tam muž s turbanem na hlavě; jeho bílé roucho bylo přepásáno kol beder barevným pásem. Skláněl se nad závitky papyrusu, badaje v jeho tajem-

ných obrazech a znameních. Jen chvílemi povznesl oči k nebi, a rty jeho se pohnuly tišinou modlitbou.

Byl to šejk, náčelník kmene a zároveň i ctitel jediného pravého Boha. Písmo před ním ležící byly svaté knihy, které Židé, odvedení do zajetí, přinesli s sebou do Babylona; právě četl z nich předpovědi, vztahující se na příští Mesiášovo. Dnes upoutal jeho pozornost zvláště velký závitek, plný podivných kreseb. Představovaly žebřík Jakubův, složený z allegorických postav a obrazů na základě dějin vyvoleného národa. Jejich řada se končila obrazem velké jasné hvězdy. V rodině mudrcově se zachovala od pradávna starobylá tradice, podle níž měl náčelník kmene, jakmile se ona hvězda ukáže na nebi, ihned se vydati na cestu, vyhledat novorozeného Mesiáše a vzdát Mu svůj hold.

Mudrc sedí a modlí se tiše s duší plnou svatých tužeb a předtuch. Potom opět vzhledá ku hvězdnaté obloze. Ať, co to? Hle, na východním nebi vzplálo jakési neobyčejné světlo. Mudrc hledí pozorně, vzrušení jeho roste. Ono světlo — toť hvězda, jež po obloze pluje přímo k němu. Srdce mocně mu zatlouklo: není to snad již ono přepověděné a tak dlouho očekávané znamení? A jeho oko se noří opět v temný blankyt... Ano, hvězda ta jest tak veliká a jasná, že ozařuje temnoty a rýsuje na zemi výrazné pruhy stínu. Nahlíží opět do pergamenu: tvarem a velikostí se shoduje přesně s obrazem na žebříku Jakubově. Ne, není po-

chyby! Ta čarovná hvězda jest znamením novorozeného Mesiáše! Paprsky s hůry vábí líbezně a mocně, a cosi šeptá v srdci, že hvězda ta uvede ho na novou životní dráhu, a že jíti za ní — jest jeho první a nejsvětější úlohou.

Rozednilo se. V celé osadě nastal neobyčejný ruch. Tu sedlají velbloudy a koně, tam připravují zavazadla a zde zase se hotoví a zbrojí sluhové, kteří mají provázeti svého pána. Na večer již celá karavana připravena; kolem stojí přátelé a známí, sešla se tu téměř celá osada. Ale nikdo na koně nevsedá. Zdá se, že na něco čekají. Vše toužebně pohlíží k nebi. Konečně! Sotva slunce zapadlo, soumrak ještě nepohasl, nebe dosud bezhvězdné — a hle, ona již se třpytí!

Na blankytě, zarůžovělém ještě zapadajícím sluncem, zářila skvoucí, čarokrásná, přechistá hvězda.

Radost naplnila srdce všech; jako na dané znamení se ozvalo volání na rozloučenou a přání šťastné cesty. Karavana se dala na pochod a za nedlouho zmizela v dálném, liliově fialovém pruhu, kde nebe přechází v poušť.

Zda každému z králů se dostalo zvláštního zjevení a teprv jako náhodou se setkali cestou, anebo znajíce se vespolek, svěřili se se zvěstí o novorozeném Spasiteli a umluvili se, kde se mají setkat, těžko říci. Víme jen, že ke karavaně, táhnoucí z Chaldeje, se připojily jiné dvě buď z Arabie neb z Persie a Indie. Setkání bylo pro ně novou radostí a novou pobídkou k vytrvání ve velkodušném předsevzetí.

Horké jarní dny trávili pod stany na zastávkách a pouze v noci cestovali. Dlouhá karavana jak obrovská pestrá hadice se šinula vpřed po písčité syrské poušti. Tiše se ozýval dusot koní, tlumený sypkým pískem, a střídající se chvílemi s cinkotem drobných rolniček, jimiž ověšeni byli velbloudi. Tu a tam zafrkali koně neb. zavzněl zpěv žalmů a modliteb. Oči všech se obracely často k nebi, kde zářila jim hvězda, dodávajíc odvahy a vábíc mocně za sebou.

Tak minulo mnoho dní ve víře, v naději, v usebranosti a v modlitbě.

Konečně se skončila poušť; octli se v říši Herodově. Před nimi se otevřela krásná země Galaad, s bujně zelenými pastvisky a s malebným lesnatým horstvem. Již přešli Jordán, již minuli Jericho. A opět se dostavila teplá vlháká noc, ale tentokráte bez čarovné hvězdy; nebeská vůdkyně zmizela. Zarmoucení, ne však malomyslní mudrci se jali vyptávat na další cestu. Ale na otázku, kde se narodil král židovský, nikdo nedovedl odpovědět, nikdo vůbec nechápal, co tím chtějí říci. Jednohlasně však radili všichni: »Jerusalem není daleko; tam třeba se obrátit, neb jedině v hlavním městě budou vědět o novorozeném dítěti královském.«

Mudrci poslechli. Bylo ráno, kdy vjížděli do sídelního města. Dlouhou řadou postupovali bílí velbloudi v nádherných čabrakách a s chocholy u nozder; za nimi klusali překrásní

arabští oři se skvostnými, stříbrem zdobenými sedly, a posléze řada soumarů s cestovními zásobami. Každý z králů měl svůj průvod. Celá ta nádherná a bohatá karavana se ubírala neobyčejně slavnostně a vážně.

Kde kdo vyběhl na ulici. Kdo jsou tito hosté? Odkud přicházejí?

Oděv i pleť poukazují na příchozí z daleka, četný a nádherný průvod hlásá jejich bohatství a moc. Proč přicházejí? Neníť přece doba sváteční, a ostatně ani o Velikonocích nikdy nevidáno takých poutníků.. Obyvatelé hledí na ně s obdivem; ale obdiv se změnil v úžas, když slyší otázku: »*Kde jest, který se narodil, Král židovský?*«

Král židovský? Král právě zrozený, a tedy ne Herodes, aniž kdo z jeho rodiny? Co řekne tomu starý vládychtivý ukrutník, dozví-li se o novém nápadníku trůnu?

K údivu se přidružil však záhy strach. Diváci zaslechnuvše otázku, začali se rozcházet; báli se, aby již pouhá rozmluva s cizinci nevalila na ně pomsty Herodovy. Jen ten a onen odcházeje prohodil, že o králi se možno pouze dovědět na dvoře královském.

Zatím již Herodes zvěděl o hostech z dalekého východu i o účelu jejich cesty. Starý tyran se chvěl jak pavouk, když se zavadí o jeho rozestřenou síť.

Hlavou, uvyklou na vražedné myšlenky, v první chvíli prolétl pekelný záměr; ale záhy se opanoval; soudil, že prudkostí by mohl

vše pokazit, a že především nutno opatrně vyšetřiti celou tu věc. S líčeným klidem a s úlisnou vlídností dal celý průvod ubytovat v starém paláci Davidově, a hned poté pozval hosty k sobě.

Králové uvedeni do nádherné komnaty, ozářené ohromným svícnem ze zlata a z vonného dřeva sandalového. Herodes sedě na zlatém křesle, již je očekával. Byl oděn rouchem purpurovým, čelo zdobil zlatý diadém, tvář vyhublá a zvadlá se nutila k vlídnému úsměvu. Pravá jeho duše zírала jen z pronikavých a nepokojných očí, jež v každém člověku chtěly vidět nepřítele.

Tyran se vyptával mudrců, odkud přicházejí a jaký jest účel jejich cesty. Prosté jejich srdce netušilo ovšem podvodu a klamu. Upřímně a jasně pověděli všechno. Vypravovali o hvězdě, která se jim ukázala, o starodávné tradici, která je přiměla k cestě, o vnitřním vnuknutí, které je pobádalo, a posléze o naději, že najdou novorozeného Krále a pokloní se mu. Herodes hltal přímo každé slovo.

S postupem vypravování vzrůstaly jeho zloba a strach; celá věc se jevila mnohem nebezpečnější, než jak se s počátku domýšlel. Nebylo možno pochybovat o pravdivosti toho, co slyšel. Tedy v jeho vlastní říši žije ten, jenž ohrožuje jeho trůn, a jest tak podivně mocný, že jeho narození zvěstuje i hvězda na nebi, a že z daleka putují králové, aby se mu mohli poklonit.

Chvatně propustil mudrce ujišťuje je, že za nedlouho jim udělí bližších zpráv, a pak začal přemýšlet. Kde hledat tohoto nového nápadníka trůnu? Jak se mu dostat na stopu? V hlavě mu vířilo tisíce nejasných a krutých myšlenek a záměrů, jež nijak se nechtěly soustřediti v jednotný plán. Náhle mu zableskla šťastná myšlenka: Koho mudrci hledají — to musí býti Mesiáš! Kněží ustavičně o Ném mluví; znají prý všecka proroctví, týčící se jeho osoby; dojista vědí, kdy a kde se má narodit!

Ač bylo již pozdě večer, královští poslové se rozběhli ihned po celém městě. Nejvyšší rada, kněží a zákonníci se měli ihned dostavití na královský dvůr. Shromážděných a strachem se chvějících tázal se Herodes, kde se má narodit očekávaný Mesiáš. Každý z nich znal dobře proroctví Micheášova a proto »*v Betlémě judském*« zněla jejich jednohlasná odpověď.

Nazítří hned z rána voláni mudrcové opět k Herodovi. S líčenou radostí vypravoval jim, že se dověděl již o rodišti královského Dítěte; sám si přeje vroucně též se mu poklonit, ale zatím jest mu nemožno se vzdáliti z hlavního města. Nechť tedy sami se vydají do Betléma a pokloní se Dítěti; a až je najdou, nechť se vrátí zase do Jerusalema, aby i on s celým dvorem se mohl tam vydati a uctíti Mesiáše.

Tyran se těšil; bylť přesvědčen, že královské Dítě nemůže uniknouti jeho nástrahám.

Proto se vesele rozloučil s mudrci, a snad je i bohatě obdaroval. Připomněl jim pouze úsilně, aby na zpáteční cestě nezapomněli ho navštívit a u něho se pozdržet. Mudrci byli spokojeni s obdrženou zprávou; netušili, že vězeli v jámě lví, a že lstivý Herodes chce jich jedině použití jako nástroje k provedení zločinu.

Sotva vyjeli z bran města, kdo vylicí jejich pohnutí? Na nebi zářila opět jejich věrná, milovaná hvězda!

Krátká cesta do Betléma za tiché noci v jasných paprscích nebeské vůdkyně byla vlastně jen modlitbou. Ubírali se s očima k nebi upřenými, neboť před nimi plula po obloze jejich hvězda. Z dále se ukázaly již na pahorku bílé domky betlémské. Cesta se zatáčela nalevo, míjejíc hluboké údolí, když náhle hvězda se přenesla nad lučinami, jimiž se vinul stříbrný potok, a stanula východně od města nad pustým pahorkem se skalnatými svahy. A jak by chtěla králům ukázat, kam mají vejíti, spustila zlatoskvoucí paprsek na polostrženou, ze skály vyčnívající stříšku jeskyně.

Karavana urychlila krok. Za nedlouho stanuli již mudrci před stájí, zatím co jejich průvod se rozložil kolem táborem.

Snad užasli při pohledu na taký cíl své daleké cesty? Snad chudobné obydlí královského Dítěte ochladilo jejich naděje?... Snad úplný nedostatek jakékoliv nádhery vyvolal u nich zklamání, ne-li pohoršení?...

Nikoli. Na tento pohled již je připravila lhostejnost a nevědomost obyvatelů země židovské; hvězda na nebi se skvějící a ještě skvělejší světlo Boží v jejich srdci dokonaly vše ostatní. Jejich prosté a moudré srdce srozumělo, čeho nemohla pochopit zaslepenost židovská: že Mesiáš nepřišel proto na svět, aby oslnil lidstvo leskem své moci a slávy.

Svívalo již. Svatý Josef stál na prahu, ponořen v modlitbě. Ale tentokráte těžko bylo se modlit; panoval kolem jakýsi neobvyklý ruch. Rozhlédl se udiven. Hle, blíží se četná karavana... ale neobrací se k městu, nýbrž zatačí se přímo k návrší. Náhle se zastavila jako v nejistotě; potom však se odloučilo od ní několik jezdců... Jedou přímo k jeskyni. Podle oděvu a pleti jsou as z dalekého východu. Již stojí před stájí, již sestupují s koní a zdvořile se táží, zda tu jest novorozený Král židovský? Viděli hvězdu jeho na východě a přišli se mu poklonit.

Svatý Josef se podivil. Ukloniv se, pokorně odpověděl, že jest tu Dítko, a že ochotně přijmou hosty ve své chudobě; prosil jen, aby chvílku počkali, až o tom zpraví Matku Dítěte.

S pokornou a tichou radostí přijala Maria neočekávanou zvěst. Na rychlo uklidila jeskyni a potom spustivši závoj přes obličej, usedla s Dítkem na rukou u jesliček.

Zatím před jeskyní se seřadil průvod. Králové se oblékli v nejkrásnější roucha a potom

nářídili sluhům, aby vyňali z beden připravené dary a nesli je před nimi. Potom vešli, sklánějíce hlavy na nízkém zápraží; prázdná stáj se brzy naplnila, a její šero se vyjasnilo nádhernými oděvy. Maria tichá, ale ne rozpačitá, uvítala hosty srdečnou poklonou a potom u vědomí záměrů Božích opět usedla. Sluhové rozestřeli u jejích nohou drahocenný koberec a rozložili na něm přinesené dary. Králové padli na zem a klaněli se Dítku s úctou nejhlubší, s živou věrou, se srdcem plným radosti a lásky. Ježíšek, jejž Matka držela v náručí, stál opřen na jejím klíně, zavínut až po hrud v plenkách; jen ručky měl volné, aby mohl žehnat; jasnýma a hlubokýma očima hleděl na krále a na jejich dary a v duchu viděl nepřehledné zástupy těch, kteří za jejich příkladem měli v průběhu věků se stísniti u jeho jesliček.

Kdo vytuší, co se dělo té chvíle v duši mudrců, a jaké proudy Boží milosti splývaly do jejich srdce ze srdce a z očí božského Dítěte? Již nezářila jim jen vůdčí hvězda, ale samo Světlo světa; již se cítili u cíle nejen své pouti, ale i svého života, všech i těch nejhlubších tužeb.

Po dlouhé tiché modlitbě králové vstali. Oči jim zářily blahem, tvář dýchala pokorou; s ostýchavou uctivostí hleděli na svatou rodinu. Maria odhrnula poněkud svůj závoj, jak by zvala k rozmluvě. Všichni usedli; v prostřed nejsvětější Panna s Ježíškem a okolo nich králové a svatý Josef. Jali se vzá-

MUDRCOVÉ KLANĚJÍ SE KRISTU PÁNU.

jemně si vypravovat. Maria pokorně a obezřetně jim pověděla o narození Kristově, o sobě se téměř nezmiňujíc; králové vypravovali o svém životě, o své vlasti, o svém povolání a o své cestě. Každé chvíle se ozývaly výrazy obdivu a vděčnosti, velebící Boží moudrost a dobrotu.

Tak uplynul celý den. V poledne zvali mudrci pokorně svatou rodinu, aby z jejich cestovních zásob přijala laskavě malé občerstvení, a na večer připravil svatý Josef na trávníku před jeskyní skromnou večeři.

Zapadající slunce upomenulo na rozchod. Loučení se neobešlo bez vzájemného pohnutí, neboť Maria a Josef si srdečně zamilovali prosté a moudré krále; mudrci zas cítili, že v této jeskyni zůstane navždy světlo jejich života. S vroucí láskou líbali ručky a nožky božského Dítěte, hluboce se poklonili Marii, zaměnili se svatým Josefem bratrské políbení a potom se odebrali do svých stanů. Za myšleli po krátkém odpočinku vydati se ještě téže noci na zpáteční cestu.

Ale odpočinek byl ještě kratší, než jak myslili. Neboť sotva usnuli, ukázal se jim ve snách anděl Boží a rozkázal, aby se ihned vydali na cestu, ne však přes Jerusalema, nýbrž jinou cestou směrem k jihu, aby tak co nejrychleji opustili říši Herodovu. Králové okamžitě vstali a probudili služebnictvo. O půl noci vsedali již na velbloudy a koně, a za chvíli celá karavana byla na cestě.

V jeskyni bylo temno a ticho. Na nebi se třpytily hvězdy, jen té čarokrásné nebylo již nad návrším. Ale králům zářilo v srdci jasnější světlo, než kdy kráčeli za vůdčí hvězdou. Cítili, že v oné jeskyni, jež v dáli jim mizela s očí, se jim otevřela nová dráha života, cesta přímá a bezpečná.

Touto cestou šli a šťastně došli.

Minuly věky; nad jejich hrobem se zdvihají mohutné klenby kolínské kathedrály; začátečními písmeny jejich jmen se znamenají dveře každého katolického příbytku; a vždy zůstanou blízkými a drahými každému srdci katolickému, poněvadž zůstávají v okruhu světla a tepla, jež rozlévá tichá betlémská stáj, v ní Ježíšek v plenkách zavinutý, a Maria i Joset, klečící u jeho jesliček.

7. ÚTĚK DO EGYPTA.

Karavana svatých tří králů zmizela již v dáli. Pěstoun Ježíšův spal klidně v temné jeskyni; na tváři pohrával mu milý úsměv; dojista měl krásné svaté sny. Náhle zvažněl, ač se neprobudil; zdálo se, že naslouchá s napjatou pozorností. Stálť před ním ve snách jasně a zřejmě anděl Boží. Nebylo slyšet žádného hlasu, a přece duši Josefovou dojalo každé slovo nebeského posla, nezůstavujíc ani nejmenší pochybnosti.

Co mu řekl anděl? Podivné a hrozné věci mu zvěštoval: že Herodes chce Dítě zahubit,

že nutno opustiti tichý Betlém a ještě též noci utéci do Egypta a tam zůstat... Jak dlouho? Dokud se anděl opět nezjeví a nerozkáže vrátiti se do vlasti.

Ano, bylo nad čím plakat. Pronásledování bez jakékoli příčiny; rozkaz k útěku v dalekou zem s mladičkou Pannou a s Nemluvnětem, bez příprav, bez prostředků, bez znalosti tamního jazyka — na dobu neurčitou. Není-li to podivné, že Bůh nechce jiným způsobem zachrániti svého Syna?

Leč v duši Josefově neozvaly se také otázky a stesky; jiné dvě myšlenky plnily jeho srdce, a ty mu úplně postačily: »Bůh to chce. Běží o Dítě...«

Proto ihned vstal a spěšně se oblékl; potom probudil Marii, odpočívající v hloubi jeskyně, a klidně jí oznámil rozkaz Boží. A opět nebylo stesků ani otázek. Dítě spalo ještě pokojně, kdy Maria a Josef vázali své uzlíčky a potom se rozhlédli ještě po jeskyni, zda tu nic nezůstalo. Nejsvětější Panna posléze se přiblížila k jesličkám a opatrně vzala spící Dítě do náručí. Za chvíli byli již na cestě. Maria seděla na oslíku a vedle kráčel svatý Josef.

Co se dělo v jejich srdci?

Bylo jim smutno a tesklivo; želeli chudé stáje, kde byli svědky tolika tajemství Božích, a litovali Dítěte, jež sotva narozené, snáší pronásledování a musí utéci do ciziny. Měsíc již svítil na nebi, rozlévaje stříbrné

páprsky po cestě, před nimi se vinoucí, i po městečku za nimi na návrší rozloženém. Ohlédli se ještě jednou a zachvěli se obavou před nejistou budoucností; ale brzy povznesli oči k nebi, a jejich rty zašeptaly tichou modlitbu. Zvolna se vracel do srdce klid. Ještě nepohasly hvězdy na nebi, ještě se neukázaly ranní červánky, a již vymizel z duše všecken zármutek; ubírali se dále s takou důvěrou a s takým klidem, jak by vůle Boží byla jejich domovem, jejich otčinou, jejich ochranou a pokladem a vůbec vším.

Pamětlivi rozkazu andělova, že třeba spěchat, nikde se té noci nezastavili. Tradice ukazuje jejich první místo odpočinku pod Hebronem u staré studně při cestě. Za noci přešli hory Judské, pokryté tenkrát hustými doubravami a svatojanskými stromy, a z rána se otevřelo před nimi pěkné údolí Hebronu, plné vinic a ovocných sadů. Bylo však též plno biblických vzpomínek. Tu v prastarých hrobech odpočívali Abraham a Isák, Jakub a Josef; nedaleko bylo Mambre, proslavené viděním prorockým; dále pak na celém prostranství od pouště až k moři mezi Bersabee a Geraris se šířila rozlehlá pastviska, na nichž kdysi patriarchové pásávali svá stáda.

Z Hebronu zamířil svatý Josef přímo do Gazy. Odtud krajina již prozrazuje blízkost pouště. S široké silnice, táhnoucí se podél moře, bylo s počátku viděti ve stínu palem nečetné osady; ale čím dále, tím chudší byla zeleň, až posléze za potokem egyptským se

otevřelo před nimi nepřehledné moře žlutého písku, jež teprv po devítidenní cestě se skončilo v nilském údolí.

Písčítá ta step jest částí tak zvané Arabské pouště; sahá od Gázy přes šíji Suezskou až ke Kairu. Obzor jest tu podivně chmurný a divoký. Kam oko sahá, nevidí leč písek, tvořící tu a tam naváté duny, jinde zas jest rozdělen řetězem holých skal. Pouze za doby dešťů, kdy v prohlubinách půdy se nasbírá trochu vlhkosti, oživí se na krátko ubohé, zpola uschlé palmy, jejichž koruny jak černé chocholy vystupují z pískového moře.

Cesta, trvající asi sto padesát hodin, byla velmi obtížná. Nejednou bylo svaté rodině snášet vedro a žízeň, snad i hlad; zvláště trpěli únavou, jež rostla s každým dnem. Kromě toho nesl svatý Josef část zavazadel a nádobu s pitnou vodou. Maria též se nechtěla odloučit od svého nejsladšího břemene; Dítko ustavičně spočívalo v jejím náručí. Ostatně i maličký Spasitel měl svůj úděl; trpěl zvláště vedrem a nepříjemným položením, nemoha vzpřímiti svých údů, sevřených plenkami.

V poledne, kdy slunce nejvíc žehlo, hledali ochranu v nepatrném stínu silničních palem; na večer pak, kdy s jedné strany slunce krvavě zapadalo, a s druhé vycházel bledý měsíc, vyhledali si místo k noclehu buď v nějakém výmolu neb v skalnaté rokli horských svahů.

Jaký pohled se otvíral jejich zrakům!

Kolkolem jak rozestřená lví kůže se šířilo bez konce a bez mezí jednotvárné pískové moře; jen místy tu a tam vypínalo se nad malým, sotva znatelným pramenem několik akácií a palem se skupinou zakrslých trnitých křovin.

A kdo hledá útulku v této nehostinné poušti?

Nedávno na zemi narozený a již záštim lidským stíhaný Syn Boží, i jeho přechistá Matka, i věrný a tichý jeho pěstoun!

Stanuli, rozhlédli se a rozvázali své uzlíčky; oslíka pustili, aby si na blízku vyhledal trochu hubené píce. Dítě položili na suchou trávu, a pak setřevše pot s unavené tváře, připravili skrovné občerstvení. Ale v jejich srdci nebylo trpkosti jak v duši Hagar, když po téže poušti bloudila s Ismaelem. Jejich myšlenky, plné důvěry a odevzdanosti, zalétaly k Bohu; nad nejistotou budoucího osudu, nad útrapami nynější cesty se vznášelo vědomí útěchy a blaha: *Dítě jest zachráněno.*

Konečně došli k hranicím egyptským.

Již u prvního průplavu nilského se změnila krajina jak dotknutím čarovného proutku. Místo hluché a smutné pouště úrodný a bohatý kraj; místo písku a štěrku plantáže cukrové třtiny a bavlníku a lány kukuřice a pšenice. V teplém vlahém vzduchu se zelenaly citroníky, akacie, osyky a palmy, a v jasném blankytu poletovala hejna pestrobarevného

ptactva. Rozkošným tím krajem byla země Gessen, kdysi bydliště Israelitů za jejich pobytu v Egyptě.

Svatá rodina zaměřila do Heliopole, kde tehdy byla četná kolonie židovská, mající svůj vlastní nádherný chrám. Neusadila se však v samém městě, nýbrž nedaleko na místě zvaném Babylon, asi tam, kde nyní se rozkládá jižní předměstí kairské. Ještě dnes navštěvují zbožní poutníci místo pobytu svaté rodiny.

Heliopolis a Babylon ležely na pravém břehu nilském. Východně se šířila poušť, sahající až k samým branám městským; zato na západ až k řece byla celá krajina vlastně jedinou, přerозkošnou zahradou. Za Nilem se prostírala rovina, na jejímž obzoru se rýsovalo starobylé Memfis a pravidelné siluetty pyramid.

Jaký byl život svaté rodiny v Egyptě?

Bylo to vyhnanství, jež přináší vždy více utrpení než útěch. Trpěli i nedostatkem; zvláště s počátku neměli ani nejpotřebnějších věcí, i musili pracovati v potu tváři.

Nalezše skrovné obydlí, zařídili se podobně jak v domku nazaretském. Jednu světničku obývala nejsvětější Panna s božským Dítěm; v druhé, jež přiléhala k dílně, bydlil svatý Josef. Oslíka asi musili prodat, aby si mohli zaopatřiti nejpotřebnější nářadí a nástroje. Potom se ohlédli po nějaké práci.

Nejsvětější Panna předla a tkala. Svatý

Josef pracoval sekerou a hoblíkem. V první době bylo jim dosti krušno, ale zvolna Pán Bůh dal, že nescházelo práce. Maria předla jemně a pravidelně; její přechistý snoubenec vykonával práci svědomitě a pořádně; zvláště ní však přízeň získali si oba svou skromností a srdečností, s jakou se chovali ke všem. Nežádali vysoké mzdy; čekali, kdy potřebí bylo počkat, a když nechtěl někdo zaplatit, snesli beze stesku tu křivdu. Zvolna mohli zaplatiti všecky své výdaje, ano zůstal i penízek na almužnu.

Velkou bolest působilo svaté rodině pohanství, s nímž se setkávali na každém kroku. V Heliopoli panoval zvláště kult slunce, jehož ctitelé vystavěli mu tam ohromnou svatyni; leč pocta božská vzdávána i zvířatům buď živým neb vycpaným, též ptákům, plazům, anč i některým rostlinám. Každý dům měl své bůžky, jimž přinášeny oběti na vyprošení zdaru a požehnání. Jaké tužby a modlitby se vznášely ze srdce božského Spasitele, aby ustala modloslužba a temnoty pohanství ustoupily pravému Slunci!

Jednostejný a pracovitý život našich vyhnanců měl však i své útěchy. Útěchou byla již krásná příroda. V Egyptě jsou zvláště noci čarokrásné. Když po oslňujícím denním žáru nastane soumrak, budí se vše k novému životu. Pásmo Libyckých hor, za kterými před chvílí zapadlo slunce, prokmitá barvou fialovou, zatím co na východě hřbety vysočiny arabské tonou v ohni a skvějí se jak

žhavé rubíny v posledních paprscích zapadajícího slunce. Mírný a teplý vzduch jest pln rozkošné vůně; rostlinstvo po denním vedru zvedá stonky a lodyhy; na palmách a akáciích poletují hejna štěbetavého ptactva; na ostrovech nilských se scházejí celé sněmy velkých ptáků vodních, zvláště plameňáků a pelikánů. Na nebi vycházejí hvězdy, ale netřpytí se mihotavě jak u nás, nýbrž září jasně a klidně; proto v tichých vodách nilských se odráží druhé skvoucí hvězdnaté nebe. Na březích všude plno života. Od řeky se vracejí napojená stáda koz a dobytka; hromady dětí se baví s veselým smíchem a křikem; po řece plují loďky a zevšad zaznívá veselý hovor, někdy i zpěv neb píšťalka. K večeru i v městě nastává ruch. Na ulici před domovními prahy zaplanou ohně, kolem nichž se schází celá rodina; do veselého jejich hovoru se mísí štěkot psů a bučení dobytka.

Kolik takých krásných večerů prožila svatá rodina; kolikrát i oni užili příjemného chládku na nilském pobřeží; kolikrát malý Spasitel si pohrával s květy lotosů, jež v pobřežních zátokách houpají se na vodě jak půvabný člunek na své kotvici!

Koncem června rozlévá Nil své vody a mění celou zem ve velké jezero, z něhož vystupují pouze města a vesničky se skupinami stromů, zejména palem, akátů a osyk. Počátkem října se vracejí vody do svého řečiště. Nastává doba setby. Ve žhavém jižním slunci a na půdě zúrodněné bahnem vše rychle klíčí

a dozrává. Žně a česání ovoce jsou Egyptanům zřídlem bohatství.

Jinou útěchou svaté rodiny byly vzpomínky na slavné události vyvoleného národa, jichž jevištěm byla země egyptská.

Tu meškal kdysi Abraham a později Jakob; tu celou říší egyptskou vládl Josef; tu vzrostl Israel u velký národ; tu spatřil světlo světa Mojžíš, za něhož dokonala se tu řada divů, jimiž Bůh vyvedl odtud svůj lid do země zaslíbené. I později hledali Židé útulku v okolí Heliopole, zůstávajíce všude stopy svého pobytu a své víry. Dojista se setkala tu svatá rodina s mnohými krajany, s nimiž se blíže spřátelila.

Útěchou byla jim zvláště modlitba, střídající se s prací, útěchou i neochvějná důvěra a úplná odevzdanost do vůle Boží; ale největší útěchou, předmětem ustavičné radosti, sluncem ozlacujícím každý den trpkého vyhnanství, bylo božské Dítě. Zde se učil Pán Ježíš dělati první krůčky, zde promluvil první slova, zde ušila mu matka první šatečky, zde se rozvíjely květy prvních jeho ctností pokory, trpělivosti, poslušnosti a zvláště lásky, jimiž hleděl rodičům vyhnanství osladit.

Jak milo jest vykouzlit si v duši pěkné výjevy ze života svaté rodiny, na něž u vytržení zírali andělé! Jest ráno. Ježíšek spolu s rodiči koná svou ranní modlitbu. Potom svatý Josef odchází do práce, Maria sedá ke kolo-

vrátku, neb uklízí a vaří, a malý Spasitel si hraje s jinými dětmi; hraje si tak prostě a vesele, že sotva chvílemi z hlubokého pohledu neb z případného slova zableskne paprsek věčné Moudrosti.

Když otec se vrací z práce, Dítě běží mu vstříc, pozdravuje ho se srdečnou přítulností a potom přináší Matce dárek, který od něho dostalo: snad kytíčku, snad i pomeranč anebo vinný hrozen. Poté zasedá s rodiči ke stolu a pak jde se s nimi procházet na břehu řeky. Začíná též zároveň rodičům sloužit, pomáhaje tu otci, tu matce. Celý život svaté rodiny byl pln nedostižných tajemství; aby však mohla žítí uprostřed takých tajemství, dal jí Bůh jediný neklamný prostředek: nevyčerpatelnou dětinnou prostotu.

Pán Ježíš hleděl na vše jako dítě, tázal se jako dítě, vyrůstal jako jiné děti v oné vědě, které nabýváme zkušeností. Ale v jeho duši byly poklady moudrosti ještě jiné, nenaučené, v jejímž světle viděl jasně jádro každé věci s její minulostí a budoucností. Pohlédl-li na vystupující z dále pyramidy, viděl soužení Israelských, jak pod bičem nelidských dozorců zdvihají těžké balvany, z nichž vyrostly obrovské ty pomníky. Zahledl-li se na štíhlé obelisky, viděl zároveň i jejich budoucnost: jak převezeny do Říma, zdobí náměstí věčného města. Bloudilo-li oko jeho po Nilu, viděl v duchu, jak dcera Faraonova nalézá v košíčku malého Mojžíše. Ohlédl-li se kolem sebe,

potěšilo se jeho srdce: Viděl Thebaidu a Nitriu s nesčíslnými samotami zbožných poustevníků; tam, kde dříve byly hroby, zkvétal bujně nový život, a místo pověr pohanských se rozvíjely květy katolické mystiky. Někdy vchází ve plány Boží podivuhodný sběh událostí. Dojista ctnosti a modlitby svaté rodiny v Egyptě přitáhly z nebe rosu milosti Boží na počátky řeholního života, který o několik věků později měl tu zapustiti tak silné kořeny.

Zatím však mýjela léta, a anděl nepřicházel oznámit návrat do vlasti. Ač v práci, v modlitbě a v úplné odevzdanosti do rukou Božích nepoddávala se svatá rodina snům a steskům, přec pobyt v cizině byl se již valně prodloužil, a srdce toužilo po zelených horách galilejských, po Jerusalemě s jeho každoroční poutí, po teplých stycích přátelských, po vlastním domu a po otčině.

Konečně zasvitl vytoužený den.

Nebeský posel přišel opět za noci ke svatému Josefovi, jako k hlavě rodiny. Zvěstoval, že Herodes již nežije, a proto nechť vezme Dítě i jeho Matku a vrátí se do země israel-ské.

Tichá a hluboká radost naplnila srdce všech. Přípravy na cestu nebyly dlouhé; zavřeli obydlí, odevzdali posledně vykonané práce a rozloučili se se sousedy a s přáteli. Za několik dní byla již svatá rodina na cestě. Na oslíka naložili pouze zavazadla. Ježíšek již sedmi neb osmiletý, se sandály na nohách

a s poutnickou holí v ruce, kráčel statečně mezi šťastnými rodiči.

Za jitra, kdy od moře vál svěží větřík, nadýmaje plachty rybářských loděk po Nilu rozsetých, svatá rodina s radostí v srdci a s modlitbou na rtech opouštěla město. S jak zcela jinými city než před sedmi lety se ubírali po písčité cestě podél moře! Poušť již nebyla jim tak hroznou, ano milou byla i namáhavá cesta, poněvadž na jejím konci kynula jim otčina, a v ní rodný dům, mateřský jazyk a zvyk, kroužek příbuzných a známých a zejména Jerusalema, s jediným a pravým chrámem Božím. Šli rychle, jak by necítili únavy. Již zmizely z jejich paměti obrazy Egypta, a všecky myšlenky a city kroužily kol Svaté Země; zdálo se jim, že větřík od západu vanoucí přináší vůni mateřídoušky a květů domácích luhů.

Asi po desíti dnech vystoupily již na siném obzoru mírně zvlněné obrysy judských hor. Svatá rodina se chtěla usaditi v Betlémě neb někde v Judsku. Ale sotva překročili hranice, bolestná zpráva zkřížila jejich plány. Z Říma se vrátil Archelaus, syn Herodův, a zaujal otcovský trůn. Krutostí a zlobou se vyrovnal otci. Proto svatému Josefovi se zdál návrat do Betléma nebezpečný; rozhodl se minouti Jerusalema a vrátiti se v tiché hory galilejské.

Tak i učinili. Z Gazy zamířili na sever přes Azot a Askalon, obešli malebný Karmel, odkud rovinou Esdrelon stihli ke věnci zelených pahorků, v jejichž středu se ukrýval Nazaret.

Z daleka radostně vítali městečko, pátrající okem, až se jim objeví střecha domku Mariina, plného milých a svatých vzpomínek.

I splnilo se proroctví, podle něhož Ježíš měl slouti *Nazaretským*. *Nazaretský* znamená *odloučený. oddělený*; kořen slova však znamená »*květ*«. Tu se splnilo obé. Nazaret byl v ústraní, v tichém, téměř od světa odloučeném údolí; ve chvíli, kdy se tam vrátila svatá rodina, rozkvetl tam překrásný květ; květem tím byl Ježíš.

8. V DOMKU NAZARETSKÉM.

Bílé město — květ Galileje — Nazaret se rozkládá v kotlině, která jak hluboká lastura se vetkla v horské hřebety, věncící na severu rovinu Esdrelon. S jedné strany bílé domky městečka vystupují v nepravidelných terasách téměř až do poloviny strmého západního svahu, s druhé po jižních a východních úbočích se šíří vinice a pole. Všude plno fíkovníků a oliv, místy i několik palem datlových. Jen lysé štíty okolních vápencových hor působí chmurným dojmem nehostinné pouště. Jinak krajina jest většinou přívětivá. Není tu rozlehlých temných lesů, ani nebetyčných horských hřebenů, ani hlubokých roklin. Význačným rázem jest ústraní, ticho a milá vážnost.

Okolí Nazaretu jest jak obyčejný všední den a právě proto tím milejší, že jest pokojný, zbožný a pracovitý.

Jako všude na východě i zde obývací domy jsou podoby čtverhranné; vystavěny jsou buď z kamenů neb z hlíny na rákosí přilepené a pobílené vápnem. Světnic bývá málo, obyčejně jen dvě. Za to hojnost místa skýtá plochá střecha, či spíše zábradlím opatřená terasa, na níž stojí altánek, porostlý ovíjivými rostlinami; jest určen k modlitbě a v létě i k nočnímu odpočinku. Na terasu z nádvoří vedou schody. Nádvoří samo jest ohrazeno plotem neb kamennou zdí; rostou tu fíkovníky a viná réva, ukládá se tu hospodářské nářadí a v koutě stává pec na pečení chleba. Zařízení světnic jest velmi prosté. Podél stěny jednoduché lůžko s pokrývkou a s poduškou; v prostřed stůl a několik nízkých židlí, dále lampa, věšák na oděv a prádlo, kád, džbány na vodu, žernovy na rozmílání obilí — toť vše.

Tak asi byl zařízen i domek svaté rodiny. Nyní stojí na jeho místě kostel *Zvěstování Panny Marie*. Domek se skládal ze dvou částí. První zděná část byla podle podání přenesena do Lorety; druhá, ve skále vytesaná, obsahovala tři světničky: první obývala Panna Maria; v ní dokonáno tajemství Vtělení; v druhé bydlil božský Spasitel, a třetí byla nejspíš kuchyní, neboť má jakýsi druh krbu. Kromě těchto tří pokojíků jest v kryptě dnešního kostela ještě tak zvaná *kaple andělská*. Pochází však asi z doby mnohem pozdější. Bezpochyby byla vystavěna na místě oné části, kterou andělé přenesli zázračně do Italie.

Na severní straně nedaleko kostela se ukazuje místo, kde stávala dílna svatého Josefa. Východně od města, asi deset minut cesty, jest »studně *Panny Marie*«. K této studni, ukryté ve stínu oliv, kaktusů a fíkovníků, dosud přicházejí ženy nazaretské vážit vodu. Sem dojista též každodenně chodívala Panna Maria, provázena někdy božským Dítěm; a když se džbánem na hlavě se vracela domů, nesl i Ježíšek svůj džbáneček.

S vrcholu hory, na jejímž svahu se rozkládá město, se otvírá pěkná daleká vyhlídka. V dáli vystupují Tábor a Malý Hermon s Endorem a Naimem; velmi zřetelně jako na dlani jest viděti celé údolí nazaretské s jeho stříbrným potokem, dále rovina Esdrelon, hora Karmel a na obzoru v šedomodrém pruhu i Středomoří. Jezero Tiberiádské se skrývá sice mezi horami, ale za ním strmí v jasný blankyt Velký Hermon a řada horských štítů, připojujících se k Libanonu.

Dojista nejednou po tomto obraze bloudilo oko Spasitele. Uchylovalť se již za mládí, podobně jak činíval později za veřejného života, často na horu, aby se tam modlil a rozjímal o své budoucí činnosti.

Zkusme se nyní přenést duchem na chvíli v domek svaté rodiny!

Jest časně ráno. Slunce ještě nevvyšlo. V světnici ve skále vytesané odpočívá Pán Ježíš na svém prostém lůžku. Pravá jeho ruka, vložená pod hlavu, mizí téměř ve vlnách

vlasů, splývajících na podušku; levá spočívá na hrudi. Leží klidně, přikryt až po hrdlo lehkou pokrývkou — živý obraz andělské skromnosti.

Slunce vychází. Paprsky jeho ozlacují horské vrcholky, ale do údolí ještě nevnikly; rozednívá se. Pán Ježíš vstává. Jeho první myšlenka, jeho první pohled se vznáší k Otci nebeskému. Děkuje mu za noční odpočinek a obětuje mu všechny práce nastávajícího dne. Obléká se rychle a tiše, potom uklízí světničku a vykonává svou ranní modlitbu.

Co jest jejím obsahem? Dojista tytéž prosby, tak lidské a zároveň tak božské, tak prosté a přece tak nesmírné, tak milé a vážné, jimž nás naučil v »modlitbě Páně«. Modlí se za oslavu nebeského Otce, za brzký příchod království Božího, za splnění vůle Boží, za vítězství nad zlem, a prosí o zdejší chléb pro duši i pro tělo.

Minula hodina, snad i dvě. Pán Ježíš, skončiv modlitbu, šel se podívat, čím by mohl rodičům posloužit. Maria ještě ani nevyšla ze svého pokojíka, a již spěchal pro vodu, aby našla připravenou plnou kád. Potom začal uklízet dvorek. Konal vše obratně a tiše; myšlenkou prodléval u Boha, od něhož sestupoval ke svým drobným pracím domácím, nepatrným sice a přece tak vznešeným, poněvadž byly vykonány podle vůle Boží.

Vyšli rodiče; pozdravil je velmi uctivě a jak by každodenně s novou srdečností. Ptal se,

čeho si přejí, snad mluvil s nimi chvíli i o domácích potřebách a potom chopiv se tesařských nástrojů, šel se svatým Josefem do dílny.

Byl nejen poslušný, ale i učelivý. K přestounu se choval jako učedník k svému mistru. S počátku jen dával pozor, jak se pracuje. Svatý Josef mu ukazoval, jak třeba držet nástroje, jak jich užívat, a potom se musil Ježíšek pokusit o drobné věci. Přestoun se díval, jak si při tom počíná, povzbuzoval ho, chvílemi upracovanou rukou řídil jeho dětskou ruku anebo žádal, aby lépe vykonal, co nebylo dost dobře provedeno. Duše jeho se rozplývala při tom v citech obdivu a lásky, ale neoddával se jim, nepřerušoval své práce. Ve své nedostižné prostotě srozuměl, že jest jeho úřadem a povoláním: učití věčnou Moudrost a řídit ruku Všemohoucího.

Pán Ježíš pracoval horlivě a klidně. Krůpěje potu mu splývaly po čele, hrud' oddychovala těžce, ale nedovolil si oddechu, nemařil času nepotřebnou chůzí a rozmluvou. Pracoval tak, jak tehdy se pracovalo; nevymýšlel nových nástrojů ani lepších způsobů. Často prosil o poučení, jež prostě přijal a vždy na pozdrav mimojdoucích vlídně odpovídal.

K polednímu se vraceli domů, kde nejsvětější Panna měla mnoho práce; neboť, jak se zdá, v domku nazaretském neměli služebné! Dům, kuchyni, stáji a zahradu — vše měla Maria na starosti. Třeba bylo umletí obilí mezi žernovy, upéci chléb, uvařit oběd, přinést

vodu, spravít obnošený oděv neb nový zhotovit...; tyto a jiné práce plnily den nejsvětější Panny, žádající pilných rukou a bystré hlavy. Proto Pán Ježíš, měl-li trochu pokdy, bleděl Matce vlehčit. Prostíral na stůl, umýval nadobí, uklízel, přinášel polínka na oheň anebo pomáhal v zahradě.

V poledne po společné modlitbě a po umývání rukou pronesl svatý Josef nahlas slova požehnání a potom všichni zasedli ke stolu. U zámožných židů bývala bohatá tabule; chudí se spokojili mlékem, chlebem, sýrem, sušenou rybou neb uzeným masem.

V domku svaté rodiny bylo jako u chudých. I obědy byly chudé; ale Pánu Ježíši chutnalo vše z rukou nejsvětější Panny. Sedával skromně na posleňním místě, čekaje trpělivě, až svatý Josef položí před ním jeho díl: nikdy si nestýskal, nikdy nemluvil o jídle. Nejmilejší při tom byla zbožná a srdečná rozmluva, při níž sv. rodina se sdílela se vším, co měla na srdci; byly to poklady svatosti, tichosti a dobroty.

Po obědě si usedli na hodinku buď ve vinici neb na stinném nádvoří a pak se vrátili ke své práci. Před večerem přicházela nejsvětější Panna do dílny, přinášejíc malé občerstvení. Zatím, co oba dělníci na chvíli od práce ustali, hleděla Maria s obdivem a s láskou na svého božského Syna a Pána.

Když slunce zapadlo, odložil svatý Josef nástroje, Pán Ježíš uklidil dílnu, roznese ho-

tovou práci a potom oba se vraceli domů. Tu po skromném jídle přečetl Spasitel některou část z Písma svatého a vysvětlil ji. Potom rozžal víceramenný svícen, a celá rodina, stojíc s rozpjatýma rukama, vykonala svou večerní modlitbu. Brzy po té zavládlo v domku nazaretském hluboké ticho; všichni spali, ale takým spánkem, v němž srdce bdí a duše prodlévá mezi anděly.

Nastával-li sabbat neb nějaký svátek, ustala práce v domku svaté rodiny a celý čas posvěcen modlitbě a dobrým skutkům. Spasitel ve svátečním rouchu šel se svatým Josefem do synagogy, zdvihající se na náměstí, kde vespolek s druhými zpíval žalmy a naslouchal výkladu Písma svatého.

Ve dnech svátečních dojista svatá rodina přijímala návštěvy aneb sama si zašla ke příbuzným a známým. Zatím, co starší spolu rozmlouvali, Pán Ježíš se připojil k dítkám a účastnil se jejich her a zábav. Při tom užil každé příležitosti, aby mohl učiniti něco dobrého, buď slovem neb příkladem, pomocí neb omluvou. S Matkou navštěvoval ještě chudé a nemocné; rozdával jim drobnou almužnu, na př. jídlo neb oděv a zároveň i milé slůvko povzbrzení a útěchy.

Na večer si vyšla svatá rodina za město buď na břehy potoka neb na horu, kde se těšili krásnou vyhlídkou. Jaké myšlenky, jaké city plnily srdce Božského Spasitele, když se rozhlížel po dalekém obzoru! Tam moře, po jehož vlnách vyplují jeho apoštolé do dalekých

krajin; tam Hermon, na jehož úpatí ustanoví Petra skalou, které brány pekelné nepřemohou; tu Tábor, kde své apoštoly učiní svědkem několika paprsků své slávy; zde Naim, kde vzkřísí mládence, dnes ještě si hrajícího na klíně matčině... Kam pohlédl, vše hlásalo jeho budoucí vykupitelskou práci, jeho učení a jeho zázraky. Srdce se mu šířilo radostí... A v mysli hledal po okolních dědinách a vískách své budoucí apoštoly, dnes dorůstající sice jak On, ale netušící svého určení! Všichni byli mu blízcí, všechny objímal již napřed modlitbou a láskou a s nimi i všechny ty duše, jimž později měl ukázati cestu světla.

Taký byl život božského Spasitele v Nazaretě, tichý a svatý, plný milosti před Bohem i před lidmi. Z milého poslušného pacholíčka vyrůstal zvolna jinou plný moudrosti a dobroty, který jako vycházející slunce vždy jasněji rozléval paprsky milosti a pravdy. Všichni vzhlíželi k němu s úctou a s láskou. Matky záviděly Marii. Každý se rád k němu přiblížil, neboť odcházel od něho vždy lepší, odnášeje si v srdci jiskřičku nového, neznámého mu dosud světla a tepla.

A co myslil Pán Ježíš za těchto všeobecných projevů vážnosti a lásky?

Kolikráte již přešel ono místo, odkud později tíž krajané ho chtěli svrhnout do propasti. Snad si pomyslel při tom s hořostí, že tak často zdánlivá láska k Bohu uhasíná právě ve chvíli, kdy Bůh se chtěl zmocniti srdce a žádal proto sebezapření a oběti.

9. DVANÁCTILETÝ JEŽÍŠ VE CHRÁMĚ.

Pánu Ježíši bylo dvanáct let. O příštích velkonocích měl putovati po prvé do Jerusalema na slavnost Paschy. Za noci planuly již ohně po okolních horách na znamení, že nastal již měsíc Nizan. V celém kraji zavládly ruch a radost, všude konány přípravy na cestu a pořádány poutnické karavany.

Těšil se i malý Spasitel.

Měl se účastniti největší slavnosti Starého Zákona, měl ji nad to posvětití svou přítomností a doplniti její význam. Půjde do domu Otce svého, aby byl svědkem jeho slávy; věděl dobře, že i jemu jest dáno k ní přispěti. Když tedy poutníci, vydávající se na cestu, zanotovali tradicionelní žalm 131., zapěl s radostí i Pán Ježíš: *»Veselil jsem se, když se mi řeklo: Půjdem do domu Hospodinova.«*

Obyčejně šli muži zvláště a ženy rovněž; též děti tvořily zvláštní cestovní družinu. Dojista bylo tak i tentokráte. Spasitel kráčel v zástupu svých mladistvých vrstevníků, a jeho milá rozvážnost podmanila mu záhy ducha i srdce všech; proto se musil ujmouti vrchního vedení celého hloučku. Svou zbožností a klidnou rozvahou udržoval všecky v pořádku a v zbožné náladě; aby upoutal jejich bujnou veselost, vypravoval jim zajímavé příběhy ze svatých dějin, na něž upomínala místa, kterými se ubírali.

Cesta trvala asi čtyři dni; byla příjemná.

neboť celá příroda oděla se právě nejkrásnějším jarním rouchem.

Když s návrší nazaretského sešli na rovinu Esdrelon, vystoupila na obzoru po levé straně hora Tábor, dále malý Hermon s městečkem Naim a ještě dále hory Gelboe s Endorem a Sunemem, kde Eliáš byl vzkřísil mrtvé dítě.

Když ubírajíce se Jezraelem, blížili se ke krásné Ginei, pomysll si asi Pán Ježíš, že téměř za dvacet let zastoupí mu cestu deset malomocných, prosících o uzdravení. Od Ginei začínala již vysočina Samařská; po obou stranách cesty se střídala návrší se zelenými dolinami, kde se prostíraly vinice a rostly olivy, terebinthy a granáty... Již se ukázalo i malebně na hoře položené město Samaří. Poutníci se však nezdržovali a spěchali dále. Již minuli i Sichem, nad nímž s jedné strany se zdvihá pochmurný Gebal, s druhé zelený Garizim. Krajina byla plna vzpomínek. Tu Abrahamovi byla slíbena Svátá Země; tu později přísahal lid, že věrně ostříhati bude zákon Boží; tu pochován byl Josef Egyptský, tu byla i studně Jakubova, u níž Spasitel, cestou zemdlený, měl jednou usednout a obrátiti hříšnou Samaritánku.

Za Sichemem postupovala cesta krajinou méně půvabnou. Ukázalo se Silo, kde po dlouhá léta stála archa úmluvy, a kde malý Samuel se učil pod vedením Heliho službě svatostánku. Dále bylo prastaré Bethel, kde Abraham vzdělal Hospodinu oltář a kde Jakub viděl v prorockém snu žebřík do nebe

sahající. Odtud zahlédli již poutníci vrchol chrámu jerusalemského.

Poslední nocleh poskytlo jim krásné, ač zasmušilé údolí Beroth, kde za dávných dob sedávala pod palmou Debora a soudila lid. Nazítří s vrcholu hory Scopus se objevilo již před nimi svaté město. Plni radosti, zapěli poutníci radostně žalm 83: *»Jak milé jsou tvé stánky, ó Bože zástupů! ...«*

Svaté rodině se dostalo pohostinství u známých neb příbuzných. Hned po jejím příchodu začaly se obřady velkonoční. Na večer 13. Nizanu odstraněn z příbytků všechn kvas i zbytky kvašeného chleba; nazítří po oběti večerní se konalo na kněžském nádvoří zabíjení beránků. Činil to obyčejně sám otec rodiny; kněží sbírali krev do zlatých číší a potom za zvuku trub, zpívající žalm 113., t. zv. malý Hallel, vylévali ji na oltář zápalný. Tuk zůstaven ve chrámě; zabitý beránek odnesen domů, kde upečen na rožni z granátového dřeva a s příchodem noci požíván.

Druhého dne z rána se sešli ve chrámě pouze mužové. Konala se zápalná oběť dvou mladých dobytčat, berana a sedmi ročních jehňat; ke konci obětován kozel jako oběť záhříšná. Téhož dne na večer požato před očima všeho lidu první obilí a svázáno ve snop. Nazítří z rána očištěna zrna téhož snopu od plev, semleta, část spálena na oltáři spolu s jehnětem, část obětována s vínem a s pšeničnou moukou. Touto obětí zahájeny žně a poutníkům dovoleno vrátiti se domů.

Všecky ty obřady mluvily mocně k srdci božského Spasitele; mělyť jediný cíl, jediný význam: předobrazovat jeho vlastní oběť: krvavou oběť na kříži i nekrvavou na našich oltářích. On samojediný chápal hlubokou v nich ukrytou myšlenku, on jediný s toužebností žádal oné pravé Paschy, jíž za jedenaadvacet let měl otevřít brány Nové Úmluvy. Již dosti dlouho trvaly věky poroby, již dosti bylo hrubé zevní bohoslužby a krvavých neúčinných obětí. Proto srdce božského Spasitele volalo hlasitě: »*Ecce venio . . .*« »*Ejhle přicházím . . .*«

Po oběti prvotin se vydali rodiče Kristovi s ostatními poutníky na zpáteční cestu. Pán Ježíš bez jich vědomí zůstal ve chrámě. Bylo to ostatně velmi snadné. Na pobožnosti dostavovali se mužové odděleně od žen a též odděleně cestovali. Dojista myslil svatý Josef, že Spasitel jde s Matkou, a Maria zase se domnívala, že jest pod ochranou jejího chotě. Proto klidně vykonali den cesty. Teprve na první zastávce v Berothu si uvědomili, že Dítě s nimi nešlo. S počátku se ulekli, ale brzy se upokojili nadějí, že se snad připojilo k jinému hloučku. Obešli tedy všechny skupiny poutníků, rozložené kolem rozdělaných ohňů, všude se vyptávali a hledali, ale nikdo nevěděl o Ježíši. V marném hledání minula celá noc. K ránu nebylo již pochyby, že Dítě se ztratilo.

Jak bylo ubohým rodičům? Čím vroucněji láskou přirozenou a nadpřirozenou milovali

Ježíše, tím hlouběji je bolela jeho ztráta. Jak rádi dali by svůj život, jen aby mohli naléztí svůj jediný poklad, své nejvyšší dobro. Zvlášť nevýslovně trpěla Maria. Kde jest její nejmilejší Dítě? Co se s ním stalo? Nestihlo ho nějaké neštěstí? Není to již předpověděný meč Simeonův? Bolest obou byla tím trpčí, poněvadž nevěděli, co se s ním stalo neb stane ještě. Jich tiché štěstí jak bleskem náhle vyvráceno. Kamkoli pohlédli, všude se vznášelo nad nimi hrozné mračno utrpení, smutku, nejistoty a obavy. Ale při tom zůstávali odevzdání do vůle Boží. Ve své pokoře vyznali, že nebyli Ježíše hodni, a chce-li Bůh, by ho ztratili, byli hotovi i k této oběti.

Ale byli též pevně rozhodnutí, že si dají všemožnou práci, aby Dítě opět našli. Proto s prvním ranním úsvitem se vrátili nazpět do svatého města.

Trnká to býla cesta. Nemluvili mnoho, nemyslili na jídlo ani na odpočinek. Maria tiše plakala, svatý Josef samým zármutkem téměř zestárl. Zastavili se u každé přecházející karavany, doptávali se po domech při cestě a na křižovatkách, ale nadarmo. Nikdo nevěděl o Dítěti

Unaveni a zarmoucení došli s večerem do Jerusalema. Chodili po příbuzných a známých, opakující všude tutéž otázku, na niž se jim všude dostalo téže odpovědi. Když se setmělo, nemohli přes všechnu zemdlenost se oddati odpočinku; i ztrávili zbývající část

noci na modlitbě, prosíce Boha úpěnlivě, aby je ráčil ve svém milosrdenství potěšit.

Zatím byl Pán Ježíš po odchodu rodičů zůstal ve chrámě na nádvoří, kde bylo místo vyhrazené disputám a výkladům. Tam se scházeli učitelé buď místní neb venkovští, z nichž ten neb onen se rozhovořil o některém textu Písma svatého; ostatní mohli se ho dotazovat neb předložit mu své pochybnosti a námítky.

Spasitel usedl v řadě posluchačů. Jeho vážné a skromné chování, jeho milý zjev a zvláště hluboká moudrost, dýšící z každé jeho otázky, upoutaly záhy pozornost všech. Krásné, milé a moudré Dítě vábilo je tak přepodivně, že mimovolně při každé sporné otázce se obracely k němu všechny zraky a ne jeden posluchač čekal, zda se neozve ten mladistvý světlovlasý učitel.

Prvního dne mluvil Pán Ježíš velmi málo.

Po ukončeném výkladu vyšel z chrámu, aby si vyprosil malé občerstvení a vyhledal si nocleh. Snad se ho ujali dobrosrdeční lidé nebo byln nucen až za městem hledat útulku. Kdo ví, zda to nebylo v Gethsémani na hoře Olivetské...

Nazítří po ranní oběti vešel Spasitel opět do učebny. Tentokráte přijali ho jako známého a dovolili mu usednouti na zemi v prvních řadách. Než začal výklad, přistoupilo k němu několik učitelů; chtěli se pobaviti odpověďmi tak milého a moudrého Dítěte. Ale

s každou odpovědí rostl jejich údiv. Neznámé pachole odpovídalo na všecko nejen výstižně a jasně, ale i tak hluboce, že neměli již v tě věci po čem se vyptávat; cítili, že spíše oni se učí.

Třetího dne se opakovalo totéž. Když zájem všech dostoupil vrcholu, rozhodl se Pán Ježíš, že užije té chvíle ke zjevení svého poslání, ale jen tou měrou, kterou Bůh této chvíli vyhradil.

Úlohy se změnily; mladičkový neznámý již nebyl tázán, ale sám se dotazoval. Předmětem jeho otázek bylo nepochybně jádro židovského náboženství a jeho obřadů, t. j. příchod očekávaného Mesiáše. Snadno se domyslíme, jakou si k tomu vybral cestu. Nejprve se otázel, zda Mesiáš má přijíti a z kterého rodu vyjde. Když učitelé správně odpověděli, tázal se dále, kdy má přijíti? Ani tato otázka nezůstala bez odpovědi. Učitelé připomněli proroctví Malachiáše a Aggea i vidění Danielovo. Spasitel poté se otázel, co tedy soudí: zda přišel již Mesiáš anebo teprv přijde? Odpověděli bez rozmýšlení, že Mesiáš ještě nepřišel. Poté ukázal jim Pán Ježíš jasně, že minul již počet týdnů Danielových, a tedy buď že Mesiáš již žije aneb se mýlí Písmo svaté, a v takém případě bylo by třeba se zříci vší víry a naděje. Učitelé hleděli vyvrátiti tento argument jiným výkladem Danielova proroctví a podáním zdánlivě opačných textů Písma svatého... Spasitel však dokázal nevývratně, že Mesiáš již musí žíti;

připomenul jim mudrce z Východu, vraždu betlemských nemluvňat i předpovědi Zachariáše, Simeona a Anny. To však popudilo zákoníky... »Snad dokonce sám se činíš Mesiášem,« volali naň posměšně. »Odkud ta tvá moudrost, že učití chceš nás, kteří jsme po celý život studovali Písmo svaté? Jsi-li Mesiáš — kde jest znamení tvého poslání?«

V síni nastal zmatek. Židé s pohrůžkami se tlačili kolem malého Spasitele. Pán Ježíš couvnul až ke katedře, stojící v hloubi síně, potom zástupem tísněn, vystoupil na její první, druhý stupeň, až konečně se octl tam, kde sedávali obyčejně zákoníci. Kolem dokola obklopoval ho zástup křičící a gestikulující.

V téže chvíli vešli rodiče.

Snad přivedlo je tam zvláštní vnuknutí Boží, aneb se dověděli v městě, že Ježíš byl včera ve chrámě. Vešedše, stanuli udiveni.

Ztracené a s takým bolem hledané Dítě sedělo na katedře zákoníků, neohroženě se jich tázajíc a odpovídajíc na jich vášnivé výčitky.

Maria a Josef přistoupili blíže. Spasitel spatřiv je, ihned vstal a přiblížil se k nim. Zástup udiven se rozestoupil. Nejsvětější Panně se vyřinuly slzy z očí. Mimovolně vztáhla ruce; vše, co cítila, i minulý bol i nynější radost, vyznělo jedinou otázkou, plnou prosby a pokorné výtky: *»Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme Tebe!«*

DVANÁCTILETÝ JEŽÍŠ V CHRÁMĚ.

Ubohá Matka netušila, že lásku její čeká ještě trpčí zkouška. Pán Ježíš se zdál neviděti jejích slz, nepadl jí v náruč, nepřivinul se k jejímu srdci. Pozdvihnuv ruku, odpověděl na otázku své Matky otázkou pokornou, vážnou a hlubokou: *»Co jest, že jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že musím býti v tom, co jest Otce mého?«*

Vše kolem náhle umlklo; mlčeli i Maria a Josef.

Tvář Spasitele zazářila podivnou velebou. Zdálo se, že spočinul na ní odlesk slávy Otce nebeského, k němuž právě zdvihal svou ruku.

Ale to trvalo pouze chvíli... Tvář Pána Ježíše nabyla opět svého obvyklého výrazu; byl opět tichým a poslušným Dítěm; vzav otce a matku za ruku, vyšel s nimi z chrámu.

Jak velkolepé a vznešené bylo první svědectví, které vydal o sobě! Ústraní jeho ukrytého života ozářil náhle skvoucí paprsek; paprsek ten zazářil i do budoucnosti, věště nový pořádek věcí. Bližilať se chvíle, kdy moc a věda učených zákoníků sestoupiti měla se stolice Mojžíšovy, aby jejich místo zaujalo Dítě. Již se končil Starý Zákon, stísněný a uzavřený v pouhém výkladu slovním; vystoupilť jiný Učitel, jehož slova, jsouce životem a duchem, vedou ke svatosti a k pravdě.

Ale tajemství toto má jiný ještě význam.

Otázka, kterou Pán Ježíš dává svým rodičům — jsou první jeho slova, jež zaznamenalo svaté Evangelium. Jsou to slova první

a v pravdě velmi vznešená; zjevují nejen plné vědomí mesiášského povolání, ale i jeho hybnou sílu: úplnou oddanost k Bohu a lásku k němu nade všecko. Poslední podmínkou této lásky jest odloučení od všeho pozemského. Slova, jež tu mluví, i příklady, jež tu dává, hlásají jasně jeho zísadu: *»Kdo miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden... nemůže býti mým učedníkem.«*

10. KŘEST V JORDÁNĚ.

Končil se třicátý rok života Kristova.

Byla pozdní jeseň; pahorky nazaretské se halily v šed a v smutek. Smutno bylo i v domku Mariině. Spasitel měl nazítří se vydati na cestu, aby započal svůj veřejný život.

Stmívalo se. Pán Ježíš seděl se svou Matkou u večeře; bylo to naposled, kdy seděli spolu pod střechou tichého domku. Ač nejsvětější Panna již dávno byla na to připravena, ač vždy byla hotova poddati se vůli Boží, přec těžko jí bylo u srdce. Spasitel cítil, co se děje v duši Matčině, a proto se choval k ní zvláště srdečně a laskavě. Vysvětlil jí, proč to musí býti; ukázal jí, jaká úloha bude v díle vykoupení jejím údělem a těšil ji řka, že po krátkém rozloučení je čeká v nebi věčné radostné shledání. Svěřil se jí též se svými plány pro nejbližší budoucnost; zmínil se o křtu, o čtyřicetidenním pobytu na poušti, o povolání budoucích učedníků. Prosil, aby se přidružila k němu modlitbou a

myšlenkou, a slíbil jí, že za několik měsíců se vrátí zase do otčiny, ale již ne sám, nýbrž se svými apoštoly.

Po večeři konány poslední přípravy na cestu. Roucho již dávno utkáno a ušito rukou Matčinou. Všední roucho, které nazítří měl obléci, uložila ve světnici s párem silných sandálů a s pokrývkou na hlavu. Sváteční roucho a něco prádla svázala do uzlíku. Do jiného uzlíku uložila zásoby na cestu; bylo to poslední občerstvení, jež Spasitel přijal z rukou své Matky: trochu sýra, sušeného ovoce, kousek chleba a ryby.

Jak bylo nazítří, když nastala hodina rozchodu?

Pán Ježíš poklekl před Matkou, děkuje jí za vše, co pro něho učinila, a prose o požehnání. Ale i Maria poklekla. I ona děkovala a prosila, ale víc než slova mluvily její slzy. Potom se objali naposledy, Spasitel vzal uzlíky, i vyšli.

Nejsvětější Panna doprovodila zajisté Syna až na konec údolí Nazaretského, kde potok vytéká do širé roviny. Tam se na chvíli zastavili. Ještě jedno srdečné objetí, a Spasitel se ubíral dále sám. Matka se slzami hleděla chvíli za ním, potom sklonila hlavu a neohlédajíc se již, vrátila se domů známou stezkou. Kolikrát as opakovala si v duši: »*Aj, já služebnice Páně, staniž mi se podle slova Tvého!*« Jak zaplakala v prázdném domku, kde vše mluvilo jí o Ježíši! Ale Maria byla ženou

silnou; ač ji skličovala trpká bolest, ač všechny její myšlenky zalétaly k Synu, přec život v domku nazaretském míjel jak dříve pokojně a pravidelně v modlitbě, v práci, ve skutečích milosrdenství a lásky.

Zatím se vzdaloval Pán Ježíš vždy víc a více oněch míst, kde tak mile u drahé Matky plynul mu život ukrytý. I jeho srdce bylo pohnuto, ale ne znepokojeno; neoddávalo se marným snům. Kráčel beze spěchu krokem pevným a rozhodným; často při tom vzhlédl k nebi a modlil se. Cítil, že kráčí k dílu obrovskému, že jde na utrpení, na smrt. Ale cítil též v sobě sílu Boží; proto srdce nesvíralo se mu bázní, ale šířilo se láskou k lidstvu, touhou po slávě Otcově a jistotou vítězství.

Podél hor Gelboe, památných skonem Saula a Jonathy, se ubíral Spasitel do Jezraele, bývalého sídelního města Achaba a Jezabel, a pak u Bethseanu či Scythopole zamířil v údolí Jordánu.

Řeka ta opustivši hory Antilibanonské, protéká jezerem Tiberiade, a pak valí své siné vody dále na jih až k Mrtvému moři. Plyne v četných oklikách a velmi nestejně; tu široce a mělce, tam zas jdouc skalami sevřena, tvoří četné víry a vodopády. Když v březnu a dubnu taje na horách sníh, stoupá a rozlévá se po březích zvláště tam, kde četná přilehlá údolí neb rokle přivádějí jí nové přítoky buď s východní vysočiny Perejské neb ze západních Efraimských hor. Proto se mění tak často šířka Jordánského

údolí: u Bethséanu měří na př. pouze míli, kdežto u Jericha tři.

Na březích se šíří místy pastviny, jinde vystupují skály neb holá návrší; na rovině, kde Jordán teče volněji, se prostírají pastviska neb močály, hustě porostlé rákosím, anebo houštinami a lesy. Rostou tam vrby, stříbrné topoly, tamarišky, terebinty a akáty. V korunách stromů se ozývá cukrování hrdliček a zpěv slavíků, v houštinách chrochtání divokých vepřů, někdy se objeví levhart, ano i lev.

Asi po tříhodinné cestě od výtoku Jordánu z jezera Tiberiadského stihl Pán Ježíš k řece. Po dosti neschůdném mostě z černých kamenů přešel na levý břeh, odkud zamířil na jih.

Na cestě bylo živo a rušno. Četné zástupy se ubíraly dílem tímže směrem s ním, jiné se vracely domů. Všichni mluvili o Janu Křtiteli; jedni vypravovali o jeho přísném životě, o jeho kázání, druhí zas toužili spatřiti tak svatého muže. Všichni byli však přesvědčeni, že se blíží doba velkého zjevení Božího.

Pán Ježíš se připojil k těm, kteří se ubírali na jih. S nimi kráčel, s nimi u studánky odpočíval; naslouchal, co vypravují, a rozmlouval s nimi vlídně a srdečně. Dojista ho těšilo všeobecné vzrušení, ano sám hleděl ještě povznést v jejich očích osobu Jana Křtitele a zvláště vybízel, aby věrně se řídili jeho slovy.

Konečně došli cíle.

Jan křtil na levém břehu, téměř přímo proti Jerichu. Kdysi na témže místě se rozeštopili vody Jordánu, aby národ vyvolený mohl přejíti. V dáli se zdvihala hora Nebo, odkud Mojžíš před svou smrtí hleděl na Zaslíbenou zem; za řekou bylo vidět Gilgal, kde Josue byl vzdělal první oltář a kde stála archa úmluvy, pokud nebyla přenesena do Silo.

Rozhled odtud byl půvabný. Na jihu se leskla hladina Mrtvého moře; na západě za řekou se rozkládalo spanilé Jericho v lůně palmových hájů a plantáží růží a balsámu; v dáli uzavíral obzor věnec pustých skal.

Ale dnes v malebné této krajině nebylo tak ticho jako za minulých dob. Na louce, vroubené širokou říční zátokou, stálo množství stanů, mezi nimiž se hemžilo plno lidí, vozů, dobytka a koní.

Ve chvíli, kdy přicházel Spasitel, četný zastup stál na břehu, odkud se rozléhal mocný blas. Pán Ježíš se přiblížil s ostatními poutníky. Na velkém kameni u samé řeky stál Jan.

Byl vysokého a silného vzrůstu, ač vyhublého těla; zahnědlá, téměř suchá pleť nesla zřejmé stopy přísného života, ostrých větrů a žhavého slunce. Vysoké čelo věncily chumáče černých vlasů; tvář přísná, oči zářily podivným leskem. S ramen spadal mu plášť, pod nímž bylo vidět hrubé, drsné roucho ze srsti velbloudí s koženým pasem okolo beder. Nohy měl bosy, v ruce držel dlouhou hůl. Ce-

lá postava dýchala nadšením proroka, přísností askety a svatým hněvem hlasatele Božích trestů, zároveň však i nevýslovnou ušlechtilostí a přepodivnou čistotou; každý vytušil, že tento přísný kazatel jest schopen i výrazů nejhlubší něhy.

Jan právě mluvil; četné zástupy se tlačily kolem. Těžko popsati pestrou tu směsici. Vedle skvostně oděných pánů z Jerusalema a z Jericha, vedle židovských kněží, zákoníků a celníků, se zde tísnili venkované, rybáři galilejští i pastýři z hor Galaad; tu na kobercích seděly bohaté paní, tam velbloudáři a dále ještě vojáci římsí i krále Heroda. Nescházeli ani pohané. Přišli až od Sidonu a Tyru, z Damašku a ze Syrské pouště; všechny přivábila stále rostoucí sláva prorokova.

Na tváři jedněch se zračilo nadšení, u druhých zvědavost, u jiných zas lítost a zbožné pohnutí. Pouze fariseové se rozhlíželi vysměšně a pohrdavě. Ale Jan nehledal jejich uznání a nelichotil jim. Sloužil jedině pravdě. A jeho duše, silna touto láskou, se ozývala celá v jeho hlase, jenž chvílemi zněl hrozebně a přesvědčivě, chvílemi zas prosebně a tklivě.

Jeho kázání mívala dvojí předmět. Především vybízela k pokání. *Již se přiblížilo království Boží*, již čas zanechatí křivých cest nepravosti; již přiložena sekera ke kořeni stromů, i odetne vše, co nevydává ovoce. Hospodář má v ruce vějičku: vyčistí humno, pšenici shromáždí do obilnice, ale plevy bude pálení ohněm neuhasitelným ...

Jako na nejbližší účel pokání poukazoval Jan na něco, co zvláště dojímal posluchače. Řekl jim, že již přišel Očekávaný, od věků Vytoužený, že již stojí uprostřed svého lidu, ač ukrytý a neznámý. *»Já křtím vodou, ale Ten, kdo po mně přijde, přede mnou jest, a já nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho... On jest mocnější nežli já; bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm... Vy ho neznáte, a přece uprostřed vás stojí, a já proto přišel jsem křtít vodou, aby uveden byl v známost v lidu israelském...«* Při těchto slovech zněl hlas Janův srdečně a toužebně, a oči jeho bloudily kolem, jako by hledaly Beránka, který snímá hříchy světa...

Kázání bylo u konce. V zástupu se ozývaly vzdechy a pláč; každý se tlačil ke kazateli, chtěje vědět, co třeba učiniti. Každé třídě společenské, každému stavu udílel Jan zvláštní rady; ale všechny vybízel, by zanechali hříchu a činili pokání.

Začal se křest.

Utvořily se dlouhé řady... Jeden po druhém odkládal pod stany svrchní oděv. Jan stál u břehu, bral každého za ruku, uvedl do řeky a nabrav vody, lil ji na jeho hlavu a žehnaje mu, odvedl ho opět na břeh.

Mezi kázáním stál Pán Ježíš v zástupu pokorný a tichý. Srdce jeho bylo plno radosti; milovalť Jana. Když začal křest, i on odložil svrchní roucho a postavil se do řady kajícníků. Zvolna za druhými postupoval vpřed;

již před ním byli pouze tři, pak dva a konečně poslední.

Došla řada na Spasitele; i jeho vzal Jan za ruku, aby ho odvedl do řeky, když náhle, pohlédnuv v jeho tvář, zachvěl se... Obličej Předchůdce Páně zazářil paprskem radosti. Poznal v Duchu Svatém, koho má před sebou: že ten, který tu pokorně prosí o křest pokání, jest Mesiáš, o němž před chvíli mluvil, že to Kristus, jemuž připravuje cestu. Stál chvíli, hledě naň s nevýslovnou láskou; jeho přísná tvář změkla dojemnou tichostí a pokorou. Potom hluboce se pokloniv, řekl tiše: *»Já mám býti od tebe pokřtěn, a ty jdeš ke mně?«* Pán Ježíš pohlédl na něho laskavě. *»Nechej nyní,«* řekl, *»neboť tak sluší nám vyplniti všelikou spravedlnost.«* Jan nenaléhal již a nebránil. Věrný sluha porozuměl, že jen jedině jest veliké: nemyslit na sebe ani ve chvále ani v ponížení a plniti vůli Boží. S uctivou láskou vzal Krista za ruku a vedl do řeky. Když tam Pán Ježíš stanul s rukama křížem na hrudi složenýma, nabral Jan dlaní vodu a třikrát vylil na jeho skloněnou hlavu.

Nastala chvíle mlčení. Dokonávala se hluboká tajemství. Na duši Janovu splýval přehojně neviditelný křest obdivuhodných milostí a osvěcení; i stál jak u vytržení. Zatím posvěcoval Spasitel svou modlitbou vody nového Jordánu, pramen obrození, ježž ruka kněžská měla vylévati na čela věřících.

Jan opět vztáhl ruku, aby odvedl Krista na břeh... Ale tu jasné nebe se náhle ote-

vřelo, jakoby blýskavicí a v šumu vichru se zjevil zářící oblak, z něhož vycházely paprsky nad slunce jasnější. A proud tohoto světla splynul na skloněnou hlavu Spasitele, nad níž se zjevila skvoucí bílá holubice, třepotajíc lehounce roztaženými perutěmi... A z oblaku zavzněl mocný hlas jak hrom: *»Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo ...«*

Polekané zástupy couvly od řeky; jedni padli na tvář, druzí ve strachu se tísnili k sobě... Ale náhle vše pohaslo a utichlo. Jen Ježíš stál na břehu jako proměněný, a před ním jak u vytržení klečel Jan.

Vlna lidu se pošinula opět na břeh. Otázky jen se svpaly; každý chtěl vědět, co se stalo. Zatím Pán Ježíš se přioděl svrchním rouchem, vmísil se mezi zástup a nepozorovaně opustil břehy Jordánu.

11. ČTYŘICET DNÍ NA POUŠTI.

Od Jordánu se nevrátil již Pán Ježíš na sever, odkud byl přišel, ale zamířil k západu. Přesed Jordán, zůstavil po levé straně Jericho, kde uprostřed rozkošných zahrad zdvihaly se nádherné paláce krále Heroda a boháčů jerusalemských, a došel k prameni, jehož voda, kdysi kalná a slaná, se změnila na rozkaz Eliseův v sladkou a zdravou.

Bylo to překrásné ústraní. Nad čistým bublajícím potůčkem vystupoval stinný les; vzduch byl pln vůně květů a šveholu ptactva; malebná opodál ležící dolina skýtala podle

zdání zátiší, jakého hledal Pán Ježíš. Ale Božský Spasitel jen na chvíli si tu odpočinul a hned se zase ubíral dále. Od pramene stoupala stezka do hor, v kraj stále chmurnější a opuštěnější. Pán Ježíš krácel ustavičně dále, až posléze stanul v divoké samotě na strmém úbočí hory, kterou dnes nazývají Kvarantanií čili Čertovou skalou.

Jest to skutečně vlastně jen holá skála z červenavého vápence, tu a tam porostlá napolo spáleným mechem neb nízkým podrostem. Všude zejí jámy a rokliny s četnými jeskyněmi, vyhloubené buď přírodou neb lidskou rukou. Tu prý kdysi meškal Eliáš, tu dojista nějaký čas prodléval i Předchůdce Páně; tu později se usídlily i zástupy zbožných poustevníků.

Pán Ježíš si vyhledal hned útulek. Byla to podle podání jeskyně na východním horském úbočí. Vede k ní pouze jediná příkrá stezka, nad kterou ční k nebi srázná nedostupná skála. Od vchodu do jeskyně se otvírá velmi daleký, ale podivně zasmušilý rozhled. Kol do kola se táhne široký pruh pusté, vyprahlé, kamenité půdy. Na pravo se šíří Judská poušť, zdvihající se stupňovitě až k vrcholům hor Zif a Sekoa; naproti nim vystupují hory Moabské, jež jak mohutné valy strmějí nad spícím olověným Mrtvým mořem. Pouze nalevo jest obraz poněkdu veselejší; v dáli jest viděti údolí Jericha a stříbrný pruh Jordánu, vinoucí se mezi svěžími lučinami a temnými lesy.

V celé této pustině vládne hluboké ticho. Jen někdy tu přeběhne stádo koz, jindy zas šakal neb liška, kteří v jamách mají svá doupatá. Nad horskými štíty zakrouží časem obrovský sup neb malý skalní sokol. Na výslunných stráních se často vyhřívají ještěrky a hadi.

K drsnému místu přidružila se i drsná doba roční. Byl právě konec listopadu nebo počátek prosince, kdy v Svaté Zemi nastává zima, přinášející studené větry a hojné deště. V údolí Jordánském nebývá nikdy příliš chladno; ale tu ve výši 1500 stop v jeskyni větrům otevřené musil božský Spasitel nemálo trpěti zimou. Kromě toho těsná jeskyně a strmá stezka nedopřávaly mu většího pohybu, aby mohl zahřátí své zkřehlé údy.

K tomuto umrtvení dodal Pán Ježíš ještě přísný půst. Když v dávné době se ukrýval na témže místě prorok Eliáš, Bůh posílal mu denně po krkavci chléb a maso. Spasitel po čtyřicet dní a nocí se zdržoval všelikého pokrmu a nápoje. Síla Boží i při tomto neslýchaném postě zachovávala sice jeho síly, ale nakonec se přece dostavily zemdlení a hlad. Tedy v každém ohledu byl život Spasitele na poušti pln strádání a útrap.

Kromě krátkého odpočinku jediným jeho zaměstnáním byla modlitba. Kleče neb na tváři leže anebo stoje s rozpjatýma rukama rozmlouval ustavičně s Otcem nebeským. Jeho modlitba byla podobna oné, kterou se poz-

ději modlil v zahradě Olivetské, ač nebyla tak bolestná. Pán Ježíš viděl v duchu všecky lidi, kteří žili neb až do konce věků měli na zemi žíti; viděl jejich hříchy, potřeby, boly a zá-pasy; viděl všechny své učedníky. i ty, které záhy chtěl povolát, jakož i ty, kteří v daleké budoucnosti se měli zasvětit jeho službě. Za ně obětoval Bohu své práce, modlitby i utrpení; modlil se za ubohý zaslepený národ israelský, za pohany, za Církev, za veškeré lidstvo.

Viděl, jak jeho umučení bude prostředkem k vykoupení, a v duchu se zastavil u každé jednotlivé jeho části. Nořil se v to moře utrpení, již předem objímal je s láskou a obětoval ke slávě svého Otce a za spásu lidstva.

Touto prací modlitby a utrpení položil Pán Ježíš základ k onomu pokladu zásluh, z něhož Církev po všecky věky čerpá odvahu k práci, k boji a k utrpení, a z něhož se dostává nám všem přehojných milostí, síly a útěchy v pokušení, trpělivosti v únavě, zásluhy za dobré skutky a po zásluze slávy.

Ale Spasitel neobcovoval pouze s Bohem modlitbou. Poušť Kvarantania měla se státi jevištěm jeho neviditelného zápasu s nepřítelem.

Jak okolo každého člověka, tak i kolem Krista bez ustání obcházel duch temnosti. Pozoroval a sledoval každý jeho krok, jen aby se dopátral tajemství jeho obdivuhodné svatosti.

Tušil sice, ale nebyl jist, zda Kristus jest

Mesiáš a Bůh, aneb jen pouhý prorok jako mnozí před ním. Rozhodl se, že užije této samoty, by ho svedl ke hříchu neb aspoň vylákal na něm jeť o tajemství.

Byla chladná, neklidná noc; po nebi se honily mraky, zakrývající chvílemi jasný měsíc; po skalách fičel vítr a z roklin se ozývalo každé chvíle vytí šakalů. Zlý duch se přiblížil k jeskyni, bezpochyby v podobě poustevníka, jakých dosti bylo na horách judských. Byl přioděn vetchým, z pola roztrhaným rouchem z kozí kůže; měl dlouhý vous, kostnatou tvář a z pronikavých očí zíraly podvod a lest.

Usedl na prahu jak by znaven cestou. Začal hned pochlebovat. Sláva Pána Ježíše se roznesla prý již daleko; všude ho považují za Syna Božího; proto úmyslně opustil svou poustevnu na hoře Karmelu, aby mohl poznati tak svatého muže. Litoval, že se tak přísně kaje; v umrtvení třeba vždy šetřiti míry. I a-dil, by po tak dlouhém postu se aspoň trochu posilnil, byť i jen kouskem chleba. Stačí chtíti, a Bůh hned zázračně nasytí svého Syna: *»Jsi-li Syn Boží, rci, ať kamení toto chlebové jsou!«*

Při těchto slovech se blížil k Spasiteli, ukazuje na blízký, chlebu podobný kámen. Ale Pán Ježíš nepřerušil své modlitby a vůbec si příchozího nevšímal. Když však satan byl vždy čotěrnější, řekl jak by sám k sobě a mezi modlitbou: *»Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst*

Božích.« Tvář domnělého poustevníka se stáhla v pekelný úšklebek; v nejbližší chvíli zmizel v noční temnotě.

Za nedlouho se zkouška opakovala.

Bylo ráno. Pán Ježíš právě klečel na modlitbě, když náhle před ním stanul satan, jak by byl sestoupil s nebe. Tentokráte byl jiného vzezření. Hlava lysá, tvář vážného starce, na čele velká význačná bradavice; s ramen splýval hrubý vlněný plášť a celou postavu obestírala lehká svatozáře. Ukloniv se hluboko, oznámil, že jest prorok Eliáš, kterého Bůh poslal na zemi, aby byl předchůdcem Mesiáše a ukázal ho v Israeli... Jejich vystoupení se má prý státi v Jerusalemě; na znamení, že jest to vůle Boží, přenese Krista zázračným způsobem do svatého města.

Pán Ježíš se nebránil a mlčel. Satan vzav ho na rozprostřený plášť, zanesl ho v okamžení do Jerusalema, kde stanuli na jedné z nárožních bašt chrámových, odkud bylo viděti všecka nádvoří i celé město. Dole pod nimi zavzněly právě stříbrné trubky, volající k ranní oběti; bylo viděti i zástupy zbožných věřících, tísnících se kolem oltáře. »Hle, to chvíle, kterou Bůh určil ke tvému objevení,« řekl satan. »*Jsi-li Syn Boží, spust se dolů!* Až lid a kněží uzří, jak sestupuješ s nebe, všichni hned pospíší k tobě a uznají tě Kristem-králem.« Po těch slovech jako na povzbuzenou se vznesl domnělý Eliáš nad ochoz věžní a na rozestřeném plášti začal se v povětří lehce kolébat. Spasitel stál klidně. »Ne-

boj se,« vybízel ho satan, »*neboť psáno jest: »Andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad o kámen neurazil nohy své.*«

Pán Ježíš, pozdvihnuv oči k nebi, řekl: »*Také psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.*«

Na ta slova postava domnělého Eliáše se rozplynula jak bublina, a neviditelná síla zanesla Spasitele zpět na poušť.

Zlý duch nedal však ještě za vyhranou.

Jednou Pán Ježíš se zastavil na prahu jeskyně; oči jeho bloudily po dalekém obzoru. Náhle od strany pouště zafičel prudký vítr, a před Kristem se objevil vichřicí hnáný světlý oblak, v jehož středu stál překrásný zjev — skvoucí ozbrojený anděl.

Oblak zahalil Krista a vynesl ho až na vrchol skály, strmící nad jeskyní. Tam před ním stanul anděl v slávě a moci hrdého světovládce. Měl zlaté brnění a na hlavě skvostnou korunu; nádherné roucho a pás pokryty byly tajemnými znaky; z celé postavy vycházela jakási neurčitá zář. »Nyní ukáži ti, kdo jsem,« řekl; »jsem pánem světa. Pozdvihni oči a pohleď na mou říši!« Náhle jako dotekem čarovného proutku se rozestřel před očima Spasitele překrásný obraz. Hle, tam na úpatí mramorových paláců se vlnilo daleké blan-kytné moře; tu uprostřed rozkošných zahrad vystupovaly nádherné zámky; zase čarokrásné hory, lesy, žírné lány, řeky, lučiny a jeze-

ra. Všude se hemžilo plno nádherně oděných lidí, všude přepych a rozkoš, všude jas a slunce; a vše tak blízké, výrazné a skutečné, že stačilo by jen ruku vztáhnout a již všeho se dotknout, všechno mít. *»To vše jest moje,«* řekl zlý duch, *»mne uznává svět za svého jediného pána... Tys Mesiáš; máš založit na zemi království; nuže, toto všechno ti dám, jestliže padneš, budeš se mi klaněti...«* Pán Ježíš mlčel. Postava satanova vzrůstala v obrovské rozměry, jak by zjevem své velikosti chtěl vynutiti odpověď. Kristus konečně pohleděl směle v oči obrovy. *»Odejdi, satane,«* řekl s mocí a s velebou, *»neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš!«* I zmizelo ihned rozkošné vidění; skvoucí anděl se změnil v ohyzdného netvora, který dechnuv na Krista zlobou a nenávisť, sřít se do propasti.

Pán Ježíš zůstal na hoře sám. Nastával soumrak, a kolem bylo tak pusto. Spasitel pocítil zemdlení a hlad; snad si pomyslí, že nepřítel dnes přemožený, se vrátí jednou v hroznější ještě chvíli, až samotný, jako dnes na skále, bude na kříži umírat.

Ale neoddával se dlouho smutným myšlenkám. Celý vrchol hory, i Krista na něm stojícího, obklopil věnec skvoucího světla. V přepodivné té záři bylo vidět jasné postavy andělské, jež v hluboké pokře se skláněly před Spasitelem. Potom s radostí se blížili k svému Pánu a na svých rukách odnesli ho nazpět do jeskyně, kde se mu jali sloužiti. Studený a

temný prostor se naplnil světlem a teplem, holé stěny se pokryly svěží zelení, a uprostřed stanul prostřený stůl, zvoucí k občerstvení.

Sv. Bonaventura dojemně a pěkně připouští, že andělé dojista ony pokrmy přinesli z domku nazaretského, poněvadž Spasiteli nic tak dobře nechutnalo, jako co připravila jeho Matka. Pán Ježíš, pomodliv se, zasedl ke stolu a zatím co sílil své tělo, sílili andělé svou lásku kontemplací.

Místo pokání se měnilo v místo radosti a odpočinku.

Nazítří ráno opustil Spasitel pustinu a touže strmou stezkou se vrátil v údolí Jordánu.

12. POVOLÁNÍ APOŠTOLŮ.

Již více než měsíc uplynul ode křtu Kristova; Jan meškal ještě stále na témže místě, vždy obklopen zástupem lidu a učedníků.

Jednou zrána opět mluvil se své prosté kázatelny u řeky, když se náhle zamlčel, a zrak jeho se zahleděl kamsi do dáli. Zástupy utichly, oči všech sledovaly zrak mistrův.

Od Jordánu se blížil muž mladý ještě, ale neobyčejně vážný a usebraný. Měl dlouhé, až po kotníky sahající bílé vlněné roucho, spjaté pod hrudí pásem a zakryté svrchu pláštěm poněkud temnějším. Hlava se skláněla poněkud vpřed; světlehnědé vlasy se dělily nad čelem a v lehkých vlnách splývaly na ramena. Čelo měl vysoké; temnomodré oči o dlouhých řa-

sách hleděly vlídně a srdečně, zároveň však i hluboce a pronikavě. Hebký vous splýval na brud; pravidelné rysy obličeje nejevily žádné známky určité národnosti. Celá postava dýchala nedostižným kouzlem svatosti a dobroty.

Pán Ježíš krácel v myšlenkách ponořen, nevšímaje si, co se kolem děje. Když chtěl minouti zástup, shromážděný kolem kazatelny, Jan Křtitel ukázal na něho, volaje při tom hlasem zvučným, ač chvějícím se pohnutím: *»Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa!«* Slova ta dojala patrně posluchače; oči všech se obrátily na mistra. Ale Jan Křtitel volal ještě hlasitěji: *»To jest ten, o kterém jsem pravil: Po mně přijde muž, který přede mnou jest, poněvadž byl prve nežli já. A já jsem ho neznal, ale ten, jenž poslal mě křtít vodou, ten mi řekl: »Nad kým uvidíš Ducha sestupovat a na něm zůstávat, ten jest, který křtí Duchem Svatým. I viděl jsem Ducha sestupovati s nebe jako holubici a zůstal na něm. A já uviděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží.«*

V zástupech se ozvalo reptání, že Jan prohlásil Ježíše za Mesiáše. Hrnuly se otázky, kdo jest tento neznámý muž, a při tom oči všech se obracely na něho. Ale Spasitel jak by neslyšel, co řekl Jan, a v hlubokém zamýšlení krácel dále. Onoho dne se nepřipojil k němu nikdo.

Nazítří, dříve než se sešly zástupy, Předchůdce Páně stál u řeky sám s dvěma učed-

níky, Ondřejem a Janem. Pán Ježíš kráčel nedaleko nich. Jan Křtitel právě tak jako včera pohlédl na Něho s nevýslovnou úctou a láskou a řekl: »*Ejhle, Beránek Boží!*«

Zaslechli to učedníci. Připomněli sobě včerejší svědectví Janovo a podivný výjev při křtu Kristově; ale ostatně vábila je mocně již sama osobnost Ježíšova. Tázavě pohlédli na mistra; z jeho očí nevyčetli žádné hany. Porozuměli, že tento přítel Ženichův po ničem netouží tak vroucně, jak odevzdati mu své učedníky, svou slávu, svůj život, své všecko. Pohlédli na sebe. Jeden u druhého vyčetl, po čem sám toužil. Dodavše si odvahy, vydali se za Ježíšem.

Spasitel se ubíral podél břehu řeky. Jan a Ondřej se ostýchali ho oslovit a proto šli za ním ve vzdálenosti několika kroků. Tak kráčeli dobrou chvíli; posléze se Ježíš obrátil a zastavil. »*Co hledáte?*« ptal se se vlídným úsměvem. Srdce jeho zatlouklo radostně při pohledu na první a tak dobré a milující apoštoly. Ale i učedníkům zabušilo radostně srdce, kdy po prvé se zahleděli z blízka v oči Ježíšovy. Jak rádi by mu byli řekli, že jeho hledají, že touží ho poznat a k němu se přidružit, ale Spasitel předešel je již svou otázkou. »*Rabbi,*« zašeptali nesměle, »*kde bydlíš?*« Pán Ježíš odpověděl laskavě: »*Pojďte a vizte!*«

Dále již kráčeli spolu tři, Spasitel uprostřed obou svých učedníků.

Cestou se jich vyptával, odkud jsou a jaké

jest jejich zaměstnání. Odpověděli prostě, že Jan jest synem Zebedea, rybáře u moře Tiberiadského, že Ondřej s bratrem Šimonem se též zabývají rybolovem, že nedávno přišli se dát pokřtít a u Jana již zůstali jako učedníci.

Spasitel jim odpověděl, že i on jest z Galileje, z městečka Nazareta, a že též nedávno z ruky Janovy přijal křest.

Začali rozmlouvati o Janu Křtiteli. Pán Ježíš poukázal na jeho ctnosti, nazýval ho největším z proroků, dokládaje, že Jan jest předchůdcem Kristovým, a že ústy jeho mluví Bůh. Učedníci se těšili z pochvaly svého mistra, ale chtěli by zvěděti něco více. »Rabbi,« řekl Jan nesměle, »víš-li, že Křtitel vydal včera o tobě svědectví? Mnozí z posluchačů jeho tvrdí, že jsi Kristus...« Pán Ježíš odpověděl vážně: »*Království Boží jest blízké; hledejte a naleznete.*«

Zatím vešli do domu, kde bydlil Spasitel. Rozmluva s Kristem a vůbec jeho celá osobnost poutala vždy víc a více jejich srdce. Pán Ježíš pojedl s nimi a pak je poučoval dlouho a přívětivě. Když s blížícím se večerem bylo třeba opustiti chatu, již učedníci nepochybovali, že našli Mesiáše. Jejich celá duše prodlávala u něho; myslili pouze na to, jak by mohli u něho již navždy zůstat a nikdy ho neopustit. Tato první návštěva u Spasitele tak hluboko utkvěla v jejich vděčné mysli, že když po sedmdesáti letech svatý Jan vypravoval o tom ve svém evangeliu, zaznamenal

i hodinu, ve které se byl prvně setkal s božským Spasitelem.

Učedníci se vrátili k zástupu, jenž tábořil u řeky. Zatím co Jan s tichou radostí rozjímal o nalezeném Mesiáši, horoucí Ondřej se musel sdělit se svým štěstím. Vyhledal mezi zástupem bratra Šimona. »*Nalezli jsme Mesiáše,*« řekl mu s radostnou důvěrou; »*pojď s námi, uvedeme tě k němu.*« Šimon planul neménším ohněm než jeho bratr. On též dobře věděl, co se mezi zástupem mluvilo po předvěcerejších slovech Janových. Oči mu zářily radostí. Za nedlouho všichni tři se vydali směrem k Jerusalemu, Jan a Ondřej již po druhé. Šimon přicházel jako nový učedník poznání a lásky Ježíšovy.

Nastala velká, na věky památná chvíle.

Po prvé setkal se Ježíš s tím, který měl býti jeho náměstkem na zemi, s tím, který po vsecky časy měl žíti v osobě svých nástupců papežů a býti základem víry, klíčníkem nebes a pastýřem stáde Kristova.

Jan a Ondřej vstoupili do chaty jako staří známí; když byli vysvětlili, koho s sebou přivádějí, vešel i Šimon. Ale Pán Ježíš nepotřeboval vysvětlení. S laskavým úsměvem vítal nového příchozího. Šimon stanul před ním, silný, širokoramenný, s vlnami bujných vlasů nad čelem; z očí zírala zvědavost a z tváře odhodlanost, upřímnost a odvaha. Spasitel hleděl chvíli na něho a pak řekl klidně, ale i pevně a silně: »*Ty jsi Šimon, syn Janův, ale budeš slouti Kéfas, t. j. Petr či Skála.*«

Zda Šimon aspoň částečně chápal dosah vznešené důstojnosti, která se tajila v onom slově? Zda tušil, že této chvíle se nemění pouze jeho jméno a jeho osud, ale i dějiny celého světa? Nebylo však pochyby, že osobnost Kristova učinila naň hluboký dojem. Sedě s oběma druhy u nohou svého milovaného Mistra a naslouchaje jeho slovům, byl vždy hlouběji přesvědčen, že Ondřej se neklamal, že skutečně našli Mesiáše.

Ale Pán Ježíš nezamýšlel již nyní zadržeti u sebe svých učedníků.

Když se setmělo, celá trojice apoštolů se vrátila do tábora u řeky; a jestliže se záhy vydali s Kristem na cestu do Galileje, šli s ním spíše ne jak učedníci, ale jako průvodci. Všichni tři se vrátili ke svým rodinám, ke svým rybářským člunům a sítím, pokud neuslyšeli rozhodného povolání, jež mělo je trvale od všeho odtrhnouti a navždy spojit s Kristem.

Nazítří opouštěl Spasitel břehy Jordánu.

Cestou potkal muže, jenž byv od Jana pokřtěn, se vracel domů. Byl to Filip, rodem z Bethsaidy, a tedy krajan Ondřejův a Šimonův; snad Filip nesměle pohlédl na Ježíše, touže se k němu přiblížit, ale nevěda, jak bude přijat; snad sám Spasitel s potěšením viděl jeho prosté srdce a výbornou způsobilost k práci apoštolské. Laskavě pohlédnuv na něho, řekl krátce: »*Pojď za mnou!*« To stačilo; Filip přijal nabízenou milost a šel za Ježíšem.

Dojista nelitoval svého kroku, neboť hleděl Ježíši získat ještě jiné duše. Nejvíce mu běželo o přítele, kterého již dávno znal a miloval, a v němž cenil zvláště jasnou hlavu a šlechetnou povahu.

Byl to Bartoloměj čili Nathanael, rodem z Káně Galilejské. Zda Filip ho potkal na cestě neb umyslně si k němu zašel, není jisto; víme pouze, že hned mu začal mluvit o Mesiáši. »*Nalezli jsme,*« řekl, »*o němž psali Mojžíš a proroci.*« Nathanael byl zběhlý v Písmě svatém a zvláště dobře znal proroctví, týkající se narození a rodiště Mesiášova. »*Kdo to jest a odkud?*« ptá se zvědavě. »*Jest to Ježíš, syn Josefa z Nazareta,*« zněla odpověď.

Nathanael znal dobře sousední město Nazaret a patrně jeho úsudek o tamním obyvatelstvu nebyl zvláště příznivý. »*Mesiáš z Nazareta?*« řekl s pohrdlivým úsměškem, »*zda z Nazareta může býti něco dobrého?*« Ale Filip se nedal. »*Nežádám nic jiného,*« řekl, »*než abys sám se přesvědčil. Pojď a viz!*« I prosil a naléhal tak dlouho, až se oba vydali na cestu.

Již se blížili ke Spasiteli. Nathanael se zahleděl na něho pozorně, více ze zvědavosti než se zbožnou úctou, když náhle slyší, jak Kristus ukazuje na něho, praví k těm, kteří mu naslouchali: »*Aj, pravý Israelita, v němž není lsti.*«

Nathanaela se zmocnil údiv. »*Rabbi, odkud mne znáš?*« táže se šeptem, ale již pokorně a dojat. Pán Ježíš pohlédnuv hluboko v jeho

oči, řekl vážně: *»Prve než tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe.«*

Při těch slovech byl Nathanael jak u vytržení. Ihned porozuměl, o čem Kristus mluvil; paměť jasně mu připomněla jistou událost, které nikdo z lidí neznal, ale o níž Ježíš patrně dobře věděl. *»Mistře,«* zvolal nadšeně, *»ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský!«*

Odpověděl Pán Ježíš: *»Větší věci uvidíš nad tyto. Amen, amen, pravím vám: Uvidíte nebe otevřené, a anděly vystupovati a sestupovati na Syna člověka.«*

Ale Pán Ježíš nepřidružil k své osobě ještě žádného z těchto učedníků. Jednou tito, po druhé jiní pobýli u něho den neb déle a pak se zase vraceli k své obvyklé práci.

Posléze nadešla chvíle, kdy Pán Ježíš si chtěl z nich vybrati své apoštoly, kteří již trvale měli u něho zůstatí. Když jednoho dne krácel podél moře Galilejského, spatřil Ondřeje a Šimona, ani do vody spouštějí síť. Zastaviv se, hleděl chvíli, jak pracují, a potom řekl: *»Pojďte za mnou, a učiním vás rybáři lidí.«* A oni opustivše síť, odešli za ním.

O něco dále seděli na břehu jezera jiní dva bratři, spravující potrhané síť. Byl to Jan a Jakub se starým Zebedeem, svým otcem. I jim řekl Spasitel: *»Pojďte za mnou!«* Ihned zanechali otce a nájemníky, zanechali i nedokončené práce a šli za ním.

V Kafarnau seděl u celnice muž, jménem Levi či Matouš, syn Alfeův. Židé jím po-

hrdali, že byl celníkem, a nenáviděli ho; proto si uvykl, že se k němu nechovali jinak než s nechutí a s odporem. A hle, jednoho dne spatřil, jak od moře se blíží k němu velký zástup, v jehož středu kráčí všude již tehdy slavný Ježíš z Nazareta.

Již míjejí jeho dům; zástup si nevšímá celníka, ale Ježíš se zastavuje. Matouš nevěří vlastním očím: Z očí Ježíšových nehledí naň opovržení ani nenávist, jen líbezná dobrota a blahovolnost... Dojat vstává, když tu náhle slyší slova: »*Pojď za mnou!*«

V té chvíli se mu zdálo, že se nebe nad ním otevřelo. Neohlédl se již ani na zlato, ani na své zaměstnání, ani na rodinu, a šel za Kristem. Jen jediného si nemohl odepřít: připravit Spasiteli a jeho učedníkům radostnou děkovnou hostinu, na kterou pozval všechny, kdo, jak on, byli hříšnými celníky, aby i oni se mohli napojiti líbezností Srdce Ježíšova.

Tímto způsobem v několika měsících shromáždil Ježíš kolem sebe množství učedníků. I bylo vše hotovo k velikému úkonu.

S četným zástupem lidu a učedníků vyšel Spasitel z města do odlehlé horské krajiny. Asi na půl cesty od Nazareta mezi Tábořem a Safitem zdvihá se nevysoká rozlehlá hora o dvou vrcholech, na jejímž plochem hřbetu se prostírala lučina. Místo to bylo přímo stvořeno k velkému shromáždění pod širým nebem. Na louce se mohly směstnati tisíce lidu, a oba vrcholy, stranou se zdvihající, tvořily přirozenou kazatelnu.

Již se stmívalo, když Spasitel se tu zastavil.

Zástupy se rozložily na louce; bylo jich velmi mnoho. Přišli nejen z Galileje, ale i z Judska a z kraje za Jordánem, ano i z Tyru a Sidonu. Učedníci byli roztroušeni mezi nimi. Pán Ježíš vystoupil samotén na jeden z horských vrcholků, aby tu, jak činíval před každou důležitou prací, prodlel celou noc na modlitbě.

Nazítří ráno, hned po východu slunce, sestoupil Spasitel na louku; přicházel vážný a slavnostní jako Mojžíš, když po rozmluvě s Bohem sestupoval s hory Sinai. Zástup ihned spěchal k němu, a zvláště učedníci chtěli co nejbližší se k němu dostat. Pán Ježíš jim řekl, že dosud nebylo rozdílu mezi těmi, které zvláště byl povolal, aby chodili za ním. Nyní však nadešla chvíle, aby si vyvolil z nich dvanácte, kteří mají býti výhradně jeho učedníky a potom nésti jeho poselství do celého světa. Po tomto úvodu přešel Pán Ježíš k předpověděné volbě.

Byl to čarovný a úchvatný pohled.

Vycházející slunce ozlacovalo svými paprsky hladinu jezerní a věnec okolních zelených návrší; hory zajordánské zastírala ještě lehká, blankytně fialová mlha. Na jihu nad horskými pásmy Gelboe a Efraim strměl vysoký Tábor, a na dalekém severu růžově se skvoucí zasněžený Hermon. Spasitel stál stranou na malé vyvýšenině; nedaleko něho zá-

stup učedníků a dále kol dokola se tísnily tisíce lidu hlava na hlavě. Na tváři všech se zrcadlilo napjaté očekávání; mezi učedníky převládala touha střídající se s dojmem a s obavou.

Za hlubokého ticha zavzněl Spasitelův hlas.

Pán Ježíš volal po řadě jména apoštolů; každý z povolaných vystoupil z řady a poklekl před Mistrem, který žehnaje, položil ruce na jeho hlavu.

Šťastní vyvolenci stanuli vedle Krista jak nejvyšší rada po boku mocnářově, jak velitelé vojsk kol svého vrchního vojevůdce.

Jejich tváře zářily radostí, a s nimi se radoval i veškeren lid; kdo však, mimo Spasitele, mohl vystihnouti dosah tohoto úkonu? Kdo tušil, jaká úloha čeká těchto dvanácte mužů? Kdo mohl předvídat, slyše z úst Kristových jejich jména, kolik námah a utrpení, kolik vítězství a slávy se tají v těchto jménech?

Pán Ježíš vyvolal první jméno, i vyšel Šimon Petr, horlivý a věrný pastýř ovcí, klíčník nebes a základ Církve. Na druhé volání vyšel miláček Ježíšův, mladičký Jan, s orlími vzlety ve své čisté duši. Za ním vystoupil Ondřej, milovník Kristova kříže, potom Jakub Starší, neodlučný druh Kristův a první mučedník sboru apoštolského; po něm bratranci Páně Tadeáš a Jakub Mladší, muž modlitby a první biskup jerusalemský; za nimi Filip a Bartoloměj, Matouš a Tomáš i Šimon Horlitel a na konec Jidáš zrádce.

Spasitel vítal všechny; každého viděl v du-
chu takým, ne jakým byl v této chvíli, ale
jakým měl zůstat na věky po létech milosti
a práce.

Pouze na Jidáše pohlédl smutně; viděl
v jeho srdci hluboko ukryté třesavisko, jež
mělo pohltiti nejen nesčíslné milosti a důstoj-
nost apoštolskou, ale i samu jeho věčnou
spásu.

Dílo bylo skončeno.

Již byl položen základ k živé budově Boží,
již počátek dán k oné hierarchii, jež trvati
bude až do konce věků; již zaníceno světlo,
jež nikdy nebude temnostmi pohlčeno.

Obklopen těmito dvanácti vyvolenci, kteří
až do konce měli u něho vytrvat, vystoupil
Pán Ježíš na výšinu a začal tam své horské
kázání.

13. SVATBA V KÁNI GALILEJSKÉ.

Pán Ježíš ubíraje se od břehů jordánských
do Kafarnaum, zastavil se v Káně, v dosti
velké vesnici na cestě vedoucí z Nazareta
k jezeru Tiberiadskému.

Opírajíc se o pahorek, vystupuje Kana te-
rasovitě ve středu úrodné a malebné krajiny
podhorské. Domy jsou od sebe odděleny poli,
ohrazenými buď plotem kaktusovým neb stro-
mořadím oliv, granátů a svatojanského chle-
ba. Na Západ od vesnice jest starobylá stud-
ně, jediná v celém okolí, a tedy dojista užito
její vody k zázračnému proměnění.

Ve chvíli, kdy tam přicházel Spasitel, bylo ve vesnici hlučno a rušno; všude plno svátečně oděných lidí, mezi nimiž bylo mnoho přespolních hostí. Měla se tu dnes slavit svatba.

Zdá se, že snoubenci náleželi k příbuzným neb aspoň k známým Pána Ježíše a Panny Marie; neboť nejsvětější Panna činně se účastnila svatebních příprav.

Meškala tu již několik dní, pracujíc a o vše se starajíc s několika jinými ženami. Tichá, usebraná, pokorná, při tom i hospodárná a zručná, byla duší všech přípravných prací. S nedostižnou tichostí a dobrotou pomáhala tu radou, tam pomocí neb povzbuzením.

Dojista byl Pán Ježíš již před tím pozván.

Ale nepřijal pozvání proto, by se zúčastnil svatebního veselí. Chtěl především potěšiti a uctíti svých příbuzných a ukázati jim, že byť i opustil rodinu, má vždy v úctě ony vazby, jichž původcem jest Bůh. Chtěl též požehnati svazku muže a ženy, posvětití jej a povznéstí na hodnost svátosti. Měl však na mysli ještě jiné dvě důležité věci: věda, že nedostatek vína a prosba matčina poskytnou mu příležitost k prvnímu zázraku, chtěl jednak tímto divem ukázati, co zmůže přímluva Mariina, a jednak utvrditi víru učedníků ve své poslání.

Přicházející Kristus uvítán s velkou srdečností a s hlubokou úctou; ihned ho uvedli do domu, kde se měla konati svatba.

Kromě předcházejícího zasnoubení bylo

hlavním předmětem svatebních obřadů slavnostní uvedení nevěsty do domu nastávajícího chotě. Dům ten byl s domem jejích rodičů spojen věncovím zeleně a květů, a celá cesta mezi nimi pečlivě zametena a pěkně vyzdobena.

Svatební průvod vyšel z domu ženichova obyčejně za noci. V předu kráčeli hudebníci s píšťalami, s flétnami a s bubny; za nimi se ubíralo několik osob, které rozdávaly divákům ořechy a olivky, pak šly kvítím ověčené děti a nakonec ženich a družbové.

Když došli před dům rodičů nevěstiných, zastavili se na prahu; nevěsta ve svatebním oděvu úplně zahalená vyšla a s družičkami se připojila k průvodu. V záři pochodní a za hudby, zpěvu a veselého provolávání se vracel průvod do domu ženichova. Tam odevzdána mu jeho nastávající choť, oba spojení věnci, sepsána svatební smlouva a novomanželům uděleno požehnání. Slavnost se doplnila svatební hostinou, po níž uspořádány zábavy a tance, jež trvaly často i několik dní.

Pán Ježíš byl dojista první osobou mezi účastníky a tedy jistou měrou řídil celou slavnost. On dojista posvětil snubní prsteny, udělil svatební požehnání a snad i krátce při tom promluvil o důstojnosti a účelu stavu manželského. Když pak začaly hry a zábavy, jiné pro dospělé a jiné pro mládež, obcházel Spasitel s přívětivým úsměvem veselé skupiny, tu a tam prohodě případnou poznámku,

povznášející slovo nebo půvabný příměr. Dojista nebránil tancům, které na východě se provádějí s velkou skromností a vážností.

Zázrak byl učiněn bezpochyby při hlavní hostině.

Stoly byly rozestaveny v síních, přiléhajících k nádvoří. Mužové seděli a ženy rovněž, ale přehrada mezi nimi byla tak nízká, že zcela dobře bylo možno vidět, co se děje v druhé části síně. Spasitel usedl na čestném místě vedle ženicha.

Po modlitbě a umývání rukou začala hostina. Podávána několikerá jídla. Nejprve pečeně skopová, hovězí a telecí, k tomu zelenina a příkrmy.

Host zaujímající přední místo, tedy božský Spasitel, krájel maso, lámaje k tomu chléb, jehož užíváno jako talíře, a rozdával stoluícím. Druhým jídlem bylo maso ptačí a rybí a konečně ovoce, sladké pečivo a cukrovinky. Víno naléváno z velkých džbánů, stojících v koutě síně, a roznášeno v číších.

Hostina byla právě v nejlepším, hlučný hovor vzrůstal, a sám Pán Ježíš se těšil s nimi, vplétaje chvílemi do hovoru půvabná podobenství, když náhle cos nemilého znepokojilo hospodáře.

Nejsvětější Panna, která na vše dávala bedlivý pozor, ze všech první si všimla, jak sluhové přestavše nalévat, rozpačitě nahlíží do džbánů a potom spěchají k vrchnímu správci svatby i šeptají mu cosi do ucha.

Maria zeptala se tiše jednoho z nich, co to znamená? Dostala odpověď, že se nedostává vína. Snad nedošla objednaná zásilka, snad připravená zásoba nestačila pro tolik hostů anebo část vína v připravených sudech zkysla — zkrátka bylo ještě daleko do konce hostiny, hosté dopíjeli kalíšky — a džbány byly prázdné.

Nejsvětější Panna se ulekla. Něžné její srdce cítilo předem, jaké pokoření čeká hospodáře, a jak se tím pokazí celá slavnost. Nepřemýšlela však dlouho, kde hledat pomoci. Bezpochyby přinášeli právě nové jídlo na stůl. Maria jsouc napolo domácí hospodyní, pod záminkou dohledu na pořádek vešla tiše do oddělení mužů. Sklonivši se k Synu, pošeptala mu do ucha, hledíc naň s dojemně prosebným zrakem: »*Nemají vína.*« Pán Ježíš pohlédl na ni a řekl vážně: »*Co mně a tobě, ženo?*« Ale věda dobře, oč Marii běželo, a jako by se omlouval, že nemůže hned splnit její prosby, dodal po chvíli: »*Ještě nepřišla hodina má.*«

V těchto slovech každý by viděl odřeknutí, každý — jen ne Maria. Srozuměla ihned, že Syn neodepřel, že si vymínil pouze chvíli k vykonání zázraku; srozuměla, že hodina sice dosud nenadešla, ale že uspíší ji lidská potřeba, opřená o prosbu Matčinu. Proto vyšedši rychle ze síně, řekla tiše služebníkům: »*Cokoli vám řekne, učiňte!*«

Nebylo třeba dlouho čekat. Spasitel již je k sobě volal.

V předsíni stálo šest kamenných štoudví, určených k obřadnému umývání. Štoudve byly prázdné. I řekl Ježíš: *»Naplňte štoudve vodou!«* Sluhové odběhli; v malé chvíli byly štoudve plné; každá obsahovala dvě až tři míry. I vrátili se s oznámením, že rozkaz splnili. *»Nalévejte,«* řekl Ježíš, *»a neste vrchnímu správci svatby.«*

Vše vykonána tiše; sotva nejbližší sousedé si všimli, že Kristus dal sluhům jakýsi rozkaz. Zatím se vyprázdnily kalíšky. Se všech stran se ohlíželi hosté po víně; rozpačitý a bezradný správce svatby marně nahlíží do prázdných džbánů. Již chce o tom zpravit hospodáře, když tu sloužící přináší mu číši. Blíží k ústům a ochutnává: nejlepší víno, čisté, sladké a silné. Udiven ptá se ženicha: *»Co jsi to učinil? Každý člověk dává nejprve dobré víno, a teprv když se hosté podnapili, tehdy to špatnější; ty však zachoval jsi dobré víno až dosavad.«* Ženich okusil; takového vína neměl nikdy ve svém sklepe. Jde k sluhům a vyptává se. Vše vyšlo na jevo ... Jdou do předsíně, znovu okoušejí; ve všech šesti štoudvích jest až do vrchu totéž převzácné víno.

Hned se o tom rozneslo mezi hosty. Údivem vše umlká; síní před chvílí hlučnou se nese jakési svaté pohnutí, jakási směs podivu, bázně a radosti. Pán Ježíš seděl skromně a tiše; teprv když všem nalito zázračného vína, začal mluvit. Řekl, že i on začíná dnes svatbu, neb tímto zázrakem zahajuje svoje poslá-

ní, jehož účelem jest zasnoubit si pokolení lidské a sloučiti je v jedinou Boží rodinu; víno, které dnes jim podává, jest obrazem jiného vína, z něhož ještě hojněji budou pít duše v Jeho království na zemi a na nebi.

Všichni mu naslouchali s hlubokou zbožností; srdce se vyjasnila a rozhrála, jak kdyby víno Boží opojilo je věrou a láskou. Učedníci a s nimi všichni svatební hosté uvěřili v Krista, a touto věrou se spojili v onen kroužek galilejských přátel Ježíšových, kteří mu zachovali věrnost až do konce.

Svatební hody, započaté v radosti pozemské, skončily se svatým povznesením srdcí. A jak by mohlo býti jinak, když ve svém středu hostily Ježíše a Marii?

14. OČIŠTĚNÍ CHRÁMU.

Blížily se svátky velkonoční, první za veřejného života Kristova.

Pán Ježíš se vydal do Jerusalema nejen aby splnil předpis zákona, ale aby zahájil řadu zjevení, jimiž by slovem i činem vždy zřejměji dokázal své poslání. Přibyl tam jako učitel v průvodu svých učedníků, oděn v obvyklé roucho potulných mistrů; začal učit v téže učebně, kde před léty jako dvanáctiletý pacholík byl seděl mezi zákoníky.

Osobnost Ježíšova záhy upoutala všeobecnou pozornost.

Provázely jeho učení zázraky, o nichž sice

nevíme nic bližšího, ale patrně byly velmi zjevné, neb získaly mu mnoho stoupenců. Kromě toho vypravovali poutníci galilejští o všech divech, jichž byli svědky ve své otčině.

Ale náhledy a city se dělily.

Lid sám lnul ke Kristu, rád poslouchal jeho učení, obdivoval se jeho zázrakům, uznával jeho svatost. U vyšších tříd, t. j. u kněží a zákoníků, převládal s počátku úžas, jak tento nový učitel, který vůbec do škol nechodil, odvažuje se vykládati Písmo svaté; za úžasem šly závist a nechuť; a když konečně zpozorovali, že Ježíš nejen vykládá Písmo svaté, ale i vystupuje jako reformátor a kárá odvážně jejich vlastní hříchy, nechuť se stupňovala v nesmiřitelné zášti. Uražená pýcha a škodolibost opanovaly vždy mocněji jich srdce a poháněly k pomstě.

Ježíš se choval zdrženlivě.

Vůči těmto oběma protivným stranám se netajil ani svým učením, ani se svými zázraky, ale nesvěřoval se nikomu. Rozmlouval-li s někým důvěrněji, jako na př. s Nikodémem, činil to potají. Tím způsobem byly by snad svátky uplynuly klidně, kdyby se bylo cosi nestalo, co ještě větší rozpor vyvolalo mezi oběma protivnými tábory.

Bylo to očištění znesvěceného chrámu.

Ke starozákonním obřadům a obětem bylo potřeba zvláště mnoho beránek a kozlů, hrdliček a holubů, mouky a oleje, zeleniny i obilí.

Užíváno jich při obětech soukromých, při hostinách, při vykonávání slibů anebo jako darů věnovaných chrámu. Poněvadž přinášení těchto obětních předmětů bylo dosti obtížné, zařízeny k pohodlí věřících kolem t. zv. nádvoří pohanů krámy pro kupce a též jakési drobné banky, kde domácí i cizí peníze bylo možno vyměnit na peníze chrámové, čili t. zv. sikle.

S počátku nebylo žádného nadužívání, a poklad chrámový z pronájmu místa nabýval značných důchodů. Ale zvolna kramáři se tlačili vždy dále, až konečně zaujali nejen celou předsíň pohanů, ale vetřeli se i v ostatní nádvoří; místo určené pro věřící pokrývaly boudy a stoly, klece a pytle. Zejména v době svátku velkonočních, kdy nával lidu sliboval zvláště pěkný zisk, změnily se předsíně chrámové ve skutečný bazar; hlasité volání prodavačů, hluk a bekot zvířat plnily dům Boží takým nepořádkem, a takou vřavou, že téměř nemožno bylo se modlit. Na toto křiklavé nadužití představení chrámu hleděli netečně a snad potají je i podporovali, aby zvětšili své příjmy.

Mnozí si trpce stěžovali na znesvěcování svatého místa, ale neohroženě vystoupiti nedovedl nikdo.

Teprv Spasitel se k tomu odhodlal.

Dojista začal mírnou domluvou a upozornil na to zvláště představené chrámu. Když to nepomohlo, šel mezi prodavače; poukázal,

že dosti mají místa v nádvoří pohanů a pod zevní kolonádou; že nijak je nechce připravit o poctivý výdělek, ale proto nemůže dopustiti také zneuctění svatyně.

Snad ten neb onen poslechl, ale většina se obořila na něho řkouc, že jsou tu s vědomím kněžské velerady, že draze musí svá místa zaplatiti a tedy že nikdo nemá práva odtud jich vyhánět.

Dojista odpověděli Kristu výsměchem, spíláním a hrozbami.

Pán Ježíš se nezalekl, ano prohlásil se vší určitostí, že neuposlechnou-li do zítřka, mocí je k tomu přinutí. Odpovědí na to byly nové výsměchy a nadávky.

Když druhého dne ráno vcházel opět Pán Ježíš se svými učedníky do chrámu, bylo tam vše jako včera. Ač byl to sám slavný den Velkonoční, obchod se dařil výborně, a bezuzdné křiky prodavačů doléhaly až k oltáři, kde se právě odbývala ranní oběť.

Svaté rozhořčení se zmocnilo Krista. Přiblíživ se ke kramářům, rozkázal mocným hlasem, aby odešli ihned i se svým zbožím. Nastal hluk. Oči zahořely hněvem, zaťaté pěsti zdvihaly se proti Spasiteli, jedni spílali, druzí křičeli a jiní odběhli zavolat na pomoc stráž chrámovou.

Vida Pán Ježíš, že nic nepomáhá, vyňal zpod pláště z provázků upletený bič, povznesl jej do výše a švihl jím nad hlavami kramářů. Došel k prvnímu stolu, převrátil jej a peníze

rozsypal; potom vyhnal voly a ovce, a těm, kteří prodávali holuby, řekl: »*Odneste to a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým.*« Za Mistrem šli učedníci a též převraceli stoly, vyháněli dobytek a vyhazovali zboží. Z očí a hlasu Spasitele sálala taká moc, celá jeho osoba zářila takou velebou, že nikdo neodvážil se mu odporovat. Kramáři ve strachu se dali na útěk, zůstavující na zemi rozsypané peníze i rozházené zboží. Ve chvílce vyprázdněno celé nádvoří.

Když se konečně dostavila stráž chrámová, byl již úplný pořádek, a pouze lid s nadšenou radostí slavil proroka z Nazareta, že se ujal stánku Božího a ukončil zneuctění svatých míst.

Ale ne všichni sdíleli s ním tu radost.

Ve chvíli, kdy Pán Ježíš dokonával dílo horlivosti o dům Boží, stanul opodál představený chrámu se sborem kněží. Neodvážili se sice něco namítat, ale uvnitř soptili hněvem. V radostném provolávání lidu cítili odsouzení své vlastní nedbalosti. Duši jejich šířila závist, ale též i žal za ztraceným duchodem. Při tom nevěděli, jak proti Nazaretskému vystoupit. Žádati na něm odpovědnosti, bylo těžko; věděli každý, že vykonal dobrý čin. Celou věc pominouti mlčením, znamenalo by přiznati se k vině a nebrániti, aby cizinec se vetřel v jejich úřad a káral přestupky. V těchto rozpacích se uchýlili ke střední cestě. Rozhodli nedotýkati se faktu samého, ale otázati se Krista, na základě čeho si osobuje právo,

starati se v chrámě o pořádek. Soudili, že touto otázkou ho přivedou do rozpaků: buď bude muset odvolati své poslání mesiášské, aneb nedá žádné odpovědi vůbec. V prvním případě budou moci ho obžalovat ze samozvanství, v druhém sám si přivodí v očích lidu také zahanbení, že navždy se učiní neškodným.

Pán Ježíš stál ještě na témž místě, odkud vypudil prodavače, a dohlížel na úklid znečištěného nádvoří, když k němu přistoupila deputace několika kněží a zákoníků. *»Kdo,«* tázali se, *»dal ti právo, rozkazovati ve chrámě? Tvrdíš-li, žes vyslán od Boha, dokaž to! Které znamení ukazuješ nám, že ty věci činíš?«*

Nastala chvíle mlčení. Pán Ježíš hleděl klidně v jejich nenávistné oči a v jejich pokrytécké tváře. Viděl jasně, že tento první veřejný spor jest počátkem urputného boje, v kterém nezvítězí jinak, leč svou smrtí a svým vzkříšením; že vůči také zlobě a zaslepenosti marná jsou všechna znamení, marné všechny odpovědi. Proto pouze hleděl na ně, ale neodpovídal.

Židé se cítili před tímto zrakem jako před soudcem. *»Jaké znamení činíš?«* opakovali dotíravě, chtějíce ukončiti trapné mlčení.

Spasitel odpověděl vážně: *»Zbořte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám.«* Jak obsažná byla tato tajemná odpověď! Pán Ježíš jak by řekl: *»Málo jest vám, že jste zne-*

světli chrám Boží, že jste jej učinili pramenem mrzkého zisku a peleší lotrovskou! Vaše převrácenost neustane, dokud nezboří chrámu ještě světlejšího — mého těla. Ale pak odbije hodina vaší záhuby, a tehdy bude vám dáno znamení, až já třetího dne vstanu z mrtvých a vzdělám chrám nový, ve kterém však již nebude pro vás místa.«

Kněží byli zklamáni. Nadáli se příležitosti k hádce, k dalšímu boji, a hle, nyní sami nevědí, jak odpovědět na záhadná slova Kristova. Nebyli však pouze zklamáni; cítili v neočekávané odpovědi jakési netušené hlubiny, jichž se obávali dotknout. Proto upustili od dalšího sporu a dělali, jako by nepřikládali váhy ani činům a slovům Kristovým, ani své otázce. Ukončili tedy rozmluvu mělkým výsměchem: *»Čtyřicet šest roků stavěn byl chrám tento, a ty jej vzděláš ve třech dnech?«*

Celý případ se tedy skončil podle zdání klidně; nechtěl Pán Ježíš hnáti věci až do krajností. Ale fariseové a kněží vytušili dobře, že s tímto mužem je čeká boj, v němž jedna strana musí podlehnout. Proto v celém synedriu zavládlo smýšlení Kristu tak nepřátelské, že Nikodém nemohl Spasitele jinak navštívit, než v noci.

15. ZÁZRAČNÉ ZAHRNUTÍ RYB.

Moře Galilejské, jehož vlny tolikráte nesly Spasitele a jehož břehy byly svědky tolika zázraků, jest rozsáhlé jezero asi pět hodin

cesty dlouhé a dvě hodiny široké. Jeho téměř oválný tvar má podobu vinného hroznu. Pobřeží východní, kde vysočina Perejská spadá do jezera strmými, četnými rozsedlinami zbrázděným svahem, jest chmurné a pusté. Zato břeh západní jest přívětivý. Jezero tvoří tam velkou zátoku, a místo pustých skal obepíná je věnec zelených pahorků. Návrší ta sklánějí se místy až pod vodu, jinde se zas střídají s malebnými dolinami. V hlavním z těchto údolí, zvaném Genezar, setulila k severním horským svahům vesnička Bethsaida.

První zázrak na moři Galilejském se udál naproti Bethsaidě, tam kde údolí Genezaretské uzavírá malý přívoz.

Bylo ráno. U břehu stály dvě rybářské lodky, přivázané ke kůlu; rybaři, po kolena stojíce ve vodě, vypírali sítě.

Byli to Šimon se svým bratrem Ondřejem a oba synové Zebedeovi. Znali se sice již od mládí, ale úže spřátelila je teprve společná pouť k Janu Křtiteli. Od té doby provozovali své řemeslo společně. Celou minulou noc ztrávili na vodě; proto spěchali s ukončením práce, chtějíce si trochu odpočinout. Právě se chystali k odchodu, když k uchu jejich dolétl hluk blížícího se zástupu. Přicházel od severních návrší, zavírajících údolí, jež na onom místě sahalo až k moři. Vedla tudy cesta z Bethsaidy do Kafarnaum a dále až k výtoku Jordánu. Hlasy se ozývaly vždy mocněji;

zástup se musel brzo objeviti v záhybu cesty, jež na úpatí pahorků se vine podél jezera.

Tam se zahleděli rybáři.

Již těsná cesta se zahemžila lidmi, jichž stále víc a více přibývalo. V jich středu, obklopený svými učedníky, kráčel Pán Ježíš.

Patrně hledal Spasitel příhodného místa pro své kázání. Spatřiv rybáře, zastavil se a zrak jeho přelétl loďky, břeh i přívoz... Potom se přiblížil k Petrovi a vlídně pozdraviv, prosil ho, by mu dovolil vstoupiti do loďky a odtud učiti zástupy.

Petr ihned odvázal loď, uvedl do ní Mistra a pak na jeho rozkaz odrazil něco dále od břehu. Před zraky se rozestřel překrásný pohled. Den byl pěkný a tichá hladina jezerní se leskla v slunečních paprscích. Na blankytném pozadí nedaleko břehu se kolébala lehce loďka Petrova, na níž Spasitel stoje učil. Lid v malebných skupinách pokrýval blízký břeh. Na okolních zelených údolích a návrších spočíval jakýsi sváteční klid; zdálo se, že celá příroda naslouchá slovům Kristovým.

O čem mluvil Pán Ježíš?

Bezpochyby učil, že království nebeské podobno jest síti, spuštěné do moře, nebo kvasu, jež vzavši žena, zadělala do tří měřic mouky, anebo člověku, jenž na svém poli nasele dobrého semene, ale pak se ukázal i koukol, zasety nepřitelem.

Spasitel mluvil dlouho. Petr stál nepohnutě při kormidle a naslouchal. Rozuměl, že obsa-

hem podobenství Kristových jest evangelická práce na spáse duší, a při tom si vzpomněl na výslovnou předpověď Kristovu, že i on jest k tomu povolán. Osobnost Kristova a učení jeho mocně ho vábily, ale budily zároveň i různé obavy v jeho srdci. Právě nyní zmítala jeho duší vlna myšlenek a citů, vzpírajících se povolání a plnících ho smutkem a nepokojem.

Jíti za Kristem? Tedy opustiti vše, to krásné jezero, lodi, sítě, vlastní dům v Bethsaidě i rodinu? A kdo ví, jak skončí celé dílo Kristovo? Jak bude možno si uvyknouti na jiné podmínky životní? On, muž usedlý, měl by se oddati potulnému životu, bez vlastní střechy nad hlavou? A s čím vystoupí před lidmi? Kdo poslechne rybáře, který neumí ani číst, ani psát?

Temné mračno zastřelo jeho duši. Slova Kristova se dotýkala mocně jeho srdce; cítil, že dosud nikdo na světě tak nemluvil; toužil povznést se na ty výšiny, ale malomyslnost táhla ho k zemi, kde byl obětí nespokojenosti a neklidu.

Kázání se skončilo. Spasitel věda, že zástupy se dříve nerozejdou, pokud on se nevzdálí, nechtěl vystoupiti na břeh. Přistoupiv k Petrovi, pohlédl laskavě v jeho zachmuřenou tvář a řekl vlídně: »*Zajed' na hlubinu!*« Rozvinuty plachty, loďka Petrova vyplula a za ní se pustila i Jakobova a Janova. Když se octli na širém moři, řekl Pán Ježíš: »*Rozestřete sítě k lovení!*« Petr pohlédl naň udiven. »*Mi-*

stře,« řekl pokorně s přídechem jemné výčitky, »*celou noc pracovavše, nic jsme nechytili.*« Jak by řekl: »Nač mařiti čas na nevhodném místě a v nepříhodné době? Dosti již na nočním nezdaru, a kromě toho jsme tak unaveni.« Stál chvíli nerozhodnut a zamračen, až konečně dodal s oddaností: »*Ale na tvé slovo rozestřu síť.*«

Ihned se ozvalo volání s loďky na loďku, rozvinuty sítě, přehozeny provazy a brzy poté velká vlečná síť spuštěna do vody; na povrchu bylo vidět pouze řadu rybářů a napjatá lana. Lodi se rozjely po celé délce sítě a potom tiše zamířily ke břehu.

Zatím co Pán Ježíš seděl zamyšlen na přídi lodi, sledovali rybáři pohyby sítě. Loďky pluly klidně; hladina mezi nimi byla tichá a pokojná.

Náhle se objevila u povrchu velká ryba; mrsknuvši sebou zašpláchala a zmizela pod vodou. Petr sebou trhl. Ale než mohl přihlédnout blíže, již na četných místech se ozývalo zašpláchnutí a v dešti rozpěněné vody se mihaly stříbrné šupiny.

Hledí udiven: v oblouku sítě sevřeném přímo to kypí! Šplýchá to a třepotá se, tvoříc tisícové drobné kruhy a víry; tu se objeví rybí hlava, tam dlouhý slizský hřbet neb růžové skřele; ano, ano, množství ryb se hemží kolem sítě. Již lano se úplně vypjalo a síť se hýbe vždy tíže a volněji.

Petr je zoufalý. Co si počít? Ke břehu

ještě kus cesty, síť se již trhá a několik rybek již uteklo. Volá na druhy, aby okamžitě zkřížili provazy. Lodi připluly k sobě blíže, a poněvadž voda nebyla hluboká, skočili rybáři i se svými tovaryši do vody. Ryb bylo tolik, že snadno je chytali do košů, do věder, ano i holou rukou. Bez oddechu pracováno, až naplněné loďky se téměř potopovaly.

Pokud trvala horečka rybářská, nebylo pokdy na přemýšlení. Teprv když se rybáři trochu vzpamatovali, pohlédli na sebe s údivem. Ano, pokud svět světem stojí, nebylo nikdy dosud takového lovu na jezeře!

Divili se rybáři i jejich tovaryši, ale v duši Petrově se dělo něco více. Zmocnilo se ho hluboké pohnutí. Zdálo se, že hledí pouze na nepokojnou kořist v loďce — ale zatím viděl věci větší a vznešenější, jež mu zjevil paprsek Božího světla: Tedy tak to jest v službě Kristově? Marná jest sice námaha vlastních sil, ale na jeho slovo přicházejí hned tisíce!

A v srdci se mu ozvalo cosi jak lítost a zahánění. Hanbí se, že pochyboval, že tak nedůstojně a špatně soudil o osobě Kristově. Byl přesvědčen, že dojista neušly mu jeho dřívější myšlenky, a že zázračný rybolov jest pouze odpovědí na jeho obavy. I nevěděl, co učiniti, bál se pohlédnouti v oči Mistrovi. Teprv když dorazili ke břehu a Kristus chtěl vystoupiti na pevninu, vrhl se před ním na kolena, řka s nevýslovnou pokorou: »*Odejdi, Pane, ode mne, neboť jsem člověk hříšný!*« Co vše vyznívalo z tohoto srdečného vyznání.

Petr děkoval, prosil za odpuštění, prohlásil, že ke všemu jest hotov, a že za Kristem jíti — jest jedinou jeho touhou. Ale to vše převyšoval cit pokory. Zdálo se mu, že se stal až příliš nehodným svého povolání a proto jedině prosí, by Spasitel se vzdálil a déle neprodléval v lodi takového hříšníka.

Ale Pán Ježíš myslil jinak.

Pohlédl v jeho oči s nevýslovnou dobrotou a řekl vážně: »*Neboj se, od tohoto času budeš lidi lovit!*« Tím dal mu na srozuměnou, že věděl o jeho minulých obavách, že však žádá, by jich potlačil, a že přes to vše volí ho za svého apoštola, jemuž při lovu lidí dá právě tolik požehnání, jako dnes dal úspěchu jeho síti.

Již se chýlilo k večeru; na břehu nebylo nikoho. Když Ježíš vystoupil z loďky a obrátil své kroky ke Kafarnaum, nešel sám; provázeli ho šťastní rybáři. Petr s Ondřejem a oba synové Zebedeovi.

16. BOUŘE NA MOŘI.

Pán Ježíš prodléval v Kafarnaum.

Kolem domu, v němž přebýval, tísnily se ustavičně zástupy a s nimi i tolik nemocných a posedlých, že nezbývalo volné chvíle na modlitbu a odpočinek. Spasitel neúnavně se obětoval všem: učil, vymítal zlé duchy a uzdravoval. Ale při tom nezapomínal, že apoštolové jsou teprv nováčky v práci misionář-

ské a že jejich duch i tělo nezbytně potřebují odpočinku.

Kdyby se chtěl odtud vzdáliti po pevnině, zástupy by dojista šly všude za ním. Proto jednoho dne řekl učedníkům, že téže noci se přeplaví přes moře.

Noc na vodě neměla jim však pouze zjednatí žádoucího oddechu; mělať podle záměrů božského Spasitele utvrditi ještě jejich víru velkým obdivuhodným zázrakem.

Slunce již se chýlilo k západu, když Mistr se svými věrnými učedníky vstupoval do loďky Petrovy. Večer byl pěkný; východní skály pobřežní obestíral ještě růžový odlesk zapadajícího slunce, kdežto údolí a návrší koť Bethsaidy se halila již v soumrak. Jezero bylo klidné; vlny, s nimiž lehce si pohrával větřík večerní, šplouchaly tiše kolem lodních boků a kamenitého pobřeží.

Pán Ježíš stál chvíli na palubě, užívaje příjemného večera. Když loď odrazila od břehu, sešel dolů do malé kajuty, kde Petr měl své prosté lůžko a rybářské náčiní. Spasitel po několikadenní těžké práci byl velmi unaven; proto po krátké modlitbě se uložil k odpočinku a usnul.

Několik učedníků si hledělo kormidla a stožáru, druzí s tovaryši chopili se vesel, a ostatní si šli odpočinout, vyhledavše si dříve na palubě tichý koutek.

Setmělo se; loďka vyplula právě na širé moře, když náhle se změnila povětrnost. Za-

fičel vítr, hvězdy pohasly a vodu zahalilo zlověstné mračno, v němž chvílemi jen se zaleskla bílá pěna na okraji vln, dmoucích se vždy výše a silněji.

Na tváři učedníků se objevil nepokoj; znali dobře svoje jezero. Věděli ze zkušenosti, že po nejkrásnějších letních dnech přikvapí často v noci krátké sice, ale velmi prudké bouře. Jezero Galilejské, jehož hladina leží níže než povrch moře světového, za letního vedra se otepluje velmi silně. S příchodem noci však zadují v jeho rozpálenou kotlinu větry buď od severu s Hermonu nebo s východní skalnaté vysočiny Perejské. Vichry ty bývají tak prudké, že vlny na jezeře vyrovnají se výškou vlnám mořským a nejedné lodi přinesly již a přinesou ještě záhubu.

O tom dobře věděli Petr, Ondřej, synové Zebedeovi a vůbec všichni, již od mládí žili v blízkosti jezera. Proto uhodli ihned, že hrozí nebezpečí, že běží o život.

Jejich obavy byly až příliš oprávněny. Vítr dul stále silněji, a v jeho hukot se mísil rachot hromu. Divoké rozpěnění vlny, jež hrozivě obklopovaly ubohou loďku až do výše hlavního stožáru, chvílemi ji vrhaly vzhůru, chvílemi zas smetly do hlubiny.

Boj s živly nebyl pro rybáře novinkou, a proto napjali všechny síly. Svinuli plachty a uzavřeli všechny otvory ke dnu vedoucí; jedni se svými tovaryši pracovali u vesel, druzí se namáhali při kormidle a stožáru, hledíce, aby loďka plula pod vlnami.

S počátku nikdo si nevzpomněl na spícího Mistra; teprv když se ukázalo, že všecko úsilí jest marné, obracely se vždy častěji zraky všech ke dvířkám kajuty, kde odpočíval Spasitel.

Ale dveře se neotvíraly, Pán Ježíš nepřicházel.

Zatím bouře dostoupila vrcholu; zdálo se, že nebe a moře vztekly na sebe útočí. Hukot vln, vyti větru, praskot loďky, k tomu neustávající ozvěna hromu se slévaly v jediný strašlivý jek. Vlny co chvíli zalévaly loďku, dorážejíce na ni s takým vztekem, jako by ji chtěly na kusy rozsápat. Blesky, jež chvílemi protrhly tu a tam temné mraky, ozářily pouze zpěněné a rozzuřené moře i bledé tváře učedníků, jimž zemdlením klesaly již ruce.

Všecko úsilí bylo skutečně marné. Nejen osoby v plavbě obeznané, ale vůbec všichni viděli před sebou jistou smrt. Ještě okamžik — a vlny pohltí loďku neb roztříští ji o skalnaté pobřeží.

Vše již zanechalo vesel i kormidla ... Těsně k sobě přituleni, drželi se učedníci chvějnýma rukama stožáru a lan.

Tu zvolal kdosi: »Probudme Mistra! Snad nás zachrání!« Na ta slova vše odkvapilo dolů. Nad rameny těch, kdo první vběhli, tlačily se hlavy druhých.

Ač loďka bouří zmítaná, lítala na vlnách jak ořechová skořápka — *Pán Ježíš spal.* V záři blesku, jenž chvílemi ozařoval malé

okénko, bylo vidět hlavu Spasitele, spočívající na malé podušce a jeho v hlubokém spánku zavřená víčka. Kristus byl unaven, jeho lidská přirozenost potřebovala spánku; ale tentokráte jeho spánek byl pln hlubokých tajemství.

Leč apoštolové neměli kdy mysliti na tajemství, ani ponořiti se v kontemplaci Boha, spícího v loďce Petrově.

Nezbývalo ani chvilky na zmar. Petr uchopil Mistra za ruku. Sotva Spasitel otevřel oči, již se ozývaly hlasy úpěnlivé prosby: »*Paně, zachovej nás! Hyneme! ... Mistře, není-liž Tobě nic do toho, že toneme?*« A již se vztahovaly k němu prosebné dlaně, a chvějící se ruce se chytaly roucha jeho, jak by u něho hledaly spásy.

Pán Ježíš vstal.

Zrak jeho přelétl polekané tváře učedníků. »*Proč se bojíte, molověrní?*« řekl klidně. Potom vyšel na palubu; vedle něho a za ním se tísnili učedníci. Vystoupili na příď. Jaký to pohled!

Na malé loďce, zmítané zpěněnými vlnami, stanul Spasitel proti rozzuřeným živlům. Stál chvíli bez nejmenšího stínu obavy a potom řekl klidně: »*Bud' ticho a upokoj se!*« V jeku bouře učedníci téměř slov těch neslyšeli, ale uslyšely je vítr a moře.

Apoštolové hledí a očím nevěří.

Zmítaná loďka se přestává chvěti, vítr

umlká, vysoko rozpěněné vlny klesají a rozplývají se.

Jediný okamžik minul od Ježíšových slov — a celá bouře minula jak sen.

Hvězdy se třpytily opět jasně na nebi a shlížely se v klidné hlubině; vlny opět tiše šplouchaly kol boků lodních, a v pološeru již vystupovaly obrysy břehu, jenž byl cílem jejich cesty.

Učedníci pohlíželi na sebe, jako by se tázali, není-li sen, co vidí, aneb nebyla-li snem bouře, kterou před chvílí byli se octli na prahu smrti?

Oči všech utkvěly na Spasiteli plny obdivu, úcty a svaté bázně. *»Kdo jest ten,«* šeptali si, *»že ho větrové a moře poslouchají?«*

Nikdo však se neosmělil promluvit; na lodi zavládlo totéž ticho jako v přírodě. A za tohoto ticha začal mluvit Pán Ježíš; mluvil přelíbezně o síle víry, o jistotě naděje.

Slova ta padala v srdce vzrušená, jež sílila milost, táž milost, která i v bouřích nynějších chrání loďku Petrovu, chrání i každou věrnou duši před pochybnostmi v soužení.

17. U RYBNÍKA BETHSAIDY.

Po několika měsících opustil Pán Ježíš Galileji a vydal se opět do Jerusalema. Byly to druhé svátky velkonoční jeho veřejného života. Poněvadž minulý pobyt Spasitele ve hlavním městě se vyznačil ostrou srážkou

s panující stranou, k níž zavdalo příčinu očištění chrámu, bylo se možno obávat, že snad nové objevení se Spasitele podnítí jeho nepřátele k novým prudkým výstupům. Fariseové již od delší doby zanevřeli krutě na proka z Nazareta a všemožně usilovali ochromiti jeho působnost.

Pán Ježíš se vyhýbal patrně všeliké srážce, neb celý jeho pobyt sváteční byl opakem minulého; vyznamenával se ústraním a tichostí; ale přesto nemohl Spasitel dopustiti, aby zloba farisejská vážala ruce jeho milosrdenství. Nuže, právě skromný a soucitný čin tohoto nekonečného slitování měl vyvolati novou bouři.

Na severovýchodní straně města, nedaleko brány zvané ovčí, byl nevelký rybník, jenž po hebrejsku slul Bethesda; latinský text nazývá jej Bethsaidou. Dvojitý ten rybníček, napájený podzemními vodami, jež vznikají pod posvátnou horou Moria, neměl by vlastně nic pozoruhodného, kdyby z Boží dobroty se mu byl nedostalo nadpřirozené moci. Zbožný lid věděl, že působením nebeské síly se hýbe časem voda, a kdo první vstoupí do spasné tůně, bývá uzdraven, byť byl stížen jakýmkoli neduhem.

Poněvadž z té příčiny spěchaly k rybníku celé zástupy ubožáků, vystaven pro ně během času útulek na způsob pěkných, s obou stran otevřených podloubí. Čtyři také kryté chodby se táhly podél rybníka; pátá se zdvihala na hrázi, jež dělila nádržku na dvě téměř rovné

části. Leč ani toto rozsáhlé stavení nemohlo všem poskytnouti přístřeší. Kromě těch, kterým se podařilo zajistiti si v podloubí malé místečko, tlačily se venku ještě celé davy; každý z nich hleděl se dostatí blízko k vodě, na kterou bez ustání upíral svůj toužebný zrak.

Na toto místo tělesné a velkou měrou i mravní bídy přibyl Pán Ježíš v samý sváteční den sobotní. Chtěl tam jednak potěšiti nemocné, kteří o radostných svátcích velkonočních pocitovali tím více svou bídu, a jednak chtěl na jednom z nich vykonati veliký zázrak. Bezpochyby tiše a nikým nepoznán vešel do podloubí, kde zvolna začal obcházeti dlouhé řady ubožáků.

Na nosítkách a na bídnych lůžkách leželi tu kolem rybníčka ochrnutí, mrzáci, souchotnáři, nemocní stížení horečkou a neduživci, pokrytí bolestnými vředy. Kolem nich seděli nebo přecházeli po břehu hluší, slepí, němí a jiní ubožáci, sklíčení rozmanitými neduhy a slabostmi.

Spasitel chodě mezi nimi, těšil je vlídným slovem neb laskavým pohledem a nejednou i dotkl se jich svou žehnající rukou; ale s nikým se nepouštěl v delší rozmluvu. Zastavil se teprv u lože jistého chudáka, kterého podle zdání byl úmyslně vyhledal.

Ubožák zasluhoval skutečně zvláštního soucitu. Zemdlen a sláb ležel na svém chudobném lůžku a ve své bídě nenalezl ani přítelíčka.

K jeho sousedům přicházeli známí a příbuzní, ale k němu nikdo; ležel zcela opuštěn, pohroužen v trpké myšlenky. Ale podivno, přes to vše nepozbýval nikdy naděje na uzdravení. Již zšedivěly jeho vlasy, již dlouholeté utrpení hlubokými vráskami se vrylo do jeho tváře — a přece zírала z očí touha po životě, po zdraví. Ležel zcela blízko vody, hledě neodvratně v její temnou tůň — s jakousi nezlomnou umíněností, plnou nehasnoucí naděje.

Před tímto ubožákem stanul Pán Ježíš a laskavě na něho pohlédl. Jako by neviděl zevní bídy, sáhl hlouběji — až na dno jeho zatmělé duše. Viděl v minulosti ubožákově, čeho nikdo z lidí neviděl, totiž těžký hřích, jenž zavínil jeho neštěstí a zohyzdil srdce jeho ještě dříve, než ho uvrhl na lože bolesti. Ale nebyla tu pouze vina, byla tu i lítost. Ježíš vycítil celou trpkost jeho smutného položení, a srdce jeho bylo dojata hlubokým soucitem.

Skloniv se nad nemocným, otázel se ho tiše, že nikdo jiný toho nezaslechl: *»Chceš býti zdrav?«* Nemocný vzhlédl k němu udiven. Zda chce býti zdrav? A proč by tu ležel bez konce u této smutné vody? Proč tak toužebně by čekal, až se pohne?

Místo odpovědi se mu vydral z úst bolestný stesk. *»Pane,«* řekl, *»nemám člověka, aby, když se voda začne hýbat, spustil mne do rybníka. Když pak já jdu, jiný vstupuje přede mnou... Třicet osm let,«* dodal s povzdechem, *»ležím zde u vody a nemohu se dočkat pomoci...«*

Třicet osm let — toť polovina dlouhého věku lidského. Třicet osm let utrpení, opuštěnosti a zklamanych nadějí!

Srdce Spasitelovo se pohnulo soucitně. Ne pro zástup kolem stojící, ne pro vlastní svůj věhlas, ale jediné pro blaho tohoto chudáka řekl tiše: *»Vstaň, vezmi lože své a chod!«* A nečekaje na účinek svého rozkazu, vzdálil se, vmísiv se mezi zástup a brzy poté vyšel z podloubí.

Zatím kolem nemocného našel neobvyklý ruch. Sousedé hledí a očím nevěří. Hle, ten lazar, který se hýbat nemohl, ten ubožák, který podle svědectví těch nejstarších pamětníků po celá léta ležel na témže místě, ten starý mrzák, který nikdy se nemohl včas dostat do vody — ten vstává náhle zdráv a silen. Na tváři ani památky po tak dlouhé nemoci! Hle, jak jde pevným krokem a jak lehce nese své lůžko, k němuž po tolik let byl připoután!

»Co se stalo? Kdo tě uzdravil?« sypou se otázky se všech stran. A hned obklopilo ho množství zvědavých tváří a udivených očí.

Ubožák však neví, co odpovědět. *»Jakýsi neznámý muž,«* praví, *»rozkázal mi, abych vstal a odnesl své lože.«* Při těchto slovech se rozhlíží kolem, zda nespatří svého dobrodince, ale marně. Ostatně jest sám tak překvapen a udiven, že vlastně neví, co dělá. Cítí jen — a myšlenka ta ho opojuje jak víno — že musí ven, ven z tohoto pekla lidské bídy, ven na volnost, na slunce!

Prodrav se užaslým a ve své zvědavosti neukojeným zástupem, stoupá lehce, necítě téměř břemene, strmými uličkami, jež vedou do města; hrud' se mu šíří radostí nikdy dosud nepoznanou, a oči se nemohou ani dosti nasytiti pohledem na barvy a tvary dalekého prostoru, plného jasu a světla.

Nezapomněl snad ten šťastný člověk, že dnes jest sobota? Aneb snad usoudil, a právem, že ten, kdo má moc uzdraviti jediným slovem, má též právo rozhodnouti, co se shoduje neb neshoduje se zásadami sobotního odpočinku?

Ať bylo jakkoli, bylo to přece cosi neslýchaného, aby v slavný sabbat velkonoční se ukázal na ulicích jerusalemských člověk, opovážlivě nesoucí své vlastní lože!

Také provinění bylo v očích fariseů zjevné a těžké. Ihned se chopili vinníka a vedli do synedria. »Jak se můžeš opovážit,« hrozili mu, »nosit po městě v den sobotní také břemeno!«

Polekaný ubožák měl na svou obranu jen jedinou odpověď: *»Ten, který mne uzdravil, řekl mi: Vstaň, vezmi lože své a chod!«* Leč na otázku, kdo by byl a kde bydlí ten znesvěcovatel soboty, nedovedl odpovědět; slíbil pouze, že, doví-li se, přijde oznámit.

Židovská zloba dojistá tušila pravdu, ale nemajíc po ruce bezpečných důkazů, slibovala si teprv po uplynutí soboty pustiti se do úředního vyšetřování. Než však k tomu do-

šlo, dopomohl sám Pán Ježíš k rozluštění hádanky.

Téhož dne se konala ve chrámu obvyklá pobožnost večerní. V zástupu věřících byl i uzdravený. Zatím co s nadšením hleděl na tak dlouho neviděné svaté obřady, dotkl se náhle kdosi jeho ramene. Ohlédnuv se, spatřil ke své největší radosti svého ranního dobrodince. Chce děkovat a se vyptávat, ale Pán Ježíš šeptá mu vážně: *»Hle, učiněn jsi zdráv; již nehřeš, aby se ti nepříhodilo nic horšího.«* To pověděv, vmísil se mezi zástup a zmizel s očí.

Nebylo těžko se dovědět, kdo byl ten tajemný muž, který se tu před chvílí zjevil. Zázračně uzdravený zvěděl brzy, že to byl Ježíš z Nazareta. Chvíli byl na rozpacích, zápace s neveselými myšlenkami; konečně se odhodlal, že ještě téhož večera půjde do synedria a oznámí jméno hledaného divotvůrce.

Dojista nebyla to žádná úmyslná a ohyzdná zrada — ale přílišná obava o vlastní osobu. Jisto však jest, že způsobila Spasiteli veliké příkoří. Židům zahořely oči zlomyslnou radostí. Již mají v ruce jasný a nevyvratný důkaz, že Ježíš jest rušitelem zákona! Ať zkusí ten podvodník neshrbit se před veleradou! Draze zaplatí svou opovážlivost!

A skutečně již nazítří ve chrámě útočili tak prudce na Pána Ježíše, že hrozila již poslední katastrofa. Nadarmo z úst Věčné Moudrosti plynula překrásná slova, jasná jako slun-

ce a jak med plná dobroty a lásky! Židé tak se zatvrdili ve své slepé nenávisti, že, jak praví svaté evangelium, rozhodli se stůj co stůj se zbaviti nepohodlného Proroka.

Druhé svátky velkonoční skončily tedy ještě hůře, než první. Spasitel musil opět opustiti svaté město, kde urputní nepřátelé se hotovili k nejhoršímu.

Co se týče zázračně uzdraveného, evangelium se o něm nezmiňuje, ale možno se obávat, že nezůstal věrným výstraže Boží, aby »*již nehřešil*«. Jeho dorozumění se s Židy bylo snad počátkem nakloněné dráhy, jež končí beznadějnou záhubou. A kdo ví, zda si vzpomněl někdy s marným steskem na trpká léta u rybníka Bethesdy a na ty jasné oči Ježíšovy, jež tehdy naň hleděly s tak dojemným, ale jím zneužitým milosrdenstvím.

18. MAGDALENA U NOHOU JEŽÍŠOVÝCH.

Pán Ježíš kázal v jistém městečku, jehož jména evangelium sice nepodává, ale bezpochyby byla to Bethanie nedaleko Jeruzalema. Mluvil pod širým nebem k zástupům, k nimž co chvíli se připojil někdo z mimojdoucích.

Mezi těmito stanula též mladá a krásná žena. Byla oděna skvostně, jak se obyčejně odívají světácké ženy. Přišla z pouhé zvědavosti; chtěla uslyšeti slavného proroka z Nazareta.

Spasitel mluvil o ztracené drachmě, nalezené mezi smetím; o ztracené ovečce, kterou

dobrý pastýř naleznuv mezi trnům, vzal na svá ramena a odnesl nazpět do ovčince. Bezpochyby, dodal ještě, že přišel volat — ne snad spravedlivé — ale hříšníky; nepotřebují zdraví lékaře, ale nemocní.

Zástupy mu naslouchaly, jak naslouchaly již tolika kázáním Ježíšovým: těšily se a velebily Boha. Jedině tvář mladé ženy prozrazovala hluboký dojem. V duši její se dělo cosi neobyčejného. Po krátkém vnitřním boji dokonala se v ní nepochopitelná změna. Zaskvělo se náhle před ní světlo dosud nevídané, a duše její se začala probouzet, jak z jara se budí trávy a křoviny v teplých paprscích slunečních. Naslouchá, a oči její se zalévají slzami; cítí, jak v hloubi její duše se otvírá celý jejich zdroj, jen teplou vlnou stoupá vždy výše, až srdce jí měkne a vlhne jak účinkem líbezného hojivého balsámu. Naslouchá a hledí; zapomněla úplně na sebe a na své okolí. Jediná myšlenka jí tane na mysli: »Snad i mně kyne ještě spása... Ó, kéž by pohlédl na mne! Kéž mi z jeho očí zasvitne naděje!«

A Pán Ježíš pohlédl na ni tak, jak pohlédnouti umí jedině on, dobrotivě, mile a hluboce; ten světlý a teplý paprsek se dotkl hlubin její duše.

V tomto pohledu našla Magdalena všecko.

Porozuměla, že ji zná, že zná všechny hříchy jejího života, ale přes to jí chce odpustit a připustiti ji ke své lásce.

Když kázání bylo u konce, jiná Magdalena se vracela domů.

Skvostný její oděv připadal jí tak cizí, jako by jí nenáležel; šla s hlavou skloněnou, neohlížeje se, co se kolem děje; pod sklopenými víčky se leskly slzy.

A srdce hořelo ne touhou, ale nezlomným předsevzetím, že stůj co stůj musí ke Kristu, že musí u jeho nohou složit všechny hříchy svého života. Kdo by Kristus byl, nevěděla jasně a nepátrala. Cítilať v hloubi duše, že jest jejím Spasitelem, jejím světlem, že jeho slova jsou slovy života, která ji obrodí a spasí.

V Palestině bylo zvykem, že po skončeném výkladu byl cestující učitel pozván na hostinu.

Když Spasitel skončil, přiblížil se k němu jeden z předních občanů jménem Šimon, jenž z přesvědčení byl farisejem, a pozval ho na večeři. Pánu Ježíši nebylo tajno, že pohnutky nebyly čisté, že pohostinství proto nebude upřímné, ale přijal přece. Vědělť dobře, že u hostiny se objeví host sice nezvaný, ale jeho Srdci drahý, který za velké milosrdenství se odvděčí velkou láskou.

U zámožných Židů se konávaly hostiny v síni, která přiléhala k nádvoří, od něhož byla oddělena buď sloupovým neb mříží anebo zábradlím. Poněvadž přijetí vzácných hostí má na východě ráz téměř veřejné slavnosti, bylo zvědavcům dovoleno vejíti na nádvoří, kde stojíce za mříží, mohli zcela dobře vidět a slyšet, co se děje uvnitř.

Tak bylo i tentokráte. Když tedy Kristus se svými učedníky vešel do síně, naplnilo se nádvoří množstvím zvědavých diváků.

Od počátku hostiny bylo zřejmo, že fariseus pozval Spasitele buď z pouhých lidských ohledů aneb proto, aby ho úmyslně ponížil. Opominulť všecky projevy zdvořilosti, jimiž se na východě obyčejně vítají hosté. Při vchodu do domu neumyli Kristu nohou, hospodář nevítal ho políbením, nepomazal olejem jeho hlavy a vůbec ani kadidla nezapálil, jak vyžadovalo slavnostní přijetí.

Druzí hosté, samí to fariseové, řídili se jeho příkladem. Chovali se chladně a škrobeně. Bylo patrné, že jen proto pozorují Spasitele, aby mohli něco v jeho osobě neb slovech pohaniť anebo do hádky se pustit.

Co se toto dělo v domě Šimonově, dokonalo se v srdci Magdaleny vítězství milosti Boží.

Když se po kázání vrátila domů, vyřinuly se jí z očí celé proudy slz. Nevýslovná lítost svírala jí duši.

V učení božského Spasitele poznala jasně cestu čistoty a ctnosti, onu prostou cestu, s níž již tak dávno byla sešla. Osoba Kristova zářila jí přepodivnou jasností, která oslňovala a vábila, ale v níž vystoupily zároveň až příliš jasně temné skvrny vlastního života. Cítila, že co se stalo, nelze odčinit; viděla se poskvorněnou a nehodnou a proto tak hořce plakala. Potom se rozhlédla kolem sebe; nádher- ná roucha, skvostné ozdoby a vůbec celá kom-

nata dýchala vůní tohoto světa, který ji zahubil. Vše se jí hnusilo, hnusila se sama sobě; jak ráda by se sama před sebou ukryla! Ale kde? Každý ji zapudí... Leč vnitřní hlas jí šeptá, že jediný je pro ni útulek u nohou Ježíšových. Tam pospíšit, tam se vyplakat, tam se vyznat a prosit za odpuštění, tam složit celou tu tíž, jež ji dusí a drtí — a potom vstát a začít jiný život...

Vstala rychle; vzavši se stolu nádobu alabastrovou s drahocennou mastí, schovala ji pod pláštěm, který přes sebe přehodila, a spěšně vyšla z domu.

»Kde jest Ježíš z Nazareta,« ptá se mimojdoucích. Ukázali jí na dům Šimonův.

Chvíli váhala; vědělať, s jakým okem ji uvítá svatost farisejská... Ale tam nejsou pouze chladní fariseové, tam jest i Ježíš. I zamířila tam rychlým krokem.

Trapná hostina se již končila. Přes všechnu vlídnost a pokoru Ježíšovu nechtěly se vyjasniti dlouhé chmurné tváře. Náhle se ozývá jakýsi šum u mříže, dělicí síň od nádvoří. Na prahu se objevila žena. Zrak její tékal po síni... Zahlédnuvši Spasitele, jde přímo k němu. Jde tiše, s hlavou sklopenou, s ruměncem zahanbení na tváři, ale též s výrazem pevné neoblomné vůle. Došedši k pohovce, na níž odpočíval Spasitel, poklekla ze zadu u jeho nohou, a nepozvednuvši zraku, přitiskla na ně své rozpálené čelo. A opět proudy slz se jí řinuly z očí; ale nebyly to jen slzy lítosti,

byly to i slzy blahého vědomí, že Ježíš jí od sebe neodhání. Nemluvila, ani nevzlykala; zapomněla samou blažeností na sebe i na vše, co bylo kolem. V ty své jasné horké slzy vložila všecko: dík a lítost, zadostiučinění a prosbu a nadevše lásku, plamennou lásku; nedovedla milovati napolo.

Když si po chvíli všimla, že nohy Ježíšovy zrosila svými slzami, rychlým pohybem ruky spustila vlny svých krásných vlasů a jala se jimi utíratí zvlhčená místa. Potom vyňavši ze zářnadrí nádobu s drahocennou mastí, vylila ji na nohy Spasitele, jež pokryla tisícerymi polibky.

Od chvíle, kdy se žena objevila, zavládlo v síni ticho. Oči všech se obrátily zvědavě na Krista, co učiní neb co odpoví. Ale Spasitel mlčel a ženě nebránil.

Posléze hosté začali k sobě nahýbati hlavy a šeptati si zlomyslné poznámky. Na nejděněch ústech se objevil ironický úsměšek. Zvláště hospodář byl pohoršen. Nemluvil sice, ale trásl se hněvem, že jeho práh, svatý práh farisejský, opovážila se překročiti žena. Ve vlastním domě — při hostině — mezi hosty — taká osoba! Hleďme, co si dovoluje! A co myslí ten Ježíš, že se vůbec nebrání! Kdyby byl prorokem, věděl by, že se ho dotýká hříšnice.

Vůně drahé masti naplnila celý dům. Magdalena skončila své dílo lásky a lítosti. Kristus pohlédnuv na ni vlídně, obrátil se k ho-

spodáři. Viděl nejen jasně, co se zračilo na jeho tváři, ale i co se děje v hloubi tohoto chladného a těsného srdce farisejského, v němž doutnal hněv a rojilo se plno zlých a jízlivých myšlenek.

»*Šimone,*« řekl za všeobecného ticha, »*mám ti něco povědět.*«

Oslovený se rozčilil. »*Pověz, Mistře,*« vypravil ze sebe s patrnou nevolí.

Spasitel klidně a nenuceně vyprávěl kratičké podobenství o pánu, který odpustil dvěma dlužníkům: prvnímu dluh velmi značný, druhému zcela nepatrný. Příklad končil otázkou: »*Který z těchto dvou ho více miluje?*« »*Dojista ten,*« odpověděl Šimon, »*kterému více odpustil.*« Ježíš poté řekl: »*Dobře jsi usoudil.*«

Potom zamlčev se na chvíli, pohlédl na Magdalenu i na farisea. »*Vidíš tuto ženu?*« začal opět s přídechem jemné výčitky. »*Vešel jsem do domu tvého; vody na nohy mé jsi nepodal; tato však slzami smočila nohy mé a utřela je vlasy svými. Políbení jsi mi nepodal; tato však jak vešla, nepřestala líbat nohy mé. Olejem jsi nepomazal hlavy mé; tato však pomazala mastí nohy mé. Proto pravím tobě,*« doložil Kristus vážně, spojiv překrásně milosrdenství a spravedlnost, »*odpouštějí se jí hříchové mnozí, poněvadž milovala mnoho. Komu pak se méně odpouští, miluje méně.*«

Tím ukázal, že zná vše: i velké hříchy ubo-

hé ženy, i menší viny Šimonovy, ale zároveň že zvážil oboje: i chladnou zdvořilost fari-seovu, i onu něžnou a pokornou lásku, která proudy slz vyřinula se ze srdce bídne hříšnice.

V síni bylo ještě ticho. Magdalena slyšíc, že se o ní mluví, zakryla dlaní tvář. Jak se jí srdce rozplývalo, že Kristus nejen přijímá projevy její lásky, ale na její obranu se na ně i odvolává. V unesení sepjala ruce; oči zářily nadzemským štěstím.

Spasitel pohlédnuv na ni laskavě, řekl: *»Odpouštějí se tobě hříchyvé tvoji!«*

Klečela ještě chvíli se sepjatýma rukama jako v němém vytržení; potom sklonivši se, zrosila opět nohy Ježíšovy vroucími slzami a pokryla čistými polibky.

V síni se ozvalo reptání.

Do srdcí farizejských nevniklo nic z překrásného výjevu, který se před nimi odehrál. Jejich oko nedovedlo zaplakat nad lítostí ubohé hříšnice ani nad dobrotou Kristovou. Zato tím více dávalo jejich ucho pozor, zda nezaslechne kdesi porušení zákona. »Hříchy odpustil!« začali mezi sebou šeptat: »A kdo jest, že i hříchy odpouští? Nerouhá se? Nebude potřeby ho obžalovat u synedria?«

Pán Ježíš však si jich nevšímal; hleděl na Magdalenu, jak otec na své nalezené dítě, jak umělec na dokončené dílo. V jeho očích zářilo něco z oné radosti, která v nebi jest větší nad jediným hříšníkem pokání činícím než nad mnoha spravedlivými, kteří nepotřebují pokání.

Byl však již čas, aby pro Magdalenu se skončily ty rozkošné chvíle, nejsladší první chvíle upřímného obrácení. Byl čas, opustiti místečko u nohou Ježíšových a začítí — ne slzy lítosti, ale život lítosti a polepšení. Pán Ježíš, chtěje jí ještě připomenouti základ a vůdčí hvězdu tohoto života, řekl: »*Víra tvá tě spasila. Jdi v pokoji.*«

Vstala poslušně a odešla; neboť *láska jest trpělivá a dobrotivá; nehledá svého prospěchu, všeho snáší, všemu věří, všeho se naděje, všecko přetrpívá.* Odešla, aby šla za Ježíšem až na Golgotu, až do nebe k věčné útěše všech hříšníků a na věčný důkaz, že *láska přikrývá množství hříchů.*

19. DCERUŠKA JAIROVA.

Po návratu do Galileje se oddal Pán Ježíš své obvyklé práci: hlásal království Boží a v překrásných podobenstvích vysvětloval jeho povahu. Střediskem jeho apoštolské působnosti bylo Kafarnaum; leč z tohoto »*svého města*«, jak evangelista je nazývá, podnikal delší neb kratší cesty misionářské, jednak do sousedních městeček a vesnic, jednak do jiných krajín židovské země.

Když s jedné také výpravy, jejímž cílem bylo město Geraza na východním břehu Tiberiadského moře, se vracel po lodi domů, spatřil u přívozu četný zástup. Lidé ti žíznilí po slovu Božím a proto čekali na jeho návrat.

Slunce přešlo již sice poledne, ale do večera

scházelo ještě několik hodin. Spasitel právě chtěl vyhověti svatým jejich tužbám, když náhle odvrácena jest pozornost všech. Od města se blížil k nim chvatně muž se zaslzenou tváří. Byl to jeden z tří představených synagogy, všeobecně ctěný a známý Jairus. Zástup spatřiv ho, uctivě a soucitně se rozestoupil. Jairus přiblíživ se ke Spasiteli, klesl mu k nohám. »*Mistře,*« volal hlasem, v němž se chvěly slzy, »*jediná moje dceruška umírá! Ale vlož na ni ruku a bude žít!*«

Pán Ježíš se nedal dlouho prosit a se zarmouceným otcem se obrátil k městu. Zástup v naději, že uzří nový zázrak, hustě je obklopil a ubíral se s nimi touže cestou.

Mezitím nastala taká tíseň, že učedníci jen stěží uchránili Mistra od lidu, tlačícího se se všech stran. Přes všechno jejich úsilí ten neb onen zavádil o Spasitele a bezděčně se ho dotkl. Ale zatím co zástup činil to mimovolně, byl tu kdosi, kdo uživ příhodné chvíle, úmyslně se ho dotkl v pevné důvěře, že dosáhne velké milosti.

Byla to zámožná kdysi žena pohanská, pocházející podle podání z Cesaree Filipovy. Nazývala se Berenice. Po dvanácte let trpěla ustavičným krvotokem. Marně hledala pomoci lékařské, marně na to obětovala téměř celé své jmění; ztracené zdraví se nevracelo.

Několikráte již slyšela kázání Pána Ježíše, viděla i jeho divy; proto pojala k němu velikou důvěru. Ale vyjevití mu svou nemoc a

otevřeně poprositi ho o uzdravení — k tomu se nemohla odhodlat. *»Kdybych se jen dotkla lemu jeho roucha,«* říkala si v duchu, *»dojista byla bych uzdravena.«* Ale toto její skromné přání marně čekalo na vhodnou příležitost.

Dnes však jaké to tísnění kolem Spasitele! Dojista bude moci nepozorovaně se ho dotknout. Již se tlačí zástupem, již jen dvě osoby ji dělí od něho, již pouze jedna. Ještě malé úsilí, jediný krok — a tu již před ní stojí jeho štíhlá postava, zahalená v dlouhé roucho potulných vykladatelů zákona. Srdce jí bije jako kladivo — nemá však odvahy. Nová vlna lidí přichází na pomoc. Kdosi ze zadu se o ni opřel, a ona jakoby mimovolně se chytla okraje roucha Ježíšova. V téže chvíli cítí uvnitř změnu — jest uzdravena. Šťastná a dojata se chce vzdáliti nepozorovaně tak, jak byla přišla, když náhle Pán Ježíš se obrátil a zastavil. *»Kdo se dotkl roucha mého,«* táže se vážně, téměř slavnostně.

Učedníci se podivili. *»Nevidíš, Mistře,«* řekl Petr, *»jak se zástupy na tebe tisknou se všech stran? Jak se můžeš ptáti, kdo se tebe dotkl?«*

Ale Spasitel stál na svém. *»Vím,«* řekl, *»že někdo se mne dotkl jinak než druzí; neboť moc vyšla ode mne.«*

Žena stanula jako přimrazena; Zdálo se jí, že oči všech hledí na ni. Lekala se vyjevení svého zbožného úskoku, ale jakýsi hlas v srdci jí šeptal, že ten, který jest tak mocný, že uzdra-

vuje pouhým dotknutím svého roucha, jest zároveň i tak dobrotivý, že pokornému vše odpouští. Nesměle zvedá oči. Kristus hledí na ni, ne jako přísný soudce, ale jako dobrý a laskavý otec.

Neotálejíc dále, klesá mu k nohám a vypravuje vše. S nejhlubší vděčností mluví a své dlouholeté nemoci a marném úsilí, o svých starostech a obavách, o svém tajném plánu, i o náhlém a dokonalém uzdravení. Ježíš jí naslouchá s něžnou láskou a potom praví s milým úsměvem: *»Buď dobré mysli, dcero! Víra tvá tě uzdravila!«*

Byla by před Pánem Ježíšem dojista déle klečela a hleděla v ty milé jeho rysy, které jí dnes byly ze všeho na světě nejdražší — ale tu náhle se protlačil zástupem služebníků Jairův. *»Netrmácej déle Mistra,«* řekl pološeptem, *»dcera tvá již zemřela.«* Nešťastný otec sepjal ruce a v němé zoufalosti stanul jako zkamenělý. Pán Ježíš však ho povzbudil. *»Neboj se,«* řekl, *»ale věř, a bude zdráva.«*

V duši Jairově zableskla jiskra naděje. V zástupu se ozvaly tiché otázky a odpovědi; zvědavost rostla. Několik nedočkavých běželo napřed, neboť dům Jairův byl nedaleko. Spasitel však již předem rozkázal učedníkům, aby nikoho nepouštěli dovnitř. Když tedy stanul u brány prostranného nádvoří, odkud se vcházelo do vlastního domu, rozkázal všem, i učedníkům, aby zůstali na ulici; potom mimo sklíčeného otce vzal s sebou pouze Petra a oba syny Zebedeovy.

Na dvoře bylo rušno; sluhové pobíhali sem a tam, a z nitra domu se ozývaly nářek a povyk, mísící se v pronikavé zvuky smutečních píšťal. V světnici kolem plačící matky se tísnilo množství příbuzných a přátel, kteří na smutnou zvěst k ní přichvátali; v sousední jizbě, k pohřbu ještě nepřipravené, leželo na lůžku dvanáctileté děvčátko, tak krásné ve spánku smrti. Jak svěží, kosou podřatý květ. Jasně vlasy splývaly volně na podušku; oči byly zavřeny; bledá tvářička měla do sebe cosi tak milého, ano téměř i veselého, že kdyby nebylo smrtelného chladu, jenž zasahoval již všecky útlé její údy, mohlo se zdáti, že spí a v malé chvíli se probudí. Kolem lůžka však — jaký to odporný výjev! Najaté plačící ženy křičely, sténaly a naříkaly, vytrhávající si při tom vlasy, a k tomu několik pištců hrálo na píšťaly a flétny.

Pán Ježíš vešel do jizby řekl: *»Proč pláčete a hlučíte? Neumřela dívka, ale spí.«*

Údivem vše náhle umlklo, a jen z druhé světnice dolétaly ztlumené výkřiky a pláč; po chvíli však se odezvaly hlasité protesty: *»Zemřela, Pane! Byli jsme při její smrti. Před půlhodinou vydechla svou duši.«* Spasitel však opakoval s důrazem, že dívka žije a bude žít. Potom rozkázal, aby všichni vyšli ze světnice i z domu kromě rodičů a tří apoštolů.

Údiv se změnil hned v nepokojenost a hněv. Jedni se začali Proroku vysmívat, druzí vyhrožovali a spílali. Ale konečně Jairus přece

s pomocí učedníků se zhlostil plačících žen, smuteční hudby i celého zástupu hlučících nezvaných hostů. Když posléze zavřeny za nimi dveře od nádvoří, zavládlo v celém domě slavnostní ticho, plné sice smutku, ale i naděje.

A jak by nebylo naděje tam, kde klíče od bran smrti spočívaly v ruce neskončené dobroty? V průvodu rodičů a apoštolů vešel Pán Ježíš do smuteční jizby. Chvilí hleděl dojat na tuto mladičkou oběť prvotního hříchu a potom řekl něžně, jak kdyby budil ze sna bytost velmi milou a drahou: »*Dívko, vstaň!*« I musela líbeznost těch slov učiniti na okolo stojící hluboký dojem, neboť sv. Petr v evangeliu svého učedníka sv. Marka zachoval nám i původní jejich znění v jazyku aramejském: »*Talítha kumi.*« To pověděl, ujal ji za ruku a lehce pozvedl.

Téže chvíle děvčátko otevřelo oči a tvář jeho zazářila nebeským úsměvem. Potom usednuvši na lůžku, přetřelo si oči a pak vztáhlo po rodičích ruce, jak by je vítalo po dlouhém rozloučení.

Ale rodiče se nehýbali s místa; netroufali si věřit svým očím; celé jejich tělo se chvělo jako v horečce. Vzpamatovali se teprve, když Ježíš řekl: *Dejte jí jísti a oblecte ji, aby mohla vstát.*«

Z očí se jim vyřinuly proudy radostných slz a bez konce líbali a objímali své drahé dítě. Potom přinesli chleba a mléka, a když se

trochu posilnila, odebrali se všichni kromě matky a staré služky do předního pokoje. Neminulo ani čtvrt hodiny a již děvčátko přiběhlo za nimi veselé a zdravé jako ptáček, jak kdyby nikdy nebylo nemocno.

Poněvadž se chýlilo k večeru, připravena Pánu Ježíši a jeho učedníkům večeře. Rodiče hleděli uctítí svého největšího dobrodince tím, co nejlepššího měli v rodině. A Pán sytil navzájem jejich duše slovy plnými ducha a života.

S nastávajícím soumrakem zástupy shromážděné před branou se rozešly, a brzy též Spasitel se rozloučil se šlechetnou a přešťastnou rodinou. Než však zamířil k chatě Petrově, kde obyčejně připraveno mu pohostinství, žádal na rodičích vzkříšeného děvčátka, aby nikomu nemluvil o tom zázraku.

Ale marně přikazoval; neslýchaná událost nemohla se stísнити v lidském srdci. Již nazítří zvěst o ní se rozlétla celým městem, doletěla až do Galileje, ano až za Jordán a Judské hory: *»Nazaretský rozkazuje zemřelým, a ti ho poslouchají a vstávají z mrtvých.«*

A kamkoli stihla ta zvěst, všude se ozývaly otázky plné údivu: *»Kdo jest Ten, jemuž poslušně se otvírají i brány smrti?«*

20. ROZMNOŽENÍ CHLEBA.

Ženichův přítel, přečistý a neoblomný Předchůdce Kristův, zpečetil již své poslání smrtí

mučednickou. Poněvadž pověřčivý Herodes považoval Krista za vzkříšeného Jana Křtitele, nebyl Spasitel v Galileji bezpečen. Současně se vrátili i apoštolové se své první misijnářské cesty a potřebovali odpočinku. To vše přimělo Pána Ježíše, že vstoupil s učedníky na loďku a přeplavil se z Kafarnaum na severovýchodní břeh jezera, jenž náležel již k říši tetrarchy iturejského Filipa.

Nedaleko místa, kde mezi bazaltovými skalami si prodírá Jordán průchod k jezeru, v okolí města Bethsaidy Juliady, se prostírá půvabné a tiché údolí. S jedné strany se dotýká hladiny jezerní, s druhé obstoupeno jest věncem pahorků. Malebně rozložené háje oleandrové skýtají hojnost příjemného stínu, a mezi bujnou travou a pestrým kvítím se vinou tři čisté potoky. V tomto líbezném ústraní hledal Spasitel odpočinku.

Ale uniknouti zástupům, prahnoucím po divech a slovu Božím, nebylo snadno. Lid s břehu sledoval pozorně, kterým směrem se pohybují plachty loďky Kristovy. Jakmile uhodl, kde asi Spasitel přistane, ihned se pustil cestou, vinoucí se podél západního a severního břehu jezera. K zástupům, přicházejícím z Kafarnaum, připojovaly se stále nové z četných měst a městeček, přinášející s sebou množství mrzáků a nemocných. Sotva minulo několik hodin, již stihly první zástupy do údolí. Brzy sešlo se jich tam na tisíce.

Ač lid svou neústupností překážel poněkud záměrům Páně, přec se nehněval božský Spa-

sitel; srdce jeho bylo vždy plno soucitu. Vida, s jakou věrou a touhou spěchají k němu, vzpomněl si na předpověď proroka Ezechiela o ovečkách, jež opuštěny bloudily po horách a údolích, až se jich posléze ujal dobrý pastýř a shromáždil je kolem sebe. I uzdravil nejdříve jejich nemocné a pak usednuv na svažhu návrší, mluvil jim líbezně a mile o království Božím. *»Začal učit je mnohým věcem,«* praví ústy sv. Marka očitý a nejbližší svědek.

Učil celý den. Slunce již se chýlilo k západu, dobytek se vracel z pastvisk, a na klidné hladině jezerní se objevily tu a tam plachty rybářských loděk, vyjíždějících na noční lov. Apoštolové nepokojně hleděli na zapadající slunce a na Krista, který ještě učil. Konečně si dodali odvahy. *»Mistře,«* řekli, *»rozpust zástupy, ať odejdou do vesnic a nakoupí sobě pokrmů. Pusté jest místo toto, a hodina již pokročila.«*

Rada ta byla až příliš odůvodněna. Lid vůbec ani nepomyslel na jídlo po celý den a ještě méně na zásoby cestovní. A přece byli tu i starci a ženy, a chvílemi se ozýval i dětský pláč.

Spasitel pohlédl na učedníky s vlídným úsměvem. *»Není třeba, aby odešli,«* řekl klidně, *»dejte vy jim jísti!«* Apoštolové nerozuměli. *»Máme-liž jíti a koupiti za dvě stě denárův chleba a dáti jim?«* tázali se Spasitele. Ten obrátiv se k Filipovi, řekl: *»Kde nakou-*

píme chleby, aby pojedli tito?» »Za dvě stě denárů peněz nestačí,« odpověděl Filip, »aby každý něco málo dostal...«

Tu dobrá rada byla drahá. Spasitel s úsměvem hleděl na rozpačité učedníky. *»A vy — kolik chleby máte?«* otázal se po chvíli. *»Jděte se podívat!«*

Apoštolové poslechli. Patrně jejich zásoby byly u konce, neb ve své odpovědi odvolávají se ne na své koše, ale na jakéhosi mladého prodavače. *»Jest tu pacholík,«* řekl Ondřej, *»který má pět ječných chlebů a dvě ryby; ale co to jest na tak mnohé?«*

»Přineste je,« rozkázal Spasitel.

I přinesli košík, jehož skrovný obsah rozložili na trávě před Spasitelem.

Apoštolové nechápali, co to má znamenat; hladový lid hleděl žádostivě na rozložené chleby. Kristus zvažněl. *»Rozkažte lidu,«* řekl k učedníkům, *»aby se posadili na trávě ve skupinách po stu a po padesáti.«*

Uposlechli. Na louce začalo býti velmi rušno a hlučno. Tu se ozývalo volání, tam živá rozmluva a nejednou i veselý smích. Konečně velké dílo hotovo; v posledních paprscích zapadajícího slunce se objevil malebný obraz. Spasitel seděl sám na svahu hory; níže kolem něho půlkruhem v pestrých skupinách rozložily se na trávě nesčíslné zástupy; napočítáno kromě žen a dětí na pět tisíc mužů. Kolem celou přírodou vládl klid letního večera; bezchmurný blankyt růžověl na západě, v hladi-

ně jezerní se obrazy pobřežní výšiny a palmy, potoky a háje dýchaly svěží vůní.

Vhodně na ty zástupy vztahovala se slova žalmu: *»Oci všechněch v Tebe doufají, ó Pane, a Ty jim dáváš pokrm v čas příhodný.«* Když se učedníci přiblížili, čekající na další rozkazy, Spasitel vzal do ruky chléb, položil naň rybu, pozvedl obé do výše hrudi, povznesl oči k nebi a začal se modlit.

Děkoval Otci, že mu přivedl ty tisíce, jež může nasytiti nejen pokrmem, který pomíjí, ale i chlebem, jenž zůstává pro život věčný. Potom obé požehnav, začal lámat.

Učedníci zatím pospíšili do loďky pro velké rybářské koše.

Když Kristus lámal chléb a dřevěným nožem krájel ryby, ukládali kus po kuse do připravených košů a nesli pak k zástupům.

Sotva jeden odcházel s naplněným košem, vracel se již druhý s vyprázdněným, potom třetí, čtvrtý a dále po řadě. Chleby byly podlouhlé, příčně rýhované. Spasitel nešetřil; lámal chléb podél rýh a též z ryb odkrajoval velké kusy, kolik potřebí bylo k nasycení. A přece neubývalo zásob. Již jedly celé řady, každý z apoštolů odnesl již několikráte plný koš, a přece sotva druhý bochánek byl načat, a první ryba ještě nebyla rozdělena.

Vše se dělo tak tiše a s tak obdivuhodnou prostotou, že apoštolové s počátku nepozorovali tajemství. Kdykoli se koš vyprázdnil, vraceli se nazpět k neúnavným rukám Kri-

stovým, jak by se vše dělo zcela přirozeně. Teprv když všechny zástupy obslouženy, a oni znaveni usedli u nohou Kristových, aby spolu s ním se posilnili zbytkem ryb a chlebů, zmocnil se jich údiv.

Odkud tolik chleba? Čím se nasýtily zástupy? Zda nerozdával Mistr pouze z oněch pěti chlebů, které před hodinou Ondřej koupil od pacholíka? Byly to skutečně jen ony chleby, jichž zbytky leží před Spasitelem na témže místě, kde byly položeny?

Učedníci s úžasem hleděli na sebe a se svatou bázní na Krista.

Zatím již všichni pojedli, a mezi hodujícími začaly kolovati tykve a kožené měchy s vodou, načerpanou v blízkém potoku. Pán Ježíš vstal, aby poděkoval Bohu tichou modlitbou. Vstaly i zástupy.

»Seberte pozůstalé drobtý,« přikázal Pán apoštolům, »aby nezhynuly!« I jali se učedníci obcházetí jednotlivé řady, kde na pošlapané trávě ležely odhozené zbytky hostiny. Ač nemohli všech posbírat, a kromě toho ne jeden z hodujících si uschoval kousek na dobu pozdější, naplnili až do vrchu všechny své koše.

Tam, kde před chvílí leželo pět bochánků a dvě ryby, tam u nohou Kristových postaveno dvanáct košů plných drobečků.

Teprv nyní nastalo mezi zástupy hluboké pohnutí. Ti, kdo byli blízko Krista, upozornili druhé, že v zásobě nebylo víc než oněch pět chlebů a dvě ryby; viděliť na vlastní oči, jak byly koupeny od pacholíka... Záhy se

ozvaly výkřiky radosti a úžasu, střídaly se otázky a odpovědi, a z nejdůležitějších úst zaznělo radostné Hosanna!

Leč zástupcům nebylo dosti na chvilkové vděčnosti. Horlivější stoupenci Kristovi obcházel jednotlivé skupiny, ujišťující, že tento jest skutečně onen prorok, který má přijíti na svět, že třeba ho provolati králem, že musí ho o příštích velkonocích uvést do Jerusalema a nastoliti na trůně Davidově.

Návrh ten se všem zalíbil. Utichl hluk; zástupy se radily vespolek, jak záměr ten uskutečnit. Zatím Pán Ježíš dal učedníkům tajné rozkazy. I vzali koše a spěchali do loďky. Když pak lid vystoupil až pod výšinu, na níž Spasitel stál samotný, promluvil k nim Kristus několik slov o Prozřetelnosti Boží, o vděčnosti k Bohu za jeho dobrodiní, a pak rozkázal, aby pokojně se rozešli domů, slibuje zároveň, že za nedlouho zase ho uvidí.

Ale lid nechtěl o rozchodu ani slyšet. Nastal opět hluk a za všeobecné vřavy se ozvalo nadšené volání: »*Hosanna Synu Davidovu! Sláva Králi israelskému!*« Poté všichni se hnali na výšinu, aby Krista vzali na ruce a nesli v triumfu... Ale nebylo tam nikoho. V soumraku večerním zmizel jim s očí; uchýlil se na horu, aby o samotě tam se modlil.

21. PÁN JEŽÍŠ KRÁČÍ PO MOŘI.

Setmělo se již úplně, kdy Spasitel unikl nadšení zázračně nasycených zástupů. Noc

byla mírná; na nebi vycházely právě hvězdy. Když vystoupil na vrchol hory, zastavil se na chvíli a rozhlédl se kolem. V údolí se rozcházely zvolna zástupy a v dlouhých řadách se ubíraly cestou podél jezera; v temné hladině jezerní se odráželo tisíce hvězd; v dáli nejasně se rýsovaly linie protilehlých břehů; vzduch byl svěží a tichý.

Oko Kristovo se obrátilo do údolí, kde se bylo dokonalo rozmnožení chleba. Od břehu právě odrazila loďka a vyplula na širé jezero. Loďka ta byla zvláště drahá srdci božského Spasitele, neb vezla ono malé stádečko, jemuž dostati se mělo Království; byl to vybraný hlouček dvanácti apoštolů.

Učedníci od delší doby měli ustavičně mnoho práce; minulou noc ztrávili na lodi a dnes se velmi unavili roznášením chleba. Proto ne bez údivu a žalu zaslechli rozkaz Spasitelův, aby ihned vstoupili na loďku a ještě téže noci se plavili do Kafarnaa, na týž břeh galilejský, ježž před čtyři a dvaceti hodinami byli opustili. Neradi opouštěli Mistra, neradi se zřekli po druhé nočního odpočinku, ale vůle Kristova zněla rozhodně. »*Přinutil je vstoupit do lodi,*« praví evangelista.

I vešli poslušně do loďky, odvázáli provazy a pustili se na jezero. Ale zkoušce nebylo ještě konce. Sotva vypluli z tiché zátoky, poznali ihned, že plavba nebude snadná. Noc byla sice mírná, ale od západu zavannl stále se vzrnající vítr a tedy přímo opačný jejich plavbě. Poněvadž plachty spíše překázely, chopili

se vší silou vesel. Vrátili se a Mistru povědět, že cesta jest příliš obtížná, vůbec jim nena-
padlo. Rozesedli se po bocích lodi a veslovali
úsilně.

Mezitím Spasitel na hoře se nořil v mod-
litbu.

Oč prosil? Dojista se modlil, aby veliká loď, kterou měl pustiti na vody tohoto světa, se nezastavila nikdy ve svém běhu, pokud ne-
zakotví ve věčném přístavu; aby srdce jejích
veslařů nezmalomyslněla protivnými větry;
by kormidelníkovi nikdy nescházelo síly
k utvrzování bratří. Tajemnou modlitbou bo-
holidskou se modlil Kristus za veliké věci;
kladl jí základ k nesmírnému dílu. Při tom
však nespouštěl očí s malé loďky, zápasící
právě s mořskými vlnami a s vichrem. S útě-
chou viděl, jak vytrvale apoštolé pracují, a
proto se rozhodl je odměnit a potěšit. Sešel
s hory stezkou, vedoucí k západu, stanul na
břehu jezera.

Půlnoc již minula; podle počtu židovského
začínalo čtvrté noční bdění, předcházející bez-
prostředně ranní úsvit. Za obyčejných podmí-
nek plavba, kterou učedníci vykonali, potře-
bovala jen tři hodiny. Dnes však, ač se plavili
již šest hodin, byli ještě na širém moři a měli
před sebou dobrou pětinu cesty. Nebezpečí
sice nehrozilo, ale silný vítr ztěžoval plavbu
a vymáhal úsilnou práci.

Učedníci nemluvili; mlčky patřili na pě-
nící se moře, aby veslo opřeli vždy o plnou

vlnu, když náhle vydral se jím z úst výkřik údivu a hrůzy. Skutečnost či přelud? Neda-leko lodi kráčí po vodě lidská postava. Kráčí jistě a bezpečně jak po pevné zemi; kam kro-čí, tichnou vlny a jak lesklé zrcadlo se jí kla-dou k nohám; světlá záře, jež ji obestírá a za-puzuje temno, odráží se jasně v tiché hladině.

Apoštolové hledí a očím nevěří.

Úchvatný zjev se blíží. Již dělí jej od nich jen deset kroků, již brzo mine jejich loďku.

Smrtelným strachem ztrnuly ruce, držící veslo, a z úst se ozval výkřik hrůzy.

O jezeře kolovaly mezi okolním lidem růz-né pověsti; proto učedníci se domnívali, že před nimi stanula nějaká mořská mátoha.

Zatím Pán Ježíš se zastavil. Vida polekané tváře svých učedníků, usmál se vlídně. »*Bud-te dobré mysli*«, řekl svým obvyklým hlasem, jenž srdce uklidňoval; »*Já jsem to! Nebojte se!*«

Umlkly výkřiky, zmizel i hrozný strach, ale těžko bylo ještě uvěřit. Poznávali sice ry-sy drahého Spasitele, ale báli se klamu. S oči-ma široko otevřenýma stáli jak němí, neodva-žující se ani pohnout ani promluvit. Konečně Petr sepjal ruce jak by k pokorné prosbě. »*Pane, jsi-li ty to,*«, řekl hlasem, v němž se chvěly touha a bázeň, »*kaž mi přijíti k tobě po vodě!*«

Odkud ta podivná a smělá prosba? Nebyla to domýšlivost, nebylo to pokušení Boha. Do-jista měl v tom úděl horoucí temperament

Petrův, ale ne výlučně. V této chvíli sám si nebyl vědom, že jedná z vyššího vnuknutí, že ho pudí táž síla, kterou měl vzdorovati všem bouřím a bezpečně kráčet po vlnách mořských.

Pán Ježíš se zalíbením pohlédl na svého věrného učedníka. »*Pojď,*« řekl laskavě.

Petr sběhl po schůdkách, připevněných k boku loďky. Postavil jednu nohu na vodu — jaký div! Voda ji zvedá. Postaví i druhou — a hle! stojí pevně jak na suché zemi. Hledí na Krista, činí první krok, druhý a netone! Kráčí směleji — ještě okamžik a již uchopí Mistra za ruku. Náhle však zavál vítr a s větrem se zdvihla veliká vlna. Zdálo se, že chce Petra od Krista oddělit. Žene se do výše, kypí bílou pěnou a zůstávajíc za sebou hlubokou prohlubeň, s hukotem se valí dále. Zachvěly se vlny pod Petrem; zdálo se mu, že tone... Ale místo hledět na Spasitele, ohlíží se bázlivě, zda se příliš od lodi nevzdálil a rozpřáhá ruce, hledaje rovnováhy. A téže chvíle začíná skutečně tonout. Přihnala se druhá vlna, hrozi-
vější než první. Petr až po krk věze ve vodě se leká, že ho pohrbí aneb strhne s sebou daleko do moře.

»*Pane, zachraň mne!*« vykřikl úzkostlivě.

Sotva to dořekl, již Spasitel stál u něho a pod jeho nohou se uklidnilo moře. Vztáhnuv ruku, chytil tonoucího apoštola, postavil vedle sebe a řekl tónem srdečné výčitky: »*Malověrný, proč jsi pochyboval?*«

Přiblížili se k lodi, nejprve Spasitel, potom Petr, nyní již pokorný a vděčný... V téže chvíli, kdy vešli do loďky, utichl vítr, uklidnilo se rozbouřené moře. Ale nebylo třeba rozvíjeti plachty ani veslovat: loďka náhle se octla u cíle své cesty.

Na východě se šerilo, přívoz i město Kafarnaum ponořeny byly ještě v sen. Spasitel zůstal ještě na lodi, aby skončil svou noční modlitbu; zůstali i učedníci hluboce dojatí; nechápaliť, co se bylo stalo.

Když si vzpomněli na vše, co viděli včera i dnešní noci, přistoupili ke Spasiteli a padše před ním na zem, vyjádřili všechny své city věrným vyznáním: *»Syn Boží jsi Ty!«*

Ne nadarmo se modlil Spasitel, ne nadarmo v průběhu několika málo dní ukázal největší divy. Dnes po prvé měl mluvit o divu nad divy a žádat víry v tajemství všech tajemství, víry v *živé své tělo, jež se stane pokrmem světa.*

Bližší přípravy již byly hotovy, již dosti posílena byla víra učedníků, aby se nepohoršili *»tvrdou řečí«* a opustili Mistra.

Rozmnožením chleba ukázal Spasitel, že jest všemohoucím Pánem hmoty; kráčeje po moři, podal důkaz, že tělo jeho může mít vlastnosti ducha, jenž vane, kdekoli chce; slyšíš sice jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde.

Když s východem slunce sešli se opět zastupové, odebral se Kristus do synagogy, by mluvil o *Chlebě, který s nebe sestoupil.*

22. PROMĚNĚNÍ PÁNĚ.

Po návratu z delší cesty do okolí Sidonu a Cesarei Filipovy meškal Kristus s apoštoly nedaleko svého rodiště na rovině Esdrelon. Dojista se pozdržel v Dobrath, v nepatrné osadě na úpatí severního svahu hory Tábor.

Učedníci byli rozrušeni; nedávno zaslechli po prvé z úst Mistra zprávu právě tak neočekávanou jak smutnou. Spasitel výslovně jim pověděl, a nejen pověděl, ale několikrát i s důrazem opakoval, že ho čeká od starších lidu zavržení a potupa, posléze bolestná muka a hrozná smrt na kříži. Po každé sice dodal, že třetího dne vstane z mrtvých; ale tento těšivý konec přípovědi Kristovy méně hluboko vnikl do srdcí učedníků. Mysliliť jedině na to, co podle zdání vyvrátilo všecky jejich naděje: že Mistra a celé jeho dílo čeká strašlivý konec.

Proto Pán Ježíš se rozhodl povznést je na duchu a utvrditi, aby se nezachvěli v nastávající zkoušce. K tomu vyvolil si jich několik. Náležel k nim především ten, jenž jak skála měl odolávat bouřím; druhý, jenž o svém božském Mistru měl vydati svědectví poslední a nejvyšší, a třetí, který první zpečetí svou krví své apoštolské poslání. Všichni tři však měli zatím zjevení to zachovati v tajnosti, ale potom s mocí vydati svědectví, že *»příchod a moc Pána našeho Ježíše Krista oznámili, nikoli vymudrovaných bájí následovavše, nýbrž byvše nazírateli na Jeho velebnost, když byli s Ním na hoře svaté. Co*

jsme viděli svýma očima, co jsme prohlédli, a ruce naše ohmataly, zvěstujeme vám...»

Hora Tábor, jež svým pravidelným tvarem upomíná na komolý jehlanec, jest posledním výběžkem galilejských hor. Není příliš vysoká; za hodinu možno se dostat na její vrchol; stojíc však o samotě, vystupuje velebně v celé své velikosti. Od východu, jihu a západu horské svahy se sklánějí přímo do roviny; pouze od severu se připojuje k ní řada pahorků, táhnoucích se daleko až k jezeru Tiberiadskému. Proto s této strany vstup na horu jest poněkud nesnadnější. Leč stezka pouze s počátku jest strmá, pokud se totiž nevystoupí na pahorky; další její část se vine mírně po rovné travnaté stráni.

Již se chýlilo k večeru, kdy Spasitel, pojav Petra, Jakuba a Jana, řekl jim, že je vezme s sebou na horu, kde celou noc chce prodletí na modlitbě. Druzí apoštolové měli zůstat dole a očekávati jejich návrat. Přípravy na cestu netrvaly dlouho; za chvíli stoupal již Spasitel s třemi apoštolý na horu.

Vydali se tam se strany severní. Cesta po úbočí horském vedla dílem háji, kde se proháněli daňkové a gazely, a kde poletovalo rozmanité ptactvo; dílem širými nivami mezi hustým křovím divokých růží a vonného balzámu. V úvozech šuměly potoky a v ratolestech dubů, ořechů a klokočí se ozýval švehol ptactva. Večer byl příjemný a vlahý. Spasitel byl jaksi podivně radostný a sdílný; apo-

šťolové se těšili vyznamenáním, kterého se jim dostalo, i nadějí toho, co je očekávalo.

Vrchol hory tvoří malou rovinku, svažující se mírně k západu. Není tu lesů, jen několik košatých stromů a zvláště mnoho bujné a vonné trávy. Ač za letního vedra v okolí vše jest spálené a vyprahlé, tu vždy bývá hojně rosy, a vanou severní chladné větry.

Když Spasitel s učedníky vystoupil na horu, zastavil se na chvíli, aby se potěšil úchvatným pohledem. Kolkolem vládlo slavnostní ticho; slunce již sice zašlo, ale vzduch byl ještě pln záře, mísící se s blankytnou mlhou; na západě se rýsoval ponurý hřbet Karmelu, a na severu za horami galilejskými zdvihal svou zasněženou hlavu velký Hermon, jehož téměř jest obyčejně zahaleno bílým oblakem; na východě se táhlo hluboké údolí Jordánu, za nímž vystupovaly hory Galaad a Basan, skvějící se ještě růžovou září zapadlého slunce. Dole se šířila rovina Esdrelon, zvaná obilnicí Syrie, podobná z jara zelenému, květy protkanému koberci, kdežto v létě vlní se zlatem dozrávajících klasů. Vzduch byl průhledný, a příjemný větrík osvěžoval zpocená čela.

Po krátkem odpočinku, kdy v údolí nastával soumrak a na západním nebi bledla jasná luna, vstal Pán Ježíš, aby si vyhledal příhodné místo k modlitbě. Podle tradice byla to malá kotlina na straně západní pod samým vrcholem hory. Na její nerovné půdě se prostírá lučina, jež s jedné strany sestupuje do údolí a s druhé tulí se k nevysoké skalní stěně.

Apoštolové přišedše tam se Spasitelem, rozložili své pláště na zemi a jali se modlit. Pomodlili se společně několik žalmů a modliteb večerních. Potom však zůstali něco níže na trávě, kdežto Spasitel zašel si pod samou skálu, aby o samotě tam se modlil. Učedníci chtěli učiniti za jeho příkladem, ale brzy spánek upomínal o svá práva. Několikráte se probudili sice a opět se zkusili modlit, ale posléze únavou přemoženi, lehli na trávu a usnuli.

Byla již temná noc, kdy Petr otevřel oči. Vzhlédl udiven. Spěšně se dotkl lehce spících druhů, a pak všichni tři, neodvažující se ani pohnout, s utajeným dechem zírali na překrásný zjev.

Spasitel stál ještě pod skalou, kde na večer se modlil, ale úplně změněný, zcela jiný, jak ho dosud nikdy neviděli. Skvoucí kruh světla obklopoval jeho postavu, z níž vycházela zář tak čarovná, jak by žhoucí jas sluneční se sléval s líbezným svitem měsíčním. Neoslňovala sice oči, ale vábila jakousi přepodivnou rozkoší; v jejím jase bylo dobře viděti každé stéblo trávy, každý trs mechu ve skálních štěrbinách. Pozdvižené oči Kristovy plály jak hvězdy, obličej zářil sluncem, a tělo jako by již oslavené se vznášelo, nedotýkajíc se země. Oděv jeho se skvěl takou bělostí, jakou *vytvořiti nedovede žádný pozemský bělič*.

Učedníci hledí a očím nevěří... Hle, v okruh jasu, jenž obklopoval Krista, vešly se dvou stran dvě nové postavy, plné slávy.

Kdo byly, o tom nebylo sporu; ukázaly se tak výrazně a živě, že apoštolové ihned je poznali. S pravé strany stanul Mojžíš, vysokého vzrůstu, oděný dlouhým bílým rouchem; bujný vous mu splýval na hrud', a z čela vycházely dva jasné paprsky světla. Neměl sice desek zákona, ale jeho ruce byly sepjaty v pokorné úkloně; oči pod hustými brvami nehleděly nijak hrozivě, ale s podivuhodnou nevýslovnou tichostí. Eliáš byl menší a hubenější; s ramen splýval mu prorocký plášť, a planoucí zrak zářil slávou a láskou.

Začala se rozmluva, předchůf onoho obcování svatých, jež v nebi spojuje nejdlehlší věky a světy. Oba sloupové Starého Zákona vítali Spasitele s hlubokou úklonou. Mluvil jim víra patriarchů, naděje v dalekou budoucnost zírajících proroků i nevýslovná radost, že se skončily časy čekání a touhy, i zákon bázně a nevole.

Potom začal mluvit Spasitel; mluvil líbezně, ale s velebou nesmrtelného Krále věků, jemuž dána všeliká moc na nebi i na zemi. Vypravoval, jak založí Království Boží, jemuž nebude konce, jak přemůže všechno, co jest zlé a temné, a jak osvobodí lid a dá mu svobodu dítek Božích. A konečně začal mluvit, jako o prostředku k tomuto obrovskému dílu, o svém umučení.

V slovech Kristových se šinuly živě všechny obrazy z Gethsemani, z nádvoří Anášova, z praetoria a s Kalvarie. Mluvě o kříži, Spa-

site! rozevřel široko svou náruč, jako kdyby již visel na dřevě hanby; a povznesl oči k nebi, řekl s nevýslovnou touhou: *»A Já, až povýšen budu od země, všechno přitáhnu k sobě.«*

Nastalo ticho; patriarchové naslouchali v němém vytržení; postava Kristova rozlévala tak skvoucí jas, jak kdyby na vrchol hory bylo sestoupilo *ono svaté město, jež nepotřebuje ani slunce, ani měsíce, poněvadž velebnost Boží je osvítila a svíce jeho jest Beránek.*

Učedníci nevěděli, kde jsou a co dělají, zda ještě žijí na zemi neb zírají již v nebi na slávu Boží. Bázeň se střídala s údivem, ale všechny city převyšovala nepoznaná dosud rozkoš. Zapomněli na celý svět a jedině, čeho se obávali, bylo, aby ty přesladké chvíle nepominuly.

Za všeobecného ticha se ozval hlas Petrův. Mluvil jak omámen, jak ze sna neb u vytržení. *»Pane,«* volal prosebně, *»dobře jest nám zde býti; uděláme tu tři stánky: Tobě jeden, Mojšíšovi jeden a Eliášovi jeden...«*

Ale než domluvil, změnil se náhle celý obraz. Běloskvoucí oblak zahalil Krista, patriarchy i apoštoly. Z otevřeného nebe se vyřinul proud světla, a téže chvíle se ozval hlas mocný jak hrom: *»Tento jest Syn Můj milý, v kterém se mi zalíbilo! Toho poslouvejte!«*

Rozkošné city ustoupily smrtelné hrůze.

Chvějíce se, padli učedníci na tvář a dlaní zastřeli oči. Jak dlouho leželi, a co se s nimi dělo, nevěděli.

Konečně Petr ucítil náhle, že kdosi se dotkl jeho ramene. Nesměle pozvihl hlavu v domněnání, že přeskvoucí jas oslní jeho oči... Ale kolkolem opět se rozkládal temný soumrak, a nad ležícími apoštoly se skláněl Spasitel, řka tiše: »*Vstaňte a nebojte se!*«

Vstali jak ze sna probuzeni a rozhlíželi se kolem sebe. Po vidění ani památky. Kristus stál u nich tichý a vlídný jako vždycky, a za ním strměla známá skála, pod níž se byl večer začal modlit. Tráva a květy se skláněly pod tíží ranní rosy. Hvězdy bledly na nebi, po údolí se valily mlhy, a v prvním úsvitu růžověly a zelenaly se vrcholy zajordánských hor.

Učedníci mlčeli. Oči jejich duše se nemohly odtrhnouti od nadzemského jasu, od něhož oko se nerado odvrací k čemukoli jinému na zemi.

Když po ranní modlitbě sestupovali s hory, přikázal jim Pán Ježíš, aby »*nikomu nemluvili o tom vidění, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých.*« Tenkrát skutečně nezjevili nikomu, co byli viděli. Ostatně cítili sami, jak nedostatečné jest tu všeliké slovo lidské, jak chabé a mdlé všechny přímlyvy pozemské. Leč obraz oné noci vtiskl se jim na vždy do duše. Když po mnoha letech uplakané oči Petrovy si připomněly *slávu svaté*

hory, celá země se zdála mu temnotou, i vzdychal po oné chvíli, kdy zasvitne den a v srdcích vzejde jitřenka.

23. ŽENA CIZOLOŽNÁ.

Na třetí slavnost velkonoční svého veřejného života nešel Pán Ježíš do Jerusalema. Evangelista mluví zřejmě, že se nechtěl ještě dostat do osidel, které zloba židovská nalíčila na něho po celém městě. Ale poněvadž ani u jezera Tiberiadského nebyl bezpečen, prodlel celé pozdní jaro a léto na dalekých cestách po Fenicii, Desítiměstí, po tetrarchii Filipově a Perei, a posléze meškal i v Samaří, odkud časem se vydal do Galileje. Když však nadešel měsíc září a s ním i slavnost stánků, k níž z celé země přicházeli poutníci do Jerusalema, rozhodl se i Pán Ježíš, že se vydá do svatého města.

Co mohlo asi býti příčinou tak odvážného rozhodnutí?

Dojista chtěla Věčná Moudrost uděliti Židům ještě ona překrásná naučení, jimž svatý Jan vyhradil tolik místa ve svém evangeliu; kromě toho však chtěla ještě potěšiti nejedno ubohé srdce, jež potřebovalo léku na nemoc duše a těla. Ale drážditi svých nepřátel Pán Ježíš nechtěl. Proto odmítl návrh svých bratranců, aby okázale v jejich průvodu se účastnil sváteční pouti, i vydal se na cestu potají a o něco později, když hlavní vlna poutníků již stihla k cíli.

Mezi zástupy, jež plnily svaté město, vřelo to a hlučelo jak v úle. Otevřeně mluvit o Kristu se nikdo neodvážil; rozeslalať nejvyšší rada po celém městě své vyzvědače, by ho vypátrali a zatkli.

Minulo právě několik dní od zahájení nádherných obřadů svátečních, jež trvaly vždy celý týden. Na večer prvního dne na hustě osvětleném nádvoří žen prováděny náboženské tance s hudbou a zpěvy. Den co den pořádáno několik průvodů; při jednom z nich nabírána zlatou číší voda z rybníka Siloe a vylévána na oltář; jiný průvod obcházel, při němž každý z účastníků nesl v jedné ruce citron, v druhé palmy, myrtu a traviny. Mimo to konány každodenně nesčíslné oběti veřejné i soukromé, hlavně poděkování za šťastně ukončené žně.

První čtyři dni nespatrił nikdo Pána Ježíše, ač všichni se po něm vyptávali; teprv pátého dne ráno k nesmírnému svému údivu ho zastihli ve chrámě, kde klidně učil lid.

Tímto zjevným vystoupením, jakož i neohroženou otázkou: »*Proč hledáte mne zabíti?*« — Spasitel usvědčil předem své odpůrce z nekalých úmyslů. I nevěděli si rady. Již dvakráte nepříznivé živly mezi lidem pokoušely se vztáhnout na něho ruce; ale pokus nejistě osnovaný se minul s účinkem. Synedrium na jeho zatčení vyslalo celý oddíl strážce chrámové; ale vrátil se s nepořízenou, vymlouvaje se: »*Nikdy člověk nemluvil jak tento . . .*«

I zdálo se, že nenáviděný Prorok nazaretský opět zvítězí, zvláště když lid byl na rozpacích vůči stále rostoucímu počtu stoupenců Ježíšových a vůči netečnosti panující moci; ostatně i v samém lůně velerady došlo k roztržce: po smělé obraně Nikodémově *rozešlo se celé shromáždění, a každý vrátil se do svého domu.*

Proto rozhodnuto ustoupiti zatím od násilí a utéci se ke lsti. Celý plán vyhotoven velmi pečlivě a osnován tak chytře, že Spasitel musil uvíznouti v pasti: Buď se dostane do rozporu se zákonem Mojžíšovým, anebo s vládou římskou, jež si vyhradila soudy hrdelní, a tedy tím neb oním způsobem se připraví nezbytně i o přízeň lidu.

Pán Ježíš, používaje svátečního návalu poutníků, učil denně ve chrámu; na noc odcházel na blízkou a oblíbenou horu Olivetskou. Zdálo se, že netuší záměru svých nepřátel; hleděl v posluchačích jedině vzbuditi víru ve své poslání a získati je pro život věčný.

Když nazítrá po posledním, t. zv. velkém dni svátečním, obklopen četnými posluchači, seděl v jedné z prostranných síní chrámových, zjevil se náhle celý zástup členů velerady a vážených fariseů; přiváděli pod ochranou stráže jakousi ženu. Lid na jejich rozkaz se rozestoupil, i protlačili se až ke Spasiteli, který seděl na prosté, o zeď opřené lavičce, hlásal lidu svůj Nový Zákon. Ženu v průvodu stráže postavili uprostřed, sami stanuli s obou

stran před ní ve dvou skupinách, a zahájili formální soud.

»*Mistře,*« řekl se strojenou úctou jeden ze starších, snad předseda nejvyššího soudu, »*tato žena byla dopadena v cizoložství při činu samém; zákon Mojžíšův přikazuje takové kumenovat; co pravíš T'y?*«

V zástupu nastalo ticho, přerušované jen chvílemi šveholem vlaštovek, kroužících nad nejvyšším hřebenem střechy chrámové. Všichni srozuměli, že tímto pekelným úskokem ve-hnán Spasitel do úzkých: rozhodne-li se ve prospěch ženy, octne se v rozporu s výslovným předpisem svaté Thory, i stihne ho jako rušitele zákona přísný trest; odsoudí-li ji však podle Zákona, popudí proti sobě římskou vládu a zároveň i lid, ježž dosud tak mocně vábila jeho mírnost, pravý opak bezohledné přísnosti farisejské.

Zraky všech utkvěly na Kristu, a jejich sluch s napětím očekával jeho odpovědi. Ale Kristus Pán zůstal klidný; na jeho tváři nebylo ani stínu rozpaku neb obavy, a jeho vždy jasné a vlídné oči přelétly klidně celé jeviště: viděly ty lstivé a domýšlivé žalobníky, viděly chvějící se ženu, jež studem a hanbou nevěděla, kam oči obrátit; viděly ty přihloupělé sluhy chrámové, i ten zástup čekající dychtivě na rozuzlení.

Fariseové nemohli v sobě utajiti ďábelskou radost. Již vítězně na sebe pohlíželi, že tentokráte rána dobře padla, neboť Nazaretský

mlčí bezradně — když náhle se Spasitel uchýlil k zemi a v drobounký jemný písek, jímž posypáno bylo mramorové dláždění na udržení čistoty, začal zvolna psáti tajemné písmo.

Nepřátelé si nevšíмали s počátku, co píše ruka Boží. »Nic neodpovídáš?« doléhal opětně první žalobník; »snad jinak na to hledíš než veliký náš Mojžíš? On soudil, že za tak těžký zločin není kamenování trestem příliš velikým.«

Pán Ježíš vstal. »*Kdo z vás jest bez hříchu,*« řekl pokojně, »*vrz první na ni kámen!*« A opětně se shýbnuv, psal dále na zemi.

Nenadálý obrat věci pomátl sice plány Židů, ale nevyhodil jich ještě se sedla. První mluvčí již zase otvíral ústa, by dále naléhal a dotíral, když náhle pohlédl na písmo, jež pod rukou Kristovou začínalo již tvořit celé věty;... zachvěl se. Opovážlivost na jeho tučné tváři ustoupila zahanbení a zmatku; i začal rozpačitě cos urovnávat na svém širokém plášti, v jakém chodívali učitelé zákona, a pak obrátiv se, zmizel mezi zástupem.

Pohlédl druhý; i on bledne, v očích se mu tmí, tělem probíhá mráz. Leknutím couvá a ztrácí se mezi zástupem rychleji než první.

Hledí třetí, čtvrtý... desátý, a ty tajemné črty, jež Spasitel klidně píše dále, působí na všecky, jak úder hromu. V nemnohých slovech, načrtnutých rukou věčného Soudce, vyčetl každý dějiny svých tajných hříchů, jež pod maskou pokrytectví zůstaly dosud ukryty lidským zrakům; zíral na svůj vlastní obraz,

zachycený věrně okem, jež i pod pobíleným hrobem vidí jasně ohavnost zkázy a hniloby.

Zdálo se, že Spasitel si nevšímal svých nepřátel; nerozhlížel se vítězně, nepozoroval vůbec, co se kolem děje. Vstal teprve, když žena osamotněla; i sluhové se vytratili za posledním ze svých pánů.

Lid stál mlčky a dojat, zatím co z očí obžalované se řinuly slzy vděčnosti a studu, radosti a žalu.

Pán Ježíš pohlédl na ni okem neskonaleho milosrdenství. »Ženo,« řekl, »*kde jsou ti, kteří žalovali na tebe? Nikdo-li tebe neodsoudil?*«

Žena nepozvednuvši očí, zašeptala: »*Nikdo, Pane!*« I odpověděl Ježíš vážně a laskavě: »*Ani já tebe neodsoudím. Jdi a nehřeš již!*«

Tak se skončil soud. Začaly jej lidská lest a zloba, skončily jej Boží milosrdenství a dobrota. Starý, ve farisejství zvrhlý Zákon ustupoval přemožen s pole; místo chladné a pouhé zevní jeho litery se ujaly vlády pravda, láska a spravedlnost.

Žena klesla k nohám svého Spasitele a pak tiše odcházela, zatím co lid ve svatém pohnutí naslouchal dále učení spásy. Po tom, čeho před chvílí byl svědkem, nebylo nesnadno pochopiti, čemu učil Ježíš, když řekl: *Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nebude choditi ve tmách, ale bude míti světlo života.*«

24. SLEPÝ OD NAROZENÍ.

Neočekávaná porážka, kterou utrpěli Židé

při soudu nad ženou cizoložnou, dohnala je přímo k zuřivosti. Již nazítří ve chrámě několikrát přerušili kázání Ježíšovo, vrhajíce mu nejhorší potupy v tvář, a na večer sbírali kamení, aby ho ukamenovali. Leč všecky i ty nejchytřejší úskoky odrážely se bezmocně o jeho nekonečnou moudrost, podobně jak ochromeny všecky pokusy o násilí v doteku s jeho všemohoucností. Pán Ježíš chtěl tím jasně ukázat, že proti jeho vůli nikdo ho nemůže o život připravit, a nadejde-li konečně chvíle, kdy ho bude obětovat za spásu lidstva, učiní to z vlastní, zcela svobodné vůle.

Aby tuto svou nekonečnou moc ukázal ve světle ještě jasnějším, odhodlal se k zázraku tak podivnému a zjevnému, jakého svaté město dosud nevidělo. Za předmět k němu vyvolil si chudáka, o němž věděl již předem, že bude náležitě k nejoddanějším jeho učedníkům.

V první sobotu po slavnosti stánků vyšel Pán Ježíš po ranní pobožnosti z chrámu. Nevydal se však s apoštoly přímou cestou, vedoucí z města, ale zamířil v labyrint úzkých a strmých uliček, jež terasovitě se rozkládá po úbočích hory Ofelu. Tam ve stínu jednoho z četných podloubí, jež nad ulicí spojují dva protější domy, seděl slepý žebrák. Nebylo mu snad ještě ani třicet let, ale ty známé smutné a tvrdé rysy na tváři nevidomých nechtěly jaksi svědčiti o mladém věku. Hlavu jeho kryly chumáče černých vlasů, pleť sluncem a prachem osmahlá, a zpod víček zíralo bez-

nadějně bělmo, uzavřené na vždy všemu, co sluje barvou a světlem.

Každý uhodl hned na první pohled, že ubožák nepozbyl zraku nemocí neb nehodou, ale že ho vůbec nikdy neměl. Apoštolové pohlédli na něho s upřímným soucitem. Rádi by však byli zvěděli příčinu tohoto neštěstí, kterou hledali v trestu Božím. »*Mistře,*« tázali se, »*kdo zhřešil: tento-li či rodiče jeho, že se slepý narodil?*« — »*Ani tento nezhřešil,*« odpověděl Ježíš, »*ani jeho rodiče, nýbrž aby se zjevily na něm skutky Boží.*«

To povědév, zastavil se a hledě na slepce, řekl vážně: »*Já musím činiti skutky toho, který mě poslal, pokud jest den; přichází noc, kdy nikdo nebude moci dělati. Pokud jsem na světě, jsem světlem světa.*«

Žebrák naslouchal, ale na tváři nebylo znáti ani nejmenšího pohnutí. Jak vyplývá z další výpovědi tušil asi, že stojí před ním Ježíš, leč nenapadlo mu prosit, jak jiní slepci: »*Učiň, Pane, abych viděl!*« Jeho prostá a ušlechtilá duše byla plna odevzdanosti, i nepomyslel ani, že by jeho osud mohl neb měl býti lepší. Bůh tak chtěl; budiž jméno Páně pochváleno!

Zatím Spasitel činil přípravy k nastávajícímu divu. Nabrav do levé ruky trochu země, plivl na ni, obé spolu smísil a pak blátem tím pomazal vyhaslé oči slepcevy. »*Jdi a umyj se v rybníku Siloe!*« doložil krátce.

Zvláštním tímto obřadem, kterého byl do-

sud neužil, chtěl Pán Ježíš svému budoucímu věrnému učedníku nejen poskytnouti příležitost ke vzácným konům pokory a poslušnosti, ale kromě toho i symbolicky naznačiti velmi důležitou pravdu. Starý Zákon byl slepý; oči jeho zakrývala ona hustá rouška, o níž později tak výmluvně psal sv. Pavel. V roušce té, podobně jak v blátě, jímž pomazány byly oči slepcovy, bylo něco z Krista: byla to víra v jeho příští, byla to minulost, plynoucí již předem z jeho umučení, ale obé tak bylo promíseno s prachem lidských ponětí a činů, že nemohlo udělití duši pravého světla. I třeba bylo dříve obmýti se v Kristu, v spasitelné vodě vykoupení, aby se jasně prozřelo. Proto sv. Jan výslovně zaznamenává, že rybník Siloe již svým jménem i symbolickým významem hlásá Mesiáše. Židé však nechtěli uznati, že bláto zaslepuje jich oči, nechtěli se obmýti v zřídlech Spasitele, a proto zůstali ve stínu smrti; slepý žebrák však v prvním i v druhém se podrobil pokorně vůli Boží a proto prozřel nejen pro život pozemský, ale i věčný. *»Já přišel jsem na svět k soudu, aby ti, kteří viděli, a kteří vidí, slepými se stali.«*

Kristus se ubíral dále se svými apoštoly, zatím co nevidomý, tápaje holí o pomezí silniční kameny, hledal cestu k nedalekému a dobře známému posvátnému rybníku.

Co se as dělo v jeho duši, když umýváje se v dobrodějné vodě, spatřil po prvé ve svém životě sluneční záři? Co cítil, když po prvním záblesku světla, se otevřel před ním celý

čarovný obraz: v hloubi přímo před ním mírné svahy hory Olivetské, pokryté bujnou zelení, nalevo obrovské podezdívky a mohutné budovy chrámové, vzadu celé moře domů a paláců a nad tím vším klenoucí se jasný blankyt, odrážející se v azurové vodě?

Co si myslil, hledě na to ten ubohý, nyní však tak šťastný člověk?? Co cítila jeho duše, když uniknuvši náhle temnotě a tísní, bloudila otevřeným zrakem po zářivém a průhledném prostoru?

Ale divná věc: to ušlechtilé srdce zůstalo klidné a prosté. U něho nebylo žádného vytržení ani nadšení. Když po návratu od posvátného rybníka se ho vyptávají sousedé, zda on to jest neb jiný jemu podobný, odpovídá stručně: *»Ano, já to jsem.«* Na otázku, jak se otevřely jeho oči, podává celou událost v stručné a jak křišťál jasné odpovědi: *»Ten člověk, který slově Ježíš, udělal bláto a pomazav mi jím oči, řekl: „Jdi k rybníku Siloe a umyj se!“ I šel jsem a umyv se, vidím.«*

Jestliže však ta zmužilá a čistá duše se nepoddávala příliš dojinům, kdy běželo o vlastní já, otevřely se v ní tím hojnější zdroje živých a vroucích citů, kdy šlo o Spasitele. Bylť od oné chvíle hotov hlásati jej a hájit, byť i s nasazením vlastního života.

K tomu se naskytla záhy příležitost.

Sotva se rozneslo po předměstí, že Ježíš uzdravil žebráka slepého od narození, uznána celá věc za tak důležitou, že bylo třeba o ní

zpravití nejvyšší duchovní vrchnost. Ihned veden uzdravený před veleradu.

Když po prvé Židé uslyšeli stručné jeho vypravování, zachvěli se. Tedy zase ten nazaretský! Což nikdy nebude s ním pokoje?

S počátku se těšili nadějí, že budou moci se opříti o nějakou odpověď nejasnou anebo protikladnou; ale výpovědi žebrákovy zněly tak úsečně a jasně, že nebylo, čeho se chytit. »*Bláto mi položil na oči a vidím.*« Na otázku, co soudí o svém dobrodinci, řekl bez váhání: »*Jest prorok.*«

I utekli se Židé ke svému obvyklému rozumování, že »*není tento člověk od Boha, poněvadž nešetří soboty.*« Ale cítíce sami jeho vratkost, zvláště když i v samé veleradě náhledy o Kristu se rozcházeły, chopili se jiné cesty a začali popíratí zázrak.

Povolali rodiče žebrákovy, a vyhrožující jim, žádali odpovědi na dvojí otázku: zda uzdravený jest skutečně jejich synem, jenž se slepý narodil, a jakým způsobem nabyl zraku.

Rodiče se zalekli; věděli, že vyznají-li Ježíše, budou vyobcováni ze synagogy. Popříti skutečnost tak zřejmou však nemohli; proto se rozhodli odpověděti na první otázku kladně, na druhou vyhýbavě.

»*Víme,*« řekli, »*že to jest náš syn, a že se slepý narodil. Ale kterak nyní vidí, nevíme, ani kdo mu otevřel oči; jeho se ptejte; máť léta, ať sám za sebe mluví.*«

Velerada postřehla okamžitě nepříznivý

obrat výslechu; jejich vlastní neobratností vystoupilo zázračné uzdravení ve skvělejším ještě světle. Zbývala ještě cesta jediná: vyšetřiti čin Kristův po stránce mravní.

Povolali opět uzdraveného a začali lichotivě: *Vzdej Bohu chválu! My víme, že tento člověk jest hříšník...*» Ale jedovatá střela se odrazila ihned od jeho křišťálově ryzího srdce. »*Je-li hříšník,*« odpověděl žebrák, »*nevím; jedno vím: že byv slepý, vidím.*«

Soudcové se rozpačitě zamlčeli. Co si počítí, když všechny namířené rány nejen se míjejí s cílem, ale obracejí se přímo proti nim?

Utekli se opět k prvotní cestě: »*Co ti učinil? Kterak ti otevřel oči?*«

Ale žebrák cítil až příliš hluboko sílu své pravdy, než aby se dal strhnouti na jakékoli křivé cesty. »*Pověděl jsem vám již,*« řekl, »*neslyšeli jste? Proč to chcete opět slyšet? Zdali i vy,*« dodal s ironií, »*chcete býti jeho učedníky?*«

Odpovědí na to bylo celé krupobití potup a zlořečení. »*Tys jeho učedníkem,*« vykřikli, »*my jsme učedníci Mojžíšovi. My víme, že Mojžíšovi mluvil Bůh; o tomto však nevíme, odkud jest.*«

Dojista netušili ani, co těmi slovy na sebe svolávají. V uzdraveném vzkypěla krev, jeho jasné oči zablýskly spravedlivým rozhořčením. »*Divná věc,*« zvolal přesvědčen, »*že nevíte, odkud jest. Otevřel mi oči. Víme, že Bůh neslyší hříšníků, nýbrž je-li kdo bohabojný a*

činí vůli jeho, toho slyší. Od věků nebylo slýcháno, že by kdo otevřel oči slepému od narození. Kdyby tento nebyl od Boha, nic by nemohl učiniti.«

Co možno bylo odpověděti na tento závěr, jenž jak potok roztaveného stříbra se vyřinul z prostého a šlechetného srdce?

Usvědčená převrácenost židovská propukla v bezmezný vztek. Jak sykot hadí se rozlehl křik. *»Všecek jsi se v hříších narodil a učíš nás?«* S těmito slovy vyvrhli ho ze synagogy.

Žebrák odcházel směle; jak rád by setřásl i prach se svého oděvu! V synagoze nebylo skutečně již místa pro jeho čistou duši, neb vědomě a úmyslně se brodila ve lži, útočíc na nejtišší a nejmilosrdnější Pravdu. Z této Pravdy znal dosud sice jen malou částku, ale již ji tak miloval, že hotov byl obětovat za ni i nově nabytý zrak i celou svou duši. *»Ach, kdybych ho mohl spatřit,«* vzdychal toužebně v hloubi svého srdce.

Téhož dne zašel si do chrámu. Zapadající slunce vrhalo celé proudy zlatého purpuru na sloupoví a bašty, na nádherně se skvějící vrata brány Nikanorovy, na vysokou kopuli, ukřívající svatyni svatých. Ač to vše viděl po prvé ve svém životě, přec jinam tíhly jeho myšlenky. Poznalt, že to vše jest starý již zákon, kdežto v hloubi duše cítil potřebu nového, který v Ježíši Kristu sestoupil na zem plný milosti a pravdy.

Když takto samotén dumal opřen o mramo-

rový sloup, přiblížil se k němu muž mladý ještě, ale s přepodivně vážnou a vlídnou tváří. Pohlédnuv na žebráka svým milým a jasným zrakem, otázal se ho pološeptem: *»Včríš-li v Syna Božího?«* *»Kdo jest to, Pane, abych v něho věřil?«* zvolal žebrák s nevýslovnou touhou.

Viděl jsi ho,« řekl Ježíš, *»a ten jest to, který s tebou mluví.«* *»Věřím, Pane.«* S těmi slovy věrný učedník klesl Spasiteli k nohám a klaněl se mu. Od té chvíle neviděl nic; jeho sluncem a celým světem byl Ježíš.

Když za několik dní po překrásném kázání o dobrém Pastýři opouštěl Spasitel nevděčné město, zůstavil tam aspoň jedno věrné a oddané srdce. *Bůh zasvitl v jeho duši k poznání jasnosti Boží v Ježíši Kristu*, a světlu tomu zůstal věren až do konce.

25. VZKŘÍŠENÍ LAZARA.

Pozemský život Kristův se chýlil již ke konci, a též se naplnila již míra rostoucí k němu nenávisť fariseů a starších lidu.

Když o slavnosti posvěcení chrámu Spasitel učil zástupy, vrhli se Židé na něho, by ho ukamenovali, a o něco později usilovali ho zatknout. Pán Ježíš však nechtěl urychlití hodiny svého umučení a proto se odebral do krajiny zajordánské, kde před dvěma léty křtil Jan.

Meškal tam již několik týdnů, když došla truchlivá zvěst, že onemocněl jeden z jeho nej-

oddanějších přátel, Lazar z Betanie, bratr Marie a Marty. Sestry vypravily za Jordán zvláštního posla s kratičkou, ale dojemnou prosbou, plnou neochvějně důvěry: »*Pane, ten, kterého miluješ, jest nemocen.*«

Milovaný učeň a důvěrník Srdce Ježíšova svědčí výslovně, že se sestry neklamaly o citech božského Spasitele. »*Ježíš miloval Martu,*« praví svatý Jan, »*i sestru její Marii a Lazara.*« Ale nevyhověl hned tklivé prosbě; ještě dva dni zůstal na témže místě. Vzkázal však na útěchu oběma sestrám, že »*nemoc ta není ke smrti, ale k slávě Boží, aby skrze ni byl oslaven Syn člověka.*«

Po dvou dnech řekl k apoštolům: »*Půjdeme opět do Judska.*« Ulekli se. »*Mistře,*« namítli, »*nedávno chtěli tě Židé kamenovati, a zase tam jdeš?*« Spasitel hleděl je upokojit, řka, že neskonal se ještě den jeho života, že »*chodí-li kdo ve dne, nenarazí se.*« Potom dodal, by vysvětlil cíl své cesty: »*Lazar, přítel náš, spí; jdu, abych ho probudil.*« Učedníci však se bránili: »*Pane, spí-li, bude opět zdráv.*« Chtěli tím říci: »*Nač takou dalekou cestu? Nač vydávat se v nebezpečí, když nemocný se uzdraví?*« I řekl Pán Ježíš zjevně: »*Lazar zemřel; i raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste uvěřili. Ale pojďme k němu!*«

Nic nepomohlo; a prudký Tomáš, snad v návalu roztrpčení, snad unesen šlechetnou odvahou, řekl ke spoluúčedníkům: »*Pojďme i my, ať umřeme s ním!*«

Betanie byla nepatrná osada, rozkládající se na jihovýchodním svahu hory Olivetské, při cestě, vedoucí z Jerusalema přes Jericho až ke břehům Jordánu. Vesnička ležela v kotlině, celá ukrytá v bujných houštinách svatojanských stromů a mandlovníků, v sadech fíkovníků a oliv. Bylo to zvláště za doby jarní líbezného ústraní. Něco dále na sever od vesnice ukazují podnes hluboko ve skále vytesaný Lazarův hrob. Nedaleko odtud u cesty na návrší leží velký kámen, u něhož prý Spasitel rozmlouval se sestrami zemřelého. Níže v údolí jest tak zvaná cisterna sv. Marty, jež naznačuje místo, kde podle tradice stával dům zbožné rodiny.

Cesta ze Zajordánska do Betanie netrvala déle než den, a tedy již k večeru stanul Pán Ježíš u svého cíle. Kráčel mlčky, ponořen ve vážných myšlenkách. Na posledním z pahorků, na jehož úpatí rozkládala se vesnice, usedl na kámen u cesty; oko jeho utkvělo na prostranném, několik set kroků vzdáleném domě Lazarově. Kolik tam kdysi kvetlo tichého štěstí, a dnes — jaký zármutek se tam rozhostil. Co se dělo v srdci ubohých sester, když nemoc bratrova se stále horšila? Jak toužebně vyhlížely každé chvíle, zda nepřichází Spasitel! Jak houževnatě lpěly na naději, že ještě přijde! Ale nepřišel; a nyní již tomu čtvrtý den, kdy uložily bratra v hrob.

Pán Ježíš připomněl si to vše a byl dojat; jak by téměř želel, že tak bolestnou zkoušku dopustil na tak věrná a milující srdce.

Zatím v domě smutku se sešlo mnoho hostů. Z blízkého hlavního města se dostavili přátelé a známí s výrazy upřímné soustrasti. Hostinské síně byly přeplněny; podle východního zvyku seděli přichozí mlčky na zemi, mužové odděleně od žen.

Náhle k Martě, sedící mezi hostmi, blíží se sloužící a šeptá jí cosi do ucha. Bylo to as něco velmi důležitého, neboť Marta ihned vstala a vyšla ze síně. Vyběhnuvši před dům, zahleděla se na návrší. Její oko i srdce uhodlo okamžitě, kdo si tam odpočívá. A tedy jest to pravda! Přišel tedy přece po tak dlouhém očekávání! Přišel přes zjevné nebezpečí, aby je potěšil, jak on samojediný umí potěšit!

Marta se již domů nevrátila, ale zamířila spěšně na návrší. V malé chvíli klečela již u nohou Mistrových, objímajíc je s pláčem. »*Pane,*« šeptala při tom s tichým steskem, »*kdybys tu ty byl, bratr můj nebyl by umřel.*«

Dříve nebyla by bývala s to více povědět, neboť celou její duši plnila bolestná otázka: »Proč nepřišel jsi smrti zabránit?« Nyní však, kdy klečela u nohou Ježíšových, zasvitl jí paprsek naděje.

Ach, čeho se, Marto, naděješ? Neulekneš se sama, až Ježíš rozkáže hrob otevřít? Zda doufáš, že se stane, čeho svět nikdy ještě neviděl, by ožil člověk, již čtvrtý den odpočívající v hrobě?

Marta sama nebyla si jasně vědoma, co mluví a nač myslí; věděla jen, že před ní stojí

Vzkříšení a Život. Po slovech stesku pohlédla v jeho oči s pokornou a s bezmeznou důvěrou: *»Ale i nyní vím, že začkoli požádáš Boha, dá tobě Bůh.«*

Ach, ještě téže chvíle uslyší, že splněny budou její nejtajnější tužby, jež sama nedovedla vyjádřiti ani v hloubi své duše.

Spasitel pohlédl na ni vážně. Neměl pro ni slov soustrasti. Místo útěchy přinášel jí, co dáti může jedině On. *»Vstane zase bratr tvůj,«* řekl s mocí.

Marta sepjala ruce. Zaslzený její zrak zazářil radostí. Leč kromě radosti byla tu i tichá prosba, by Pán určil blíže svou příповід'. Přímo se tázati však neodvážila. *»Vím, Pane,«* pravila s milým úskokem, *»že vstane při vzkříšení v den poslední.«* Odpověděl Ježíš: *»Já jsem Vzkříšení a Život. Kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude, a každý, kdo žije a věří ve mne, neumře na věky. Věříš-li tomu?«* dodal velebně.

Marta již neplakala. Nedostala sice vytouženého objasnění, ale hluboká slova Kristova duši její naplnila pokojem a posílila její víru. *»Ovšem, Pane,«* odpověděla s pohnutím, *»já jsem uvěřila, že Ty jsi Kristus, Syn Boha živého, který přišel na tento svět.«*

Spasitel chtěl však viděti i Marii. Věděl, v jakém smutku jest pohrouženo její horoucí srdce, a proto chtěl potěšiti i tuto svou věrnou a milující služebnici.

Marta pospíšila pro sestru.

Vešedši do síně, ale nechtějíc rozhlásiti příchod Kristův, pošeptala Marii jako mimochodem: »*Mistr jest zde a volá tebe.*« Marná však byla všecka obezřetnost; zvěst se nedala utajiti. Maria vstala rychle, že na sebe obrátila pozornost všech. Hosté soudíce, že city přemohena, jde se vyplakat na bratrův hrob, vyšli za ní. Zatím již celá víska zvěděla o příchodu Ježíšově. Vše čekalo dychtivě, co as učiní.

Za nedlouho zástup diváků stihl pod návrší, na kterém Ježíš ještě stál.

Magdalene zatím byla již na svém zamilovaném místečku — u nohou Ježíšových. Hrud se jí chvěla pláčem, a se rtů, celujících nohy milovaného Pána, splynul pouze láskyplný stesk, jímž po čtyři dni bylo její srdce přeplněno: »*Pane, kdybys ty tu byl, bratr můj nebyl by umřel.*« Více pověděti nemohla; ale Pán Ježíš vycítil vše. Při pohledu na nezměrnou bolest a na řinoucí se slzy dovolil, by i jeho se zmocnilo pohnutí. A jako pláče každý syn Adamův, tak změklo náhle i silné srdce Ježíšovo, hrud jeho se zachvěla dojetím, a v jasných jeho očích se zaskvěly slzy.

I stalo se, o čem mysl sebe zbožnější nemohla nikdy ani sníti leč teprve. kdy Slovo učiněno jest tělem a přebývalo mezi námi: Spatřen na zemi pravý Bůh, Pán svrchované velebnosti, an s námi pláče nad bēdou lidskou.

Vše mlčelo; jen Židé si šeptali mezi sebou; s počátku se obdivovali, jak vroucně miloval Ježíš zesnulého, ale potom reptali, že ten, jenž

otevřel oči slepému od narození, nezachránil svého přítele!

Ježíš se zrakem ještě zaslzeným se tázal přistojících: »*Kde jste ho položili?*« Odpověděli: »*Pojď, Pane, a viz!*« I zamířili všichni ke hrobu: z předu kráčel Ježíš s apoštoly a se sestrami zemřelého, za nimi hosté a stále vzrůstající zástup zvědavců. Byl již večer; na západě dohasínaly červánky a po tiché krajině se rozestřel první soumrak.

Lazarův hrob byl vytesán ve skále; po několika schodech se scházelo do předsíně; nízká dvířka, zahrazená velkým balvanem, vedla do vlastního hrobového sklepení, kde tělesné ostatky zemřelého, zahalené rubášem, spočívaly na kamenné lavičce.

Spasitel stanul venku před vchodem. Otevřeny dveře, vedoucí ke schodům, v domnění, že Spasitel po nich sejde a pomodlí se u hrobového kamene, jak u Židů bylo zvykem. Ale Pán Ježíš nevešel. Při pohledu na zřejmé známky tyranské vlády smrti se zachvěl. Jak toužilo jeho srdce, aby co nejdříve mohl zvolati: »*Kde jst, ó smrti, tvůj osten? Kde jst, ó smrti, vítězství tvé?*«

Vzdychnuv hluboce, zvolal: »*Odvalte kámen!*« Přistojící se ulekli. Sama Marta zapomněla na všechny své prosby i naděje. »*Pane,*« zvolala úzkostlivě, spínajíc prosebně ruce, »*již zapáchá, neb čtyři dni leží v hrobě.*« Ale tvář božského Spasitele byla slavnostně vážná, plná určitosti a moci. »*Neřekl jsem tobě,*«

odpověděl, *»že budeš-li věřiti, uvidíš slávu Boží?«*

Několik mužů sešlo po schodech a ve chvíli-
ce odvalili kámen. Z hrobu vycházel tak silný
umrlčí zápach, že mnozí z přítomných couvli
poděšení. Za všeobecného ticha, plného oče-
kávání a bázně, Spasitel se začal nahlas mod-
lit. *»Otče,«* zvolal, pozdvihnuv oči k nebi, *»dě-
kuji ti, žes mne vyslyšel. Věděl jsem, že slyšíš
mne vždycky, avšak pro zástup, který kolem
stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že jsi ty mne
poslal.«*

Přítomní stanuli udiveni; Marii a Martě
mocně bilo srdce, tvář jim hořela, a jejich oči
utkvěly na tváři božského Spasitele jako na
svém slunci.

Skončil modlitbu; zdálo se, že se změnila je-
ho postać; nebyl to již skromný prorok z Na-
zareta, ale stál tu jako soudce živých
i mrtvých, mající v ruce klíče smrti a pekla.
Pozdvihnuv ruku, zvolal hlasem velikým:
»Lazare, pojď ven!«

Sotva domluvil — posluchači nebyli ještě
s to si uvědomit, ke komu mluví a co rozka-
zuje — když náhle v hrobě se ozval lomož. Ve
dveřích se objevil člověk, zahalený bílým ru-
bášem; hlavu jeho kryl šátek, nohy a ruce byly
svázány obvazky. Prošel předsíní, stoupal
zvolna po schodech.

Shromáždění se zmocnilo zděšení.

Jedni vztáhli ruce, jako by zapaditi chtěli
hrůzný ten zjev, druzí se dali na útěk, ostatní

stáli nehybně jak přimrazení. Ani sestry zemřelého se neodvážily přiblížit. Pán Ježíš však řekl klidně:

»Rozvažte ho a nechte ho odejít!«

Ihned přistoupilo několik učedníků, rozvázali obvazky a sňali mu šátek s hlavy. Kdo vylicí radost obou sester? Pod rouškou se ukázala tvář Lazarova, tak plná svěžesti a síly, jak kdyby nikdy se jí nedotkla choroba neb smrt.

A opět se řinuly slzy z očí, ale byly to již slzy radosti a díky. Celá opět spojená rodina klesla k nohám Ježíšovým; Magdalena je líbala a Marta opakovala s živější ještě věrou: *»Věřím, Pane, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého, který přišel na tento svět.«*

Mnozí z přítomných se poddali milosti Boží. Ale byli tu ještě jiní, na něž se plně vztahovala slova Kristova: *»A kdyby i kdo z mrtvých vstal, neuvěří.«* Jako zlí duchové, prchající před světlem, i oni ihned pospíšili do Jerusáléma, aby pověděli vše fariseům a nejvyšším kněžím.

Již nazítří se sešla vysoká rada, aby se uradila, jak usmrtiti Vzkříšení a Život.

26. HOSTINA V BETHANII.

Po vzkříšení Lazarově nemohl Pán Ježíš zjevně prodlévati v Judsku. Aby unikl osidlům všude naň nalíčeným, uchýlil se opět za Jordán. Meškal na pomezí syrské pouště, v městečku zvaném Efrem.

Zatím se přiblížily Velkonoce. Velkonoce poslední a nejsvětější.

Na cestách, vedoucích ke svatému městu, se hemžilo opět plno poutníků; všichni mluvili o Ježíši. Věděli, že vydány rozkazy, aby každý, kdo zví, kde se zdržuje prorok nazaretský, zpravil o tom ihned nejvyšší radu. Proto byli zvědaví, kde se as ukrývá, a zda přece se objeví o svátcích ve hlavním městě.

Pán Ježíš se rozhodl, že přijde. Týden před Paschou se vydal na cestu, a téhož dne stihl na noc do Bethanie, do domu Lazara, Marie a Marty.

Snadno si představit, jak byl uvítán. Zbožná rodina nevěděla, jak osvědčiti svou lásku a splatiti dluh své vděčnosti za Magdalenu, za Lazara a vůbec za všechny ty nesčíslné milosti, které ruce Ježíšovy rozlévaly v jejich domě a v jejich duších. Ale v Betanii věděli též dobře, jaké nebezpečí mu hrozí. Proto nejen vítali ho jako svého nejdražšího dobrodince a přítele, ale s tklivou něhou hleděli mu nahraditi nenávisť Židů a osladiti trpký kalich, který ho čekal.

Ale kromě toho, co učiněno v domě Lazarově na uvítání Spasitele, připravena mu ještě velká hostina u jednoho z místních občanů, Šimona malomocného; snad proto zvolili si jeho dům, poněvadž měl větší a příhodnější síň. Výdaje za hostinu hradili dojista Lazar a jeho sestry. Vidímeť Martu, jak obsluhuje při stole, a jak Magdalena podává opět zná-

mý důvod své lásky, s nímž ji pojily vzpomínky nejmilejší.

Na hostině byla i Matka Ježíšova, která se vydala za Synem do Jerusalema, na svoji křížovou cestu, na Golgotu svého srdce.

V hodovní síni plála četná světla, z kadidelnic, umístěných v rozích, vystupoval vonný dým, a na stůl přinášena hojná jídla. Ale hostům nebylo veselo; skličovala je předtucha, že jest to hostina na rozloučenou, a že dojista záhy stihne Spasitele onen krutý osud, jejž tolikráte byl již předpověděl.

Ze všech nejvíce pociťovala to Magdalena. Její milující srdce se nemohlo smířiti s myšlenkou, že Mistr a Pán, jejž nade vše milovala, má ji opustit, má trpět a umřít. Co si počne bez něho, jenž jest sluncem jejího života? Proč stíhá nenávist toho, jenž jest dobrota a svatost sama?

Seděla u stolu, ale jídel se nedotýkala; její krásné oči chvílemi zahořely, chvílemi se zastřely chmurnou dumou, a chvílemi se vyřinuly z nich jasné slzy.

Konečně vstala. Před očima stolujících se měl odehráti výjev, v němž srdce, velkodušně Boha milující, jež ve své štědrosti k Bohu nezná míry, kontrastuje zjevně se špinavým sobectvím, jemuž ztrátou je vše, co se obětuje Bohu. Na světě vždy budou lidé, kteří štědře rozdávají zlato a krev svého srdce, jak by to byl pouliční prach, ale budou též jiní, kteří dávají pouliční prach, jak by to byla krev jejich srdce.

Tiše se přiblížila Magdalena k pohovce, na níž pololeže seděl Pán Ježíš. Klidná její tvář byla nevýslovně smutná; v očích se třpytily slzy. Nebyly to již slzy kající, neb po dvou letech v blízkosti Kristově se skvěla její duše čistotou lilie, ale byly to slzy lásky nejčistší, ač v této chvíli hluboce sklíčené. Pokleknuvši u nohou Mistrových, rozvázala útlou rukou jeho sandály, a vyňala ze záhradří skvostnou nádobku alabastrovou s drahocennou mastí pravého nardu. Snad ji měla již od delší doby, snad úmyslně nedávno si ji koupila; byla to nejvzácnější vonná mast starověkého Východu. Neklamalo se o její ceně zběhlé oko Jidášovo; v naší nynější měně stála by skutečně na tisíc korun.

Vyňavši nádobu, nedala si práce s otvíráním, ale silně jí udeřila o hranu stolu. Hrdlo se ulomilo, a přerozkošná vůně naplnila hodovní síň. Maria vylila si její obsah na ruce a pomazala nohy Kristovy; potom vstala a ostatek vylila na jeho hlavu. Ale na tom jí nebylo dosti. Jakou cenu měla v jejích očích drahocenná mast, kdy celé její srdce toužilo se jemu oddat, cele se strávit na vůni díků? I klekla opět a strhla zlatou sítku, poutající její kadeře. Ihned se spustil celý proud bujných vlasů na nohy Spasitele, jež Maria líbala, slzami skrápěla a vlasy utírala.

V síni zavládlo ticho; vše hledělo na Magdalenu.

Většina hoduujících byla dojata; v očích přemnohých se odrážel zřejmý souhlas. Jen tam

na konci stolu, kde seděl Iškariot, nastal nepokoj. Tvář Jidášova hněvem zčervenala; s patrným rozhořčením vykládal cosi svým sousedům.

Nešťastný apoštol již před delší dobou sešel na temnou stezku. Prvotní zápal, jenž ho přivábil do řady učedníků Ježíšových, úplně ochladl; již ho nedojímala slova Mistrova, ani jeho zázraky; ustavičné cesty se mu znechutily, ve společnosti apoštolů se cítil cizí, i zatloužil po obchodu, kterého před dvěma léty byl zanechal.

Snad již dávno byl by Mistra opustil, kdyby ho nezdržovala jistá okolnost: podařilo se mu totiž, že apoštolové mu svěřili společnou pokladnu. Sbíral nabízené milodary, i byl jaksi hospodářem apoštolského sboru, staraje se o jejich hmotné potřeby. Co zbývalo, měl rozdat chudině. Ale chudina ho málo zajímala.

Jsa již od přirozenosti hrabivý, zahořel tím větší žádostivostí po penězích, čím více v něm ochabovaly vyšší touhy. Svěřený úřad se mu stal zdrojem vlastních důchodů; mimo společnou pokladnu měl svůj soukromý míšek, jenž pohlcoval vše, co vyloudil na věřících neb co ušetřil na potřebách Krista a jeho apoštolů, i co bylo určeno pro chudinu. S počátku výčitky svědomí nedaly mu pokoje, a zvláště se vyhýbal mírným a hlubokým očím Mistrovým. Dnes však klidně spalo jeho svědomí; zajímala ho pouze jediná myšlenka: jak naplniti svůj váček.

Magdalena z hloubi duše se mu protivila. Až příliš milovala Spasitele a bezpochyby nechtěla mu svěřiti své almužny pro Pána Ježíše. Spatřiv nyní, jak spěchá k nohám Spasitele, rozhněval se; dojísta připravuje tutéž scénu, která před dvěma léty způsobila všeobecné pohoršení. Nemýlil se; ano, dnes mělo dojíti k něčemu ještě horšímu.

Masť pravého nardu vylíti na nohy! Rozbítí alabastrovou nádobu! Kolik set denárů promarněno! A Kristus na to neodpovídá!

Jidáš zrudl. Vypočítalť si v duchu, jakou ztrátu tím utrpěl. Potom se obrátil k sousedům. Mluvil sice šeptem, ale za všeobecného ticha se jasně rozléhal jeho hadí sykot: *»Nač taká ztráta? Proč se neprodala masť za tři sta denárů a nedalo se chudým?«* To povědév, odstrčil prudce mísu s jídlem a vrhl na Magdalenu pohled plný zloby jak na osobního svého nepřítele.

U stolu ještě mlčeli, ale zvolna začínali někteří přizvukovati Iškariotovi. Magdalena klečela stále ještě u milovaných nohou, čekajíc tiše, co poví Kristus na její obranu.

Jidášův zrak již vítězně přelétl celou síň, s přesvědčením, že si získal souhlas všech, když náhle Spasitel promluvil. Slova jeho zněla smutně, ale dýchala takovou dobrotou, jak vůně drahocenné masti, jež plnila ovzduší hodovní síně: *»Proč jí činíte obtíže? Nechte ji! Dobrý skutek učinila nade mnou! Chudé máte vždycky s sebou, ale mne vždycky ne-*

máte. Ona učinila, co mohla: pomazala napřed tělo mé k pohřbu. Amen, pravím vám,» dodal velebným hlasem, »kdekoli bude kázáno toto evangelium po celém světě, tam bude vypravováno na její památku, co učinila.«

Nikdo neodpovídal; ostatně, co možno bylo odpovědět na tuto překrásnou apologii lásky? Jenom při zmínce o pohřbu sevřelo se srdce Matky Boží a z milujících očí se spustil nový proud slz na nohy Spasitele.

Ještě však jiný účinek měla líbezná slova Ježišova. Rozhněvaná tvář Jidášova zbledla a jeho oči zahořely pekelným záštím. Až do konce hostiny seděl v mlčení své uražené pýchy, ale potom spěšně odešel do Jerusalema, aby se dorozuměl s nepřáteli Kristovými. A když uháněl po temných stezkách hory Olivetské, celé mračno zlých duchů mu šeptalo do ucha, jak si má vynahraditi ztrátu tří set denárů.

A Magdalena?

Vstala tiše, ale nepotěšena. Co jí na tom záleželo, že celý svět zví, co učinila, když nejdražší Mistr má umřít? —

Neznala jsi, ó Magdaleno, ještě tajemství lásky, nevěděla jsi ještě, že láska, má-li zvíťazit, musí trpět. Ale dnes, kdy vůně tvého srdce a tvé drahocenné masti naplnila již celý svět, dnes již víš, že *láska jest silnější než smrt*, že *ač umírá, přece vstane z mrtvých*, že *je přemožena, nepodléhá, že vše snáší, všemu věří, všeho se naděje a vše přetrpívá, neboť láska nikdy nepřestává.*

27. KVĚTNÁ NEDĚLE.

Pouze pět dní scházelo do svátků velkonočních. V Jerusalemě bylo plno poutníků, a ještě po všech cestách proudily zástupy.

Všichni mluvili pouze o proroku Nazaretském, o jeho osobě a osudu. S hledem ku přísným rozkazům velerady bylo patrné, že objeví-li se ve hlavním městě, dojde k poslední jeho srážce s fariseismem a s kněžstvem.

Čím více se blížili poutníci k městu, tím více se šířily z úst do úst dvě překvapující zprávy: že přes všechny vyhrůžky velerady přichází Ježíš do Jerusalema slavit Paschu, a to zjevně v průvodu svých učedníků a stoupenců galilejských, ano, že již jest u samých bran města, v Betanii; nad druhou zvěstí byli všichni u vytržení: před nedávnem vzkřísil Ježíš Lazara; čtyři dni v hrobě ležícího povolal k životu; zemřelý, jehož tělo v rozkladu již zapáchalo, vstal zdráv a této chvíle žije...

Mnozí nechtěli věřit, jiní se šli osobně o tom přesvědčit; po stezkách hory Olivetské putovaly celé zástupy do Betanie.

Při pohledu na živého Lazara — když z úst očitého svědka se dověděli podrobně o celém zázraku — přemnozí uvěřili... V zástupech začala již doutnati jiskra nadšení. Nebylo pochybnosti, že při první příležitosti vyšlehne v jasný plamen, a že kdyby jen Kristus chtěl, uchvátí vše za sebou.

A Pán Ježíš chtěl.

Zaslepení Židé očekávali Mesiáše — Krále... Rozhodl, že jim ho ukáže v jeho královské velebnosti. Chtěli ho zatknout jako zločince; rozhodl, že vjede do města slavnostně, aby dokázal, že bez jeho vůle ani vlas mu s hlavy nepadne.

Jako slunce, dřív než zajde za hory, zazáří tím jasněji a skvěleji, tak i Kristus dřív než se ponořil v temnoty svého umučení, chtěl posílit a občerstvit srdce svých učedníků zjevem své moci a slávy. Leč ani tato sláva neměla do sebe nic pozemského. *»Neboj se, dcero Sionská,«* tak o něm předpověděl prorok, *»hle, král tvůj béře se k tobě tichý...«*

V sobotu večer oznámil Spasitel svým učedníkům, že nazítří ráno se vydá do svatého města. Zpráva ta se rozběhla rychle jako blesk a ještě téhož večera vnikla do Jerusalema.

V lidu to vřelo.

Nikdo ho nepřemlouval, nikdo nepořádal veřejného projevu, a přece všichni myslili jen na to jediné: Po tolika dobrodiních, po tolika zázracích, po vzkříšení Lazarově — nemůže Ježíš vejít do hlavního města chud, samotný a v nebezpečí dostat se do rukou vyzvědačů nejvyšší rady. Kdo si zasloužil více slávy než on? Kdo podal skvělejší důkazy poslání Božího? A zástupů se zmocnilo opět totéž nadšení, jako kdysi u jezera Tiberiadského... Ježíš musí vejít do města vítězoslavně jako Mesiáš, jako Král nad Izraelem...

Tentokráte Spasitel neodmítl.

V neděli ráno povolal k sobě dva učedníky; měli jíti do Betfage, nepatrné osady při cestě do Jerusalema na úbočí hory Olivetské. *»Vejdouce tam,«* řekl jim, *»najdete oslátko přivázané, na němž dosud nikdo neseděl. Odvažte je a přiveďte! A řekne-li vám kdo: „Co to děláte?“ — rcele: „Pán ho potřebuje,“ a hned je propustí.«*

Učedníci šli. Ústy sv. Marka praví očitý svědek, dojista jeden z obou tam vyslaných, že oslátko bylo přivázané u dveří venku na cestě, tedy jako úmyslně připravené. Na otázku majitele, co činí, odpověděli, jak Pán Ježíš rozkázal, a bez obtíží oslátko dostali.

Zatím se kolem Spasitele shromáždily četné zástupy. Velká část již přenocovala v Betanii; tisíce jiných časně ráno přibylo z města. U všech vládla táž radostná nálada; v srdcích právě tak jako v přírodě bujelo vše životem a jarní svěžestí. Při pohledu na ohromné nadšené zástupy zapomněli učedníci na všecky své černé myšlenky. Když přivedli oslátko, vložili na ně svá roucha, a Kristus vsedl na ně. Za radostného provolávání se hnul průvod k městu.

V jeho středu jel Pán Ježíš, obklopený svými učedníky; před ním a za ním se tísnily nesčíslné zástupy, rostoucí každé chvíle, neboť se všech cest a stezek se připojovaly vždy nové a nové.

V radostném nadšení ulamovány ratolesti

se stromů u cesty; jedni je vrhali Kristu k nohám, druzí je nesli v ruce, a ze všech hrudí se ozýval nadšený jásot: »*Hosanna! Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně! Hosanna na výsostech!*«

Průvod musil minouti úzké stezky, i postupoval pouze širokou cestou, jež se vine s počátku podél strmých svahů, zvolna stoupá vzhůru, až konečně těsným úvozem mezi horou Olivetskou a horou Pohoršení dosahuje vrcholu. Téže chvíle svaté město, dosud ukryté, se objevilo v celé své kráse. Láska a sláva Israele zářila jak slunce svým půvabem a leskem. Obrovské zdi a bašty chrámové se vysmívaly podle zdání všelikému nebezpečí; zlatá kopule nad svatyní svatých se skvěla jak symbol neporušitelných nadějí; na rozlehlých nádvořích, obklopených nádherným sloupovím, spočívala veleba svatosti a vážnosti. Za chrámem se zdvihala hrdě mocná tvrz Antoniova, za níž uprostřed rozkošné zeleně zahrad se šířilo celé moře paláců, synagog, domů a domků v síti úzkých a křivých ulic a uliček.

Při pohledu na svaté město, jež té chvíle se objevilo před jejich zraky jako obraz moci a síly, vypukl lid v nadšený jásot.

Byl jist, že odbila hodina proroky předpověděného království mesiánského; že ten, kterého dnes vítězně provázejí, zasedne na trůně Davidově, a panování jeho nebude konce ani prostorem, ani časem, ani vítězoslávou.

A ještě mocněji se rozléhalo volání: *»Hosanna Synu Davidovu! Požehnané, které přichází, království Otce našeho Davida! Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně, Král iraelský!«*

Na volání s výšiny odpovídalo volání z údolí. Z města vycházelo Kristu vstříc tisíce a tisíce lidí, mávajících palmovými ratolestmi. Když průvod, ubírající se z Betanie, se objevil na vrcholu, ze všech hrudí se vydralo hromové *Hosanna*, jemuž odpovídala ozvěna, odrážející se od protějších návrší a od hradeb chrámových. I spojily se oba průvody v jediné pestrobarevné lidské moře, v němž viděti bylo jen šťastné tváře, ústa otvírající se k jásotu a radostné mávání ratolestmi.

Ale uprostřed všeobecné radosti byl tu přece někdo smuten.

Když Pán Ježíš dojel na výšinu, kde hřbet horský se šíří v malou rovinku, zastavil své oslátko. I on se zahleděl na město; ale pohled, jenž u lidu vyvolal radostné nadšení, sevřel mu srdce nevýslovným bolem. Věděl, že nepřichází království mesiánské, že Jerusalem za několik dní se odřekne slavně svého Spasitele, i doplní tak míru nepravostí, za něž trestem se rozdrtí o zavržený kámen úhelní.

A v duchu viděl již ten trest. Zrakům jeho se zjevil obraz strašné budoucnosti. Na téže hoře Olivetské se zastaví nový posel Boží, Titus. Na jeho pokyn se šinou k hradbám pohyblivé věže a válečné berany a řady řím-

ských legií ženou útokem. V městě hlad a nevýslovná bída, a kolem města se zdvihá tisíce křížů. Jerusalem jest dobyt. Na ulicích zuří oheň a meč, svatyně pošlapána, kolem se ozývá nářek vražděných žen a dětí... Posléze všemu konec. Pohasly tisícileté naděje, z chrámu nezůstal kámen na kameni, hrdé jeho zdi leží v rumech, a na místě svatém — ohavnost zpusťování.

A to vše viděl Pán Ježíš. Bolem sevřelo se jeho srdce a zaplakal.

Proč, ty nešťastné město, promarnilo jsi tolik milostí? Proč jsi tolikrát zkřížilo milosrdné plány Boží?

Spasitel hleděl smutně zadumán a slzel. Jako mimovolně zvolal tesklivě: *»Ó, kdybys bylo poznalo, a to aspoň v tento den svůj, co jest tobě ku pokoji, ale nyní jest to skryté před očima tvýma. Neboť přijdou na tebe dnové, ve kterých nepřátelé obklíčí tě náspem, oblehnou tě a sevrou se všech stran, a na zem povalí tebe i děti tvoje, které jsou v tobě, a nenechají v tobě kámen na kameni, poněvadž jsi nepoznalo času a navštívení svého.«*

Pohnutí Kristovo postřehli jen ti, kdo stáli blízko; v ostatním zástupu vládl dále radostný hluk.

Průvod sestupoval již v údolí a blížil se k branám města... Vyběhly hromady zvědavců. *»Kdo jest tento?«* táží se udiveně. A lid odpovídá: *»Jest to Ježíš, prorok z Nazareta galilejského.«*

Vešli do jista ne t. zv. branou zlatou, která bezprostředně ústila v předsíni chrámové, ale branou ovčí, která vedouc do ulic městských, skýtala příležitost, o niž lidu zvláště běželo: k vítěznému pochodu městem.

Také vítězoslávy Jerusalem dosud neviděl. Lid opojený nadšením, nevěděl, jak projevit svou radost, vděčnost a lásku. Trhal se sebe svrchní roucha a prostíral na cestu; s oken visely koberce, ulice posypány zelení a kvítím a nad hlavami se vlnily celé háje ratolestí palmových a olivových. Před Spasitelem a za ním se tísnily tisíce. Obyvatelé hlavního města i venkovský lid galilejský, poutníci z Tyru a Sidonu, z Malé Asie a z Egypta, z Mesopotamie a Pontu, vše se tlačilo a zpívalo: *»Pokoř na nebi a sláva na výsostech!«*

Odpůrci Kristovi se zachvěli. *»Vidíte, že nic neprospíváme?«* volali zoufale; *»hle, celý svět odešel za ním!«*

Vůči takému nadšení nebylo pomýšlení na otevřený odpor. Zkusili užítí samého Spasitele k ochlazení všeobecného zápalu. *»Mistře,«* domlouvali, *»pokárej své učedníky!«* Ale Ježíš odpověděl: *»Pravím vám: budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.«*

Průvod došel ke chrámu. Spasitel vešel dovnitř a jako Pán domu prohlédl vše. Když přivedli k němu slepé a chromé, uzdravil je a pak až do večera učil lid. Když potom nejen zástupy, ale i děti začaly ve chrámu zpívat: *»Hosanna Synu Davidovu,«* — fariseové ještě

jednou se pokusili o hádku. »*Neslyšíš, co praví,*« tázali se Krista rozhořčeně. »*Ovšem,*« odpověděl Spasitel, »*ale nečetli jste nikdy: z úst maličkých a kojenců připravil jsi sobě chválu?*«

Tak se dokonala vítězosláva Květné neděle. Pán Ježíš vykonal, co zamýšlel: ukázal nepřátelům, že bez jeho vlastní vůle nikdo nemůže ho připravit ani o život ani o slávu.

Ale jásavá nálada nebyla bez stínu. Zlověstné mračno na chvíli se sice rozptýlilo, ale ne úplně.

Spasitel po celý den byl smuten.

Když slyšel radostné »*Hosanna*«, slyšel zároveň, jak za několik dní tytéž zástupy budou volati: »*Ukřižuj!*« Viděl, jak po týchž ulicích, kudy dnes vítězně se ubíral, povedou ho jako zločince, jak bude opovržen a nenáviděn.

Když se chýlilo k večeru, rozpustil zástupy a sám s učedníky se vrátil do Betanie, kde v domě Lazarově čekala na něho srdce věrná a oddaná nejen ve slávě, ale i pod křížem.

28. POSLEDNÍ VEČEŘE.

V pondělí, v úterý a ve středu Velkého týdne učil Pán Ježíš po celý den ve chrámě; na noc se vracel do Betanie, kde meškala i jeho nejsvětější Matka.

Když nadešel čtvrtek, kdy poutníci galilejští slavili svou velkonoční večeři, učedníci byli znepokojeni, že dosud nic není připra-

veno, ano, že vůbec nemají ani večeradla. Proto hned ráno přistoupili ke Spasiteli. *»Kde chceš, ať připravíme tobě, abys jedl beránka?«*

Spasitel se zamyslel: jako neměl po celý život, kde by hlavu sklonil, tak neměl ani vlastního přístřeší k největšímu důkazu své lásky.

V odpovědi se obrátil na Petra a Jana: *»Jděte do města a potká vás člověk, džbán vody nesa; jděte za ním, a kam vejde, tam rcete pánu domu: Mistr praví: Kde jest večeradlo mé, kde bych jedl beránka s učedníky svými? A on vám ukáže večeradlo veliké a prostřené; tam nám připravte!«*

I odešli učedníci; v osobách Petra a Jana byly to víra a láska, jež svému Bohu připravily místo, když po prvé ve způsobě chleba měl k nám sestoupit.

Téže doby nastalo v Betanii smutné loučení.

Jako polekané stádečko se tísnili všichni již od rána kolem Spasitele; naslouchali jeho posledním slovům a naposledy hleděli v ty drahé rysy, jichž neměli již zde na zemi spatřit. A přece nikdo nežádal o vyjasnění a nikdo se vůbec ani netázal; jen chvílemi se ozvalo tiché štkání.

Odpoledne připraveno malé občerstvení, provázené přehojnými slzami.

Když Pán Ježíš vstal od stolu, obrátil se k celé rodině: děkoval za věrné přátelství, za tolikeré pohostinství. Slíbil, že maličko a opět ho uzří — ve slávě vzkříšení — a pak že

bude s nimi ustavičně, dokud jich neuhostí na věky v domě svého Otce.

Potom se rozloučil s každým zvlášť.

Nejprve přistoupil ke své Matce.

Čím více se blížila doba utrpení, tím těžší boj postupovalo srdce nejsvětější Panny. Láska se tázala s nevýslovným bolem, proč její nejmilejší Syn má trpět a umřít? Víra však odpověděla, že to jest vůle Boží, aby mukami a potupou vykoupil svět. Této vůli se poddávalo srdce služebnice Páně, ale krvácelo srdce matky. Pokud utrpení Synovo viděla pouze v budoucnosti, svíralo se srdce jen smrtelnou hrůzou; nyní však, kdy stanula před ní strašlivá skutečnost, cítila, jak ostří se zabodává vždy hlouběji do její duše.

Pán Ježíš ji vzal láskyplně za obě ruce a hleděl chvíli v drahé oči, i na rty bolem zka-menělé; potom jí řekl tiše, že dosud vše je spojovalo; nyní pak nadešla doba, kdy ještě utrpení je spojí na vykoupení lidstva. Prosil jen, by byla zmužilá a ve chvíli zkoušky sílila duše malomomyslné.

Nejsvětější Panna klesla mlčky k jeho nohám a dlouhé tiché objetí dopovědělo, čeho nezjevily rty. Poté se rozloučil Spasitel s Lazarem, s jeho sestrami, se všemi tu přítomnými přáteli a se služebnictvem. Ač byl smuten, měl přece pro každého slůvko lásky, pro každého v srdci převzácné milosti. Slzy se hojně řinuly, a zvlášť ubohé Magdaleně se zdálo, že celý svět se sklání do hrobu.

Konečně bylo třeba již skončit, neb slunce se chýlilo k západu.

Ještě všem poslední požehnání, a za chvíli krácel již Spasitel se svými učedníky po stezce přes horu Olivetskou. Ode vrat nádvoří Lazarova však dlouho za ním hleděly věrné oči, plné slz.

Dům, určený k poslední večeři, náležel bezpochyby rodině svatého Marka; byla to prostanná jednopatrová budova s četnými přístavbami, zdvihající se v horní části města. Vlastní večeřadlo bylo v prvním patře. O stůl a pohovky se postaral hospodář; vše ostatní připravili učedníci již ráno.

Za soumraku, kdy přicházel Spasitel s ostatními apoštoly, bylo již všecko hotovo; v síni plála světla a na stole již byla předložena první jídla.

Nemálo času zabíraly obřadní předpisy.

Všichni se přioděli jako na cestu, vykasali roucho, jež spjali u pasu, umyli si ruce a s holemi v rukou se rozestavili kolem stolu.

Pán Ježíš po úvodní modlitbě požehnal a podal v oběh první kalich, k němuž připojeny hořké saláty a omáčka z fíků, datlí, mandlí a skořice. Potom udělil tradiční výklad velkonoční večeře a rozlámal přesný chléb, který požíván při druhém kalichu. Okusiv vína a podáváje ho učedníkům, řekl: *»S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl; neboť pravím vám, že již nebudu ho jísti, dokavad se nenaplní v království Božím.«*

Když potom přinesen na stůl beránek, probitý v podobě kříže podél a napříč dvěma rožni z granátového dřeva, účastníci večeře zaujali pohovky a Spasitel rozdělil beránka mezi ně. Byl to již poslední z těch, které po tisíc pět set let obětoval Starý zákon jako znamení a předobraz. Nyní však na místě mdlého symbolu měla svá práva nastoupiti skutečnost. Ale něco musilo předcházeti uskutečnění tajemství: zrození Nového Zákona se nemohlo konati jinak, než ve znamení lásky a pokory.

Když večeře se končila, a třetí i čtvrtý kalich byly v oběhu, Spasitel vstal. Popošel až do rohu síně, kde před večeří si umývali ruce, svlékl svrchní roucho a přepásal se lněným šatem. Potom nalil vody do měděnice a vzav ji do rukou, blížil se opět ke stolu.

Učedníci sledovali zvědavě počínání Mistrovo; nechápali jeho významu. Hle, Spasitel kleká před pohovkou Petrovou a začíná mu rozvazovat sandály.

Již věděli, oč běží.

Petra se zmocnil nevýslovný údiv. Odtáhnuv nohu, usedl. »*Pane, ty mně myješ nohy?*« zvolal hlasem, v němž se mísila prosba se zahánbením a svatou bázní. »*Co činím,*« odpověděl laskavě Spasitel, »*nevíš nyní, ale zvíš potom.* Ještě tebe nepoučil Duch svatý o všech tajemstvích; ale později poznáš výšku a hloubku lásky Kristovy, poznáš divy nových přikázání Nového Zákona.«

Ale Petr stál na svém. Nezamyslíl se nad odpovědí Kristovou; myslilť jedině, jak možno, aby Mistr jemu nohy umýval? »*Na věky nebudeš mi nohy mýti,*« zvolal s větším ještě vzrušením. Spasitel klečel však klidně dále a čekal. »*Neumyji-li tebe,*« řekl, »*nebudeš míti podílu se mnou.*«

Petr se zahleděl v oči Kristovy. Co tím chce říci? Jest to zkouška nebo tajemství? Pán Ježíš hleděl naň laskavě, ale vážně. I porozuměl apoštol, že na jeho poslušnosti závisí i jeho podíl na království Božím. Tvář jeho se zmírnila pokorou, oči zazářily touhou. Sepjav prosebně ruce, řekl tiše, ale s úplnou odevzdaností: »*Pane, netoliko nohy, ale i ruce a hlavu!*«

I nebránil již; nejsvětější ruce Kristovy se chopily jeho nohou. Spasitel umyl je v umyvadle, otřel lněným rouchem a přivázel opět sandály.

Apoštolové hleděli na to mlčky; myslili, že se obřad skončí u Petra. Ale mýlili se. Od Petra popošel Pán Ježíš k Janovi vedle odpočívajícímu, a opětoval týž úkon lásky. Od Jana šel dále, až po řadě přešel všecky. Před každým pokorně uklekl a s něžnou láskou bral do ruky ty nohy, které pro něho měly přechoditi cesty celého světa.

Pouze u nohou zrádcových se zasmušil hluboce.

Se strojenou pokorou se pokusil Jidáš brániti se; ale Pán Ježíš neřekl nic, jen upřel na něho pohled plný bolestné výčitky.

Obřad byl u konce. Spasitel se přioděl opět svrchním rouchem a usedl na své místo. Začal mluvit o novém přikázání lásky, k němuž příklad jim právě dal; ale patrně mu překážela přítomnost zrádce.

✗ Zlý a zachmuřený, ač ne ještě úplně rozhodnutý seděl Jidáš mezi učedníky. Nepomohla ani první, ani druhá nárazka Spasitele; i bylo již na čase vzdáliti nakaženou ovci.

Spasitel přerušil započatou rozmluvu, a — jak dí svatý Jan — zkormoutil se v duchu. Po jeho tváři přeletěl stín smutku, bázně a žalu. Zamlčel se, jak by zápasil s utrpením; potom řekl hlasem, přitlumeným upřímným steskem: »*Amen, amen, pravím vám: jeden z vás mne zradí.*«

Do apoštolů jak by udeřil hrom. Ještě až do hloubi duše vzrušení úkonem pokory a lásky, jehož před chvílí byli svědky, a nyní mluví Mistr o ohavné zradě, jíž jeden z nich se prý dopustí? Nevěřit nebo pochybovat ne napadlo nikomu. Mistr to řekl, jest to tedy pravda; ale kdo jest tím zlosynem? Polekáni a zmateni začali zkoumavě vespolek na sebe pohlížet a šeptem se porozumět. Spasitel mlčel. Náhle se ozval hlas Petrův. »*Zdali já to jsem, Pane?*« tázal se s nevýslovnou pokorou a láskou. »*Zda já?*« »*Zdali já?*« sypaly se otázky se všech stran. Ale Spasitel nechtěl veřejně prozraditi tajemství. »*Jeden ze dvanácti,*« řekl vážně, »*který se mnou omáčí ruku v míse. Syn člověka sice jde, jakož psáno jest o něm; ale běda člověku, skrze něhož bude zra-*

zen; lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten.»

Horoucí Petr nemohl se spokojiti s touto všeobecnou narážkou. A poněvadž sám se ostýchal tázat, pokynul Janovi: *»Pověz, kdo jest, o němž to praví!«*

Učedník, kterého Ježíš miloval, již si uvykl na svatou důvěrnost s božským Mistrem. Nachýliv se, s dětinnou srdečností položil hlavu na hrud' Ježíšovu. *»Pane, kdo jest?«* tázal se tiše s něžnou přítulností. Neodolal Spasitel prostotě holubičí. *»Ten jest,«* odpověděl šep-tem, *»komu podám namočenou skývu.«*

Dosud Jidáš mlčel.

Když Spasitel začal mluvit o zradě, byl leknutím téměř bez sebe. Vzpamatoval se teprve, když uslyšel, že na otázky učedníků nevyšla z úst Kristových žádná určitější odpověď. Cítil však, že něco musí učiniti, neb vždy víc a více bádavých zraků se obracelo v jeho stranu. Vstav, přiblížil se ke Spasiteli. *»Zdali já to jsem, Mistře,«* tázal se jako jiní.

Hlas jeho zněl drsně a nuceně; v kalném zraku se mísila podlá licoměrnost s opovážlivým strachem. Pán Ježíš sáhnuv po kousku chleba, namočil jej v míse. Podávaje jej Jidášovi, řekl tiše, že pouze on to mohl slyšet: *»Tys«* řekl.

Mimo Petra a Jana nikdo tomu nerozuměl. Poznal, že jest vyzrazen, že Kristus ví, že před několika dny vyjednával s nejvyšším knězem.

»Když požil podaný mu chléb, vešel do něho ďábel,« praví svatý Jan. Spadla maska líčené pokory, oči zahořely zlověstným ohněm, ústa se zkřivila k výsměchu. Když se vrátil na své místo, řekl mu Spasitel: »*Co činíš, učiň rychleji.*« I vstal a s nikým se nerozloučiv, vyšel ze síně.

Venku byla noc.

Děsnější však noc zahalovala duši odpadlého apoštola, když pospíchal do domu Kaifášova. Zaslepenec nevěděl, že v průběhu jediného dne ztratí všechno: peníze a čest, život i věčnost.

Po odchodu zrádcově každý cítil, že se ulehčilo Pánu Ježíši. Měl u sebe pouze hlouček svých věrných, i nic nerušilo harmonii lásky. »*Nyní Syn člověka jest oslaven,*« řekl mírně, »*a Bůh oslaven jest v něm. A je-li Bůh oslaven v něm, oslaví ho Bůh sám v sobě, ano, ihned ho oslaví.*«

To pověděv, vstal a přistoupil ke stolu. Nalil nejprve vína do kalicha a pak položil před sebe kousek chleba; potom pozdvihnuv oči k nebi, začal se modlit.

Apoštolové hleděli udiveně.

Co jest to! Takého obřadu neviděli dosud při večeři velkonoční.

Naslouchají: Spasitel děkuje Otci, že konečně nadešla vytoužená chvíle, kdy se stane pokrmem lidstva pro život věčný. V svaté hrůze jedni vstali, druzí poklekli; vzpomněli si na kázání o živém chlebě, jež slyšeli před rokem v synagoze Kafarnaumské.

Zatím Pán Ježíš stál u stolu jak u obětního oltáře.

Stál velebně jako velekněz s okem radostným, s tváří mírnou a usebranou.

Dokončiv modlitbu, vzal do ruky chléb, požehnal jej a skloniv se poněkud, řekl výrazně: *»Vezměte a jezte, totoť jest Tělo mé, které se za vás vydává.«* Rozlámal pak chléb a částčky položil na dlaň.

Přistoupili učedníci. Přišel Petr s planoucí svou věrou, přistoupil Jan jak u vytržení lásky, za ním věrný Ondřej, i Jakub Zebedeův a ostatní po řadě. Každý dostal na dlaň chléb proměněný v tělo Kristovo, každý požil s věrou a láskou toto první na světě svaté přijímání.

Spasitel se vrátil ke stolu. Požehnáv kalich a vzdáv díky, řekl: *»Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev má Nového Zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů.«* A když nejsvětější kalich obešel všecky po řadě, řekl Pán Ježíš: *»To číňte na mou památku!«*

Ve večeradle nastalo ticho.

Po první na světě Mši svaté první kněží Nového Zákona trvali v němém díkůčinění.

Venku byla noc; nikdo na celém rozlehlém světě netušil, že této chvíle v osamělém domě na hoře Sionu se zrodila svatá Církev katolická.

Po delší modlitbě usedli opět na svých pohovkách. V srdci bylo teplo a z očí zářil jim Nový Zákon lásky, usebranosti a pokory.

Spasitel začal mluvit; mluvil tak jasně a mile, jak dosud nikdy. Dal apoštolům nové přikázání lásky, slíbil Ducha Svatého jako Utěšitele a Mistra, Petrovi udělil moc utvrzovati své bratry, předpověděl svůj odchod, své umučení, i boje svaté Církve a její konečné vítězství.

Zakončil modlitbou velekněžskou, modlitbou nejkrásnější, kterou kdy země slyšela. Ve večeradle bylo milo a jasno jak na hoře Tábor. Zapomněli učedníci, že čeká je Golgota. Ale Pán Ježíš nezapomněl. V deset hodin večer jak by se ho dotkl první mrazivý dech hory Olivetské. *»Vstaňte a pojďte!«* řekl učedníkům.

Pomodlivše se hlasitě žalmy velkého Hallelu, vyšli na horu Olivetskou.

29. V ZAHRADĚ OLIVETSKÉ.

Gethsemani byl malý poplužní dvůr na západním svahu hory Olivetské. Orné půdy bylo při něm málo; hlavním jeho bohatstvím byl obšírný sad olivovníků, jež rostly tak bujně, že celá hora vděčí jim za svoje jméno.

Mimo zbytků poplužního dvora se ukazuje ještě dnes v zahradě, plné rozmariny a červených immortelek, zvaných tu Krví Kristovou, osm prastarých kmenů olivových, jež byly snad svědky smrtelné úzkosti Páně.

Tichá ta zahrada, jež po celý rok se zelená a kvete, tvoří milou oasu uprostřed chmurné pustiny údolí Josafat.

Pán Ježíš miloval vždy toto ústraní.

Meškal-li v Jerusalemě nebo v Betanii, často přišel si tam odpočinout a oddati se modlitbě. Též po poslední večeři zamířil tam své kroky.

Cesta vedla předměstím Ofel; táhla se od jihu podél chrámu a pak sestupovala v údolí Josafat. Málokteré místo na světě jest tak děsně a beznadějně smutné.

Středem jeho se vine kamenité řečiště Cedronu; pouze v zimě má něco vody; v létě jest úplně vyschlé. Kolkolem strmí holé skály. rozbrázděné divokými roklemi. Ani památky po nějaké zeleni; jen tam, kde se zdvihaly kdysi zdi chrámové, ujalo se několik zakrs-lých a polouschlých stromů.

Snad jeho vzhled býval jiný, dokud okolní výšiny byly pokryty lesy, a potok se napájel přebytkem vody z chrámových vodovodů. Ale dojista již tenkrát bylo to údolí neveselé, ský-tající vhodné pozadí ke smutné cestě božského Spasitele.

Sotva vyšel Pán Ježíš z večeřadla, opustila ho jeho jasná mysl. Temná noc zahalila právě celé město; ještě temnější však mračno zastřelo jeho duši. A jako za šera děsí různotvárné kameny a balvany svou fantastickou podobu, tak doléhaly na něho stále chinurnější myšlenky a city. S počátku krácel mlčky. Snad rozjímal, jak kdysi touže cestou David v kajícím rouše prchal před nezdárným synem.

Dnes se opakoval týž děj. Nebyl-li též odrodilým synem ten odpadlý apoštol, jenž téže chvíle sbíral žoldnéře a kněžské sluhy proti svému božskému Mistru?

Měl sice při sobě, podobně jak David, hrstku oddaných přátel; ale jak dlouho dovede odolávat jejich zmužilost? »*Vy všichni se pohoršíte této noci nade mnou,*« řekl učedníkům, jako by hlasitě tkal útek svých myšlenek, »*neboť psáno jest: Bíti budou pastýře, a rozprchnou se ovce stáda.*«

Pohoršiti se nad Mistrem! Horoucí srdce Petrovo se pobouřilo: »*Byť se všichni pohoršili nad tebou, já se nikdy nepohorším...*« Pán Ježíš s počátku neodpověděl; potom však mírně, ale výrazně řekl: »*Amen, pravím tobě: této noci, prve než kohout dvakrát zakokrhá, třikráte mne zapřeš!*«

Petr se bránil. Nedostal-li před chvílí úřad, potyřzovati svých bratří, a nyní by sám měl Mistra zapírat? »*Pane, jsem hotov s tebou i do žaláře a na smrt jíti! Bych umříti měl s tebou, nezapru tebe!*« Podobně prohlašovali i ostatní apoštolé, a v zamlklém jich hloučku bylo na chvíli rušno a živo. Jen Špasitel kráčet napřed mlčky smutně zadumán.

Když se blížili k hoře Olivetské, vycházející měsíc ozářil celou krajinu. Zahrada dýchala svěžestí a klidem, na stéblech trávy se třeptila rosa, a sivé listí olivové ve svitu měsíčním se zbarvilo téměř blankytně.

Nedaleko vchodu stál jakýsi altánek či sa-

laš. Spasitel se obrátil k učedníkům: »*Posečkejte tuto, až odejda tamto se pomodlím...*« Pouze Petr, Jakub a Jan měli ho dále provázet.

Když osamotněli, v duši Ježíšově se rozpoutal boj. Tvář jeho zbledla, rysy bolestně se stáhly a tělem probíhal mráz. Evangelista nešetří výrazy, kdy líčí strašný stav božského Spasitele: »*Začal se rmoutiti, lekati se a teskliv býti...*« Když odbočili s cesty, dělicí zahradu, zastavil se. »*Smutná jest duše má až k smrti,*« vypravil těžce ze sebe. »*Zůstaňte tuto a bděte se mnou! Modlete se, abyste nevešli v pokušení...*« Popošel ještě několik kroků; potom jako by se lekal stíhajících ho vidin, uchýlil se pod vyčnívající útes skalní.

Byla tam neveliká, po dnes zachovaná jeskyně, jejíž vchod zastíněn byl hustým podrostem. Tu klesl na kolena a pokusil se modlit. Leč marně. Strašlivé myšlenky a city se vrhly na něho jak hejno dravců. Chtěť dobrovolně trpět a proto jim dovolil, by sklíčily a rozdrásaly nižší část jeho přirozenosti, až se hrůzou sevřelo jeho srdce, a chvěla se každá žilka v těle.

Zprvu obklopily ho představy nastávajících muk. Vše, co bylo mu vytrpěti, v celé životnosti stanulo před ním. Viděl kol sebe kruté katy, slyšel jejich vřesky, cítil nesnesitelný bol, zakoušel trpkost opuštěnosti a opovržení.

Spasitel zavřel oči. Ach, tu Jidáš s ohyžd-

ným polibkem... Již cítí na tváři ta ústa, dýšící puchem odsouzenců... S odporem se odvrací. Ach, a tu zas pekelné postavy katů... Váží mu ruce, postrkují jím a bijí ho za výkřiků kletby a výsměchu.

Ústa šeptají modlitbu, ale v duši se otvírá jiný děsný obraz. Vidí, jak na nádvoří velekněžském jest předmětem nenávisti a kruté zábavy, slyší potupy a křivá svědectví, cítí, jak dopadají na tvář políčky a sliny.

Tak před jeho duševním zrakem vystupují po řadě všechny strašlivé scény: praetorium Pontia Piláta, Herodův palác, sloup bičování a posléze Golgota; v každý nerv jeho těla vnikaly biče, trny a hřeby, a srdce jeho krvácelo nevěrností učedníků, bolestmi přečisté Matky, nevděkem lidu, nespravedlností soudců a nelidskostí katanů.

A celé to Umučení, jež viděl před sebou, opojilo jeho obraznost a obepjalo ji jak strašlivý trnitý keř, jenž bolestně ranil každý z jeho smyslů a citů...

Ubohý Spasitel se cítil až k smrti nešťasten a zarmoucen. Na čele vystoupil mu hustý pot, tělo jeho se chvělo, ve zprahlých ústech cítil hořkost. Klesl tváří na zem. »Otče,« stenal bolestně, *»je-li možno, nechť tento kalich odejde ode mne... Všecko jest ti možno... Leč ne jak já, ale jak Ty chceš. Ne má, ale Tvá vůle se staň!«*

Dlouho opakoval tuto pokornou prosbu a vznešenou sebeoběť, jak kdyby hlasem své

KRISTUS NA HOŘE OLIVETSKÉ.

modlitby ohlušiti chtěl mučící jej obrazy; modlil se a zápasil tento Vojevůdce a Pravzor všech božích vojínů. Bylať jeho muka skutečným bojem: láska k životu a odpor k utrpení zápasily s poslušností k vůli Boží. Chvilí dojemněji a vroucněji opakoval prvou část své prosby, aby ho minulo umučení, ale hned na to odříkal se tím pokorněji vlastní vůle a obětoval se na splnění záměrů Božích.

Posléze poslušnost zvítězila. Již neprosil, aby se kalich vzdálil; žádal jedině, by se splnila vůle Otcova.

S vítězstvím se dostavila i chvíle úlevy.

Spasitel vstal se země, vstal jakoby po těžké nemoci: změněn k nepoznání, bled a vysílen. Vyšel z jeskyně, vrátil se k učedníkům. Ale nikdo z nich nebděl s Mistrem. Všichni se hroužili v hluboký sen.

Petr se probudil teprve, když Spasitel se dotkl jeho ramene. »*Šimone, spíš?*« řekl s výčitkou. »*Nemohl-lis bdíti jedné hodiny?*« Ubohý zahanbením a bázní nevěděl, co odpovědět. Vida Mistra tak hrozně změněného, chtěl mu pomoci. Ale Pán Ježíš nepřijal. Opakoval jen výstrahu, aby *bděli a se modlili, poněvadž tělo jest mdlé, byť i duch byl hotov*, a pak se vrátil do jeskyně.

Měsíc svítil jasně na nebi; noc byla překrásná, plná jarní vůně, a ticho, vládnoucí v zahradě, dýchalo téměř konejšivě.

Ale pro ubohého Spasitele nebylo pokoje. Padl opět na zem, aby modlitbou utvrdil svou

ochotu k oběti. *»Otče můj,«* volal, *»nemůže-li odejít kalich tento, než abych jej pil, staň se vůle tvá!«*

Opakoval již několikráte tento překrásný kon odevzdanosti, když náhle se zarazil a bolestně zasténal. Opět mrazivě se zachvělo jeho tělo, opět bolestně se sevřelo jeho srdce. Začínal nový zápas, nová vlna utrpení útočila na jeho duši.

Trpěti tak strašně, tak nelidsky... a za koho? Za hříchy, za lidi. A duši Spasitele se zjevilo, co Apoštol nazývá *»tajemstvím nepravosti«*; v celé životnosti stanulo před ním, co jeho srdci bylo nejodpornější: hřích.

Viděl slunný počátek děl Boží lásky, šťastný pozemský ráj, jenž přejíti měl v ráj věčné blaženosti. Ale temné chmury přetrhaly jasné linie plánů Božích: z hlubiny svobodné vůle lidské vylézá stohlavý netvor, dyšící hnilobou a zmarem. Protržena svatá hráz milosti Boží, za prvotním hříchem se valí na svět bezmezná potopa nepravosti, a v zápětí za ní se rozlévá moře slz, krve a všeho soužení.

Před očima Spasitele táhnou hříchy všech lidí a národů, ty, které již byly spáchány, i ty, jichž se svět měl ještě dopustiti až do konce časů.

Viděl člověka, obraz a podobenství Boží, jak klesá pod zvířata a tone v kalu nejpodlejších chtíčů; viděl bezuzdnou vládu pudů, hrabivost, pýchu a surovost; viděl lež a bez-

právi, rouhání a bezbožnost, sprostotu a ohavnost všech míst a časů. Zdálo se, že ty nečisté vlny lidských zločinů stoupají vždy výš, že ho obstupují se všech stran, že dorážejí naň ty pekelné nestvůry, volající výsměšně: »I nás musíš vzít na sebe, chceš-li vykoupiti svět!«

Tichý sten se mu vydral z hrudi; zastřel dlaněmi oči, jak by zapuditi chtěl ty hrozné představy. A opět leže tváří na zemi, prosil úpěnlivě: »*Otče, nemůže-li tento kalich minouti mne, než abych jej pil, staň se vůle tvá!*«

S nebe však nepřicházela žádná útěcha.

Vysílen, zemdlen a polekán, vstal namáhavě a odcházel nazpět k učedníkům. Ale všichni spali tvrdě; neprobudil jich ani šelest jeho kroků. Spasitel pouze na ně smutně pohlédl a pak se zase vrátil do jeskyně.

Sotva poklekl, třetí vlna utrpení, hroznější než obě předcházející, vrhla se na něho s prudkostí vichru. Stanulť před jeho duší — ne hřích — ale sám otec hřichu, kníže temnosti, s kterým byl kdysi zápasil na poušti. Stál před ním s výsměšným úšklebkem: »Ty že chceš svou mukou spasiti lidstvo? Domníváš se snad, že je získáš svou obětí? Nuže, ukáži ti ovoce tvého kříže!«

I rozvinul před ním — jako kdysi na poušti — nesmírný obraz. V jediném obrovském a jasném vidění mu ukázal všecka místa a všechny časy, děje celého světa i jednotlivých duší...

Již věky minuly od chvíle, kdy na Golgotě

byl vztyčen kříž. Leč kde je spása? Jak před tím, tak i potom ohromná většina lidstva tone ve tmách modloslužby a bludů; jak před tím, tak i potom pohlcuje pekelný jícen tisíce a tisíce duší. Vine se sice tímto chaosem světlý pruh dějin svaté Církve; ale jak nepatrný a slabý! A k čemu tu jest? Snad aby byl jediné předmětem nenávisti a pronásledování?

I vidí Spasitel, jak na jeho Církev, na kříž jeho lásky, na samé jeho jméno útočí celé zástupy... Jaké zástupy? Snad pekelných duchů? Nikoli... Lidí, za které jde na smrt. Táhnou jako vládcové světa, by jménem spravedlnosti a pravdy zahubili Církev.

»Vidíš je?« zasyčel satan vítězně. »Myslíš, že svou obětí získáš jejich lásku, a zatím tě čeká jen nenávist. Lidé, za něž chceš umírat, nechtějí tebe, netouží po tvé pravdě, nepotřebují tvé milosti; jim bez tebe jest dobře na zemi.«

Srdce Spasitele se sevřelo strašným bolem, v ústech cítil hořkost, tělo se chvělo smrtelnou mdlohou. Opřev čelo o skálu, sténal bolestně: *»Ne jak já chci, ale jak Ty... Ne má, ale Tvá vůle se staň!«*

»Snad spoléháš na svou Církev, na své věrné,« zasyčel zuřivě opět ďábel. »Pohled jen na ovoce své krve...«

A nový strašlivý obraz polekal zemdlené oči Kristovy. Mořem tmy a mrákoty kráčí průběhem věků hlouček jeho věrných... Nejen zevně naň útočí... V samém lůně jeho

Církve každé chvíle vznikají nesváry; bludy a rozkol trhají živé tělo jeho. Chotí a odlučují od něho celé národy... Církev tone v krvi... Ale není to pouze krev... Zahnízдила se i hniloba. Vetřel se duch světa, chtivost, smyslnost a pýcha... Dostavují se chvíle, kdy svatý strom téměř odumírá... U vrcholu nákaza, u paty lhostejnost a všude rozklad.

»Hleď jen, toť tvoji nejvěrnější,« syčí ďábel.

Před duší Kristovou jiný se otvírá obraz. Tu kláštery nevázané a zesvětštělé, tam špatný kněží, svatokrádežné mše svaté, oltáře opuštěné, svátosti znesvěcené. Mezi sty a tisíci sotva tu a tam některá duše věrná a ta ještě tak mdlá, tak skoupá láskou, tak chudá věrou.

»Viz, co dokážeš!« volá pokušitel. »Jdi jen, prolij svou krev do poslední krůpěje jen k tomu, aby tvé dílo nezahynulo jak kapka v moři. Jdi, jdi jen a obětuj se! Za tebe nikdo se nebude obětovat!«

Ale Pán Ježíš již neslyší... Hrůzné obrazy se zatměly v jeho očích. Začíná smrtelný zápas.

Srdce sevřené nesmírným bolem přestalo téměř tlouci. Na čele, na hrdle se objevily purpurové krůpěje, jež spojivše se, splývaly na vlhkou zem. Zdálo se, že Spasitel dokonává... Jen těžký oddech prozrazoval život. Duch však volal, co nemohlo již přejíti přes zsinale rty: »*Buď vůle tvá. Buď vůle tvá!*«

Duchovní boj skončil vítězstvím.

Prchly hrozné vidiny, utichly bouřlivé myšlenky a city. Jeskyně zazářila světlem, jasnějším než měsíc, mírným a líbezným. K ležícímu Spasiteli se přiblížil anděl. Přioděn byl v zlaté, jako kněžské roucho; v ruce nesl kalich, tvář jevila výraz svatého soucitu a nejhlubší uctivosti. Poklekl u Spasitele a podal mu kalich.

Co bylo obsahem tohoto přijímání, jež Král andělů přijímal pokorně z rukou svého sluhy? Na znamení přijaté oběti posílá Otec nebeský svému Synu kalich utrpení. Ale nebylo v něm jen pouhé utrpení. Bylo tam ještě něco, co nejen k utrpení vede, ale i nad ním vítězí: byl to nápoj Boží, sladší nad med, silnější než víno: bylo to zřídlo i plod vykoupení, byla to láska.

Duch Kristův ani za bouře nepozbyl své jasnosti a svého klidu; nyní však i v nižší část jeho přirozenosti proudila líbeznost. Cítil, jak v nebi je nade vše milován, jak i na zemi vydobude si tolik lásky, že marné bude všechno úsilí nepřátelské.

Místo černých stínů, jimiž lekało ho pokušení, otevřel se před ním obraz plný útěchy.

Viděl, jak miliony duší lidských, prahnoucích po vykorpění, vztahují k němu prosebně ruce... Viděl, jak v předpeklí duše patriarchů, proroků i všech spravedlivých vzdychají toužebně po vykoupění... Viděl duše těch, kteří žili a později na zemi žítí měli, jak dychtí a žízní po světle, síle a spáse.

I viděl tu spásu.

Viděl, že netekla nadarmo jeho krev, že na-
zpět i vpřed od počátku světa až do jeho kon-
ce proudí jak oživující zdroj, jenž shlazuje
hříchy, rozlévá milost a štípí ctnosti, jenž
opravuje, staví a nebe otvírá. Viděl, jak Jeho
Církev, přes všechny lidské slabosti a boje,
kráčí dále v průběhu věků ve světle milosti a
pravdy; viděl nepřehledné řady mučedníků
a vyznavačů i nesčíslné sbory panen; viděl
nebe plné duší věčně blažených, již umyly
svá roucha v Jeho krvi, v krvi Božího Berán-
ka. A srdce všech hořela láskou, a jejich ústa
zpívala píseň novou: *»Hoden jsi, Pane, při-
jmouti slávu, čest, i moc, neboť jsi vykoupil
krví svou pro Boha lidi z každého pokolení,
jazyka, lidu a národu, a učinil jsi je Bohu
našemu královstvím a kněžími, a budou králo-
vati na zemi...«*

V polekanou duši Spasitele se vracel mír.

Po přestálém boji cítil sice ještě oslabení,
cítil chvějící se údy i ústa horečkou spálená,
ale zvolna i tělo cítilo úlevu.

Když anděl zmizel, zmizely i vidiny; Spa-
sitel ještě chvíli se modlil, aby obnovil svou
oběť.

Nebylo již tu jeho vůle a vůle Otcovy, ale
byla tu vůle jediná, vůle spasiti lidstvo; bylo
tu i jediné rozhodnutí: vypítí až na dno ka-
lich utrpení.

A byl již čas.

Vycházel právě z bran města s Jidášem na

čele oddíl ozbrojené stráže a obrátil své kroky k hoře Olivetské.

30. KRISTUS PÁN JAT.

Blížila se již půlnoc, kdy Spasitel opouštěl jeviště své duševní muky. Byl ještě velmi bledý; nejsvětější tvář, ač osušena šátkem, jevila přece známky krvavého potu. Byl též ještě smuten, ale nelekal se již. Bylť v něm beránek, který na smrt veden neotvírá svých úst, ale byl v něm i lev z pokolení Juda, který vítězí — ne násilím, ale obětí — ne hněvem, ale láskou.

Učedníci ještě se hroužili v sen. Únava a smutek přemohly dobrou vůli. Teprve na šest kroků božského Mistra pozvedli hlavy. *»Spěte již a odpočívejte,«* řekl Spasitel s tichou výčitkou. *»Již nebudu na vás žádat obětí, neboť přišla hodina, kdy Syn člověka vydán bude v ruce hříšníků.«*

To pověděv, obrátil se směrem k poplužnímu dvoru; za ním se sklopenou hlavou kráčeli zahanbení učedníci.

Z osmi apoštolů, kteří zůstali u brány, též nebděl ani jediný. *»Proč spíte?«* nanomenul jich Spasitel. *»Vstaňte, a pojďte! Hle, přiblížil se ten, který mě zradí!«*

Probuzení ze spánku a polekaní učedníci sotva si uvědomili, o čem Spasitel mluvil, když na cestě, předělující horu, se ozval v nevelké vzdálenosti pochod četných kroků a še-

pot přitlumených hlasů, mezi něž se chvílemi mísil třeskot zbraní. Husté větve stromů zakrývaly sice výhled do dálky, ale přece snadno bylo uhodnouti, že od města se blíží k hoře četný zástup ozbrojenců.

Spasitel postoupil na prostranné místo a stanul u cesty; za ním, jak polekané děti, hledající ochrany u své matky, hlouček jeho učedníků. Měsíc rozléval tak skvělou září, že bylo téměř jasno jak ve dne. Za údolím zcela zřetelně bylo viděti zdi městské, mezi nimiž plápolaly tu a tam nečetné ohně; čarovné ticho, zahalující přírodu, kalila pouze blížící se chátra.

Již byla tak blízko, že bylo možno i tváře rozeznati. Středem kráčel oddíl stráže chrámové, kolem něho a za ním šli v nepořádku sluhové velekněžští. Všichni byli ozbrojeni meči a kyji; ač noc byla jasná, nesli svítilny a pochodně. V čele všech poněkud stranou kráčel Jidáš.

Ve chvíli, kdy Spasitel vystoupil ze stínu na otevřené místo, žoldnéři umlkli a jako z nejistoty zvolnili svůj krok.

Jidáš se rychle obrátil a významným pohledem připomněv umluvené znamení, běžel napřed; celé peklo ho pohánělo... »*Příteli, nač jsi přišel?*« tázal se smutně Pán Ježiš. V jeho očích se zračilo více bolu než výtky. Ale duše zrádcova již byla hluchá a slepá; náruživost se stupňovala v šílenství, a visící u pasu stříbrňáky ho opojovaly jak víno. Již

nehleděl ani zastříti svou nestoudnou tvář a své kalné oči rouškou pokrytectví. Myslíl jedině na umluvené znamení a obával se pouze, aby mu Spasitel neunikl a nepřipravil ho o peníz zrady. Jak šílenec běžel ke Spasiteli, nevšímaje si jeho pohledu, neslyše jeho otázky.

»Zdráv buď, Mistře,« volal tupě a ústy svými se dotkl jeho tváře.

Srdce Kristovo se zachvělo odporem a bolem; z hlasu jeho vyzněla hrozba a veleba Soudce všech věků: »*Jidáš! Políbením zrazuješ Syna člověka?*«

Bídník však již zrakem přivolával žoldnéře; leč Pán Ježíš nechtěl býti označen ohyzdným znamením, výmyslem to odpadlého apoštola. Chtěl sám dobrovolně odevzdati se v ruce katů a ještě v této chvíli podati důkaz své moci.

Zůstaviv Jidáše, popošel o několik kroků k čekající chátře. »*Koho hledáte?*« ptal se hlasitě a s úplným klidem.

»*Ježíše Nazaretského,*« zavzněly řadami neurčité hlasy.

»*Já jsem.*«

Co obsahovala ta slova? Zda z této kratičké věty vyznělo něco z odpovědi, již slyšel Mojžíš z ohnivého keře: »*Já jsem, který jsem?*« Neb zda byl onen hlas, znějící zvukem trouby, který uslyšel ve vidění prorok z Pathmu: »*Já jsem první a poslední, žijící na věky věků, který má klíče smrti a pekla?*«

Těžko pověděti, co v odpovědi Kristově slyšeli žoldnéři; víme však, že účinkovala jako blesk a hrom. Pod jejich nohami se zachvěla země, a snad v jejich řadách zaburácel prudký víchř. Zavrávali, couvli a padli tváří na zem.

Chvíli bylo ticho; poslové kněžští leželi jak zabíjí; omámený a zkamenělý Jidáš nemohl si uvědomit, co se stalo. Zdálo se mu, že vše je ztraceno.

Spasitel však stál klidně. Nechtěl již projeviti hroznou moc, již podal tak zjevný důkaz. Stráž zvolna vstávala. Kolem zdálo se jim vše tak známé a všední, že nepoznali zázraku.

Když opět stáli a omámeni nejistotou a strachem hleděli před sebe, promluvil opět Spasitel: *»Koho hledáte?«* *»Ježíše Nazaretského,«* odpověděli nesměle. *»Pověděl jsem vám,«* řekl Pán Ježíš, *»že já to jsem. Jestliže tedy hledáte mne,«* — při tom ukázal na apoštoly — *»nechte těchto, ať odejdou.«*

Do Jidáše vjel nový život. Uklidněn, že nebude již překážky, dával za zády Mistra chátře znamení: *»Chopte se ho a vedte opatrně!«* A skutečně, ač ještě se strachem třásli, přiblížili se a vztáhli ruce na Krista.

Ale téže chvíle mezi učedníky dosud klidně stojícími nastal ruch. Horoucí Petr cosi dokazoval, jedni souhlasili, druzí hleděli je zadržet. *»Pane, máme-li bítí?«* vykřikl kdosi z jejich hloučku.

Nedozrálí ještě bojovníci Kristovi se ozbrojili totiž dvěma meči.

Leč Petr nečekal na odpověď a s vytaseným mečem se vrhl vpřed. Mířil přímo na hlavu jednoho z těch, kteří jímali Krista. Leč rána se minula. Uťal pouze pravé ucho sluhovi velekněžskému, jemuž jméno bylo Malchus.

Žoldnéři pustivše Krista, chápali se zbraně. Zdálo se, že dojde k boji. Ale Spasitel vztáhnuv ruku, stanul mezi oběma stranami. *»Schovej svůj meč do pochvy,«* řekl vážně k Petrovi, *»neboť všichni, kteří berou meč, od meče zahynou. Či myslíš, že nemohu prositi Otce, a dá mi víc než dvanáct pluků andělů? Kterak tedy se naplní Písma, že se tak musí státi? Nemám-li píti kalich, který mi dal Otec?«* Potom přistoupiv k raněnému, dotkl se krvácející rány. Byl to poslední dotek rukou, z nichž vycházela moc, jež uzdravovala. Ihned zmizela rána, a odřaté ucho se octlo na svém místě.

Pohled na to pomátl žoldnéře. Leč ne z úcty, ne ze soucitu, ale z pověrečné hrůzy stáli bez hnutí jak přimrazení. Spasitel použil toho, aby ještě jednou prohlásil, že dobrovolně chce trpět, že bez viny jde na smrt: *»Jako na lotra vyšli jste s meči a kyji. Když jsem býval denně s vámi ve chrámě, nevztáhli jste rukou na mne; ale toto jest hodina vaše a moc temnosti, aby se naplnila Písma prorocká.«*

A skutečně nadešla hodina temnosti.

Zdálo se, že zmizelo náhle kouzlo, jímající

žoldnéře. Všichni se vrhli na bezbranného Krista. Obstoupili ho, svázali mu ruce a připevnili je silně na zádech za provaz, jenž svíral hrud. Při tom zmocnila se jich pekelná radost, že se mohou pomstít za hrůzu, kterou před chvílí vzbudila v nich osoba Kristova; jeden druhého chtěl drzostí předstihnout; nadávky a výsměchy se jen sypaly, nešetřeno strkáním a ranami. Aby byli jisti, že jim neunikne, vzali ještě Spasitele za dva provazy, jichž konců se chopili dva žoldnéři, a smyčku přehodili mu přes krk. Čas spěchal. Celý oddíl stráže chrámové seřadil se kolem božského Vězně a za posměchu a hulákání se hnul vpřed.

A kolkolem příroda mlčela. Mírné světlo měsíce v skvělých proudech ozařovalo zem, hvězdy stály tiše na stráži. Nedotklo se mrtvé přírody, co se té noci stalo na světě.

Neb jinak naplnila by se slova prorokova: *»Když vycházel jsi na spásu svého lidu, spatřily tě a zasténaly hory, hrůzou ustoupila tuň mořská, z propasti vyšel hlas, a hlubina pozvedla své ruce...«* Byl Pán slávy veden jako zločinec; sroutaný ruce, jež drží světy; Ten, jenž má klíče smrti a pekla, byl lidmi veden na smrt.

Za mé hříchy jsi spoután, Beránku bez poskvrny! Pro svaté vazby své sejmi se mne vazby nepravosti! Nechť jiné provazy připoutají mne k tobě a táhnou za tebou, byť i na muka!

Nechť srdce mé jest otrokem, ale jedině tvým! Nechť víží mne jen ony vazby, jimiž připoutáváš lidi k sobě, vazby Adamovy, vazby lásky.

31. OD ANNÁŠE KE KAIFÁŠOVI.

Od chvíle, kdy se dal spoutati, byl Spasitel již jen pouhou bezbrannou obětí svých mučitelů.

Ruce jeho, mocnější než Samsonovy, poddaly se trpělivě provazům je svírajícím, ústa, jež mluvila, jak nikdy žádný člověk nemluvil, neměla odpovědi na rouhání a potupy. Se skloněnou hlavou, se sklopeným zrakem a s modlitbou v srdci kráčel tiše po cestě bolesti.

Mezi chátrou, více než sto osob čítajících, byl úplně sám. Ze všech učedníků jen jediný byl blízko: se žoldnéři krok za krokem kráčel Jidáš, napomínaje je úsilně, by nepopouštěli provazů a *vedli opatrně*.

A kde byli ostatní apoštolové? Kde byli ti, kteří před několika hodinami chtěli umřít za svého Mistra?

Pozletěli se jak poplašené ptactvo a nyní dojista se skrývají v hustých křovinách hory Olivetské. Ostatně sami žoldnéři z obavy, aby nikdo jich do města nepředěšel a nevyvolal rozruchu, nepropouštěli po cestě nikoho. Když jistý mladík z pouhé zvědavosti se k nim připojil — byl to snad lomozem pro-

buzený syn nájemníka zahrady — nemohl jinak se zachrániti, než když odhodil lněné roucho, kterým byl přioděn, a tak polonahý unikl svým pronasledovatelům.

Do spícího hlavního města vešli tiše. Obávali se kněží, by celá věc se neroznesla předčasně, a přívrženci Ježíšovi nevystoupili na obranu svého proroka. Ale marné byly jejich obavy. Z nečetných chodců a zvědavců, přivábených do domovních vrat, jedni spěšně ucouvli a druzí potřásajíce hlavami, říkali: *»Jiným pomáhal, nechť nyní sám si pomůže, je-li Kristus, vyvolenec Boží.«*

V celém městě pouze jedni nebyli lhostejni: Velerada, přední fariseové a spolčení s nimi zákoníci a kněží hořeli nedočkavostí. Zpravení o úmluvě, učiněné s Jidášem, a o dnešní noční výpravě, s napětím očekávali výsledku.

V paláci velekněžském nikdo nespal; na nádvořích planuly ohně, a množství lidí přicházelo a odcházelo. Na tvářích všech se zračil nepokoj; neb kdyby dnešní pokus se minul cíle, snadno mohl by se nezdar obrátiti proti jeho původcům.

Konečně přiběhl sluha vyslaný na zvědy: *»Již jdou! Již jdou!«* — *»Ale zda vedou Nazaretského?«* — *»Vedou,«* ujišťuje druhý. *»V světle pochodní je dobře vidět, jak v středu oddílu kráčí vězeň!«*

Zpráva ta se rozlétla jako blesk; na nádvoří se zahemžilo množství lidí. Ještě chvilka, a již bylo slyšet odměřený pochod vojenských

kroků. Konečně se otevřela vrata; do nádvoří vrazila nejprve chátra kněžských sluhů a pak vešel oddíl stráže. Pohlédli starší a oči se zajiskřily radostí. Za provazy veden, se smyčkou kolem krku, se svázanýma na zádech rukama, kráčel v středu žoldnéřů Pán Ježíš.

Tehdy v Jerusalemě v čele strany farisejsko-velekněžské stáli dva mužové. Úředně byl její hlavou zhýralý a prudký Kaifáš, který tohoto roku zastával úřad velekněžský. Jemu po boku a rovný jemu, snad i převyšující ho vážností a vlivem, byl bezprostřední jeho předchůdce v úřadě velekněžském, bohatý a hrdý Annáš.

Oba velekněží, jak všeobecně byli zvaní, pracovali svorně a zároveň se i dobře doplňovali. První byl bezohlednější a k provedení svých záměrů měl po ruce rozličné prostředky, spojené s úřadem velekněžským; druhý k prospěchu společné nenávisti přinášel větší zkušenost a daleko rozvětvené styky.

Oba však tvořili jedinou mravní osobnost; mocnější než vazby příbuzenské — Kaifáš měl totiž dceru Annášovu za manželku — slučovala je po celý již rok jediná úsilná snaha: záhuba proroka z Nazareta.

Spoutaný Kristus přiveden nejprve do domu Annášova.

Co bylo příčinou této nové zastávky na bolestné cestě Kristově?

Snad velekněz byl sám původcem celého plánu, snad sám vyjednával s Jidášem a pro-

to měl právo, aby ze všech první dostal vězně do svých rukou. Ale pravděpodobně byl k tomu důvod jiný a mnohem závažnější. Kněží se octli v nesnadné situaci. S jedné strany nemohla velerada svolati za noci pravoplatného zasedání a tedy chtěj nechtěj musela je na ráno odložit. Ale s druhé strany čas spěchal; začínal již nazítří k večeru velký Šabat, který ohrožoval celý plán, kdyby nebyl okamžitě proveden. Proto se chopili této cesty.

Rozhodnuto svolati ihned velké soukromé sezení, jež mělo všecko tak dobře připravit, aby rannímu zasedání velerady nezbývalo, než schválení vykonaného již díla. K také důvěrné schůzi se hodil mnohem lépe prostranný a bezpečný dům Annášův, nemající úředního rázu paláce velekněžského. Ostatně nescházel tu ani Kaifáš. Leč nejen on, ale i většina členů velerady čekali netrpělivě již po celou hodinu na zvěsti s hory Olivetské.

Jakmile se ukázal oddíl stráže chrámové, vydán ihned rozkaz, aby přivedli Ježíše nahoru. Sňaty s něho provazy i pouta; jen ruce zůstaly vzadu svázané. Čtyři žoldnéři ho vzali mezi sebe a vedli nahoru do nitra domu.

Oba velekněží seděli již na vyvýšeném místě v síni hustě osvětlené; za nimi a kolem nich dílem stál, dílem seděl celý zástup velerady, písařů a zákoníků. Stranou pro veliký případ byla pohotově skupina svědků.

Když přiveden Kristus, utkvěly na něm oči všech. Jak dlouho čekali kněží a zákoníci na tuto chvíli!

Již téměř po celá tři léta ten Nazaretský nemilosrdně odhaloval jejich zločiny, vytýkal jim do očí jejich pokrytectví, nazýval je plemenem ještěrcím a cizoložným, přirovnával je k obíleným hrobům! Po tři léta se dusili téměř bezmocným vztekem a denně rostoucím záštím — a hle, nyní konečně ho mají ve svých rukou!

Ten, který chtěl býti jejich soudcem, který jim vyhrožoval a volal: »Běda vám,« ten, jenž podkopával jejich vážnost u lidu, ten stál nyní před nimi mezi žoldnéři svázaný, se stopami krve na bledé tváři, s oděvem zabláceným, zemdlený, pokořený a bezmocný.

Jejich tváře zahořely pekelnou radostí. Nyní mu ukáží, komu volat: »Běda« ... Nyní toho tuláka galilejského naučí, jak ctíti zákon a představené!

Mlčení přerušil Kaifáš.

Nadarmo hleděl velekněz přiodíti se maskou důstojnosti a klidu. Krvelačné oči div že z důlků nevyběhly, otlá tvář nabíhala krví, rty se třásly. Konečně vydral se mu z hrdla cizí nucený hlas: *»Jaké to hlásáš učení? Kde jsou tvoji učedníci? Čemu je učíš??«*

Pán Ježíš pozdvihl znavené oči. *»Já jsem mluvil světu zjevně,«* odpověděl smutně, ale bez bázně; *»já jsem učil vždy v synagoze a ve chrámě, kde všichni židé se scházejí, a tajně jsem nemluvil nic. Proč se mne ptáš? Zeptej se těch, kteří mne slyšeli; aj, ti vědí, co jsem mluvil.«*

Již při prvních slovech Spasitele zavládlo v síni hluboké ticho — snad ze zvědavosti, jak odpoví, snad z obavy, aby jich neuvedl v rozpaky aneb snad ho chtěli v řeči polapit.

Ale čeho bylo možno se chytiti, co vytýkati odpovědi tak jasné, spravedlivé a pokojné? Kristus odvolává se na svědky, jednal podle práva a shodně s předpisy zákona. Proč chtěli proti právu, aby sám na sebe žaloval a tak dal podnět k zlomyslným sporům?

Ale právě ta prostá odpověď Kristova zkřížila plány Kaifášovy. Věděl před chvílí, že nenajde žádného skutečně závažného svědectví a proto chtěl obžalovaného přiměti k odpovědi, o níž by mohl opřítí další soudní řízení a odsouzení. Vida se však již předem poražena, zuřivostí nevěděl, co odpovědět.

A opět bylo v síni ticho. Pán Ježíš sklopil oči a stál tiše v pokorné sebranosti; členové velerady hleděli zakrýti svou bezradnost projevem pokryteckého rozhořčení.

Scházelo však někdy světu dostatečných důvodů proti pravdě? Zda tam, kde nestačil duch, nebyla síla brutální vždy pohotově spěchat na pomoc?

Jeden z žoldnéřů střežících Spasitele uhodl nemilou situaci. Pozdvihnuv ruku, s celou silou udeřil pěstí v nejsvětější tvář: *»Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi?«*

Zachvěl se Pán Ježíš, svázané ruce však mu znemožnily dotknouti se zraněné tváře. Ale nepozbyl hlubokého klidu. *»Mluvil-li*

jsem zle, vydej svědectví o zlém,» odpověděl trpělivě; pak-li dobře, proč mne tepeš?«

Leč mírná ta odpověď nedojala soudců. Nikdo nepokáral opovážlivce, nikdo se neujal potupeného Pána.

Slova jeho dosáhla pouze toho, že velekněz uznal potřebu svědků. »Žádáš svědectví,« vykřikl, »nuže, budeš je míti. — Vyslechněme svědky,« zvolal obrátiv se ke svému okolí.

Potřební lidé byli již dříve vybráni z oné vrstvy obyvatelstva, jejíž ziskuchtivost byla vždy ke službám vládní strany. Podlí stejně jako jejich chlebodárci, byli hotovi ke všemu, čeho vymáhal účel věci: již předem rozhodnuta zhoubá nevinného.

Začal se strojený výslech.

Zákon vyžadoval na každou část obžaloby dvou přesně souhlasných, ale vzájemně na sobě nezávislých svědectví. Aby byl zachován aspoň náter spravedlnosti, rozdělení svědkové ve skupiny po dvou, potom odvedeni ze síně a vpouštění k výslechu pouze po jednom.

Ale i tu čekalo na soudce zklamání.

Snad nedostatkem náležité přípravy, snad následkem omezeného počtu svědků anebo řízením Božím se pomátly jazyky pomlouvačné — dosti, že ani jediná dvojice nepodala souhlasného svědectví.

Jeden tvrdil, že Kristus nesvětí soboty, druhý že ji sice svěťí, ale nazývá se Pánem soboty. Jeden řekl, že se činí králem, druhý, že ne králem, ale prorokem. Jeden ručil, že

uzdravoval pomocí Belzebuba, druhý zas že všechna uzdravení byla jen pouhým podvodem, poněvadž uzdravení se opět roznemohli. Jeden prý slyšel, že se nazývá Synem Božím, druhý že ne Synem Božím, ale Mesiášem, synem Davidovým... Nepomohly výhrůžné pohledy velekněze, nepomohly nápovědi z kruhu soudců: každá nová dvojice vypovídala buď věci nesouhlasné anebo tak bezvýznamné, že nehylo, oč se zachytit.

Konečně došla řada na poslední. »*Tento*,« svědčil první, »*řekl, že zboří chrám rukama udělaný a ve třech dnech vystaví jiný, ne rukou udělaný.*« Ale ani tu se svědectví nesrovnávala, poněvadž prý Kristus řekl: »*Mohu zrušiti chrám Boží a ve třech dnech jej opět vzdělati...*«

Co si počítí? Jak projednávatí svědectví tak neshodná a tedy právně neplatná?

Kaifáš se rozhodl vrátiti se k prvotnímu plánu. Snad přece Kristus něco odpoví a skytne podklad k dalšímu jednání. »*Nic-li neodpovídáš na to,*« zasípal zlostně, »*co ti to svědčí proti tobě?*«

Pán Ježíš odpověděl výmluvněji než jak velekněz si přál. Očí nepozvednuv, stál tiše jak zosobněná výčitka svědomí, jak obraz potupené Pravdy, která ač podeptána, nese na svém čele velebnost soudu.

Kaifáše se zmocnil vztek. Chvilí ještě zůstal sedět, bodaje zrakem ve svou oběť, jako by v hlavě jeho se rodily nové krvelačné plány, a potom vstal.

Sešed po stupních s vyvýšeného místa, stanul asi na krok před Spasitelem a vztáhl ruce. *»Zapřisuhám tě skrze Boha živého,«* volal hlasem plným nenávistiž *»abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boha živého?«*

Nastala chvíle, na kterou čekaly věky.

Mlčela ne samojediná velerada: nebe i peklo, minulé i budoucí pokolení lidská na zemi, vše v hlubokém mlčení čekalo té chvíle na odpověď. Málo záleželo, že se tázal zlosyn, dýšící záštím a pomstou. Kdos jiný mluvil ústy Kaifáše. Poslední zákonitý velekněz synagogy slavnostně se tázal jménem celého Starého Zákona, zda Ježíš jest ten, kterého čekali a předpovídali proroci, který byl sluncem jejich víry a naděje, celým obsahem jejich obřadů a zákona.

Na takou otázku nemohl Pán Ježíš mlčeti.

Pozvedl hlavu, oči jeho se zaskvěly září nadzemskou, tvář se přioděla velebou. Nebyl to ubohý vězeň, ale Pán slávy. Pohlédl v zlověstné oči Kaifášovy a promluvil zvolna, výrazně a s mocí: *»Tys řekl! Já jsem! Avšak pravím vám: Od tohoto času uzříte Syna člověka seděti na pravici Boží a přicházeti v oblacích nebeských.«*

To pověděv, pozvedl oči k nebi, děkuje Otci, že mu dovolil vydati svědectví o pravdě.

Oči jeho neviděly již soudní síně ani věznitelů ani záštím hořících tváří soudců. Slyšel jen, jak na to odpovědělo nebe zpěvem vítězoslávy, jak svědectví jeho se nese po celé vě-

ky po všech končinách země, mohutné jak bouře, líbezné jak píseň spásy; viděl, jak se snáší až do předpekli, kde patriarchům zazářilo jak po dlouhé zimě skvoucí a hřejivý paprsek jarní; viděl, jak utvrzuje základy Církve, jak přivádí zbloudilé do jejího lona, jak osvěžuje duše věrou, přinášeje jim život věčný.

Ale to slovo slyšely nejen nebe a země — slyšelo je i peklo a zachvělo se až do základů. Jak ze sopečného jícnu, tak se vyřítily z něho celé roje pekelných duchů, již vichrem vpadli v temné duše soudců Kristových. Oči se zajiskřily zlověstným ohněm, tváře se stáhly v úšklebek, ruce se zvedly jako k útoku. Kaifáš couvl jak bleskem zasažený a chytiv se za okraj roucha velekněžského, roztrhl je hřmotně od vrchu až dolů.

»*Rouhal se!*« vykřikl pronikavým hlasem; »*slyšeli jste jeho rouhání! Co se vám zdá? Zda ještě potřebujeme svědků?*« Odpovědí na to byl divoký vřesk: »*Hoden jest smrti!*«

Sevřely se pěsti a zvedly hrozebně, a síní se rozléhalo hřmotné trhání oděvů, provázené vyhrůžkami, spíláním a výsměchem. Žoldnéři, střehoucí Spasitele, jali se ho bít, na něho plivati a jím strkati. V této pekelné vřavě samojediný tichý a mírný byl Beránek Boží, kráčeující po cestě bolesti, aby shladil hříchy světa.

Soud byl u konce.

Když po chvíli umlkl lomoz a ukojená ne-

návist se vzpamatovala, rozkázal Kaifáš, aby odvedli vězně do jeho paláce a střežli až do rána. Potom obrátiv se k přistojícím, ohlásil na zítřek při úsvitě úřední zasedání velerady.

Soudcové zůstali ještě v síni, aby se dohodli, co dále učinit, a Kristus odveden na nádvoří. Tam se sběhla hned kolem něho cháttra pacholků. Výsledek soudu a chování soudců rozptýlily poslední jejich obavy. Na svázaného Krista se sypaly posměchy a nadávky, potom rány a políčky, a posléze začala nelidská zábava.

Ubohého, ode všech opuštěného Spasitele posadili na pařez, hlavu mu zakryli šátkem a pak ho bili po tváři, pokřikující: »*Hádej, Kriste, kdo jest, který tě udeřil?*«

Moc Boží se chtěla ukázati bezmocnou, Pán slávy chtěl býti výsměchem a pohrdáním luzy.

Když se nasýtila zvířecí surovost, svázali Pána opět provazy a odvedli do paláce Kaifášova.

Byly asi dvě hodiny po půlnoci.

Po několik ještě hodin bylo Pánu Ježíši čekati v temném vězení, až vzejde slunce, jež zatměti se mělo nad jeho křížem.

32. PETR ZAPÍRÁ PÁNA.

Po nezdařeném pokusu branného odporu i Petr, stržen příkladem ostatních apoštolů, dal se na útěk. Leč nevzdálil se tak daleko jako

druzí, ale spolu s Janem se ukryli v blízkých houštinách.

Upřímná láska, bol a zahanbení nedaly mu opustiti Mistra docela.

Třesa se dojetím a strachem, hanbil se sám před sebou, když si připomněl, jak domýšlivě se zaříkal před několika hodinami.

Jak pěkně dostál slovu, že půjde s Kristem i do vězení a na smrt, že hotov jest i duši za něho obětovat! Hněval se sám na sebe a málem by se rozplakal, cítě, jak jest bezmocný a slabý.

Ale co si počít? Odevzdati se v ruce té chátry, bylo by pošetilé a marné; učiní lépe, bude-li hledět zvědět něco o dalším osudu Mistrově.

Těž Jana táhlo za Kristem milující srdce.

Když slyšeli vzdalující se hlasy stráže chrámové, vyšli opatrně ze svého úkrytu a pohlédli k městu. V jasném světle úplňku viděli dobře, jak celá tlupa sestupovala do údolí Josafat a překročila potok Cedron. V jejím středu poznali s bolestí roucho milovaného, nyní opuštěného Mistra.

Přesvědčivše se, že nikdo jich nesleduje, oba učedníci se pustili za ním.

S počátku šli velmi opatrně, ponejvíce ve stínu, a urychlili krok teprve, když žoldnéři zmizeli ve branách města. V ulicích se cítili u větší bezpečnosti; mohlť je každý považovati snadno za pozdní chodce nebo poutníky, jež překvapila noc. Dychtili hlavně

zvědět, kam odvádějí Mistra. Ulehčilo se jim, když viděli, že se zahýbají k domu Annášovu. Tam byl Jan dobře znám, i doufal, že nejen sám bude vpuštěn, ale snad i Petrovi zjedná přístup.

Tak se i stalo.

Milovaný učeň vešel první a za chvíli vymohl na vrátné, že vpustila i jeho přítele.

Vešedše na nádvoří, nechtěli upoutati na sebe pozornost a proto se rozešli každý jiným směrem. Petr osamotněv, octl se ve velkých nesnázích.

Nikoho tam neznal, nevěděl, kam se obrátit, a ostatně snadno mohl býti poznán, neboť stráž musela si ho v zahradě dobře všimnout. Nějakou chvíli bloudil po temných zákoutích rozlehlého nádvoří, až konečně se mu zachtělo uslyšet, co se tam mluví. V hloubi za otevřenými dveřmi bylo atrium, kde kolem ohně se hrálo četné služebnictvo.

Petr se přiblížil zvolna ke dveřím a na chvíli se zastavil. Vida, že nikdo se na něho neohlíží, osmělil se a vešel. S počátku si ho nikdo nevšímal, i zapomněl téměř na hrozící nebezpečí; sedě u ohně, hltal dychtivě každou ozvěnu, jež ze soudní síně tam dolétala. Z nenadání však se přiblížila vrátná a spatřivši apoštola, zastavila se; snad se ulekla, že vpustila neznámého člověka, snad si vzpomněla, že ho přivedl Jan, jenž náležel k stoupencům Ježíšovým. *»Nejsi-li ty také z jeho učedníků?«* otázala se náhle.

Petr vyrušen ze svého zadumání, se zachvěl. »*Nejsem,*« odpověděl kvapně, nepřemýšleje vůbec, co mluví. Ale umíněná žena stála na svém, zvláště když patrné jeho rozpaky ji utvrzovaly v její domněnce.

»*I ten byl s ním,*« řekla obracejíc se k druhým. »*I tys byl s Ježíšem Nazaretským,*« opakovala Petrovi.

Ubohý apoštol byl v úzkých.

Nyní si teprve uvědomil, že bude-li zapírat, dopustí se lži; ale jak se přiznat, když právě zapřel? Při tom se ho zmocnil strach, neb již začaly se na něho obracet zkoumavé a výhružné pohledy kněžských sluhů.

I chtěl se raději dále bránit. »*Ženo,*« odpověděl důrazně, »*neznám ho! Nevím, ani nerozumím, co mluvíš!*«

Téže chvíle kohout po první zakokrhal.

Ale Petr byl příliš rozčilen, než aby se mohl upamatovati na znamení, Mistrem předpověděné.

Dokud děvečka, potřásajíc hlavou neodešla, seděl dále u ohně, hledě zachovati zdánlivý klid. Potom vstal a vrátil se na nádvoří.

Vzdaloval se však ne tak lidí a světla, jako spíše sebe sama.

Byl zahanben, roztrpčen a pohněván. Jak rád by se byl dostal odtud, ale bál se vrátne a ostatně chtěl ještě zvědětí konec soudu.

Té noci však patrně ho stihalo neštěstí.

Snad ničemná ženština roznesla již mezi

služebnictvem, že na nádvoří se ukrývá jakýsi učedník Ježíšův, snad apoštol sám se prozídal svým strachem a podivným chováním, dosti, že za nedlouho útok obnoven.

Vycházeje z atria, narazil na jiný hlouček služebnictva. Právě se mu chtěl vyhnout, když naň ukázala jiná děvečka, řkouc polohlasitě ke druhým: *»I ten byl s Ježíšem Nazaretským.«* Na ta slova ihned jeden ze sluhů skočil za odcházejícím apoštolem. *»I ty jsi z nich,«* křičel, chytiv ho za rameno.

»Nejsem,« zvolal Petr polekaně. *»Zaklínám se, že neznám toho člověka.«* To povědév, vytrhl se mu a šel dále.

Když se vzpamatoval, cítil ne strach, ale smutek, zabíhající až v zoufalství.

V duši jeho bylo hořko a temno.

Proč to učinil? Proč sešel na kluzkou cestu, po níž se řítí vždy hlouběji? Včera se horšil nad Jidášem; a dnes — zda lépe jednal? Nezapíral, nepřisahal, nezaklínal se, že nezná nejlepšího, nyní tak opuštěného Mistra, který přede všemi ho vyznamenával a na něho spoléhal?!

Petr se ukryl v nejtemnějším koutě nádvoří, kde usedl na rozložených kládách a zakryv dlaní tvář, ponořil se ve chmurné myšlenky.

Seděl tak již skoro celou hodinu, když náhle ho probudila vřava na schodech, vedoucích do horních místností.

Vítězné pokřiky se střídaly s drzým výsměchem.

Tušil, že velerada rozhodla již osud Mistrův.

Při této myšlence zapomněl na vše a pospíšil opět na zvědy do atria. Chátra kněžských sluhů tam výskala divou radostí. »Teď to bude míti,« volali. »Uvidíme, co mu nyní pomohou jeho proroctví, jeho kejkle a ten hloupý galilejský lid. Povedeme ho bez Hosanna a bez palmových ratolestí na kříž nebo na ukamenování!«

Apoštol se zarmoutil; srozuměl, že již vyřčen rozsudek smrti. Ale nedáno mu dlouho přemýšlet o strašné zvěsti. Sotva zahlédli ho sluhové, vykřikl jeden z nich: »*Ty zde? V pravdě i ty jsi z nich!*« Petr se zachvěl. »*Člověče, nejsem!*« vyrazil ze sebe, »*nevím, co mluvíš!*« »*Ty že nejsi?*« vykřiklo několik. »*Přece jsi Galilejský! Mluva tvá tě prozrazuje!*« — »*Nejsem!*« opakoval téměř se slzami, »*neznám toho člověka, o kterém mluvíte!*«

Na neštěstí přistoupil jeden z účastníků noční výpravy, příbuzný Malchův, který byl zasažen mečem Petrovým. »*Proč lžeš?*« vpadl mu drsně do řeči. »*Zdaliž neviděl jsem tebe s ním v zahradě?*«

Ubohý apoštol cítil, že již se boří půda pod jeho nohama. I začal přísahati, zaříkat se a zaklínat, že není z učedníků Nazaretského, že ho nikdy neviděl, že ho vůbec nezná.

Dojista však ani to by nepomohlo, kdyby téže chvíle cos jiného neobrátilo na sebe pozornosti všech. Nad schodištěm se otevřely dveře, a z nich vyšla stráž, vedoucí odsouze-

ného již a potupeného Vězně.

Chátra ihned zapomněla na Petra a vrhla se na Krista. Pacholci obstoupivše ho, bili ho, vysmívali se mu a rouhali. Ale Pán té chvíle nemyslel na sebe.

Svou milostí a svým milosrdenstvím vzal jak by do náručí podčěšenou duši svého apoštola a zrakem svým hledal jeho zraku.

I setkaly se oči Mistrový s očima učedníka.

A Petr, svíraný výčitkami a bolem viděl, jak hledí na něho Pán nejdražší, jak hledí laskavě, ne jako soudce, ale jako matka na nemocné dítě. Viděl a ihned se vzpamatoval; ustoupilo blouznění, spadly s očí šupiny i ze srdce tvrdá skořápka. A téže chvíle kohoť po druhé zakokrhal.

Pána odváděli dále a v zápětí za ním táhla i chátra kněžských pacholků; Petr však se nehýbal s místa. V jeho srdci nebylo již zoufalství, jen tiché a pokorné dojetí. Cítil, jak v hlubinách jeho duše se otvírá zdroj tichých a teplých slz, jak se mění cosi v jeho srdci, jak vchází v jiný svět, jak vystupuje na novou životní příčku svého ducha.

Když nádvoří umlklo, vyšel sám otevřenou branou. Kráčel, nevěda kam ani proč, až poslední vzedmulo se jeho přeplněné srdce, a dal se do pláče.

33. OD KAIFÁŠE K PILÁTOVI.

V paláci velekněžském, jenž zároveň byl i úřední budovou nejvyššího soudu, byly vě-

zeňské komůrky, kde v prozatímni vazbě chováni obžalovaní neb odsouzenci. Do jedné z nich po nočním výslechu přiveden Spasitel.

Do této temné komůrky či spíše sklepa se vcházelo přímo z nádvoří. Od zevních dveří vedlo několik schodů k druhým, silně okovaným, za nimiž se otvírala tmavá díra se stuchlým vlhkým povětrím.

Světlo dopadalo tam pouze zamřížovanými okénky v obojích dveřích; jediným kusem nábytku byl uprostřed stojící kamenný sloup, s něhož visely řetězy.

Spasiteli spoutány ruce i nohy okovy, jež visacím zámkem připevněny k řetězu; ještě několik výsměšných potupných slov, stráž se vzdálila, zapadly za ní dveře první i druhé, a Spasitel zůstal sám.

Svatý žaláři! Ještě neplnily tebe zástupy milujících duší, které od oné chvíle putovaly k tobě po celé věky, aby potěšily opuštěného Pána, s ním se modlily, s ním se rmoutily a trpěly. Tehdy byl jsi ještě temný, drsný a tvrdý; teprv dnešní noc měla tě naplniti vůní vzácnější nad vůni kadidlovou, měla roznítiti v tobě plameny tak žhoucí, abys navždy změnil se v jasný a hřejivý přístav všech milujících duší.

Spasitel usedl na zem u sloupu a spočinul zemdlenou hlavou na spoutaných dlaních. Ještě mu zněly v uších divoké vřesky soudců a luzy, ještě cítil na oteklé tváři políčky a sliny, cítil však ještě též i vše to, stokrát bo-

lestnější a trpčí, co přinést mu měl právě vzcházející den. Ale nevracely se již chvíle zahrady Olivetské; v duši jeho byl klid dokonalé odevzdanosti. Jak zlatá lampa před věčným oltářem Božím, tak hořela v jeho srdci jasná a tichá oběť.

Na nádvoří umkl lomož, stráž se rozložila kolem ohniště ke krátkému odpočinku — a v žaláři Pán se modlil.

Obětoval Bohu vše, co již vytrpěl a co ještě měl vytrpět, splácel Bohu naše dluhy, prosil za odpuštění, zadostiučinil a prosil. Již ne-žádal, aby se vzdálil kalich utrpení, ale aby kalich ten prospěl spáse co nejčtetnějších duší. A modlitba jeho se nesla přes časy a prostory, milosrdně se skláněla k hříšným, k trpícím a k pokoušeným, zastavila se nad lůžkem umírajících, snášela se jak rosa milosti na všechny bídy lidských synů, na jejich křehkosti a chyby, na jejich utrpení a boje, na jejich zkoušky a pokušení. *»Neboť nemáme velekněze, který by nemohl míti soucit s našimi slabostmi, nýbrž takového, který by podobně jak my zkušén byl ve všem kromě hříchu. Poněvudž sám trpěl, byv zkušén, může pomoci těm, kteří jsou zkoušeni.«* Jediný Bůh ví, kolik milostí vyprosila světu modlitba Kristova v žaláři, kolik jmen vyrvala peklu, aby je zapsala v knize života.

Minula hodina první i druhá. Venku již svítalo, na nádvoří nastával ruch. V žaláři bylo ještě temno, ale konečně i tam vnikl první paprsek. Vnikl tam chvějný a poleka-

ný; jen nesměle ozářil začernalé zdi, sloup s řetězy i bledou a zmučenou postavu božského Vězně.

Pán Ježíš pozvednuv hlavu, vítal ten první rozbřesk dne svého Umučení. Pro tento den sestoupil na zem. Dnes se mělo dokonati jeho životní dílo. Povznesl oči k nebi a děkoval Otci, že mu poslal tento den spáasy. Bědným a znaveným jeho tělem proběhl sice mráz, ale rychle jej opanoval.

Ještě chvíle modlitby, srdce se uklidnilo, a tvář nabyla výrazu tiché a nezlomné poslušnosti až k smrti.

A byl již čas.

Na nádvoří se rozléhaly stále četnější kroky; pod oknem žalářním bylo slyšet hlasitou rozmluvu a hrubé posměchy strážných.

Konečně přiběhl sluha s rozkazem a otevřeny dveře.

V zasedací síni čekala již na svou oběť celá nejvyšší rada synagogy.

Kněží věděli dobře, že tento soud jest pouhou, ač zločinnou komedií. I kdyby Kristus neodpověděl, byli rozhodnuti vyřknouti nad ním rozsudek smrti.

Ale svědomitost farisejská chtěla i v tomto případě — jak Spasitel kdysi se vyjádřil — cediti komára a spolknouti velblouda.

Chtěli tedy — jak vymáhala litera, ne sice zákona, ale rabínských komentářů — za denního světla vyšetřiti vinu a ji odsoudit.

O svědcích nebylo již ani zmínky; běželo

jim pouze o to, by z úst Kristových uslyšeli ještě jednou ono vyznání, jež v noci učinil. Proto se rozhodl Kaifáš, že bez prodlení přistoupí ke stěžejní otázce.

Sotva tedy uveden Vězeň do síně — soudcové neměli ani pokdy napásti se dosti pohledem na pokoření a neštěstí svého nepřítel — již velekněz se obrátil k němu s posměchem: »*Jsi-li ty Kristus, pověz nám to!*« Dělal, jak by odpovědí byl jist, ač v duchu se bál, aby Spasitel svým mlčením ho neuvedl v rozpaky.

A skutečně se zdálo s počátku, že Spasitel se vyhýbá odpovědi. »*Povím-li vám to, neuvěříte mi,*« řekl smutně; »*otáží-li se však, neodpovíte mi, ani mne nepropustíte.*« Což znamenalo: »Nač odpovídat, když stůj co stůj rozhodli jste se mne zahubit?« Po chvíli dodal ještě vážnou, ale již poslední výstrahu: »*Mýlíte se, soudíce, že má smrt bude vaším vítězstvím. Od této chvíle Syn člověka bude seděti na pravici moci Boží.*«

Ale soudcové nechápali hrozby v těch slovech ukryté anebo pochopili ji jedině proto, aby vzplanuli tím větší pomstychtivostí. Uslyšeli však, nač čekali, i uvědomili si s velikou radostí, že mají oč opřítí svůj rozsudek. Kristus mluvil sice porze o Synu člověka, ale oni z proroctví Danielova věděli dobře, že Syn člověka a Syn Boží i očekávaný Mesiáš jest jedno a totéž. I zvolali kvapně — ne již samojediný Kaifáš, ale celá nejvyšší rada:

»*Ty-li jsi tedy Syn Boží?*« Odpověděl Spasitel: »*Vy pravíte, já jsem.*«

Opakovala se noční scéna; po síni se rozléhaly bez konce jedovaté vřesky: »*Hoden jest smrti!*«

Leč i v nebi vyřčen rozsudek: »*Hoden jest smrti!*« Neboť tak Bůh miloval svět, že vlastního Syna jednorozeného dal a vložil naň nepravosti nás všech. »*I chtěl Pán zahladiti ho v slabosti, aby za hříchy dal svou duši, aby krev Beránkova se stala domu Israele zřídlem otevřeným na obmytí hříšníka a přestupníka.*«

První krok již tedy učiněn; ale od vyřčení rozsudku až k jeho provedení zbývala ještě daleká cesta.

Veleradě příslušela sice nejvyšší moc soudní, leč rozsudek smrti nemohl býti dříve vykonán, pokud se mu nedostalo potvrzení římského vladaře. Běželo tedy o to, jak získati Piláta pro zločinné záměry, aby Kristus byl nejen odsouzen na smrt, ale na smrt ukrutnou a potupnou, o níž praví Písmo svaté: »*Zlořečen, kdo visí na dřevě!*«

Nezbývalo však ani chvilky na zmar; zatím co stráž odváděla Spasitele, dohodli se soudcové, že osobně předloží vladaři svou obžalobu. Aby působili tím větším dojmem vážnosti a důležitosti, celé synedrium s Annášem a Kaifášem na čele se vydalo na cestu.

Pilát obyčejně meškal v Cesarei Palestinské; pouze z obavy před výtržnostmi přijížd-

děl s několika vojenskými četami na svátky do hlavního města. Obýval tam t. zv. praetorium; v paláci tomto, jenž přiléhal těsně ke tvrzi Antoniově, vyřizoval též všechny úřední záležitosti. Vojsko bylo ubytováno v sousedních obšírných nádvořích pevnostních.

Když nejvyšší rada stanula před palácem, provázely ji již velké zástupy. Zpráva o uvěznění proroka nazaretského rychlostí blesku se roznesla po městě, a neobvyklá v tak časně ranní hodině chůze velerady v průvodu silného oddílu stráže chrámové, přivábila množství zvědavců. Pilátovi oznámeno, že se město bouří.

Vladař vyšel na pavlán a pohlédl dolů.

Byl to muž v síle věku, plné, pečlivě oholené tváře; pronikavé oči svědčily o bystrém rozumu; ale v jeho vystoupení a v jeho mluvě se zračila patrně jistá bezstarostnost, prozrazující dílem skeptika, dílem domýšlivého Římana, jenž s hůry hledí na všechny cizozemce, zvláště na opovržené Židy. Jediným pohledem uhodl celou situaci. Vpředu pod terasou, obklopen stráží chrámovou, stál spoutaný člověk, s obou stran pak členové nejvyšší rady, kteří sice nevešli nahoru, aby se neposkvrnili domem pohanským, ale zato tím poníženěji se ukláněli dole. Pilát porozuměl, že přišli k němu se odvolat, že tedy běží o rozsudek smrti.

»Jakou žalobu máte proti tomuto člověku?« otázal se lhostejně.

Židům patrně nebylo vhod, že byli přijati tak prostě; chtěli bezpochyby, aby vladař slepě potvrdil jejich rozsudek.

»*Kdyby tento nebyl zločinec,*« volali z dola, »*nevydali bychom ho tobě!*«

Odpověď ta vzbudila pozornost vladařovu. Z výrazu na tvářích žalobníků, z napětí, panujícího v zástupech, domyslí se okamžitě, že se nejedná o obyčejný průběh spravedlnosti, ale spíše o pomstu, k níž má býti Židům pouhým nástrojem. Proto se již netázal po příčině obžaloby, ale hleděl co nejvíce zprostiti se této mrzuté a nečisté záležitosti.

Se strojenou dobrosrdečností, jak by se vůbec nedomýšlel, že běží o trest smrti, chopil se jejich odpovědi: »*Je-li zločincem, vezměte ho vy a sudte podle svého zákona!*«

»*Nám nepřísluší usmrtiti nikoho,*« odpověděli zamračeně.

»*A proč já měl bych ho odsoudit? Co máte proti němu?*«

Kněží cítili, že obžaloba potřebuje nezbytně aspoň náteru politického přestupku; ale nechtěli též ze studu před lidem zamlčeti pravou příčinu. Proto úskočně spojili obé. »*Nalezli jsme ho,*« odpověděli, »*an převrací národ náš, brání dávatí daně císaři a praví, že jest Kristem králem.*«

Pilát věděl dobře, že při panujících přepjatých nadějích mesiánských mohl by se snadno mezi lidem vyskytnouti nějaký samozvaný král Israelský. Pohlédl tedy pozorněji na věz-

ně, a pohled ten vzbudil jeho zvědavost. *»Přiveďte ho ke mně nahoru,«* rozkázal a ustoupil od zábradlí.

Z dola přímo na pavlán vedly zevní schody. Pán Ježíš v průvodu dvou strážných vyšel nahoru a pak vpuštěn sám do síně před vladaře.

Pilát usedl nedbale na křeslo. *»Ty jsi král židovský?«* otázal se, hledě bystře ve tvář Věžňovu. Ale i Spasitel pohlédl klidně a hluboko v jeho oči. Viděl tam zbytek nezkažené duše, i chtěl ho varovat, aby dobře rozvážil, co činí, a tak se uchránil od zločinu. Na otázku neodpověděl, nýbrž sám se tázal: *»Sám-li od sebe to pravíš, či jiní pověděli ti o mně?«*

Vladař sebou trhl. Ač těmito slovy překvapen, nechtěl se pouštět do důvěrnějších sdělení, zvláště když celá věc zabíhala na jakési mravně-náboženské pole. *»Zdaliž jsem já Žid?«* řekl pohrdlivě. *»Co mi do vašich snů a sporů? Zde běží o fakta. Národ tvůj a velekněží vydali mi tebe. Co jsi učinil?«*

Spasitel pohlédl smutně a teprve nyní se vrátil k prvotní otázce: *»Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo mé království, služebníci moji bránili by, abych nebyl vydán Židům; ale království mé není odtud.«*

»Tedy králem jsi ty?« přerušil ho Pilát mimovolně dojat a udiven.

»Ano, já jsem král,« zněla odpověď. Leč

jaké jest jeho království? A Pán v několika překrásných slovech narýsoval obraz i říši své vlády, i povahu svých poddaných: »*K tomu jsem se narodil a proto přišel jsem na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo jest z pravdy, slyší hlas můj!*«

Ale Pilát netoužil náležeti mezi poddané Království pravdy. Ač údiv jeho stále vzrůstal, chtěl přece raději dále vězet ve svém mělkém skepticismu a nepouštěti se do tak hlubokých rozmluv. Pokynuv hlavou, vstal s křesla a řekl bezstarostně: »*Co jest pravda?*« To povědév, zůstavil Krista v síni a vyšel opět na pavlán.

Čeho se dosud jen domýšlel, změnilo se v pravdu. Viděl nyní jasně, že tu neběží o žádný přečin, že tu hraje hlavní úlohu závist na půdě náboženské. »*Já na něm žádné viny nenalézám,*« prohlásil Židům.

Kněží ztrnuli. Plán tak pečlivě osnovaný a dosud tak obratně prováděný měl by se roztržiti o nepřízeň Římanovu? Nemožno! Kdyby to byla jeho poslední rozhodující odpověď, byl by rozkázal, aby se rozešli, a vězně propustil by na svobodu! Patrně je na vahách! Možno tedy se pokusit o nátlak!

A z dola se ozvaly rozezlené a úporné hlasy: »*To buřič a povstalec! Bouří lid po všem Judsku, počav od Galileje až sem!*«

Pilát se rozhněval a začal se kolísat. Co počít? Jak se jich zbavit? Náhle zasvitla mu šťastná myšlenka: »*Pochází snad z Galileje?*«

»Z Galileje,« vykřikli Židé, netušíce úsko-
ku. »Narodil se v Nazaretě — syn tesařův.«

»Tedy odvedte ho k Herodovi,« chytil se
toho vladař kvapně. »Co je mi do cizích pod-
daných? Herodes jest v městě. Nechť sám ho
soudí!« Židé zkusili cos namítati, neb toto
nové protáhnutí hrozilo zkřížovat jejich zá-
měry; ale Pilát byl spokojen, že se mu poda-
řilo zbaviti se nemilé věci, kývl hlavou a od-
cházel s pavlánu.

Spasitele odvedli dolů; i musel nastoupiti
novou cestu, cestu ještě bolestnější, neboť kně-
ží a stráž vylévali svůj hněv na božském Věz-
ni. Kdyby byl Pilát za ním hleděl nejen oči-
ma těla, ale i duše, zvěděl by, co je pravda.
Ač utýrán a sláb, Kristus samojediný se ubí-
ral mořem nenávisti, kráčel přece jako tichý
Král pravdy, s myšlenkami ne hněvu, ale od-
puštění.

34. V PALÁCI HERODOVĚ.

Herodes Antipas, tetrarcha galilejský, ne-
zdědil po otci jeho vybroušené krvelačné
ukrutnosti. Byl to člověk v každém ohledu
malicherný: marnivý, bezcharakterní, pověr-
čivý a nevěrecký. Hlavním rysem jeho osob-
nosti byla prostopášnost; s ní ruku v ruce šly
ctižádost a podrážděnost nepatrného panov-
níka, který ustavičně se obává, by snad kdosi
nepohrdal jeho královskou mocí a vážností.
V té příčině octl se již nejednou ve sporu
s vladařem římským a s veleradou.

Přijížděje do Jerusalema na svátky velko-
noční, zdržoval se zdaleka Piláta i strany
kněžské; věnoval se výhradně nečetné straně
Herodianův, kterou shromáždil kol svého pa-
láce v Bezetě...

O Kristu slyšel již dávno; bylať země ga-
lilejská hlavním jevištěm působení a zázraků
velkého Proroka. Po jistou dobu považoval
Ježíše za vzkříšeného Jana Křtitele a proto
se ho hleděl zmocnit a usmrtit ho. Ale pře-
svědčiv se o omylu, zanechal pomsty, a za to
tím více usiloval spatřiti na vlastní oči pro-
slulého Divotvůrce a uviděti některý z jeho
zázraků.

Spasitel však dovedl se vyhnouti hrozbám
a zpustlé všetečnosti Herodově. *»Povězte té
lišce,«* vzkázal mu, *»že vymítám zlé duchy
dnes a zítra a třetího dne přijdu k dokonání.
Avšak dnes a zítra a pozejtří musím chodit,
neboť nenáleží proroku zahynouti kromě Je-
rusalema.«*

Od té doby minula dvě léta; přiblížil se
den třetí, den smrti Kristovy; a hle, Herodes
měl přiložiti ruku, ne-li k jeho záhubě, tedy
aspoň k většímu jeho utrpení.

Tetrarcha se těšil dvojnásob, když z pre-
toria se dostavil jízdní posel se vzkazem od
vladaře, oznamuje zároveň příchod velerady.
Nemohl sice uhodnouti pravé pobnutky, ale
lichotilo mu nemálo, že vladař uznává i v Je-
rusalemě jeho pravomoc nad obyvateli gali-
lejskými.

Konečně naskýtá se mu příležitost vystoupiti v hlavním městě jako král a to i u přítomnosti nenáviděné velerady. Kromě toho sliboval si z příchodu Kristova mnoho příjemné zábavy. Nepochyboval ani na okamžik, že jestli kdy, toť nyní, jestli před někým, toť dojista před ním, ukáže Nazaretský svou moudrost a divotvůrčí moc. Proto, aby si dodal ještě většího lesku, svolal veškeré dvoranstvo i stráž a zasedl v přijímací síni na trůně, nadutý a sám s sebou spokojený, jako na divadle.

Brzy se objevil smutný průvod.

Svázaný Spasitel zůstaven u dveří; kněží za mnohých hlubokých poklon blížili se k trůnu. Začal Kaifáš: konečně prý se jim podařilo zmocniti se samozvaného Mesiáše, který od několika let znepokojoval celou zem; sami již uznali ho za hodna smrti, ale poněvadž jest Galilejec, nechtějí zasahovati do cizí pravomoci, i přivádějí ho, aby z rukou vlastního panovníka přijal zasloužený trest; těší se, že záležitost to se dostala před soud, ne Římana, ale potomka jejich vlastního krále, který znaje dobře poměry domácí, rozsoudí věc spravedlivěji než kdo jiný... Nakonec dodal, že moudrost královská bude dojista vědět, jak zažehnati velké nebezpečí, které tímto mužem hrozí celé říši.

Marně však se namáhal velekněz, marně předkládal nové obžaloby, marně lichotil a pochleboval. Herodes jako by neslyšel; jej zajímala pouze osobnost Vězňova.

Z dokonalého klidu Kristova a z důstojného chování v takém ponížení poznal jasně, že jest to přece jen člověk neobyčejný, a že veřejné mínění nijak nepřehánělo. Vidívalť podobný výraz tváře u Jana Křtitele, i pocítil jakousi směs úcty a zvědavosti. Rozkázal proto, by ho přivedli blíže.

Nedbaje vůbec žaloby Kaifášovy, řekl otevřeně, že rád ho vidí před sebou, poněvadž mnoho slyšel o jeho divotvorné moci, a že by chtěl vidět nějaké znamení z nebe.

Ale Kristus nepozvedl očí a mlčel.

Herodes myslil s počátku, že to pouze nespěšlost a sklíčenost odsouzencova. I mluvil ještě vlídněji: ví dobře, že ho přivedli, aby uslyšel svůj rozsudek; ale jemu neběží o soud; chce se raději čehosi dovědět z úst slavného proroka. *I začal se ho vyptávat mnohými řečmi:* Kolik hvězd jest na nebi? A jak možno, že i po dešti nebe bývá zamračené? Proč moře je slané a řeky jsou sladké? Co dělá nyní císař Tiberius? Zda mrtví budou vzkříšeni a v jakém těle? Zda to pravda, že Mesiáš má přijíti a obnoviti království Israelské?...

Otázka stíhala otázku, dvořenínové se obdivovali duchaplnosti svého panovníka, ale odpověď nepřicházela.

Kristus stál tu v pokorné usebranosti, jako by neviděl ani neslyšel...

Heroda se zmocnil hněv; cítil se pokořen a uražen. »Co, ty nemluvíš? Anebo neumíš mluvit? Nevíš, před kým stojíš? Kdo jsi vlastně a kde jsi se narodil?«

Ale i nyní bylo mlčení jedinou odpovědí. »Toť pouhá drzost,« vmísili se potěšení kněží. »Již v Galileji se bouřil proti králi ve spolku s učedníky Jana Křtitele.«

Spasitel na to neodpověděl.

Oči tetrarchovy se zablýskaly zlověstně; zdálo se, že propukne v hněv, ale opanoval se rychle. Snad na dně jeho duše se ozvala jakási bázeň; snad nevěděl, jaký vyřknouti rozsudek, když obžalovaný vůbec nepromluvil; snad nechtěl učiniti po vůli veleradě, kterou nenáviděl a již pohrdal... Dosti, že se rozhodl dostati se jinak z nepříjemné situace. »Přivedli jste mi šilence,« řekl s nuceným úsměvem ke kněžím. »Já nesoudím šilenců. Odved'te ho nazpět k Pilátovi; nechť s ním učiní, co mu libo.« — »Ale to není šilenc,« bránili se kněží zoufale. »To jen umíněnost a svéhlavost! On nechce mluvit, poněvadž neuznává krále; sám se jím činí.« — »Ne, ne,« opakoval Herodes. »Již mám dost vašeho proroka... Ať vladař sám se s ním vyrovná! To však nepřekáží,« řekl obraceje se k strážím, vrhaje při tom jizlivý pohled na Krista, »abychom se trochu nepobavili s tím nemluvným prorokem! Odved'te ho na nádvoří! Snad promluví, až se ho jináče otážeme...«

Více nebylo potřebí; sluhové věděli, jak vyhověti pánu. Vyvlekli svou oběť na nádvoří, zatím co král se svou družinou vyšli na pavlání, aby se dívali na krutou zábavu. Žoldnéři již se postavili kolem ubohého Spasitele a za-

čali ho jeden k druhému postrkávat; i musel přejíti všecky, při čemž ho bili, kopali a naň plivali.

Když toho měli dost, napadlo jim cosi jiného. Nedávno pouliční luza v Alexandrii si učinila posměch z krále Heroda, převléknuvši za krále ubohého potulného blázna. Nyní se naskytla vhodná příležitost, pomstíti tuto urážku a na počest Herodovu vysmívati se domnělému králi israelskému. Vytáhli odkudsi staré bílé roucho a oblékli v ně Spasitele. Potom ho vedli jako v triumfu, pozvědali do výše, vzdávali mu úctu a při tom ho bili a rýpali. Každý nový způsob pohany byl uvítán s pavlánu bouří smíchu a potlesků.

Herodes radostí byl bez sebe, a Pán mlčel.

Dokonávala se velká tajemství; v této božské škole svatého šílenství se měli rytíři Kristovi naučiti divům křesťanské pokory.

35. U SLOUPU BIČOVÁNÍ.

Kněží přerušili konečně nectnou zábavu na nádvoří Herodově.

Vítané jim sice bylo opovržení Kristovo, leč oni chtěli krev, a čas spěchal. Vyšli rozezleni.

Slunce již stálo vysoko na nebi, a ještě nic nebylo hotovo; drahé hodiny promarněny zbytečně žebrotou po úřadech. Kromě toho cítili se hluboko pokořeni přijetím, jakého se jim dostalo u vladaře i u krále. Jejich zlost se je-

vila v pekelném chvatu; bez ohledu na zemdleného Spasitele hnali nemilosrdně za stále rostoucího vedra po ulicích jerusalemských svou ubohou obět.

Ke své největší mrzutosti zvěděl Pilát, že zástup mstivých sanhedritů se vrací k němu. Lichotila mu sice zdvořilost Herodova, ale protivila se mu nová hádka s jízlivými Židy. Leč energicky vystoupiti nedovedl. Začal tedy vyjednáváním a ústupky.

Vyšed na pavlán a dav rukou znamení k mlčení, řekl tónem klidného přesvědčení: *»Přivedli jste mi toho člověka, jako by odvracel lid, a hle, já vyšetřovav před vámi, nenalezl jsem na tom člověku žádné viny v těch věcech, které na něho žalujete. Ale ani Herodes, neboť jsem vás poslal k němu, a hle — nic smrti hodného neučinil. Potrestám ho tedy a propustím.«*

Zda si byl Pilát vědom ohavné nedůslednosti svého závěru? Zda za maličkost považoval zbičovati člověka, o němž právě vyznal, že *na něm žádné viny nenalézá*, jedině proto, aby se dostal z nemilé situace?

Jisto pouze, že Židé se utvrdili v naději nad tak kolísavým protivníkem. »Ne, ne!« křičeli zdola. *»On musí umřít!«* A znovu obžaloby jen se sypaly: *»To povstalec a buřič, to podvodník a čaroděj, dělá se Kristem a králem.«*

Vladař opětně zavolal Ježíše k sobě; snad poskytne mu sám nějakého prostředku ke své obraně.

»*Nic neodpovídáš?*« tázal se. »*Neslyšíš-li, jak velké věci proti tobě svědčí?*« Kristus však mlčel. Pilát, ještě více udiven a stísněn, nevěděl, co si počít, když náhle mu zasvitla jiskra naděje.

Bystré oko si všimlo, že kromě luzy, obklopující veleradu, se blíží pod terasu zvláštní skupina, patrně deputace lidu. Věděl ihned, co to znamená. Byloť obyčejem, že v svatvečer Paschy propouštěl lidu některého z vězňů, za něhož prosili. A skutečně přišli vyžádat si tuto milost. Okamžitě celý plán byl vyhotoven: Postaví-li vedle Ježíše skutečného a nebezpečného zlosyna, dojistá sám národ ho vybaví z nemilého postavení a bude žádat propuštění svého proroka. Měl k tomu právě vhodného kandidáta: byl to sprostý lupič, jehož ruce potřísněny byly krví, předmět všeobecného postrachu — Barabáš.

Vladař, sám s sebou spokojen, se přiblížil opět k zábradlí. »*Jest u vás zvykem,*« řekl, »nečekaje na předložení prosby, *abych o velikonočních propustil vám některého z vězňů. Kterého chcete, abych vám propustil: Barabáše anebo Ježíše, jenž slove Kristus?*«

Nastalo ticho; lid, zaskočený nenadálou otázkou, byl na vahách. Ale kněží se vrhli mezi něj.

»Barabáše žádejte, Barabáše!« naléhali s pohružkou. »*Chceme Barabáše,*« ozvalo se zdola několik hlasů.

Pilát užasl. »*Nechcete,*« opakoval, »*abych vám propustil krále židovského?*«

»Ne toho! Ne toho!« křičelo již více hlasů,
»ale Barabáše!«

A hned poté se rozlehl pekelný ohlušující
vřesk: »*Pryč s ním! Ukřižován buď!*« Pilát
stál zkamenělý a bezradný. »*Co učinil zlého?*«
tádal se opět, když se vřava utišila. »*Žádné
viny smrti na něm nenalézám... Potrestám
ho tedy a propustím,*« doložil, vraceje se k své-
mu prvotnímu ústupku.

Ale odpověď ta vyvolala novou bouři. »*Pryč
s ním! Pryč s ním! Barabáše propust!*« kři-
čela luza, až ozvěna se rozléhala po celém pro-
stranství. »*Ukřižován buď! Ukřižuj ho! Ukři-
žuj!*«

Vladař stál chvíli ještě nerozhodný, ale
když vřava neustávala, zavolal setníka ko-
horty. »*Vezmi toho člověka a dej ho zbičovat,*«
řekl krátce, vyhýbaje se zraku Spasitele.

I propuštěn Barabáš, a Kristus odveden na
děsnou muku.

O trestu bičování sami spisovatelé římští
mluví s pocitem hrůzy. »*Horribile flagellum*«,
nazývá jej jeden z nich. Bylo to cosi tak straš-
ného, že mohli na to hledět pouze lidé, o nichž
vyznává svatý Pavel: »*Bez přirozené lásky,
nesmiřliví a nemilosrdní...*«

Bičování bylo úvodem ke smrti na kříži. Ne-
bylo možno, aby Pilát nevěděl, kam až ho za-
vedla jeho povolnost k Židům. Odsouzenec ob-
nažen a přivázan ke sloupu tak, že paže vzta-
žené napjaty nad hlavou jak struny, a nohy
sotva se dotýkaly země. Potom čtyři až šest

liktorů, po dvou se střídajících, bičovali ho po celém těle metlami neb důtkami. Ze současných záznamů se dovídáme, že nejedna z obětí skonala pod ranami; o jiných praví očití svědkové, že možno bylo na rozedraném těle spočítati všecky kosti.

Kristus byl bičován zvláště krutě, jednak proto, že byl opovrženým Židem, a jednak, že bezpochyby kněží podnítili katy penězi a slovy.

Jak zacházeli se Spasitelem, možno souditi z toho, že ještě po ukončeném bičování si dovolili s ním tak krutou zábavu.

Setník obdržev rozkaz, odvedl Spasitele do nádvoří, kde stál osudný sloup. Údy Páně proběhl mráz... Leč nezapomněl, jak se poddal Otci, když přišel na svět: *»Obětí zápalných a záhříšných jsi nechtěl ani zalíbil sobě... proto řekl jsem: Ejhle, přicházím...«* Nadešla právě chvíle, kdy Bohem připravené nejsvětější tělo se mělo stát žertvou záhříšnou a strávit se celé v žáru nejhroznějších muk.

Žoldnéři postavili Pána u sloupu, rozvázali spoutané a krví naběhlé ruce, strhli s něho oděv a pak chystali metly a důtky. Diváků na nádvoří bylo již dosti; přečistý Beránek začal své muky bolem panenského studu. Ruce opět svázané mu provazem, jenž provlečen ještě železnou obručí, vysoko nad hlavou umístěnou, a pak přivázány nohy ke sloupu. Žoldnéři při tom se smáli a hrubými žerty navzájem se povzbuzovali... Nikdo neměl soucitu s ubohou opuštěnou Obětí.

U SLOUPU BIČOVÁNÍ.

Spasitel opřel čelo o kamenný sloup, zavřel oči a vroucně se modlil.

Konečně vše hotovo; první dva kati svlékli svrchní oděv, postavili se po obou stranách odsouzence a vzali metly do rukou.

Té chvíle necitelní diváci se zachvěli hrůzou... Vše umlklo. Náhle vzduchem zasvištěly metly, na bílých ramenech Spasitele se objevil krvavý pruh. Kristus se chvěl, údy jeho se bolestně zkřivily, dech se zastavil... Leč té chvíle dopadla již rána druhá, pak třetí... desátá... stá. Jak obratní mlatci bijí bez únavy v žitný snop, tak dopadaly strašné rány bez míry, bez počtu, bez soucitu... Po několika minutách na nejsvětějším těle nebylo zdravého místa. Všemi směry pokrývaly je silné modré a krvavé pruhy, po nich se otevřely rány, a ukázala se krev.

První dvojice katů odhodila potrhané metly a ustoupila, aby druhá s novou silou začala své dílo. Naduřelá kůže na mnoha místech již pukala, krev vysoko stříkala a splývala pak krůpějemi neb potůčky po zbičovaném těle.

Když nastoupila třetí dvojice, bičovala již jen živé maso... Celé tělo bylo jedinou velikou ranou... Vypila-li metla chvílemi krev, ukázaly se v hloubi bílé svazy a holé kosti.

Leč pod svistem bičujících metel, jež slyšelo ucho, pod ranami, na něž patřilo oko, kdo pochopí, co cítilo jemné citlivé ústrojí těla Páně?

Bolest s počátku ostrá a pronikavá otupěla

chvílemi v hluchém dojmu všeobecného utrpení, ale potom se probouzela znovu s tím větší silou, páčila jak oheň, hlodala jak sůl, pronikala jak meč, trhala každý nerv a každou žílu. Zmučený Pán křečovitě se tiskl ke sloupu, třásl se, z očí řinuly se mimovolně slzy, z pootevřených úst vycházely tiché steny a nářky...

Trpěl strašně a nelidsky A minuty se vlekly jak věky; nechtělo se unaviti krvavé rámě katů, kteří *»na jeho hřbetě prodlužovali svou nepravost...«*

Jen v hloubi jeho srdce bylo ticho.

Jak z hořícího kadidla se vznáší vonný dým, jak z vinného hroznů vytéká pod tlakem sladká šťáva, tak nejsvětější to Srdce vysílalo k nebi smírnou náhradu a chválu a hromadilo v sobě nepřeborné zdroje milosrdenství. Nebyla však to pouze tichá resignace, byla tu i moc. Ani na chvíli netrpěl jinak, než jak sám chtěl, a jedině proto, poněvadž chtěl; rámě katů plnilo jeho vůli, bylo nástrojem jeho oběti.

Konečně dovršena míra; kati zpozorovali, že hlava Spasitele se kloní stranou, a tělo celou vahou visí na natažených rukách. Viděli, že třebas končit, nemá-li skonat pod jejich ranami. Odhodili tedy metly a otřeli zpocená čela. Potom odvázali Pánu nohy; jeden z nich vystoupil na patku sloupu a uvolnil vytažené ruce. Kristus klesl bez vlády v kaluž vlastní krve.

»Pane, kdo uvěřil našemu sluchu?« volá užaslý prorok, patře na to záclonou věků. »Viděli jsme ho opovrženého a posledního z lidí, Muže bolesti, znajícího naši mdlobu; tvář jeho jako zahalena a povržena. I měli jsme ho za malomocného a Bohem trestaného; v pravdě nesl naše neduhy, bolesti naše snášel.«

Ano, nikdo by neuvěřil našemu sluchu, kdyby víra tomu neučila. Ten, jenž leží u sloupu vysílen a sláb, krvácející z nesčíslných ran zbičovaného těla, ten opovržený a pošlapaný jak červ, ten obklopený nenávistí a v nikom nebudící soucitu — toť *Bůh z Boha, světlost ze světla, pravý Bůh z pravého Boha, jednorozený Syn Boží, náš Tvůrce a Pán.*

Tajemství úchvatné a nepochopitelné, leč ne odloučené od svých příčin a účinků.

Pokleknu-li v duchu u tvých nohou, Pane, zírám-li smuten na nezměrné Tvé bolesti, začínám lépe rozumět, že jedině hrozný je hřích i vše, co táhne za sebou; — že jedině důležitá jest duše a její spása — že jedině nepochopitelná jest láska Boží, která takou sebeobětí chce mne vysvoboditi od smrti a vydobýti pro nebe!

36. ECCE HOMO.

S očima zavřenýma a sotva dýchaje, ležel Pán Ježíš jak bezduch u sloupu na tvrdých kamenech, když náhle ho probudilo ze mdloby surové kopnutí.

Stál nad ním jeden ze starších žaldnéřů, křiče zlostně, aby vstal a se oblékl. S nevýslovnou námahou se přivlékl Pán Ježíš k odhozenému rouchu a počal se oblékat. Každý, i ten nejnepatrnější pohyb, mu působil nové a strašné bolesti, a smrtelné oslabení vymáhalo nadlidského úsilí vůle. Nebylo tu laskavé ruky, jež by mu podala částí chudého roucha a přispěla s pomocí jeho zmučeným ramenům.

Když posléze se oblékl a stanul na nohách, odvedli ho dva žoldnéři ke zdi, aby tu čekali na další rozkazy. Ale nikdo nepřicházel. Pilát dojista seděl u stolu, málo se staraje o svého odsouzence.

Zatím po nádvoří přecházelo mnoho lidí; jedni hleděli lhostejně, druzí s posměšným úšklebkem na ústech. Několik pacholků se zastavilo před Spasitelem, který podoben spíše mrtvole než živému člověku, stál s očima zavřenýma, opřen a zeď. »Nu, co ty, králi židovský,« oslovil ho jeden z nich, tahaje ho za rouchu... »Jak? To že je král?« tázali se mimojdoucí. »Ano, král! Což nevíte? Chtěl býti králem a s císařem bojovat!« odpovídaly posměšné hlasy. Kolem rozmlouvajících se nakupila záhy hromada diváků. Zatím, co vtipkovali a se vysmívali, zvolal jeden z nich: »Ale dejte nám toho krále, a my mu vzdáme svou poctu!«

Stráž nebránila; co jí záleželo na bídném zbičovaném Židu?

Žoldnéři chytili Pána pod paždí. »Pojď,

pojď!« volali, »ani jsi se nenadál, že tak rychle budeš králem!«

Odvlekli ho do prostranné síně, kde se obyčejně zdržovala stráž. Na zvěst o nové zábavě se sběhla celá kohorta. Průvodce plánu vydával rozkazy: »Král musí míti purpur! Přineste mu purpurový plášť! . . .«

S nelidskou ukrutností se vrhlo několik žoldnéřů na Spasitele a strhli s něho roucho, již přischlé na otevřených ranách. Jiní vyhledali odporný cár, starý vojenský plášť, který svou červenou barvou připomínal purpur, a přehodili jej Pánu přes ramena.

»A nyní korunu! Nádhernou korunu královskou!«

Jejich zvířecí divokost nepřemýšlela dlouho. V zákoutí hradeb zámeckých bujně rostlo křoví, mající dlouhé, silné a ostré trny; v Palestině je nazývají dosud *spina Christi*. Ihned odběhlo několik žoldnéřů, ozbrojených hrubými rukavicemi, a již za malou chvíli se vrátili se strašnou sklizní.

Z trnitých snítek upletli jakousi korunu, kterou mocně vtlačili Spasiteli na skráně. Scházelo ještě žezlo . . . Nahradila je třtinová hůl, kterou vložili do jeho pravice.

»A nyní trůn! Trůn královský!«

Vybrali si k tomu patku sloupu, na němž spočívalo klenutí síně, a násilně na ni Pána posadili.

I usedl Spasitel na stolicí hanby. Začal se hold.

Jeden po druhém přistupoval a ohýbaje ko-

PÁN JEŽÍŠ TRNÍM KORUNOVÁN.

leno, volal: *»Zdráv buď, králi židovský!«* Potom přinášeli své dary: Bili ho po tváři, plivali naň, tloukli třtinou do hlavy, rýpali, tahali za vousy... Čím lépe kdo to provedl, tím více sklízel potlesků, tím více chtěl každý nastupující převýšiti svého předchůdce...

A Pán seděl, přijímal vše — a mlčel.

Již dobré půl hodiny trvala hrozná zábava, když náhle přiběhl sluha s rozkazem, že vězeň má býti ihned přiveden nahoru.

Žoldnéři patrně byli jisti, že nikdo jim nebude vytýkat jejich nelidskou rozpustilost, neboť se nestarali vůbec zahladiti její stopy. I vyšel tedy Ježíš jak byl, se všemi známkami vytrpěného posměchu.

Vedli ho po vnějších schodech přímo před vladaře.

Pilát se zhrozil; ve lhostejném srdci Římanově se hnulo cosi jako soucit. S počátku zamýšlel pokračovati v započatém přelíčení. Ale hrozný zjev ho přivedl na jiné myšlenky. Snad pohled ten dojme konečně Židy! Snad se nasytí jejich nenávist, snad ustoupí od další pomsty!

Beze slova, jak by se hanbil za své vlastní dílo, vyšel vladař na pavlán, veda za sebou Ježíše. Počal hroznou nedůsledností, vlastně krvavou ironií. *»Hle, vedu vám ho,«* řekl, *»abyste viděli, že na něm žádné viny nenalézáme...«*

To pověděv, přiblížil Pána až k samému zábradlí, a stanuv vedle něho, ukázal naň.

I představil se strašný obraz.

Přioděn posměšným cárem, pod nímž bylo vidět nelidsky zbičovanou hrud, stál Kristus bled, drže se stěží na nohou. Zsinalá, zakrvácená, od políček naběhlá tvář znetvořena k nepoznání; zpola vytrhané vousy, plné slin a nečistoty; vysoké klenuté čelo sevřeno strašlivou korunou, jež se vbodávala ve skráně a se zamotávala v dlouhé vlasy. Pootevřené, hořečkou spálené rty jako by hledaly osvěžení; ale splývala na ně pouze krev ze zraněné hlavy. Vyhaslý zrak zastírala smrtelná mdloba.

»*Ejhle člověk!*« řekl vladař krátce, ukazuje naň ne jako na své dílo, ale jejich. Odpovědí na to byl divoký řev. Kněží a zákonníci, luza, pacholci a stráž, vše křičelo jednohlasně: »*Ukřižuj!*« Řvali tak zuřivě a vztekle, jak by se bylo rozpoutalo samo peklo. Zdálo se, že tam na pavláně... ten stín zmučeného člověka... to úhlavní nepřítel každého zvlášť, že již pouhý naň pohled vyvolává bouři nenávisti.

Pilát vyčkal, až se utiší. »*Vezměte ho vy,*« řekl posléze, vztahuje ruce; »*Já na něm žádné viny nenalézám!*«

Kněží ztrnuli. Snad hněvem omámeni, snad úmyslně změnili dosavadní taktiku, dosti, že po prvé se vytasili s vlastním jádrem své obžaloby. »*Máme zákon,*« vzkřikli, »*a podle zákona musí umřít, poněvadž se činil Synem Božím.*«

Zdálo se, že nový ten důvod dojme vladaře

ještě méně. Jak vhodně mohl nyní zvolat, vhodněji než při prvním výslechu: *»Zdali jsem já Žid? Co je mi do vašeho zákona, do vašich náboženských sporů?«*

Ale bylo jinak. Pověřivé duše pohanovy se zmocnila úzkost. Již dosti budil jeho úžas ten podivný muž, tak nenáviděný a tak tichý, tak tupený a tak veliký... Měl by snad tento král, ne z tohoto světa, býti bytostí — ne z tohoto světa?

I odvedl Ježíše opět do síně. *»Odkud jsi?«* tázal se nejistě, pohlížeje naň zkoumavě. Ale marně čekal odpověď. *»Se mnou nemluvíš?«* řekl po chvíli, ale beze hněvu, chtěje povýšeným hlasem zakrýti své rozpaky. *»Nevíš-li, že mám moc tě propustiti a moc tě ukřižovat?«*

Spasitel pozdvihl naběhlá víčka. Nehájil se, neprosil, a vůbec o sobě nemluvil.

Odpověděl tiše jako hlas svědomí, jako hlas nepřemožitelné pravdy: *»Neměl bys žádné moci nade mnou, kdyby tobě nebyla dána s hůry. Proto kdo tobě mne vydal, má větší hřích...«*

Pilát užasl. Ale bál se pouštěti do další rozmluvy; jeho nepokoj rostl. Vycházeje na pavlání, byl téměř rozhodnut, že Ježíše propustí.

»Rozejděte se,« řekl, zkoušeje nesměle své rozhodnutí. *»Obžalovaný jest nevinen. Nemohu ho odsoudit.«*

Ale Židé věděli dobře, s kým mají co činit. Začali vyhrožovat. *»Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův! Každý, kdo se činí králem, protiví se císaři!«*

Co počítí? Tam nemilost císařská, tu zas svědomí volá stále úsilněji: »Nesmíš!« Tam řvoucí luza, ve které již doutná jiskra vzpoury, a tu tichý zmučený člověk, jehož celá bytost volá: »Nevinen!«

Pilát byl na vahách. V duši jeho se rozpoutal boj. »Buď zmužilý!« šeptal první hlas. »Přiblíž se ku pravdě, a pravda tě osvobodí. Neuhasínej světla, aby tmy tebe nezachvátily!«

Ale dorážel i druhý hlas. »Co je pravda?« vysmíval se pokušitel. »Zda dosud málo lidí trpělo nevinně? A ostatně, zda ty budeš vinen jeho smrtí? Co ti po tom, žádá-li vlastní národ jeho záhuby?«

Nešťastný vladaři! Proč zvítězilo druhé vnuknutí? Od této chvíle bez ustání bude se po světě ozývat: »*Ukřižován pod Pontským Pilátem!*« Jméno tvé navždy bude sloučeno s táborem nepřátel pravdy a lásky; v tvé duši již pohaslo světlo, a bouřlivé temnoty tě pohltí navždy!

Židé vyhráli. Pilát zastřel svou zbabělost bídou komedií. Na jeho rozkaz přinesena voda, v níž okázale před lidem si umyl ruce. »*Nevinen jsem já krví tohoto Spravedlivého,*« řekl ke konci; »*vy vizte!*«

Sanhedrium nezůstalo dlužno odpovědi. Ze všech úst se vydral výkřik, strašný jak brou, ponurý jak řev zavrženců: »*Krev jeho na nás a na naše syny!*«

Nevěděli, zaslepení, že hlas ten se odrazí od

prahu věků a nad jejich dětmi zavzní kletbou Boží a lidskou!

Soud se skončil; zbývala jen planá formálnost úřední.

U Římanů rozsudek smrti oznámen vždy s jistou vnější okázalostí. Praetor, přioděn odznaky svého úřadu, vystoupil na určené k tomu vyvýšené místo, kde obklopen vojenskou stráží, ohlásil trest smrti a vinu odsouzencovu. Soudní ta stoličky, umístěná na vysokých kamenných kvádrech a zvaná proto Lithostrotos, stála v Jerualemě právě před palácem vládařovým. Pilát rozkázal odvésti Ježíše a sám vyšel do svých komnat, aby vyhotovil úřední listinu.

Blížilo se již poledne, když od bran praetoria se ubíral průvod představitelů zákona ke zmíněné soudní stoličce. Napřed kráčeli dva liktoři se svazkem prutů, z nichž vyčnívala sekyra; za nimi herold ohlašoval výrok spravedlnosti, dále v průvodu strážce kráčel spoutaný vězeň, a posléze vladař se sborem svých úředníků. Pochod zavíralo vojsko, které ve čtverhranu se rozestavilo kolem soudní stoličky.

Ale v poslední chvíli se přihodilo něco, co podle zdání hrozilo průtahem. Pilát již usedl a hotovil se vyřknouti rozsudek, když náhle viděl, jak tlačícími se zástupy razí si cestu sluha jeho manželky. Přinášel povoskovanou tabulku, na níž bylo napsáno: *»Neměj nic se Spravedlivým tímto, neboť jsem mnoho vytrpěla dnes ve snách pro něho!«*

Poslední milost, poslední výstraha na po-

kraji propasti! Ale již bylo pozdě; srdce soudcovo již odpadlo od pravdy. Pro pouhou planou formu se pokusil Pilát odporovat, ale učinil tak lhostejně a nedbale, že nebylo lze rozeznati, zda se vysmívá, anebo chce přesvědčit. »*Ejhle, král váš!*« řekl k zástupům. »*Pryč s ním,*« křičely davy; »*Pryč s ním! Ukřižuj!*« »*Krále vašeho mám ukřižovat?*« »*Nemáme krále,*« křičeli kněží, »*leč jen císaře!*« Na to nebylo námitky. Synedrium vkročilo na cestu všech pozdějších odpadlíků: místo Boha — císař, místo pravdy — síla, místo svaté volnosti ducha — otroctví pozemské vlády.

Vladař neodkládal déle; ohlásil pouze jménem císaře, že Galilejan rodem z Nazareta, Ježíš, jenž slove Kristus, poněvadž si osoboval důstojnost královskou, odsouzen jest ke smrti kříže.

Divoce zajásala luza; zdálo se, že na zemi zvítězilo navždy zlo nad pravdou. Ale právě naopak: Vycházelť nad světem jako slunce znamení spásy.

Nad hlavou mlčícího odsouzeného Pána miliony andělů zapěly píseň vítěznou:

»*Vexilla Regis prodeunt . . .*«

»*Christus regnat . . .*«

»*Hle, prapor Krále již se skví . . .*«

»*Kristus kraluje.*«

37. POD HOROU KALVARIÍ.

Od chvíle, kdy Pilát vstav se soudní stolice, vracel se do svého paláce, octl se Pán Ježíš úplně v moci svých katů.

Od vlastního národa odstrčen a zavržen, byl již na zemi sám a sám. Beze jména, bez přístřeší, bez cti a práva, pozbaven všeho, co náleží k důstojnosti člověka, mohl vpravdě zvolati se žalmistou: »*Stal jsem se jako nádobou povrženou . . .*«

Pro něho nebylo již ani té poslední almužny, na níž právo se rodí s poslední lidskou bídou: almužny soucitu. Nebyl to žebrák, nebyl to Job na smetišti, nebyl to malomocný — ale odsouzený, jenž vydán na muka jako zločinec, jako nepřítel Boha a lidí. Co mu zbývalo, než aby byl *vyřat ze země žijících?*

Kněží naléhali na rychlé vykonání rozsudku. Nebylo překážky. U trestních soudů římských byly pohotově vždy v zásobě kříže, vždy pohotově i ruce ku provedení krvavé práce.

Ježíše odvedli nazpět do nádvoří.

Zatím co připravovány nástroje a průvod, sňat mu s ramen posměšný plášť, a rozkázáno, aby se oblékl ve svá roucha. Koruna však zůstala na jeho skráních; příslušelo, aby domnělý král židovský umíral s korunou na hlavě. Ze žaláře vyvedeni ještě dva, již dříve odsouzení zločinci a postaveni vedle Pána. Když konečně bylo vše hotovo, přivlečeny tři kříže a vloženy odsouzencům na ramena.

Spasitel vztáhl ruce, aby přijal podávané břímě. Nebylo to ještě, jak pěje sv. Církev, *dřevo věrné, ušlechtilé a líbezné*, ale dřevo drsné, plné trpkosti, hanby a nevýslovných muk. Kristus však je objal s láskou. »*Hrdlič-*

ka našla sobě přístřeší, vrabec své hnízdo — já Tvé oltáře, Bože zástupů.» Neměl na světě leč tento oltář obětní; i vzal jej na ramena jak poklad, jak poslední dar z ruky Otcovy.

Zatím se seřadil průvod.

V předu jel na koni setník, za ním šli odsouzenci, každý v průvodu čtyř žoldnéřů, a posléze katané, nesouce potřebné nástroje a na žerdích tabulky se jménem a vinou odsouzců.

Když průvod vyšel z bran praetoria, obklíčily ho se všech stran nesčíslné davy, jež postupovaly ulicemi jak valící se řeka.

Cesta na Kalvarii nebyla příliš dlouhá, ne více než tisíc kroků; ale pro Spasitele byla nesmírně obtížná. Co nepřestál již za těchto několik hodin, plných muk, jak kalich až po samý pokraj přeplněný!

V zahradě duševní zápas a krvavý pot, zajetí a po něm nepřetržité pásmo surového zacházení; trpké cesty po soudních dvorech, posléze strašlivé bičování a trním korunování spolu s nezměrnými mukami duševními. Od poslední večeře neměl ničeho v ústech, ani sousta pokrmu, ani krůpěje nápoje, a se stoupající horečkou vzrůstala zvláště nesmírná žízeň. Biči rozdrásané plece pálily jak oheň, v pravé zraněné rámě se bolestně zabodávalo dlouhé břevno kříže, jež současně na každém kroku naráželo na trnovou korunu. A co viděl kolem sebe! Tu bezcitní žoldnéři římsí, jež první z mučedníků Kristových nenazývá ji-

nak než dravými šelmami; tam rouhající se vítězní kněží a dále ten nevděčný lid, dílem lhostejný neb škodolibý! Všude bol a opovržení, nikde ani krůpěje útěchy!

Ale Spasitel se nepodával slabosti.

Jako plavec, jenž posledním úsilím vesel chce stihnouti ke spásnému břehu, tak napínal své umdlévající síly, aby bezbřezným mořem svého utrpení přenesl na svých ramenou naše hříchy a naši spásu. Po tváři splýval mu pot smíšený s krví, oči přecházely mlhou a slzami, zprahlá ústa toužila po občerstvení, nohy zaplétaly se v dlouhé roucho neb klopýtalý po nerovné cestě — a přece kráčel ne roztrpčený, ale tichý, ne s pomstou v srdci, ale s odpuštěním.

A ještě v poslední chvíli chtěl ukázat, že nemyslí na sebe, ale na nás.

Tísníci se zástupy protlačil se až k samému kordonu vojska hlouček žen. Byly mezi nimi věrné služebnice Kristovy, které přišly za ním až z Galileje; dojista byly tu Maria a Marta, i ženy z hlavního města, u nichž Pán meškal pohostinu, jejichž dětem žehnal, jež uzdravoval. a které nejednou volaly se svatou závistí: »*Blahoslavený život, který tě nosil, a prsy, kterých jsi požíval!*« Celý ten hlouček s hlasitým pláčem přinášel Pánu jedinou oběť, již té chvíle byl schopen: slzy milujícího srdce. Pán však nežádal soucitu; mnohem více ho bolela záhuba těch, kdož odmítali spásu.

»*Dcery jerusalémské,*« řekl smutně, s ná-

PÁN JEŽÍŠ POTKÁVÁ SVOU MATKU.

„mahou k nim hlavu obraceje, »*neplačte nade Mnou, ale samy nad sebou a nad dítkami svými . . . Neb činí-li se toto na dřevě zeleném, co bude se díti na suchém?*«

Láska však neslyší, kdy běží o sebe. Jedna z žen, nejbliže při Pánu jdoucích, méně naslouchala slovům Páně, ale za to s tím větším žalem se zahleděla v jeho tvář tak naběhlou, tak zpocenou, tak znečištěnou slinami a krví! V zaňadří měla jemnou bílou roušku; ach, co by za to dala, kdyby mohla otřiti tu nejsvětější tvář a tak aspoň poněkud ulehčiti ubohému Pánu!

Příležitost se naskytla. Když vedle jdoucí žoldněř náhle se obrátil, rychle se protlačila k Spasiteli a se svatou odvahou lásky přiložila roušku na jeho čelo. Vzkřikli pohoršení kněží, surově odstrčili žoldněři milosrdnou ruku — ale dobrá a tichá Veroniko, neminula tebe přebohatá odměna! Památka na tvůj čin nevymizí ze srdcí křesťanských! Nikdo nepůjde v duchu za Spasitelem cestou křížovou, aby si nevzpomněl vděčně na tvou roušku, kterou jsi otřela zmučenou tvář Páně!

Průvod vyšel z města t. zv. soudní branou.

Zbýval ještě nejtěžší část cesty; stoupala dosti srázně, a Pán již umdléval. Již v městě klesl několikrát pod těžkým břemenem; nyní v bráně klopýtl opět a padl tak bolestně, že vlastní silou nemohl vstáti.

Marně žoldněři proklínali, marně trhali za provazy; beránek zmučený divokými vlky bez

vlády ležel na zemi. Průvod se zastavil; vpředu jedoucí setník obrátiv koně, pohlédl na ležícího. »Třeba ho zdvihnout a mu pomoci! Jinak nedojde!« řekl rozkazujícím hlasem. Ale kdo pomůže? Nikdo z žoldnéřů, nikdo z diváků neměl odvahy dotknouti se kříže Kristova. Tuto nedostižnou milost vyhradila Prozřetelnost Boží jiné vyvolené duši, kterou si vybrala jak obyčejně bez zásluh a podle zdání náhodou.

Ve chvíli, kdy pozdvihli se země ztýraného Pána, vracel se právě do města se svými dvěma synky rolník, jménem Šimon, rodem z Cyreny. Žoldnéři, vidouce prostého venkovana, který ze zvědavosti a snad i ze soucitu se zadíval na neobyčejný průvod, ihned se ho zmocnili. Marně se bránil a vymlouval, marně plakali oba hoši; musel vzít kříž na ramena a kráčet za Pánem.

Co způsobilo v jeho duši toto kratičké nesení kříže Kristova, evangelium sice nevypravuje, ale za to nemlčí tradice. Pro ni jest Šimon Cyrenský jedním z těch, kteří bezprostředně sklízeli ovoce umučení Páně. Svatý Marek, jenž psal Římanům, praví výslovně, že Šimon byl otcem *Alexandra a Rufa*, tedy osobností jim dobře známých. A sv. Pavel ve svém listě k církevní obci římské, jmenuje mezi věřícími, jimž posílá své pozdravení, dojista toho, jenž jako malý hošík provázel Pána na Golgothu: »*Pozdravujte Rufa vyvoleného v Pánu, i matku jeho a moji . . .*«

Pozbaven tížícího břemene, kráčel Pán o něco svobodněji.

Cesta, stoupající do vrchu, vedla úvozem, sevřeným s obou stran výšinami. Po pravé ruce na pahorku mírně se svažujícím, se prostírala tichá zahrada Josefa z Arimathie, po levé straně vystupovalo skalnaté a holé návrší, podobné zdaleka lebce, tváří obrácené k městu.

Byla to Kalvarie.

Spasitel pozdravil ji zrakem i srdcem, jak vítá poutník známou krajinu. Zda neputoval k ní již od jesliček? Zda k čemu jinému se narodil, než aby po několika letech, prožitých v práci, v nedostatku, v soužení a v opovržení umíral v mukách na divoké opuštěné skále?

Od dětství již nosil v srdci obraz té strašlivé Golgothy, na ni zíral v hodinách osamělé noční modlitby, na ni pamatoval i v slávě na hoře Tábor.

Nyní se mělo dokonati vše, co předpověděli proroci o Synu člověka.

Ze srdce Spasitele se vznášela vroucí modlitba.

Byl to introit, vstup k veliké Mši svatého kříže.

Cesta, vinouc se kolem návrší od strany severovýchodní, stoupala vždy výš a výše. Ještě několik kroků — posledních bolestných kroků Páně na zemi — a průvod se zastavil na výšině.

Zatím, co katané odkládali nástroje a hledali příhodného místa pro kříže, Spasitel stanul a zemdleným okem se rozhlédl kolem.

U jeho nohou leželo to nevděčné město, které tak miloval, že toužil shromáždit v blahu a ve slávě jeho syny, jak kvočna ukrývá kuřátka pod svoje křídla. Ale nechtělo! Kříž připravilo svému Spasiteli.

A ta luza, plná nenávisti, jež jako roje kobylek pokryla herská úbočí i okolní cesty a zahrady, ta čeká jen, by se mohla napásti pohledem na jeho muky. »*Lide můj, co učinil jsem tobě anebo v čem zarmoutil jsem tebe?*«

Spasiteli se zalily oči.

Tolik duší zahyne na věky, pro tolik nadarmo poteče jeho krev! Ale *poslušen až k smrti kříže*, šeptal v srdci svém: »*Ne jak já chci, ale jak Ty!*«

A vůle Otcova byla, aby se začala oběť.

Přistoupili kati a vztáhli na Pána své tvrdé ruce.

38. MEZI NEBEM A ZEMÍ.

Muka přibíjení na kříž byla tak nesnesitelná, že i krutost římská hleděla je poněkud zmírnit. Proto bezprostředně před popravou podáváno odsouzencům víno s příměskem myrrhy.

Spasitel však jen zvlhčil v kalichu své rty. Nechtěl pít více; ne proto, že ďábelská zloba i k tomuto poslednímu občerstvení přimísila žluči, ale že chtěl umírat s plným vědomím a s plným pocitem svých muk.

Na rozkaz setníkův vytvořili žoldnéři čtver-

hran, aby zadrželi tlačící se lid, i začalo se dílo tak strašlivé, že bez hrůzy nemožno na ně pomyslit.

Pán byl jen bezvládným předmětem v rukou svých katů.

Surově strhli s něho roucho i obnažili takto opětně biči rozorané plece; a pak rozkázali, aby se položil na kříž. Pán Ježíš poslušně učinil, co chtěli, neboť ne nadarmo řekl lidské duši: »*Věčnou láskou jsem si tě zamiloval; zasnoubím si tě u víře.*« Tvrdé bylo toto snubní lože Snoubence krve; tu se měl uzavříti onen mystický svazek, jehož mocí celá Církev, i každá vyvolená duše jest snoubenkou, chotí Beránkovou.

I položil se na kříž tento Beránek, tak nevinný, tak mírný a tak tichý ve svém nevýslovném utrpení. Oči jeho hleděly k nebi a ústa šeptala: »*Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!*«

Katané jediným dlouhým provazem přivázali Pána ke kříži: hrud' ke hlavnímu břevnu, ramena ke příčným. Po této přípravě se chopil jeden z nich pravé ruky Páně a přitáhnuv ji k vyvrtanému otvoru, přitlačil ji pod loktem svým kolenem, mezitím co druhý položil na střed dlaně hrubý a tupý hřeb. Kladivo se vzneslo do výše a padlo. Vytryskla krev; prsty Spasitele se sevřely křečovitě kolem hřebu, ale ihned narovнала je drsně železná katova dlaň. Kladivo dopadlo po druhé; s počátku bilo hluše, potom vždy zvučněji, až posléze na druhé

straně břevna se okázal konec hřebu. Touž muku musela vytrpěti i ruka levá, ano ještě krutší, poněvadž bylo nutno natáhnouti bolestí skrčené žíly a svaly.

Přibíjení nohou bylo mukou ještě strašlivější. Aby hřeby utkvěti mohly v podstavci pod nohama připevněném, přetrhány šlachy, roztráštěny a odděleny kosti. Krev proudem se řinula, celé tělo se chvělo, z úst se ozývaly tiiché steny. Ale oči bez ustání vzhlížely k nebi a srdce volalo: »*Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.*«

Konečně vstali kati a odvázáli provaz, svírající hrud; první část krvavé práce byla hotova. Zatím co odešli přibíjet po řadě oba lotry, Pán zůstal na chvíli v klidu. Jak hrozný byl naň pohled již i pro oko duševní! Nelidsky rozpjat ležel hlavou na trnové koruně a tělem na zbičovaném hřbetě, přibitý ke dřevu, ne jako živý člověk, ale jako bezcitná hmota, jak odhozený cár látky neb papíru. Ach ano, byla to listina krví napsaná, potíštěná písmeny nesčíslných ran! Nevinné tělo Spasitele, jak praví apoštol národů, bylo dlužným úpisem, jenž svědčil proti nám. Na něm napsány byly naše dluhy i náležitý za ně trest. Ale Kristus vše za nás zaplatil a úpis roztrhl hřeby svého kříže.

Konečně došla řada na poslední muka: pozdvihnouti kříže a v zemi upevniti.

Kati přivlekli nejprve kříž Páně k vydlanému ve skále otvoru; zatím co jeden střehl

jeho dolní část, zdvihali druzí příční břevna a vrcholek nad hlavou vyčnívající. Spasitel se vznášel vždy výš a výše, vždy větší tíž spočívala na zraněných dlaních, konečně silné trhnutí a lehké kolísání: kříž utkvěl ve skále. Pán visel nad zemí bez kterékoli jiné podpory než ty hřeby, jež rozdíraly jeho zmučené tělo.

I splnilo se, co byl předpověděl: *»Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí býti povýšen Syn člověka...«* A splnilo se rovněž, co řekl Mojžíš zatvrzelému lidu israelskému: *»Život tvůj bude viseti před tebou, ale ty neuvěříš životu svému...«* Neboť ve chvíli, kdy stanul kříž, na němž mezi nebem a zemí visel pravý Život světa, vydral se z úst kněží výkřik — ne víry — ale nenávisti: *»Jiným pomáhal, nechť pomůže sám sobě, je-li Kristem, vyvolencem Božím... Doufal v Boha! Ať ho vysvobodí, miluje-li ho! Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!«*

Ale rouhavé to volání, jež vychrlilo peklo ústy svých sluhů, zůstávalo bez ozvěny. Jako kněz u oltáře, jenž vchází ve svět tajemství se hrouží v posvátné ticho, tak Kristus na dřevě své oběti nořil se v hlubokou modlitbu a visel nad zemí mlčky, obestřen velebou utrpení.

Žoldnéři upevnili v zemi kříž, vbíjejíce kol něho kamení a klíny; potom usedli, by mezi sebe rozdělili kořist, kterou jim přiznával římský obyčej, totiž šat odsouzencův. Mohli se jím směle podělit, byť i žil ještě ten, který v něm chodil; neboť kdo jednou se dostal na kříž, ten

nikdy již s něho nesestoupil... Katů bylo čtvero, i rozdělili se o plášť a o svrchní roucho; sukni však, poněvadž nebyla sešívána, ale celá veskrze utkána, nechtěli dělením pokazit a proto o ni losovali. I byl Pán pozbaven všeho, co měl na zemi i ze země; byl ještě chudší než kdysi v jesličkách.

Bohat byl pouze tím, čím přehojně ho obdařil svět: nevýslovnými mukami. Všecky ty vlny bolesti, jež v předešlých mukách na něho dorážely, srazily se nyní v jediné bezmezné moře utrpení. *»Sestoupil jsem v hlubiny mořské, a bouře mne zatopila; vody vtrhly až k duši mé a pohroužen jsem byl ve propast; nikde není pro mne opory...«* A vpravdě nebylo opory, nebylo ani meze a míry. Bolest jak krvelačná šelma zatínala své zuby v celé jeho tělo, v každý jeho úd a trhala srdce i duši...

Rány bičování pálily a hlodaly; ale jak je ochladiti, když nemožno bylo zraněných plecí odtrhnouti od tvrdého, drsného břevna! Svaly a šlachy tíží visícího těla napjaty jak na mučidle; ale jak ulehčiti jim, když nebylo, oč se opřít, leda o hřeby, rozdírající otevřené rány? Chtěl-li pozvednouti hlavu, vnikaly do ní trny tím hlouběji nárazem o dřevo kříže; svěsil-li ji, nesmírná bolest mučila plece a hrdlo... Nitro stravovala horečka, trní bodalo jak řezavé uhlí, ústa a jazyk spalovala nesnesitelná žízeň. Od paty až k vrcholu hlavy nebylo zdravého místa, ni jediného nervu bez bolesti, ni jediného údu bez muky.

Ale Pánu bylo málo, že celé tělo vydal na

pospas bolesti. Ten, který duše svých mučedníků i v žáru ohně umí sílit radostí a líbezností, otevřel svou duši všem vichrům soužení.

Vrátily se chvíle zahrady Olivetské. I začal opět tesknit, rmoutiti se a lekat. Zakoušel celou hořkost nevděčné luzy, výsměchy těžce ranily jeho srdce, drtilo ho záští a opovržení. Cítil se tak samotěn a sláb, tak beznadějně smutěn a opuštěn Bohem i lidmi. Způsobem pro nás nepochopitelným stanulo jakoby černé mračno mezi ním a Otcem, mezi přirozeností božskou a lidskou. Zda odvážil by se kdo na to pomyslit, kdyby sám nebyl vyjevil své city oním hrozným žalmem, jehož počátek jak smrtelný výkřik vydral se z jeho úst: *»Bože, Bože můj, proč jsi mne opustil? Volám po celý den a nevyslycháš! V Tebe doufali otcové naši, doufali a vysvobodil jsi je! K Tobě volali a bývali zachráněni! ... Já jsem červ a ne člověk, potupa lidí a opovržení luzy ... Jako voda jsem se rozplynul, a rozmeteny jsou všechny mé kosti ... Vypráhla jak střepina má síla, můj jazyk přilnul k mému podnebí a v prach smrti jsi mne uvedl ... Ty však, Hospodine, nevzdaluj ode mne svou pomoc a na mé zachránění pamatuj! Od života mé matky Tys Bohem můj! Nevzdaluj se ode mne, neb soužení jest blízké ...«*

Ale zdálo se, že Bůh se vzdálil, že skutečně *jest proklet, kdo visí na dřevě!* Marně jeho stesky dorážely na nebe, a beztrestně se ozýval posměch: *»Nechť Bůh ho vysvobodí, chce-li!«* A míjely strašné hodiny delší než

věky, a nejen nepřicházela spása, ale muka stále vzrůstala, trpká jak smrt, hrozná jak neproniknutelný trnitý les.

Bůh mlčel; ale zatím v přírodě se dály nepochopitelné divy. Zdálo se, že nad umučením Páně se zachvělo hrůzou *všecko tvorstvo*, že se začínalo děsit, sténat a umdlévat. Slunce, dosud tak jasně na blankytě zářící, náhle se zatmělo. Ač teprve nedávno minulo poledne, a na temnomodrém nebi nebylo ani mráčku, den pohasínal a chladl. Zůstávalo jen jakési žlutavé světlo, cizí a polekané...

Davy utichly; tu a tam některý z diváků úzkostlivě se ohlédl a pak mlčky se vracel k městu. Zástupy zvolna řídly; posléze zbyli jen žoldnéři, střehoucí kříž, hlouček věrných přátel Ježíšových a několik nejzatrzelejších členů velerady

Temno ustavičně vzrůstalo, až konečně slunce úplně pohaslo. Zemi zahalil soumrak, ne sice černý jako za noci, ale šerý a tajemný jako před bouří. A kolem bylo ticho a chladno; zdálo se, že od kříže Spasitele vane hrůza a obestírá celý svět.

Pán dopíjel patrně až na dno kalich svého utrpení.

Na pozadí temných nebes výrazně se rýsoval jeho kříž, jak kdyby byl ukryl v sobě zbytek pohaslého světla. Jasně bylo vidět každou ránu na bílém těle, každý zmučený úd. Hrud se zdvihala těžkými oddechy. Tělo pod žebry vpadlé, nohy naběhlé, ruce strašlivě rozpjaté.

Prsty křečovitě se svíraly kol černých hřebů, a u rozšířených ran na rukou a na nohou visely rampouchy ztuhlé krve. Hlava napolo skloněná, oči otevřené... nehleděly však na zemi. Rysy tváře, zostřené blížící se smrtí, měly výraz nevýslovného utrpení, ale zároveň i líbezného majestátu.

Již vše se končilo. A jako duše každého člověka ve chvíli skonu, tak spatřila i duše Kristova v jediném jasném vidění celé pásmo let na zemi prožitých. Tam tichý Nazaret, kde v slávě Ducha svatého sestoupil do lůna přechisté Panny; tam zas Betlem, kde chudá Matka vložila do jesliček plačící nemluvně; tu léta vyhnanství nad břehy Nilu, tam opětně Nazaret, plný vůně ukrytých ctností. A pak život veřejný: Jordán a poušť Kvarantania, Jerusalema a břehy Tiberiady, ty nesčíslné cesty a stezky, kudy chodil, ty synagogy a ta návrší, kde učil, vísky a města, v nichž meškaje všem dobře činil, nemocné uzdravoval, hojil rány srdce a kručil otrocká pouta nepravostí.

A k čemu to vše?

K čemu ty cesty, ty práce a ta utrpení, jež neodlučně ho provázely, aby u skal Kalvarie se rozlily jak moře bohaté bolesti? »*Aby měli život a měli hojnost.*« Nepřišel zahubit, ale spasit, nepřišel vésti v temnoty, ale ke světlu. K tomuto světlu však vede cesta jediná, učení jediné, pravda jediná, zásada jediná, tajemství jediné: vzítí kříž na svoje ramena a trpělivě jej nésti za Spasitelem. S výše svého kříže učí — ne slovem — ale skutkem, že jen kří-

PÁN JEŽIŠ NA KŘÍŽI UMÍRÁ.

žem dojdeme spásy. »*K tomu i my jsme povoláni; neboť Kristus svým utrpením zůstavil nám příklad, abychom kráčeli jeho šlépějemi.*«

39. MATKA BOLESTNÁ.

Když na Zelený čtvrtek odpoledne opouštěl Spasitel se svými učedníky tichou Bethanii, nejsvětější Panna se vydala za ním do města v průvodu zbožných galilejských žen. S nimi slavila i večeri velkonoční v domě známé rodiny, u níž měla vždy na svátky zajištěné skrovné obydlí.

Po smutné večeri se odebrala na modlitbu, aby aspoň duchem trvala u svého Syna.

Nedostalo se jí asi zvláštních zjevení, co, kde a kdy stihne Spasitele, ale předtucha mateřská jí neklamala, že již této noci se začíná plnit vše to strašlivé, o čem tolikrát jí mluvil její Ježíš. Srdce její se svíralo nejistotou a obavou, a tichou noční modlitbu svlažovaly přehojné slzy. Jak v zahradě Syn, i Matka v osamělé světničce zápasila sama s sebou, hotovíc se k oběti. »*Aj, já děvčečka Páně! Buď vůle Tvá! Buď vůle Tvá!*«

Ale k ní nepřistoupil anděl těšitel.

Minula půlnoc; ucho matčino úzkostlivě naslouchalo, zda odněkud z města nedoletí k ní ozvěna rozruchů, když náhle pod oknem se ozvaly spěšné kroky. Byl to první posel, nedobré zvěsti. Jan věděl, kde hledat Marii, k níž již dávno přilnul podobnou láskou, kte-

rou miloval Syna. Vešel bled a polekán. »Ježíš jest zajat,« řekl tiše s nevýslovným vzrušením. »Přepadli ho zrádně na hoře Olivetské a nyní svázaného vedou do domu Annášova.«

Nejsvětější Panna nevypukla v hlasitý pláč, jak kdysi Jakub nad rouchem ztraceného syna, nezačala hořekovat, jak David nad záhubou Absolona; ale srdce její se sevřelo tak bolestně, jak kdyby je byl pronikl meč. Ano, byl to meč! Strašlivý meč Simeonův začínal své krvavé dílo. Nosila jej v srdci víc než třicet let, ale dosud byl mírný, zastřen mlhou vzdálenosti, i potěchou chvil přítomných, a k tomu přese všecko i nadějí! Ale nyní se zablýskl neúprosný, krutý a ranil!

Ó, Panno přesvatá! Ten meč se zabodne ještě hlouběji v tvou duši, pronikne ji veskrze jak *dvojbrítké ostří až k rozdělení duše a ducha, kloubů a morku, až k rozeznání myšlenek a úmyslů srdce.*

Jan odkvapil; Maria poklekla opět k modlitbě, opakujíc: »*Ne jak já chci, ale jak Ty! Staň se vůle Tvá!*« Leč bylo vůlí Boží, aby této noci ji jako Syna stíhala rána za ranou, bol za bolem.

Minula hodina; přivlekl se plačící Petr a klesnuv jí k nohám, vyznal se slzami: »Pána odsoudili na smrt — a já ho zapřel, já přísahal, že ho neznám . . .«

Maria jak matka potěšila apoštola a potom plačíc spolu s ním, naslouchala mu, jak krutě zacházeno s jejím nejmilejším Ježíšem . . .

A opět vešel Jan: »Již jest v žaláři u Kaifáše! Hned na úsvitě se bude konati zasedání nejvyšší rady.«

Docházely nové a nové zvěsti, pravá poselství Jobova: »Znovu odsouzen k smrti, poslán k vladaři, vysmíván u Heroda, nazpět odveden k Pilátovi, a nyní kněží žádají, aby byl ukřižován...«

Při posledních slovech se nedalo zadržeti srdce Matčino; cítila, že musí za Synem, že musí s ním trpěti a umírat. Již přišla k ní Maria, žena Kleofášova a matka Jakuba Menšího, i Maria Magdalena; s nimi a s věrným Janem se vydala k praetoriu.

Již z daleka se ozýval hluk velkých zástupů; chvílemi vše umlklo; poté kdosi mluvil, a potom opět se rozpoutala celá bouře lomozu a křiku... Vladař stál právě na pavlánu a vyjednával s Židy, čině stále ústupky na úkor Ježíše. Když Maria stanula pod pavlánem, končilo se první přelíčení: Ježíš odsouzen k bičování.

Věděla, co to znamená.

Ježíš bude bičován! Bude bit jak otrok, jak sprostý a bezectný zlosyn! Přiváží ho ke sloupu a biči krvavě ho zraní! Budou se jak vlci pásti nad neposkvrněným Beránkem!

A s nepochopitelnou silou uchvátil její duši tento jediný obraz, kol něhož kroužily všechny její myšlenky a city: Ježíš pod bič katů!

A její ztrnulý zrak viděl, jak veden setníkem sestupuje po schodech, jak se rozestupují

před ním zástupy, a jak mizí v bráně, vedoucí do nádvoří. Nevěděla, co se s ní děje, neviděla, neslyšela. Jan ji odvedl stranou do kolonády, vinoucí se podél paláce. Tam přitulila hlavu ke sloupu a stála bez pohnutí. Nedolétal k ní svist bičů, ani výkřiky katů, ale před její duší vystupovaly obrazy tak živé a nelidské, že bolestí a hrůzou umírala. Hle, již ho obnažili! Již stojí přivázán a natažen! Již dopadají první rány! Již bílé tělo zaplaveno krví!

I srdce Matčino krvácí; i ji bičují kati.

Minula hodina; nejsvětější Panna stojí zka-menělá, se zrakem suchým, ale plným beze-jmenné hořkosti. Probudila ji teprv opět ná bouře pekelné vřavy. To Pilát po druhé vedl Spasitele na terasu.

Tam spěly i její oči... Ach, to její Ježíš! Ten ubožák zbičovaný, oděný bídným cárem a trním věnčený — to její nejdražší Syn, krás-nější nad slunce, ten jehož nade vše milovala!

Leč ne pouze bolest plnila jí duši! Při pohledu na Syna v posměšném purpuru a trní se jí zmocnil svatý údiv. Nechápala dosud ani ona, matka Boží, té šířky a délky, výšky a hloubky Kristovy lásky, jež převyšuje všechno poznání. I rozvinul se před ní obraz nedostiž-ný, jak bezedná a bezhraničná propast: viděla, jak Bůh z lásky k lidské duši sestupuje na nejnižší stupeň opovržení, hanby a muky.

Bylo to pro ni zjevení nové; nezmírnilo sice bolesti, ale dodalo síly k utrpení. Od této chví-le stanula u Syna ne jako matka u trpícího dí-

těte, ale jako velká Matka Boží Bolestná, opo-
jeňá mořem hořkosti a přece plná dobroty a
lásky, zraněná sedmerým mečem a přece tichá,
klesající pod křížem a přece nezlomná.

Pokojně vyslechla ty hlasy, vyjící jak šel-
my: »*Ukřižuj!*« ... i rozsudek Pilátův, že se
má vyhověti žádosti lidu.

Když posléze *vyšel Ježíš, nesa sobě kříž,*
i ona šla za ním; mezi hořekujícími ženami
Ona jediná kráčela beze stesku. Leč pouze Bůh
ví, co se dělo v jejím srdci, když na ohebu cesty
se octla v blízkosti Syna, a zraky jejich se
sětkaly.

Je-li oko matčino výmluvnější nad každé
jiné, co řekla v této chvíli taká Matka takému
Synu? Nemluvila, co trpí, ani jak miluje. Celá
její duše spěla k Ježíši; jak ráda by se protla-
čila k němu a hojivý balsám vylila na jeho
rány, jak ráda by zmírnila jejich bol a ochrá-
nila ho před opovržením a záštím! Ale oči
Kristovy vážně mluvily: »*Nechej nyní, neboť
tak sluší nám vyplniti všelikou spravedlnost.*«
I kráčela mlčky za ním.

Když průvod vystoupil na Kalvarii, tísnící
se lid odstrčil Marii a zbožné ženy, i musily
stanouti opodál pod vrcholkem hory. S počát-
ku viděla ještě Syna, an stál mezi žoldnéři a
katy; potom již ho nezahlédla. Ale brzy dolé-
taly k jejímu uchu zlověstné rány, které straš-
livou ozvěnou se odrážely v její duši. Kladivo
s lomozem dopadalo, a srdce Matčino odpoví-
dalo chvěním bolestnějším než umírání

A¹ opět chvíle čekání . . . Potom znovu nastalo na hoře rušno, ozývaly se výkřiky lidí, zvedajících bříme. Ještě okamžik, a nad hustým mořem lidských hlav zvolna se zvedal kříž, vždy výše a vždy kolměji, až konečně stanul.

Ač uprostřed davů se strhla té chvíle pekelná bouře rouhavých vřesků, Maria jich neslyšela; neviděla též, jak po obou stranách kříže Ježíšova stanulý kříže obou lotrů. Utkvěla okem, pouze na prvním a stála bez pohnutí. Žádný stesk se nevydral z její hrudi a z očí se nevyřinuly slzy. Jak obraz zkamenělé bolesti, nevědouc o sobě ani o světě, stála tu beze slova, visíc zrakem na visícím Synu.

Leč nehybnost ta byla pouze zevní; v hloubi duše se děly velké věci. Královna mučedníků, ze všech první a ze všech nejhorlivější, učila se ve vznešené škole kříže. Čím více strašný bol rozdíral její srdce, tím hlouběji a jasněji chápala ona tajemná bezezvučná slova, jichž nepřísluší člověku mluvit: o neskončeném milosrdenství Božím, o ceně nesmrtelné duše, o odvěčných plánech Božích. V jejich světle a v nesmírnosti svého utrpení vznesla se duchem do nedostižných výšin . . . Vznesla se nejen pro sebe, vzrůstajíc ve svatosti téměř bezhraničné, ale i pro nás. Neboť jako srdce Synovo rozpjatým svým náručím objímalo celý svět, tak se šířilo i její mateřské srdce, by každé z lidských dítek nalezlo v něm svůj útlék. A jako v srdci Synově hořkost muk se změnila v líbezný med milosrdenství, tak i v jejím srdci se nahromadily nepřeborné po-

klady dobroty, které hojivými proudy se měly od té doby ustavičně rozlévati po všech bědách lidských.

Nevýslovná ta kontemplace trvala až do ztmění slunce. Když temno zahalilo Kalvarii, a polekaný lid opouštěl horu, nesvětější Panna s Janem, s Marií Kleofášovou a s Magdalenou přiblížili se až pod samý kříž. Netáhla jí tam pouze láska. Spasitel pohlížel na ni a zrakem volal ji k sobě. *Neboť Ježíš věda, že přišla hodina jeho, aby z toho světa odešel, milovav svoje, kteří byli ve světě, miloval je až do konce.*

I chtěl učiniti svou poslední vůli; nezbývalo mu však již nic než jeho nejmilejší Matka, a té se chtěl odříci z lásky k nám. Věděl, že tím raní její srdce, neboť jaká výměna! Ale věděl též, jak potřebujeme matky, i koho nám zůstaví. Pohleděv na nejsvětější Pannu, přerušil slavnostní ticho své oběti. *»Ženo, hle syn tvůj!«* řekl s dojemnou vážností, ukazuje zrakem na Jana. Potom pravil k učedníkovi: *»Hle, Matka tvá!«*

Z očí Marie Panny se vyřinuly první slzy pod křížem; ale neodpověděla. Ach, přesvatá Panno, až se budeš přimlouvati u Syna za nás ubohé bříšníky, připomeň mu, že z jeho vůle jsme tvými dětmi! Jen to jediné nám dej, jen toho jediného nám neodpírej: pro ty bolesti, za nichž jsi nás zrodila, nechť raději zachvátí nás smrt, než bychom se měli kdy od tebe odloučit!

Spasitel však měl vykonati ještě jedno dílo milosrdenství.

Sotva domluvil, ozval se chraptivý hlas, plný muky, záští a zoufalosti. Lotr visící po levici, volal s pekelným výsměchem: *»Jsi-li Kristus, pomoz sobě a nám!«* Odpověď přišla, ale ne z úst Páně. S pravého kříže zavzněla slova, plná svatého rozhořčení: *»Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témže odsouzení jsi? My zajisté trpíme spravedlivě, neboť dostáváme, co se náleží za skutky naše. Ale Tento nic zlého neučinil.«* Po těch slovech dobrý lotr obrátil ke Spasiteli svou zmučenou hlavu. *»Pane,«* řekl hlasem chvějícím se pokorou a bolem, *»rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého!«*

A Ježíš odpověděl: *»Amen, pravím tobě: dnes budeš se mnou v ráji.«*

Maria pohlédla vděčně na Syna; byl to první plod jejího mateřství nad lidstvem.

Zatím rychle se blížil konec. Tělo Páně se sklánělo vždy více vpřed, jak by hřeby nemohly ho již udržet; vpadlými lícemi zaostřily se ještě více rysy tváře, oči se zastřely mlhou, posavadní bledost přecházela v zsinatost a potůčky krve, stékající po těle, začínaly tuhnout.

Zbývalo však ještě poslední, dosud nesplněné proroctví. Spasitel již okusil žluči; aby se však naplnilo Písmo, zvolal: *»Žízním!«* Odběhl jeden z žoldnéřů a smočiv houbu v nádobě plné octa, nasadil ji na yzop a podal k ústům Ježíšovým. Bylo to jeho poslední občerstvení. Přijav ocet, pozvedl Ježíš hlavu a

zvolal hlasem velikým: »*Dokonáno jest! Otče v ruce Tvé poroučím ducha svého!*«

A jako první jeho pohled v stáji betlemské, tak i poslední s hůry kříže se setkal se zrakem Matčíným. Oči Mariiny se však zatměly úzkostí smrtelnou; bylať již té chvíle sama na zemi.

40. SNĚTÍ S KŘÍŽE.

Hlas umírajícího Spasitele otřásl celou přírodou. Země se zachvěla, hroby se otevřely, skála na Golgotě se rozpukla, tvoříc hlubokou štěrbinu; zdi chrámové se pohnuly ve svých základech, a nádherná opona, zahalující svatyni svatých, se roztrhla s lomozem. Marně se ozývaly trouby, volající k večerní oběti; Bůh nemeškal již ve svatostánku; prchly stíny, skončily se předobrazy: pravá oběť se dokonala.

Při pohledu na zázračné zjevy v přírodě nastal pod křížem ruch. Ustrašení žoldnéři vyskočili se země; setník, sedící na koni přímo naproti Spasiteli, zachvěv se hrůzou, sňal přilbici s hlavy a bil se v prsa, volaje: »*Jistě Syn Boží byl tento.*« Ostatní diváci, kromě zbožných žen a hloučku pod křížem stojícího, dali se na útěk a za kajících výkřiků, jakoby poháněni tajemným děsem, prchali k městu.

Ale náhlé pohnutí přírody netrvalo dlouho; dosti sice, aby otřásl srdci schopnými polepšení, ale ne, aby došlo srdce zatvrzelá. Znenáhla nastával klid, a opět se ukázalo slunce.

Vycházejíc zvolna za kruhem měsíce, rozlévalo s počátku svou zář bledě a nesměle nejprve po okolních zahradách, potom po výšině a konečně ozářilo i strmící kříže. Teprv v plném jeho světle možno bylo přesně shlédnouti stopy krvavé bouře, jež po tři hodiny zuřila na Kalvarii.

Tělo Páně viselo bez vlády, ovanuto dechem smrti. Kolena se vhloubila a odsunula, hlava klesla na hrud', a ústa zpola otevřená dodávala tváři nevýslovně bolestného výrazu. Nyní bylo viděti, co vytrpěl Král mučedníků. Jak kdyby byl vyšel z tlamy divoké zvěře, tak visel rozdrásaný tisíci ranami, zsinálý, horečkou strávený a rozpjatý jako na mučidle... V pravdě neušetřil sebe a když dával, dal všecko.

Magdalena, zoufalostí téměř bez sebe, klečela plačíc s hlavou přitulenou ke kříži; Jan se riořil v hluboké dumy; Maria stála v děsné bolesti, a přece tichá jak holubice, hledíc neodvratně na visící mrtvolu Synovu. Jak rychle minuly ty chvíle, kdy s rozkoší hleděla na robátko, spící v jejím náručí, kdy řídila jeho první kroky, kdy zakoušela milé podpory dorůstajícího syna! A hle, co z něho učinili, z něho, nejsvětějšího, nejkrásnějšího a nejmilějšího! Ježíš nyní již netrpí; leč srdce Matčino visí dále na kříži rozpjato.

Ale nepřátelé nespali. Málo jim bylo, co Pán již vytrpěl; chtěli ho podrobiti ještě posledním mukám odsouzenců, totiž zlámání kostí. Nevědouce, že již zemřel, a vždy pod zámín-

kou horlivosti o zákon Boží, prosili Piláta o dovolení, aby popraveným byly zlámány kosti a těla sňata s kříže, aby nezůstala viset v sváteční den sobotní. Pilát jako vždy ani tentokráte neodepřel.

Nastával večer; hlouček věrných pod křížem začal se již znepokojoval, co se stane s tělem Páně, když náhle polekal jej zástup žoldnéřů a katů, přicházejících od města s nástroji k strašnému dílu. Nesli žebříky ke snětí mrtvol, palice k roztráštění kostí, motyky a lopaty k vykopání společného hrobu.

Úzkost smrtelná se zmocnila nejsvětější Panny. Co zmůže sama a tak slabá? Zda pohnou slzy takými lidmi? I obrátila se k nebi, prosíc Boha vroucně o pomoc. Bůh ji vyslyšel. Po tom, co hrozného přetrpěla, byl to první paprsek útěchy, první zvěstovatel obratu k lepšímu.

Katané shlédnuvše odsouzence, přesvědčili se, že Ježíš již nežije, i přistoupili k oběma lotrům. Nejprve jim roztráštili nohy, potom mohutným úderem hrudí a pak spěšně je začali snímat. Maria trnouc, zrakem plným soucitu, odpovídala na poslední prosebný pohled dobrého lotra, když náhle se stalo cosi nepředvídaného. Jeden z vojínů, bezpochyby velitel čety, se přiblížil na koni až pod samý kříž Páně. Zda z ukrutnosti anebo z vojenské svědomitosti... dosti, že se náhle rozejel s napřaženým kopím, a než si přítomní mohli uvědomit, co se děje, vrazil je vší silou v pravý bok Ježíšův. Rána byla tak silná, že ostří jako dlaň

široké otevřelo hrud' a vniklo až do srdce. Když vytažena zbraň, vytryskly dva praménky a nepomísené splývaly na zem: purpurový pramen krve a druhý jasné vody.

Z úst Mariiných se vydral výkřik, jako by kopí ranilo ji samu. *»Neboť, ó Panno přesvatá,«* jak překrásně dí svatý Bernard, *»zda mohlo železo ranit tělo Syna tvého, neprošedši tvou duší? Tvůj drahý Ježíš odevzdal již Bohu svého ducha; kruté kopí, jež otevřelo jeho bok, nemohlo se dotknout jeho duše, ale probodlo tvou, která se nemohla od něho odtrhnout . . .«*

Není však pochyby, že Maria přes všechn svůj bol pochopila ze všech první přesladké tajemství otevření Božího Srdce. Dílo vykoupení lidstva již bylo dokonáno; ale dosud zahalovala tělesná rouška čarovnou dílnu myšlenek a citů, z nichž se zrodila Kristova slova, jeho práce a utrpení. Nyní z vůle Boží rouška stržena, aby otevřené Srdce Ježíšovo mohlo volati k lidstvu: *»Pojďte a vizte, že myslím o vás myšlenky, ne soužení, ale pokoje!«*

A nevolalo nadarmo. Branou otevřenou kopím Longinovým spěchalo od té doby vždy víc a více duší ke zdroji živých vod, do božské školy všech ctností, do líbezného útulku ve všelikém soužení, do sídla věčného blaha.

Zbývala však ještě jedna starost: zda katané po snětí obou lotrů nesejmou i tělo Ježíšovo a neuvrhnou je do společné jámy? Ale obava ta byla planá; měloť se naplniti proroctví, že

»*Bůh nedá Svatému svému viděti porušení.*«
Ještě se neskončila práce u obou křížů, když se dostavila milá a nenadálá pomoc.

Velerada měla ve svém lůně dva oddané přátele Ježíšovy, kteří s ním jen z pouhé obavy před Židy nechodili. Náležel k nim Josef, rodem z Arimathie, muž zámožný a bohabojný, jenž očekával království Božího ne v pýše, ale v pravdě. Druhý byl Nikodém, kníže židovský, který před třemi léty přišel v noci ke Kristu a uslyšel od něho tajemné učení o obrození v Duchu. Čím více se zaostřoval konflikt Spasitele s veleradou, tím více oba mužové se vzdalovali nenávistného synedria; a když nepomohly žádné důvody, odloučili se od něho úplně. Proto se nezúčastnili vůbec ani noční schůze u Annáše, ani ranního zasedání u velekněze a všemožně hleděli pomoci pronásledovanému Spasiteli; ale marně. Když zvěděli o jeho smrti, šlechetné rozhořčení dodalo jim odvahy. Josef nedbaje nastávajícího sabbathu ani hněvu nejvyšších kněží, zašel směle k Pilátovi a požádal o tělo Ježíšovo. Vladař dověděl se z úst setníkůvých, že Ježíš již skutečně zemřel, svolil bez obtíží. I spěchali oba šlechtní mužové nakoupit potřebných věcí: Josef prostěradla a roušky, Nikodém asi sto liber aloë a myrrhy; potom v průvodu sluhů, nesoucích ještě vše potřebné ke snětí těla Páně, vydali se ke Golgotě.

Již se vzdálili katané i žoldnéři, a pouze láska obklopovala nejsvětější žertvu lásky. Za ticha a svaté usebranosti přistoupeno ke smut-

nému dílu tak zbožně, jako k posvátnému obřadu.

Když vytaženy hřeby z nohou, přistaven ze zadu žebřík a tělo Kristovo ovinuto prostěradlem, aby se snadněji dalo držeti při uvolnění přibitých rukou. Potom vybíjeny opatrně horní hřeby a konečně vytaženy ze zkrvácených dlaní. Přesvaté tělo se nachýlilo vpřed, ale dole čekala na ně věrná náručí. Jan, Josef a Nikodém je přijali s nejhlubší úctou a láskou, a jako by ukládali drahého těžce raněného přítele, tak je položili na rozestřený koberec.

Maria poklekla vedle Syna. Se slzami líbala jeho svaté rány, a jako před třiatřiceti léty, i nyní mu prokazovala mateřské služby; ale jak rozdílné od těch, jichž svědkem byla jeskyňě betlemská! Nejprve sňala strašlivou trnovou korunu a položila ji stranou; potom zvlhčenou rouškou obmyla zohyzděnou tvář, zavřela oči a ústa, urovnala podle možnosti dlouhé, krví slepené vlasy, očistila od krve bok a hrud i zbodené ruce a nohy. Ale ramena a plece byly jen jednou velkou ranou, proto jediným možným obmytím byly pouze vřelé slzy, řinoucí se z očí mateřských.

A zda neměly se řinouti bez ukojení? Ač poddána Bohu až do hloubi své duše, ač plna nezlomné víry v nedaleké vzkříšení, zda mohla neplakat nad mrtvým a tak nelidsky umučeným Synem! Hle, tu leží bílý jak vosk, bez jediné krůpěje ve zmučeném těle! Zavřela se v bolestech posledního vzdechu ta líbezná ústa,

nikdy již na Matku nepohlédnou ty přecistě oči! Bok tak strašně otevřený, a ramena tak ztuhlá rozpětím na kříži, že se nedalo ohnout a ještě na zemi spočinula v podobě kříže.

Ač to naše dílo, pravé dílo našich hříchů, vím, ó přesvatá Panno, že není bořkosti v tvém srdci! O čem mluví ti rány tvého Syna, ne-li o tom, jak nesmírně nás miloval! Nyní již na věky nemůžeš na nás zapomenout, neb těmito tisícími ranami zapsal nás Ježíš ve své Srdce.

Po ukončeném obmytí pozvedli svatí mužové tělo Páně a přenesli je na velký plochý kámen, jenž ležel opodál a podnes uctíván jest v basilice Božího hrobu pod jménem: kámen pomazání. Tu Maria za pomoci Magdaleny pomazala rány drahocennou mastí, vylila na hlavu vonný olej a na celé tělo směs myrrhy a balsámu. Potom podloženo prostěradlo, jež posypáno drahocenným vonným kořením. Poté Maria ovinula rouškou nejsvětější hlavu, ostatními rouškami ovázány ruce a nohy, posléze celé tělo zahaleno v prostěradlo a svrchu ovinuto dlouhým plátěným pásem.

Již se chýlilo slunce k západu, když ukončeny přípravy ku pohřbu. Tělo Páně uloženo na nosítka, jejichž konce nesli Jan s Nikodémem a Josef s jedním ze svých sluhů. Nebylo světel ani písní, nekráčely za Spasitelem ty nescíslné miliony, jež vykoupil; pouze Maria ho provázela a s ní několik plačících žen. V celé přírodě vládlo posvátné ticho. V zapadajíc-

TĚLO PANĚ KLADENO DO HROBU.

eim slunci se stlaly hluboké stíny od skal a strmících křížů, vzduch byl lahodný a mírný, a s nastávajícím sabbathem osamotněly i pole a stezky; nebylo zvědavců ani diváků, kteří by porušiti mohli sváteční klid. Průvod zamířil ke straně severozápadní. Sestoupil nejprve do horní části úvozu, kudy ráno kráčel Spasitel se svým křížem, potom vystoupil na výšinu, obešel kamennou zeď, uzavírající zahradu Josefovou, a vešel konečně do její brány. Stezka vedoucí ke hrobu odbočovala od hlavní cesty mezi houštinami, dýšícími svěží jarní vůní. Konečně se ukázal útes skalní, porostlý mechem a popínavými rostlinami, a v něm otevřené dveře hrobové jeskyně. Bylo to milé a tiché ústraní; kolkoem se vypínaly palmy a cypřiše, a pod nimi křoviny balsámu a rozmanité kvítí. Nový, ve skále vytesaný hrob se skládal z předsíně, k níž se sestupovalo po několika schodech, a pak z vlastního sklepení hrobového, kde ukládán nebožtík na kamenné lože, jež svou podobou upomínalo poněkud na jesle.

Před dveřmi průvod se zastavil, a nosítka postavena na zem. Zatím co Josef a Nikodém sešli dolů, aby hrob posypali vonným kořením, Maria poklekla u Synova těla, aby naposledy se s ním rozloučila. Sklonila hlavu na jeho hrud' a tak mlčky trvala delší chvíli. Celá duše její, celé srdce tíhly za Synem, ale ani nyní nechtěla býti ničím jiným než služebnicí Páně. Bůh chce, aby sama zůstala na světě, sama, smutná a sklíčená — ale buď velebeno

jméno Páně! Neprodloužila pláče ani polibků a tiše vstala.

Zapáleny pochodně, poněvadž v jeskyni hrobové bylo úplně temno; svatí mužové snesli tělo Páně a uložili v hrobě. Když vyšli, zavřeli dveře, Josef se sluhy přivalil k nim ohromný balvan, a poté skrovný smutný průvod se vracel k městu.

Jak loď bez stožáru a plachet, jak ten, kdo všecko ztratil, jak tulák bez domu a bez otčiny, tak se vrátila Maria do své světničky na hoře Sionu.

41. *VELKÝ SABBATH.*

Jako když zemi ještě zahalují temnoty noční, ale obzor na východě zlatí se již liliovým pruhem první zory, tak po strašlivém Velikém pátku nastal sabbath velkonoční, truchlý ještě a chmurný, ale již zlehka rozjasněný nadějí.

Dům, kde se slavila poslední večeře, se stal útlukem polekaných apoštolů. Sem přišel Jan, když po návratu z Golgothy doprovodil Matku Boží do jejího obydlí; tu přechkal Petr hrozná chvíle umučení Páně; tu se shromáždili zvolna i ostatní apoštolové, když opustivše své úkryty, potají se vrátili do města. Z obavy před Židy zavřeli dveře a jen opatrně je otevřeli na zaklepání té neb oné ze svatých žen anebo některého z bližších učedníků apoštolského sboru.

Srdce všech svíral nevýslovný smutek.

Želeli Mistra, kterého vždy milovali celou

svou duší; hnětlo je, že tak hanebně ho opustili, že slabé ženy předstihly je věrností a oddaností; skličovalo je pomýšlení na rozváté naděje a na nejistou, snad i hroznou budoucnost. »*A my jsme se nadáli, že On to jest, jenž má vykoupit lid israelský . . .*« Pro tuto naději opustili všecko a po tři léta s ním chodili, sdíleli s ním chudobu, námahy a pronásledování, žijíce pouze myšlenkou na slíbené Království . . . a náhle jaký nešťastný konec! Pán hanebně umučený leží v hrobě, a oni? Co počítí? Kam se obrátit? Nezasáhne i je pomsta veleřady?

Mistr ovšem několikrát jim předpověděl nejen své umučení, ale i slavné vzkříšení; leč proroctví to vymizelo jim úplně z mysli. Vůči strašlivé tragedii kříže se zdálo jim šílenstvím oddávati se klamně naději. Sám věrný a milující Jan vyznává o Petrovi a o sobě, že nerozuměli Písmu, podle něhož musel vstáti z mrtvých. I bylo smutno ve večeradle; bylyť ovečky bez Pastýře. Co jedině dobrého měl do sebe společný ten zármutek, byla jejich vzájemná svornost a láska. Dlouhá léta ve škole Kristově sloučila úzce jejich srdce, a na tu jednotu působilo mocně zvlášť večeradlo, silou drahých a svěžích vzpomínek. Nevěděli, nač čekají, a přece se nemohli rozejít. Cítili, že duch Mistrův je mezi nimi, že Ježíš chce, aby trvali pospolu. I seděli smutni; málo mluvili, chvílemi plakali neb se modlili a zvláště naslouchali s napětím, zda se neozvou na ulici zlověstné kroky stráže chrámové.

Zcela jinak bylo v obydlí nejsvětější Panny. I tam byl smutek, ale ne sklíčenost, neboť ani na okamžik nekolísala její víra v neklamné a brzké vzkříšení. Když po návratu z Kalvarie osamotněla Maria ve své světničce, vrhla se tváří na zem, aby před Bohem se mohla klidně vyplakat. Jako ve zmučeném těle Synově rozdrásány všecky žíly a šlachy, tak v srdci Matčině zraněny všecky city. Strašlivá bouře utrpení se rozpoutala nad tichou zahradou její duše. Za modlitby však opět zvolna se rozvíjely čarovné květy ctností a obracely se ke slunci. S blížícím se jítrem vstala Maria klidna se země. Celý den zalétaly její myšlenky buď do hrobu k tělu Synovu neb do předpekli k jeho nejsvětější duši, a čím více se blížil večer, tím více rostlo její očekávání, tím více rozchvívaly její duši paprsky naděje.

Svaté ženy myslily též na tělo Kristovo, ale ne tak jako Maria. Jejich milující srdce přemýšlelo, jak možno by bylo ještě lépe pomazati Tělo Páně a uchrániti je od porušení. Co včera učiněno, bylo podle jejich zdání jen na rychlo učiněno; ostatně prý oleje nebyly dosti vonné a sto liber myrrhy Nikodémovy nemohlo nijak postačit. Proto aniž komu pověděly, umluvily se, že nazítří hned na úsvitě se vydají ke hrobu a dokončí své dílo lásky. Duší celého plánu byla Magdalena. Za vše, co měla, nakoupila vonných věcí a pak netrpělivě čekala, až mine sabbath, by co nejdříve se mohla pustiti do přípravných prací. Když posléze svatý den se schýlil k večeru, pracovala tak

horlivě, že za noci bylo vše hotovo. Přípravou byly však i hojné slzy, ale Magdalena nelitovala by ani krve. Těch několik hodin do půlnoci zbývajících prodlela jak v horečce, myslíc jedině na svatý hrob.

Zatím však tělo Páně ještě někomu jinému v městě nepoprálo klidu. Zvědělť kněží, co učinili Josef a Nikodém, a přímo zuřili. Vyčítali si, že včera příliš rychle opustili horu a nepomyslili, jak uchrániti mrtvolu před krádeží, před projevy úcty! Jistě učedníci potají se jí zmocní a mezi lidem roznesou zvěst o vzkříšení. Zda nepověděl několikrát, že třetího dne vstane z mrtvých? Co tedy učinit? Odnéstí tělo a jinde je pohřbíti se jim zdálo nevhodné, neb celá věc by nadělala zbytečného hluku, a nebezpečí krádeže by dále trvalo. Nejlépe bude, opatří-li hrob silnou stráží z římských žoldnéřů. Objeví-li se v zahradě Josefově vojíni vladařovi, nechť se pokusí Galilejský zahráti si komedii vzkříšení'

Sotva tedy se dokonál sabbath, vydala se deputace velerady k Pilátovi. *»Pane,«* řekli, *»my jsme se rozpomenuli, že ten svědce, ještě jsa živ, pověděl: „Po třech dnech vstanu.“ Rozkaž tedy ostrážeti hrobu až do třetího dne, aby snad učedníci jeho nepřišli a neukradli ho a neřekli lidu: „Vstal z mrtvých.“ I bude poslední blud horší než první.«*

Vladař se divil jejich úpornému záští, ale neměl, proč jim odepřít. *»Máte stráž,«* řekl jim; *»jděte a ostrážejte ho, jak rozumíte.«*

ZAPEČETĚNÍ SVATÉHO HROBU.

Kněží se zaradovali; byli jisti, že Nazaretský, usmrcený a pohřbený nejen v lůně země, ale i v lidském mínění, nebude moci uskutečniti své předpovědi, a pak i každý slepec nezvratně bude přesvědčen, že proroctví jeho jsou klamem a divy podvodem.

Vděčně se rozloučili proto s Pilátem a vzavše s sebou nabídnutých osm vojínů, zašli ještě k veleknězi pro pečeť a pak zamířili přímo do zahrady Josefovy.

Hrob byl tichý jak včera; nikoho tam nebylo, jen květy voněly a uvnitř tisíce andělů v nejhlubší pokoře se kořilo tělu Páně. Ale vidět anděly, k tomu bylo třeba jiných očí než lidských. Kněží odvalivše kámen, aby se přesvědčili, zda tělo zůstalo na témže místě, spatřili k velkému svému pohoršení, že Nazaretský pochován až příliš bohatě. Ale na to nebylo rady. I zavřeli opět dveře, přivalili kámen, přetáhli přes něj stuhu, na které vytiskli první pečeť v prostředku, druhé dvě na obou koncích a zároveň do kamenných veřejí. Potom připomenuvše vojínům, že nesmějí nikoho ke hrobu vpouštět, vrátili se do města, jisti svým vítězstvím.

Neviděli, pošetilci, že jejich pečeť zavře na věky ne brány hrobové, ale i každou cestu k popření vzkříšení Kristova.

Zatím, co se toto dělo na zemi, jiné vznešené výjevy se odehrávaly v tajemné říši duchů, jež Písmo nazývá podsvětím neb žalářem a Církev předpeklím.

V této předsíni zavřeného nebe již po tisíce let se shromažďovaly duše spravedlivých, kteří buď v lůně vyvoleného národa neb v pohan-ském světě unikli věrou v Mesiáše a věrností k zákonu Božímu věčné záhubě. Netrpěly tre-stů, naopak těšily se nemalou blažeností a zvlá-ště jistotou spásy; ale přes to zžírala je usta-vičná touha, aby co nejdříve se mohly dostat v plnou zář věčného dne a spatřiti Boha tváří v tvář. Míjely však věky, a dveře žalární se neotvíraly; nemohlť jich nikdo otevřít, leč jedině Lev z pokolení Judova, vítěz nad smrtí a peklem. Proto bez ustání doráželo na nebe volání: *»Pošli, Pane, Beránka, Panovníka ze-mě! Přijď a neprodlévej! Protrhni nebesa a sestup!«*

Přicházející z pozemského údolí patriarcho-vé a proroci zvěstovali sice, že Bůh již přípra-vuje cesty Spasiteli světa, ale každý z nich do-dal: *»Uzřím ho, ale ne nyní, vidím ho, ale ne z blízka.«* A opět míjely dlouhé věky čekání a tužeb, za nichž pohasla proroctví, až posléze začínaly docházeti zvěsti vždy bližší a těši-vější. Svatý kmet Simeon oznámil, že již Kri-stus se narodil, ano, že v jeho vlastním náručí spočinul Spasitel světa; svatý Josef zvěstoval věci ještě vznešenější; viděť po mnoho let, jak *»vzrůstá v moudrosti a věku, v milosti u Boha i u lidí.«* Jan Křtitel potěšil zprávou, že začal již veřejně učit, *»čině všude dobře a hlásaje evangelium Království.«*

Posléze nadešel den velký, s touhou po věky očekávaný, den Páně.

Jak na zemi ve chvíli smrti Kristovy se roztrhly skály, tak i téže chvíle rozlétla se široká vrata předpekli, a matný jeho soumrak ozářily proudy skvoucího světla. Temný žalář náhle se změnil v nebe, *jež nepotřebuje ani slunce, ani měsíce, poněvadž jasnost Boží je osvítila a svící jeho je Beránek.* Duše Kristova s božstvím spojená stanula záříc vítězoslávou uprostřed milovaných vězňů.

Kdo pochopí, kdo vylicí, čeho svědkem se stala náhle ta země, jež dosud byla jen zemí vyhnanství? To jisto, že z davu těch duší, a bylo jich tisíce tisíců, ozval se hlas jako *hukot velkých vod, jako rachot hromu, jako zpěv cisteristů, hrajících na citory: »Hoden jsi, Pane, přijmouti moc a božství, moudrost, sílu a čest, slávu a požehnání! Neboť byl jsi zabit a vykoupil jsi nás krví svou Bohu ze všelikého pokolení a jazyka a lidu i národu.«* A všecky věky vzdaly hold svému Spasiteli a potom radostně se začaly tísniť kol něho jak děti kolem své matky, jak žízniví kol oživujícího zřídla. Kristus vítal je radostně a mile, pro každého měl slovo plné dobroty, neboť ty zastupy králů, patriarchů, proroků a věrných duší byly dítkami jeho krve, miláčky jeho srdce. Potěšil je, že *zima již pominula, že se ukázalo již kvítí, že nebude již noci na zemi, ani zármutku, ani křiku ani bolesti, neboť on sam bude s nimi přebývat, a oni budou jeho lidem, poněvadž první věci pominuly.*

A když odhalil před nimi plány, cesty a ovoce spásy, když jim ukázał v budově Boží ka-

meny, vykoupené jejich pracemi a oběťmi, vzněl hlas velikých zástupů: »*Alleluja! Spása, sláva a síla Bohu našemu, neb kralovati bude Hospodin, Bůh všemohoucí!*«

A touto radostnou písní se skončily dějiny předpeklí.

Když se blížila půlnoc, dělíci sabbath od neděle velkonoční, odváděl Kristus s sebou ne vězně, ale osvobozené, a ubíral se s nimi ke hrobu.

42. REGINA CAELI LAETARE.

Byla hluboká noc; měsíc již zapadl, na nebi zářily jen jasné hvězdy. V zahradě Josefa Ari-matejského vládlo hluboké ticho; palmy, cypřiše a myrty jako by oddechovaly ve svěží noci, a na stoncích trav a v kalíšcích květů se třpytila rosa.

Nebylo tam nikoho, a i město, prostírající se na úpatí pahorku, se nořilo v hluboký sen; pouze před skalou, v níž se ukrýval hrob, byli na stráži vojíni Pilátovi. Jeden seděl při dohasínajícím ohništi; chvílemi pozvedl hlavu, ale brzy spánkem přemožen, sklonil ji na hrud'; druzí zabodli kopí do země, odložili přilbice a zahalivše se do svých plášťů, tvrdě usnuli. Bdělť téměř po celých šest hodin, a po něvadž ticho kolem vládnoucí nebudilo podezření, cítili se v bezpečí.

I uvnitř hrobu bylo ticho.

Tělo Kristovo, ovinuté prostěradly, leželo

klidně beze stopy porušení, ale i bez známky života. Stejně bledé a zsinálé, stejně zbrázděné tisíci nezahojenými ranami, stejně tak chladné a nehybné, jak sňato s kříže.

Minula půlnoc; zdaleka se ozvalo kokrhání kohoutů, a na východě hvězdy lehce blednoucí zvěstovaly, že úsvit jest nedaleko. Náhle téže chvíle začalo nitro hrobové jeskyně zářit, s počátku mírně, potom vždy silněji jakýmsi líbezným nadzemským leskem.

Co to jest? Kolkolem přece ještě tak temno. Měl by snad černý hrob, zavřený dveřmi a přivaleným balvanem dříve spatřiti jitřenku než otevřený pahorek?

Ano, byla to zora pravá, skvoucí hvězda jitřní, »Východ s výsosti« a »Jas světlosti Boží«.

Duše Kristova v průvodu duchů vysvobozených z předpekli vešla do hrobu. S nevýslovným obdivem a s dojemným vzrušením hleděli světci na tělo Páně; četli v této otevřené knize, co Kristus vytrpěl a jak nás miloval. Proroci nyní viděli zblízka, nač zírali kdysi mlhou věků; viděli zbodené ruce a nohy, zraněnou tvář, biči rozbrázděné plece, otevřený bok, zsinalou a zmučenou postavu Muže bolesti. A hle, před jejich okem se měla dokonati ona zázračná proměna, jež vyvolala kdysi jejich nadšenou píseň: *»Chváliti Tě budu, že jsi vyvedl mou duši z předpekli; ve vůli Tvé jest život můj a podle vůle své dal jsi život mé kráse. Večerem byl pláč, ale jitro přineslo ra-*

dost. Roztrhl jsi mé roucho žíněné a přioděl jsi mne veselím, aby Ti pěti mohla má chvála.«

Duše Kristova se sklonila nad tělem a vešla v ně jak světlý paprsek, jak ohnivý žár proniká železo. A s duší vešel i život, leč ne pouze život: vlil se v mrtvé údy s silou nedostižnou jakýsi plný zdroj nesmrtelnosti a moci, mládí a zdraví. Pohřební roušky spadly jak pavučiny, a tělo lehce se vzneslo, ne jak vstává člověk, ale jak motýl se povznáší z květů; a nad prázdným hrobem stanul v lesku nadpozemské záře Kristus živý, skutečný a viditelný. Z nitra jeho vycházela jasnost přeskvoucí a přelíbezná, na těle zmizely všechny stopy ran, kromě jizev na rukou, na nohou a v boku otevřených sice, ale zářících jak nejvzácnější rubíny; hlavu obestírala světlozáře, a tvář měla výraz nevýslovné veleby, radosti a nejsladší dobroty; dlouhé roucho se měnilo jak západní nebe letních večerů purpurem a sněhem, fialkami a zlatem.

Kolem Pána, jak dvůr kol svého krále, stannul zástup zároveň s ním vzkříšených světců. Kristus povznesl oči k nebi a první svou modlitbou se obrátil k Otci: *»Děkuji Ti, Otče, že jsi mne oslavil slávou, kterou jsem u Tebe měl, prve nežli byl svět . . . Vstal jsem a opět jsem s Tebou; zemřel jsem a hle, žiji na věky věkův . . . Chváliti Tě budu, že jsi mne přijal, a vyznávatí Tě budu, Bože, na věky!«*

Skončiv modlitbu, vznesl se do výše a s ním i zástupy svatých. Pronikli skalou lehce jako

pták, když perutěmi rozhání mlhu, a pak celý průvod, jakoby nesen na rukách andělských, spěl s radostnou písní k městu.

Ale to vše se dělo tak tiše, že se nepohnul ani lístek na palmách, že nepadla na zem ani krůpěj rosy. Žádné lidské ucho nezaslechlo, žádné smrtelné oko nespatriilo, jak se dokonalo v hloubi zavřeného hrobu přepodivné vítězství života nad smrtí.

Byl však již čas, oznámiti světu, že smrt pohlčena jest u vítězství.

V zahradě panoval dále nezkalený klid, a též vojíni leželi dále v polospaní na stráži, když náhle přerušil ticho jakoby rachot hromu nebo burácení vichřice. Země se zachvěla, po stromech a po skále se přesmekl skvoucí pruh světla. Anděl Páně jako blesk slétl s nebe a stanul na zemi mezi hrobem a stráží. Přioděn byl v roucho sněhobílé, z očí jeho sálal oheň, tvář plála silou a hněvem. Odvaliv balvan, otevřel dokořán dveře hrobové a pak usedl na kámen pln hrůzy a veleby.

Poděšení vojíni vyskočili se země, ale hned padli na tvář. Blesk jim oslnil oči a výhrůžným pohledem andělovým stydla jim v žilách krev. Chvíli leželi bez hnutí, nevědouce, zda žijí či zemřeli; posléze vyskočili a v šílené hrůze se dali na útěk. Již zmizeli za zdí, zapomenuvše na kopí i helmy u hasnouceho ohniště. A v zahradě opět zavládlo ticho; anděl dále seděl na balvaně, leč ne již, aby trestal zlé, ale aby dobrým oznámil radostnou zvěst vzkříšení.

Z MRTVÝCH VSTÁNÍ PÁNĚ.

Zatím, co toto se dělo u hrobu, jinde na zemi se již ozývalo jásavé alleluja!

Pán sice nezjevil nám toho v Písmě svatém, ale neklamně se dočítáme z knihy jeho nejsvětějšího Srdce, že první paprsky útěchy, jež měly potěšiti jeho věrné, musily nezbytně náležeti jeho Matce. Ona ze všech nejvíc trpěla, ona nejbliž u kříže stála, vždy tak tichá, vždy zapomínající na sebe. Zda na ní jediné nemělo by se splniti proroctví, že *»smutek váš obrátí se v radost?«*

Nejsvětější Panna neměla asi žádné určité předpovědi, že spatří Syna hned, jak vyjde z hrobu, ale spoléhala na jeho Srdce neméně než kdysi v Káni Galilejské. I připravila a ozdobila svou světničku, oděla se svátečním rouchem a potom klekla k modlitbě, s nevýslovnou touhou vzdychajíc dojemněji než Jakob po tváři Josefově, vroucněji než Tobiáš po návratu synově.

Zatím, co plna pokorné důvěry se modlila, dolétala k jejímu uchu přepodivně líbezná hudba a píseň přemnoha hlasů, pějících radostně a dojemně. A plynuly ty zvuky s hůry a se všech stran, leč ne se země, ale jakoby z tajemných vrátek, jimiž Bůh vchází do duše a duše se vznáší k Bohu. Srdce nejsvětější Panny zatlouklo radostně; chápala, co znamenají ty nebeské tóny.

A skutečně, čím více blížící se hlasy vzrůstaly v mohutnou píseň radosti, tím více zářila světnička nadzemským světlem. V záři jeho

zmizel soumrak, pohasl i plamének lampičky, stojící na stole. Byl to žár polední, živý jak slunce a zároveň mírný jak měsíc.

Matka Boží vstala a v nevýslovném pohnutí pozdvihla oči. Zdálo se, že zmizela stěna pokojíka a na jejím místě se otevřely veřeje nebeských stánků. Na prahu v proudech přeskvoucího světla stál drahý Ježíš živý a skutečný a za ním nepřehledné zástupy andělů a svatých.

Maria u vytržení poklekla a sepjala ruce. Syn přistoupil k ní, pozdvihl ji se země, přitiskl na své srdce a dlouho držel v objetí; děkoval jí za vše, co s ním vytrpěla a útěchou naplnil ty mateřské oči, které trnuly při tolika strašných pohledech, i tu tvář, na niž den Jeho umučení vyryl tolik bolestných vrásek, a především to srdce, jež pro něho bylo napojeno hořkostí nejtrpčí. Maria nemluvila; mluvily jen ty jasné slzy, plynoucí tiše po tváři: *»Co mám na nebi a čeho mohu žádat na zemi? Jen Tebe, Bože srdce mého, i částko moje, Bože, na věky!«*

Radost její byla úplná. Všechn minulý bol jí připadal jak včerejší sen, který pominul. Ježíš již netrpí, ale oplývá radostí, není v opovržení, ale skvěje se slávou. Místo trnové koruny věncí jeho čelo aureola chvály, místo katů obklopují ho kůry světců; rány zůstaly, ale skvějí se nádherněji než ty nejkrásnější květy; z celé postavy tryská náplň nesmrtelnosti, síly, blaha, štěstí, veleby a dobroty.

Maria jak u vytržení hledí na Syna; on ji těší, že ještě nějaký čas zůstane na zemi a potom vstoupí do nebe; rozvíjí před ní plány Božího království a ukazuje jí v něm místo pro ni určené, místo po Bohu nejvyšší. Od té doby povznesena bude nad všechno tvorstvo a milována nad všechno tvorstvo Bohem i lidmi; s mateřskými právy na nebi a s mateřskými právy na zemi zasedne u jeho trůnu, aby rozdávala milosti, aby byla nástrojem milosrdenství a útočištěm všech bídnych, aby svou dobrotou a láskou pokryla jak mlha veškeru zemi.

I chtěl Spasitel ihned uvést svou Matku v tu svatou úlohu, kterou sobě zasloužila pod křížem. A jako jemu řekne Otec po nanebevstoupení: *»Nechť se Tobě klaní všichni andělé Boží,«* tak chtěl nyní ukázat svou Matku zástupům světců, aby vzdali hold své Královně.

I přiblížili se k ní jasné zástupy vybavených z předpekli. V dlouhých řadech kráčeli patriarchové, počínajíc od Adama a Evy, šli králové a proroci, šli světci až do Jana Křtitele, přišel i nejmilejší snoubenec Mariin. Poznali v ní splnění prorockých předpovědí a předobrazů, jimiž žila jejich víra, těšili se její krásou a slávou a vzdávajíc jí svou úctu, volali: *»Požehnaná Ty mezi ženami a požehnaný Pán, který tak vyvýšil Tvé jméno, že sláva Tvoje nepomine z úst lidských, pamětlivých mocí Boží! Ty sláva Jerusalema, Ty radost Israele, Ty chloubu lidu našeho!«*

Nejsvětější Panna stála pokorná, ale ne roz-

MARIA U VYTRŽENÍ POKLEKLA A SEPJALA RUCE . . .

pačítá, a na slova chvály odpovídala v srdci modlitbou: »*Velké věci učinil mi T'en, jenž mocný, a jehož jméno svaté!*«

Když se skončil hold úcty, objal Kristus ještě jednou svou Matku, slibuje, že ještě ne-jednou ho na zemi uvidí, a pak celé překrásné zjevení zmizelo.

Soumrak opět se rozhostil po chudé světničce. Maria opět klekla k modlitbě, ale k uchu jejímu dlouho dolétala z dáli radostná píseň: »*Regina caeli, laetare, alleluja!*«

43. JITRO VELKONOČNÍ.

Maria Magdalena ve chvíli Umučení Páně se přidružila sice ke hloučku zbožných galilejských žen, ale nepřebývala s nimi, nýbrž u známých, jichž dosti měla ve hlavním městě.

Ku provedení společného záměru, pomazání totiž Těla Páně, umluvila se s Marií Jakubovou, se Salomeou a s ostatními účastnicemi zbožné výpravy, že s východem slunce se sejdou v neděli ráno u soudní brány a pak společně se vydají ke hrobu.

Ale neúkojný bol a horoucí letora nedaly Magdaleně vyčkati umluvené hodiny. Nejen že slunce ještě nevyšlo, ale vůbec ještě ani nesvítilo, když stála již na určeném místě. Nezastala tam ovšem svých družek a proto sama spěchala do zahrady Josefovy. Neměla v úmyslu bez nich vejíti do hrobu; chtěla pouze pohlédnout na místo, kde odpočíval božský

Mistr, a pak se zase vrátit a na ně počkat. Ostatně svírala ji jakási zlá předtucha: snad Židé vzali tělo Páně, snad je i zneuctili . . .

Nepokoj její vzrůstal, když v temnu postřehla několik postav, jež v divém chvatu prchaly s návrší k městu. Urychlila krok a bez dechu vběhla do zahrady. Ale sotva stihla pod skálu, zastavila se jak omráčena a zalomila rukama. Ač kolem bylo ještě temno, zvláště ve stínu stromů, spatřila až příliš zřejmě široce otevřené dveře hrobové, kámen stranou odvalený a kolem stopy pobytu několika mužů.

»Vzali Pána!« vykřikla zděšena, *»odnesli ho! Nemohu mu již prokázat ani posledních služeb.«*

Co si počítí? Na koho se obrátit? Na Marii? Ach, co ubohá může pomoci! Pouze Jan jí tanul na mysli. On se nebál jíti za Pánem až na Golgothu! Má též známé v kruzích kněžských!

Přemýšlejíc déle a nemaříc času zbytečným probledáváním místa, pospíšila nazpět do města. Slzy ji dusily, ale láska jí dodávala síly.

Neminulo ani půl hodiny a již stihla na horu Sion. Jako vichr vpadla do jizby, kde Petr a Jan se broužili v hluboký sen. *»Vzali Pána!«* volala s pláčem, *»a nevíme, kam ho položili . . .«*

Zatím po chvatném odchodu Magdaleny stálo na určeném místě u soudní brány několik žen: Maria, matka Jakubova, Salomea, Johanna, manželka Chury a jiné věrné služebnice Kristovy. Nezastavše Magdalenu, domyslily se, že asi sama se vydala ke hrobu, a proto

tam hned zamířily. Nevěděli, že hrob opatřen byl stráží, i staraly se pouze, kdo jim odvalí velký kámen od dveří hrobových; samy nejsou s to; leč zda najdou pomocné ruce?

Růžové slunce vycházelo právě za skalami golgothskými, když vešly do zahrady. Již se octly na stinné stezce, za níž pod skalou prokmitala malá lučina. Náhle vpředu jdoucí Maria Jakubova se zastavila. »Kámen odvalený,« zašeptala polekána. — »Nemožno!« — »Pohlédte jen!« — Pohlédly. Skutečně. Za křovinami zřejmě bylo vidět kámen o několik kroků odvalený a dveře otevřené.

Na chvíli stanuly naslouchající, zda se neozve nějaký šelest; potom tichem osměleny, přiblížily se ke skále... Nahlédly opatrně do dveří... Předsíň prázdná! Sešly po schodech až k samému otvoru sklepení hrobového, a výkřik úžasu se jim vydral z hrudi. Kamenné lože, na němž leželo tělo Páně, bylo prázdné. To však jich tak nepolekalo; ale tam po pravé straně, kde spočinula hlava Spasitele, seděla bílá postava, podivně jasná a skvoucí...

Ženy sklopily oči a stály poděšený; nejraději byly by prchly, ale nemohly. Téže chvíle promluvil anděl hlasem líbezným a milým: *»Nebojte se! Neboť vím, že hledáte Ježíše, který byl ukřižován. Není ho tuto! Vstát zajisté, jak řekl. Pojdte a vizte místo, kde Pán byl položen!«*

Ale ubohé ženy nevěřily ani očím, ani uším; stály nerozhodně, chvějíce se strachem. »Vzpo-

*meňte si,« mluvil anděl ještě laskavěji, »kte-
rak vám řekl, když byl ještě v Galileji: Syn
člověka musí býti vydán v ruce hříšných, býti
ukřižován a třetího dne vstáti z mrtvých. Proč
hledáte živého mezi mrtvými?«*

V duši žen začalo náhle svítat. Ano, Pán opakoval nejednou, že bude trpěti a pak vstane z mrtvých. I pozvedly oči, v nichž první paprsky radosti začaly mírniti bolest.

*»Jděte tedy rychle,« končil anděl, »a povězte
učedníkům jeho i Petrovi, že vstal z mrtvých.
Aj! Předchází vás do Galileje! Tam ho
užříte!«*

Ženy se obrátily a odkvapily z hrobu. Jejich srdce bylo plno bázně a úžasu, ale i jakési radosti tak mohutné, že se zdálo, jako by jim rostla křídla. Nemluvily...; snad se bály, by zvuk jejich hlasu nezaplašil překrásného vidění, jež jim zazářilo v očích, neb nesetřelo z jejich paměti té velké, velké zvěsti... Právě sestupovaly do úvozu, když náhle vidí, jak proti nim běží Petr, Jan a plačící Magdalena.

*»Není Pána v hrobě,« volaly na ně. »Vstaltť
již. Viděly jsme zjevení andělské.«* Ale z kva-
pících nikdo jich nechtěl poslouchat. Petr vů-
bec málo na to dbal, co mluví ženy, a Magda-
lena nic jiného nechtěla věděti, než že vzali
Pána. Jediný Jan byl patrně dojat; ale i jeho
pudily až příliš zvědavost a láska, než aby se
chtěl déle pozdržet.

I rozešli se; ženy spěchaly do města, apošto-
lové s Magdalenou do zahrady Josefovy. Ja-

novi bilo srdce mocně ve hrudi. Tak ho to táhlo ke hrobu, že předběhl své společníky a dostav se ke skále, vešel první do předsíně. Tu však se ho zmocnila svatá hrůza, i nevešel; nahlédl pouze otvorem, jímž spatřil ve hrobě odložené a prázdné prostěradlo.

Zatím přibyl i udýchaný Petr a vešel. Oba poznali, že tělo Páně nemohlo býti odneseno; jinak by s ním musilo všechno zmizet; a hle, tu leží prostěradlo a vedle zvlášť položená a svi nutá rouška s hlavy. Ne, tu nebylo krádeže. A co vlastně by bylo možno tu odcizit? Snad ten kus plátna, jenž zůstal nedotknut uprostřed vonného koření? A přece hrob prázdný

Prohlédli zvenčí celé okolí, obešli skálu, prohlédali všechny blízké houštiny, ale nikde nic, jen stopy noční stráže. Nevědouce si jiné rady, nastoupili zpáteční cestu. Petr krácel ponořen v chmurném zadumání, ale Jan nemohl truchlit. Přechystý miláček Kristův již věřil. Co a jak se stalo, ovšem nevěděl, a proto nehleděl přesvědčiti svého druhá; duši jeho však plnila neochvějná jistota, že nejdražší Mistr nezůstal ve vazbách smrti. »Ach, kéž bych ho mohl opět spatřit,« vzdychal toužebně v hloubi svého srdce; »ach, kéž si opět na nás vzpomene a vrátí se k nám!«

Magdalena však se od hrobu nehýbala. Viděla přece viset Pána na kříži, viděla ho umírat, ale to nebylo pro ni tak hrozné jako myšlenka, že odnesli jeho tělo. Již nebude moci zlíbat a slzami svlažit jeho drahé rány ... Teprve

**NEBOJTE SE! NEBOŤ VÍM ŽE HLEDÁTE, KTERÝ BYL UKŘIŽOVÁN. NENÍ HO TUTO, VSTALŤ
ZAJISTĚ JAK BYL ŘEKL.**

nyní se jí zdálo, že všechno ztratila, že nic již nemá na světě. A ještě k tomu nikdo se o Pána nestará, ano i učedníci odcházejí!

I začala plakat tak srdečně a dojemně, jak by se již všechno pro ni skončilo. Ne, nehne se od tohoto hrobu; zůstane tam, kde leželo tělo Páně. A jak by ještě jednou chtěla spatřit kámen, na němž spočinulo tělo Mistrovo, schýlila se a plačíc, nahlédla dovnitř. Po obou stranách jeskyně hrobové seděli dva andělé v bělo-skvoucím rouše. »Ženo,« řekli, »*proč pláčeš?*« Ale co jí bylo do andělů? Ona hledala Ježíše. »*Vzali Pána mého,*« odpověděla s pláčem, »*a nevím, kam ho položili.*«

Téže chvíle se ozval za ní lehký šelest. Obrátila se rychle a spatřila neznámého muže; podle oděvu mohl to býti zahradník neb hospodář Josefova poplužního dvora. Zapomněvši na anděly, sepjala prosebně ruce.

»Ženo,« promluvil neznámý, »*proč pláčeš? Koho hledáš?*« Ale otázka zůstala bez odpovědi. »*Pane,*« zvolala srdečně prosíc, »*vzal-lis jej, pověz, kdes ho položil, a já ho vezmu.*«

Neznámý se vlídně usmál. V témž okamžiku se změnila jeho tvář i jeho roucho, a jasný, přelaskavý pohled Mistrův spočinul na zaslzených očích věrné služebnice. A jako tehdy, kdy v Bethánii sedávala u jeho nohou, promluvil k ní i tentokrát: »*Maria!*«

V očích Magdaleny zazářilo celé nebe. Ne-diví se, neleká, ani se netáže; miluje pouze, miluje nad vlastní život, nade všechno. Na zvuk

dobře známého hlasu a při pohledu na známé drahé rysy, Magdalena klesla na kolena a sepjala ruce. »*Rabboni*,« zvolala u vytržení. A jako před chvílí tonula v bezedném zoufalství, tak nyní blahem na vše zapomněla. Mistr žije... Ona opět hledí v jeho oči, a on na ni s touž jak dříve dobrotou. I schýlila se k jeho nohám, jako by chtěla děkovat, že opět žije, že k ní přišel, že ji miluje. U těchto nohou bylo její místo, neboť tu opět našla svou duši, své všecko.

Ale Ježíš nepřivolil na dlouhé výlevy lásky. Zde na zemi není ještě nebe, Magdaleno! Ještě dlouhá léta musíš se očišťovati trpělivostí a pokorou, než stráveno bude vše, co v tvých svatých citech jest příliš ještě náhlého a prudkého a ne dosti tichého. »*Nedotýkej se mne*,« řekl Pán mírně, »*neboť ještě jsem nevstoupil k Otci svému! Ale jdi k bratřím svým a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu.*« To pověděl, pozdvihl oči k nebi a zmizel. Ale Magdalena klečela dále, ač neviděla již nic, než to palmové listí, sklánějící se na pozadí blankytného nebe.

Kdy toto se dělo v zahradě Josefově, rozproudila se ve večeradle rozmluva tak živá, že přecházela málem v úpornou hádku. Marie Jakubova, Salome a Johanna hleděly přesvědčiti apoštoly, že Pán žije; andělé jim to opakovali několikráte a velmi důrazně, a jejich zjevení nemohlo býti preludem. Ale čím více naléhaly, tím méně docházely víry; jejich slo-

va zdála se apoštolům pravým bláznovstvím, i nevěřili jim. Když Petr a Jan se vrátili, a na otázku, zda viděli anděly, odpověděli, že nikoli, že viděli pouze odložená prostěradla, nevěřící apoštolové byli tím více utvrzeni ve svém odporu.

Zvlášť výmluvně si počínal Tomáš. *»Kdyby byl Pán vstal z mrtvých,«* dovozoval se zápallem, *»dojista by se především ukázal nám, svým apoštolům. A žije-li, kde se zdržuje? Co by to znamenalo, potichu vstát z mrtvých a nikomu se neukázat? Prostě odneseno jeho tělo, a ženám se zdálo, že vidí anděly!«*

Petr vůbec nemluvil, Jan velmi málo; ubohé zvěstovatelky vzkříšení Páně nevěděly, co si počítí, když náhle se otevřely dveře a na prahu se objevila Magdalena s tváří zářící jak slunce. *»Viděla jsem Pána,«* volala hlasem, z něhož se ozývalo nadšení a neochvějná jistota; *»rozkázal mi, abych odešla k vám a zvěštovala, že vstupuje k Otci.«*

»Kde, kde jsi ho viděla,« voláno se všech stran. *»U hrobu; stanul u mne, ale v jiné podobě; myslila jsem, že to zahradník, ale byl to Pán. Řekl ke mně: „Maria!“ A když jsem mu chtěla nohy obejmout, zmizel mi s očí.«*

»Živý? Ve svém těle?«

»Ano, živý, a taký, jaký vždy byl, jen přepodivně jasný a světlý. V rukách a v nohách měl jizvy hřebů.«

Neslýchaná zpráva vyvolala nové spory ve sboru apoštolů. Jan s radostí pohlédl k nebi.

Petr se zachvěl, Jakub Starší a Ondřej stáli nerozhodni, ostatní nedůvěřivě krčili rameny. Ale vše převýšil hlas Tomášův: *»Nevěřím a neuvěřím! Kdyby deset takových žen mi mluvilo, že ho viděly, neuvěřím! Od věků nebylo slýcháno, aby ukřižovaný a usmrcený opět ožil...«*

»A zda slýcháno, aby ožil člověk, čtyři dni v hrobě ležící a již zapáchající? Aby prohlédl slepý od narození? Aby pět chleby se nasýtilo pět tisíc lidí?«

»Nevěřím,« stál Tomáš na svém. *»Neuzřím-li v rukou jeho rány hřebů a nevpustím-li prstu svého na místo hřebů a nevložím-li ruky své v jeho bok, neuvěřím!«*

Nálada se stupňovala v takou podrážděnost a v tak vzájemný žal, že lépe bylo se rozejít. Jan s Magdalenou se odebrali k nejsvětější Panně, Tomáš si vyšel za město, Petr též se někam uchýlil a jen část učedníků zůstala ve večeradle.

Zbožné ženy však se rozhodly, že ještě jednou půjdou ke hrobu. Nehledaly posily své víry, neboť věřily celým srdcem, ale táhla je tam touha, ještě více se o Pánu dovědět. Snad zastanou tam ještě anděla... Snad jim poví, kde mají hledat Spasitele...

Již minuly město, v němž nastával každodenní ruch a život, a stoupaly úvozem, rozmlouvající cestou o událostech dnešního jitra. Na výsluní bylo již horko, zato tím příjemnější chládek panoval v zahradě Josefově. Vešly

do brány; v zahradě nebylo nikoho. Sotva však zahnuly se na stinnou stezku, vedoucí ke hrobu, hle, kdosi kráčel přímo proti nim. Kráčel tak tiše, že neslyšely jeho kroků; na jeho tváři a rouchu odráželo se slunce, probleskující mezi hustým listím. Ženy se zastavily, a když neznámý se přiblížil, ustoupily mu s cesty, aby mohl přejíti. Náhle pohlédly na něho a očím nevěří! Hle, toť Pán, živý, plný záře a dobroty!

Ježíš se vlídně usmál na věrné služebnice. »*Budte zdrávy,*« řekl jim laskavě. I padly mu k nohám a klaněly se mu. Pán nebránil; patrně jinými stezkami vedl jejich tiché srdce než ohnivou duši Magdaleny. Když tak u němém vytržení lásky klečely u jeho nohou, ač ne bez svaté bázně, řekl Ježíš: »*Nebojte se! Jděte a zvěstujte bratřím mým, ať odejdou do Galileje; tam mne uvidí.*«

Bylo to již třetí zjevení Páně onoho čarokrásného jitra velkonočního; ale nemohlo býti poslední. Neboť ten, který měl býti skalou rodící se Církve, ten, jenž obrátě se, měl potvrzovati svých bratří, ten ještě pochyboval.

Ubohý Petr, vyšed z večerádla, nevěděl, jak utišit svou rozbouřenou mysl. Hněvala ho úporná nedůvěra Tomášova, ale sdíletí víru Janovu nebyl s to. Jak možno, aby Pán vstal z mrtvých, byv tak strašně umučen, tak nelidsky ukřižován a potupen? Předpověděl ovšem, že vstane z mrtvých, ale to jeho umučení jak těžký balvan udusilo jeho slova i znamení.

Petr bloudil dlouho po městě, až mimovolně se octl u soudní brány. Prošel jí, nevěda sám proč, a již kráčel cestou, dělicí Kalvarii od zahrady Josefovy.

»A vstal-li,« mluvil sám k sobě, »pák běda mi! Kdo mohl by, tak hanebně jak já, zapřít ho po tolika vyznamenáních, po tolikerých milostech? Ať již tak nebo onak — veta po mém apoštolském povolání!«

V duši bylo mu hořko, a oči vlhly opět jako tenkrát, když vycházel z nádvoří Annášova. Minul zahradní bránu a uchýlil se pod osamělý útes skalní, ukrytý v stínu stromů i slunci i lidským zrakům; tam usednuv, skryl v dlaních tvář a plakal.

Za chvíli cítil, že něčí ruka spočinula na jeho rameni. Pozvedl hlavu jak ze sna probuzen a zachvěl se... Bdí či sní? Hle, před ním stojí Pán a hledí mu do očí tak vážně, jak tenkrát, když mu řekl na březích Jordánu: »*Ty jsi Šimon, syn Janův, ale slouti budeš »skála«.*

Petr zastřel si oči a zasténal: »*Odejdi, Pane, ode mne, neboť jsem člověk hříšný!*« S těmi slovy klesl s pláčem k nohám Spasitele.

Co Kristus mu řekl, zahalilo evangelium závojem mlčení. Ale jisto jest, že mu zvěstoval blahé slovo odpuštění, že ho povznesl na duchu a milosrdně poučil, jak skála *víry* potřebuje ještě hlubšího základu *pokorý*. A nejen mu neodňal ničeho ze svých příslibení, ale výslovně je obnovil, řka s mírnou vážností: »*Jdi nyní a potvrzuj bratří svých!*«

A Petr šel . . . Když otvíral dveře večeřadla, tvář jeho zářila radostí a klidem, ale i mocí nezlomnou. A jako později řekl: »*Vidělo se Duchu svatému i nám . . .*«, tak řekl ku přítomným slova plná svaté líbeznosti: »*Pán skutečně vstal . . .*«

44. NA CESTĚ DO EMAUZ.

K těm, kteří v době umučení Páně se uchýlili do večeřadla, náleželo kromě apoštolů i několik horlivých učedníků. Byl to zejména Matěj, vyvolený později k důstojnosti apoštolské, byl to Josef Barsabas, zvaný Spravedlivý, byl to mladý Jan Marek, pozdější učedník Petrův a evangelista, a konečně Kleofáš, ne sice muž Marie, matky Jakuba Mladšího, ale jiný téhož jména, pocházející z blízkého městečka Emaus. Tento, neznámo zda proto, že měl jakousi spěšnou záležitost k vyřízení, aneb že považoval delší pobyt v Jerusalemě za nebezpečný, rozhodl se, že ještě téhož dne se vrátí domů. Došly již sice od hrobu první překvapující zprávy; ženy již dvakráte vypravovaly o zmizení těla Páně a o zjevení andělském, ano, Petr a Jan stvrdili sami, že hrob skutečně jest prázdný, ale přesto neuznal Kleofáš za dobré, vyčkati na vyjasnění věci. Nevěřilť v možnost vzkříšení a obával se, že otevrou-li Židé hrob, uvalí vinu na apoštoly a budou se na nich domáhat odpovědnosti. Proto neotálel déle a právě před druhým příchodem Magdaleny, kdy tak živě projednáváno ve večeřadle, vyšel nepozorovaně a spěchal k domovu.

Nešel sám; připojilť se k němu, jak vypravuje legenda, Lukáš, pozdější evangelista. Oba hleděli co nejdříve se dostat z města, a teprv když se octli za branou, uvolnili krok a svobodněji si oddechli.

Rozmlouvali spolu o tom, kolem čehož kroužili všechny jejich myšlenky: o Kristu a o jeho tragickém konci. Mluvili o tom, jak o věci uplynulé a beznadějně ukončené; nenapadlo jim vůbec, že by smrt Páně mohla v dějinách zahájit nové období. Připomněli sobě všechno, čeho byli svědky, zvláště zázraky a činy Ježíšovy; horlili na převrácenost farisejskou, želeli trpkého umučení Páně a přemýšleli, jak bude dále . . .; snad se učedníci rozejdou a celé dílo se rozpadne, aneb přes odpor kněží se utvoří z bývalých stoupenců nová sekta, jež žítí bude jeho vzpomínkou a jeho učením.

Byli-li již dříve dosti otřesení a zarmoucení, rozmluva ta roztrpčila je ještě více. Postava Spasitele, tak nevýslovně vábná a milá, vznášela se živě v jejich paměti a osvěžila se ještě vzpomínkou na jeho překrásné učení a neslýchané divy, jež činil tak prostě a přirozeně, jako by to byly věci nejzvyklejší.

Jak mohlo dojít k tak strašlivému konci? Zda možno ještě čemu na světě věřit neb v něco doufat, když sám Ježíš klesl jak oběť nenávisť?

Ale mimo bolu a opět probouzející se lásky ke Spasiteli se ozývaly v jejich nitru i výčitky svědomí. Proč prchají z města a s takým chva-

tem? Ježíš činil zázraky, a tedy Bůh byl s ním. Snad přece mohli počkat, až Bůh učiní něco, by aspoň oslavil památku svého služebníka!

Za těchto myšlenek a stále vzrůstajícího vedra zvolnili krok; snad byli na vahách, nebylo-li by lépe se vrátit.

Když takto smutni zvolna se vlekli, nerozhodni a s sebou nejvýš nespokojeni, dohonil jich pocestný, ubírající se týmž směrem. Byl oděn jako muž středního stavu; v ruce měl hůl a na ramenou malý raneček; dojista poutník, vracející se ze svátků domů. Chvilí kráčel s nimi týmž krokem, až pak přátelsky je oslovil:

»Jaké jsou to řeči, jež spolu vedete, a jste smutni?«

Ale Kleofáš nejevil chuti k důvěrné rozmluvě. *»Jak,«* zvolal pohněvaně, *»ty-li jediný jsi cizincem v Jerusalemě a neznáš těch věcí, které se tam staly v těchto dnech?«*

»Které?« tázal se neznámý, tónem prostosrdečné zvědavosti. Učedníkům se rozvázal jazyk. *»Neslyšel jsi o Ježíši Nazaretském, jenž byl prorok mocný v činu a v slově před Bohem a přede vším lidem, a kterak velekněží a starší naši ho vydali, aby byl odsouzen k smrti a ukřižovali ho? My však jsme se nadáli, že on to jest, jenž má vykoupit lid israelský; a nyní ke všemu tomu jest dnes třetí den od té doby, co se to stalo...«*

»Jak?« vmísil se pocestný do řeči, *»a dosud leží v hrobě?«*

Učedníci se zarazili. *»Nevíme, co se s ním stalo,«* odpověděli váhavě; *»neboť některé ženy z našich poděsily nás; byly z rána u hrobu a nenalezše těla jeho, přišly povědět, že viděly také anděly, kteří praví, že jest živ. I někteří z našinců odešli ke hrobu a shledali vše tak, jak ženy pravily; jeho však nenalezly.«*

Nový jejich společník naslouchal pozorně. Když učedníci pověděli vše, čím přeplývala jejich srdce, zamlčel se na chvíli a pak řekl mírně a přesvědčivě: *»Ó, bláhoví a váhaví srdcem k věření všemu tomu, co mluvili proroci! Zda nemusil Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své?«*

Slovy těmi se dotkl neznámý nejcitlivější struny jejich srdce. Nehněvali se však, jen pohlédli na něho tázavě a udiveně.

»Což neznáte Písma?« pokračoval. *»Nečetli jste proroků?«* I začal v obrovský jediný obraz shrnovati vše, co hlásal Starý Zákon o příchodu Mesiáše. Připomněl jim zaslíbení Vykupitele, učiněné v ráji našim prarodičům; poukázal na zjevení patriarchů, na předobrazy a písma prorocká, kupil jednotlivé črty a okolnosti tak jasně a vhodně, že posléze všechny knihy Starého Zákona zaskvěly se před nimi jediným skvoucím světlem a hlásaly jednohlasně, *že ve všem a všechno jest Kristus*. A tento Kristus, na nějž čekalo lidstvo po 4000 let, není nikdo jiný než Ježíš Nazaretský, týž který před třemi dny skonal v mukách na skále Golgothské. Vše se shoduje: i doba, i místo, i celý

jeho zjev zázraky, i jeho smrt, i každé slovo i všecky okolonosti.

Neznámý již domluvil, ale učedníci ještě mlčeli; nemohliť se odtrhnouti od přepodivného vnitřního světla. Zdálo se jim, že se před nimi rozevřely obzory dosud nevídané. Dojetím, ale i zahanbením bilo jim srdce mocně ve hrudi; vůči tomu, co slyšeli, jak malicherné byly jejich myšlenky, jak hanebný jejich útěk! Nevěděli, co učinit a jak odpovědět.

Zatím se přiblížili k cíli; ve vzdálenosti několika set kroků se ukázaly již na úbočí pahorku domky emauzské. Obyčejně cesta z Jerusalema trvala tři neb čtyři hodiny; ale dnes s počátku zármutkem sklíčení, později rozmluvou zaujati, šli mnohem déle. Vyšli asi v sedm hodin ráno a nyní bylo již po poledni.

Cizinec chtěl podle zdání minouti městečko a zahrnouti na postranní stezku. Kyvnuv hlavou, rozloučil se se svými společníky a urychlil krok, by nahradil, co zanedbal rozmluvou. Ale učedníkům zželelo se náhle jeho odchodu. Jak rozžehnati se lhostejně s tím, jenž s takou silou ozářil a zahrál jejich duši? Kleofáš, pln svaté úcty, se rozběhl za odcházejícím. »*Pane,*« řekl se srdečnou prosbou, »*zůstaň s námi, neb se připozdívá a den se již nachýlil.*« Poutník s počátku se bránil, ale posléze na jejich vroucí naléhavé prosby přivolil. Vešli v Kleofášův dům.

Šťastný hospodář se postaral spěšně o občerstvení, a za chvíli již seděli u stolu, host

NA CESTĚ DO EMAUZ

v prostředku mezi oběma učedníky. Hledíce na svého nového Mistra, nemohli se ubrániti pocitu obdivu a zvědavosti, ale zároveň i hluboké úcty. Kdo jest asi tento podivný muž, tak prostý a vlídný, tak zběhlý ve svatých Písmech, tak hluboko chápající tajemství Boží? Přímého oslovit se však neosmělili; doufali, že v proudu rozhovoru se dostane jim vyjasnění.

Hostu, jenž zaujímal první místo, příslušelo podle židovského zvyku právo, lámati chleba a rozdávatí ostatním stolujícím. Proto Kleofáš prosil vlídně hosta, by ráčil převzítí tu úlohu. Cizinec se nezdráhal. Vzal chléb, rozlomil jej, ale potom místo aby jej podal svým sousedům, vzal dvě menší částky, položené na talíři, pozvedl je a s očima k nebi pozdviženými modlil se chvíli tiše a pak řekl nahlas: »*Vezměte a jezte! Totoť jest tělo mé!*«

Udivení, ale ještě nechápaví učedníci přijali obě částčky, když náhle změnil se hostův zjev. Zmizelo roucho poutnické i neznámá tvář, a ukázaly se známé rysy Mistrový, ale tak jasné a zářící, jak dosud nikdy jich neviděli.

Omámení hledí na něho s úžasem, ale téže chvíle zmizelo zjevení; byli u stolu sami. Minula chvíle, než mohli opět promluvit. »A tedy byl to Pán!« zašeptal konečně Kleofáš, jako by se lekal svého vlastního hlasu. »Ano, Pán!« odpověděl druhý, »živý a skutečný . . . Ženy se neklamaly . . .« I začali si vzpomínat na vše, co od něho slyšeli a divili se, jak mohli ho nepoznati. »*Jak jsme byli zaslepeni Zdali srdce*

PANE ZŮSTAŇ S NÁMI, NEB SE PŘIPOZDÍVA!

naše nehořelo v nás, když mluvil k nám na cestě a otvíral Písma?»

Ale nebylo pokdy na dlouhou rozmluvu. V duši obou bylo jediné rozhodnutí, plné netrpělivosti a svatého ohně: Ihned se vrátit!

Zapomněli na občerstvení, zapomněli i s domácími se rozloučit a nedbajíce, že slunce se již sklání za hory, vydali se bez prodlení nazpět do města. Spěchali tak, že téměř běželi a cestou nedali se ničím zadržet; pouze s pohnutím vítali místo, kde ráno neznámý poutník byl se k nim připojil. Neminuly ještě tři hodiny, a již byli v městě, kde brzy mocně zatloukli na bránu sionského domu.

Dveře byly zavřeny z obavy před Židy; otevřeno jim teprve, když ohlásili, kdo jsou. Vešli do večeřadla; ale dříve než mohli promluvit, uvítaly je na prahu radostné hlasy: *»Pán skutečně vstal a ukázal se Šimonovi.«*

Večeřadlo z rána, kdy odcházeli, a večeřadlo kdy s temným soumrakem se vraceli — bylo jak země a nebe. Zmizel smutek i žal, zmizela i mučivá nejistota; svéhlavého Tomáše nebylo, a z přítomných více neb méně věřili všichni, že Pán nepozůstal ve vazbách smrti. Kdo by jinak tvrdil, musil by zřejmě odpírat pravdě.

Když k ženám a k Janovi připojil se posléze i Petr, který až do poslední chvíle pochyboval, a jehož kromě toho mučilo svědomí, že zapřel Pána, když zvláště nejsvě-

tějšší Panna s nezlomnou jistotou potvrdila pravdivost vzkříšení, kdo by mohl ještě odpírat? Učedníci vracející se z Emauz přinášeli novou posilu víry, novou pobídku k radosti. Jak něžně se milující sourozenci, kteří slaví radostný svátek rodinný, tak zasedli všichni ke společnému stolu, a nebylo konce jejich vypravování, jejich otázkám a stále novým výkřikům podivu a štěstí.

Pohovky byly rozestaveny právě tak, jako při poslední večeři; vprostřed síně stál velký, mnohoramenný svícen, zářící světlem četných voskovic.

Zatím co při jídle vesele hovořili, náhle jak by cos trhlo okem i srdcem všech. Ač nikdo neotevřel dveří, zjevila se před svícenem postava.

Hovor umkl; ve večeradle zavládlo hluboké ticho.

Jedni vyskočili s pohovek a stáli jak zka-menělí, druzí úžasem zapomněli na sousto v ruce; zraky všech utkvěly na překrásném zjevení.

Hle, toť Pán!

Přioděn byl sněhobílým rouchem, obličej, ruce a nohy stkvěly se růžově, z otevřených ran proudily skvoucí paprsky, tvář zářila nevystihlou dobrotou.

Mlčky, jak u vytržení svaté bázně hleděli naň učedníci, když náhle Pán promluvil: »*Pokoj vám!*« Poznali všichni zvuk nejdražšího hlasu, ale ne hned uklidnilo se jejich

srdce. Ano i ti, kdo spatřili již dnes vzkříšeného Pána, nemohli se úžasem vzpamatovat a bázně se zhostit. Nikdo nemluvil, nikdo se nehýbal s místa; Ježíš zdál se ne tělem, ale pouhým duchem, tak jemným, tak průzračným a jasným.

Na tváři Páně objevil se laskavý úsměv. »*Já jsem to,*« řekl vlídně, »*nebojte se!*« »*Vizte ruce mé i nohy mé,*« dodal tónem přesvědčivé dobroty, přiblíživ se k nim, »*vizte, že já to jsem; dotýkejte se mne a vizte, neboť duch nemá těla ani kosti, jak vidíte, že já mám.*« To povědév, vztáhl k nim ruce a pod vlnícím se rouchem ukázal ránu v boku.

Jako ten, kdo s rozkoší si uvědomil, že překrásný zjev není preludem, ale pravdou, tak zvolna vzpamatovali se učedníci a začali věriti svému štěstí. Zmizel děs, tváře se vyjasnily; s počátku nesměle, ale potom s rostoucí důvěrou blížili se k Mistru, ano i začali se ho dotýkati, líbati a prohlížeti jeho rány. Jen několik bálo se přistoupiti; jejich radost střídala se ještě s pochybností. »*Co ještě mám učiniti, abych vás přesvědčil, že žiji?*« tázal se Spasitel s laskavou výčitkou. »*Máte tu něco k jídlu?*« Ukázali mu na míse kus pečené ryby a plást medu. I usedl s nimi při stole. »*Vizte, že jsem z krve a z kostí,*« řekl a pojedl před nimi; potom vzav ostatek, rozdal jim.

Při pohledu na to zmizely poslední obavy; vlna nevýslovné radosti zaplavila srdce

JÁ JSEM TO, NEBOJTE SE! VIZTE RUCE MÉ I NOHY MÉ!

všech. Hle, opět mají u sebe svého Mistra, opět rozmlouvá s nimi a stoluje jak dříve, tak milý a laskavý, tak plný milosti, pravdy a slávy.

Pán sedl uprostřed a kol dokola obklopili ho učedníci; jedni si sedli u jeho nohou, druzí stáli hledíce na něho jak děti na drahého otce po dlouhém rozloučení. Ježíš začal je učit, ale bez podobenství; mluvil k nim jak otec mluvívá k synům. Vysvětlil jim veliké tajemství kříže, jímž vykoupěno lidstvo, a ukázal, jak v jeho světle víže se vše překrásně v jednotu Božího plánu: i předpovědi Starého Zákona i jeho vlastní život, jeho muka i jeho vzkříšení: *»Tak se musilo naplniti všecko, co psáno jest o mně v zákoně Mojžíšově, v prorocích a v žalmech, i tak bylo třeba, aby Kristus trpěl a třetího dne vstal z mrtvých.«*

Učedníci upřeně naň hleděli a lačně mn naslouchali; v duši se jim vyjasnilo, jako když po temné noci zazáří plný den. *»Pán jim vyložil smysl, aby rozuměli Písmům.«* Ony články, jímž ubozí neučení rybáři tolikráte lhostejně v synagogách naslouchali jako věcem temným a nesrozumitelným, máhle se jim vyjasnily. Slovy Božského Spasitele oživly v jejich paměti celé texty a obrazy dosud pro ně zavřené a začaly se spojovat v mohutný řetěz Božího zjevení, jehož předmětem a cílem jest Kristus. A ten Kristus sedí v jejich středu, pravdivý a živý, vítěz nad smrtí a peklem.

»Ale to vše,« pokračoval Kristus, »muselo se státi, aby pro jméno mé hlásáno bylo pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy, počnouc od Jerusalema. A vy jste svědky těch věcí; půjdete do celého světa hlásat evangelium všemu stvoření!«

Učedníkům přeběhl po těle mráz... Jak? Oni tak slabí, tak křehcí a prostí mají do celého světa jíti a hlásat království Boží? A ještě k tomu sami, bez Mistra? Polekaně vzhledli k Pánu, jak by s tichou prosbou, aby nezapomínal jejich slabosti a mdloby.

»Nebojte se,« pokračoval Spasitel, »aj, já posílám na vás toho, jehož Otec můj zaslíbil. Vy však zůstaňte ve městě, dokud nebudete opatřeni mocí s výsosti!«

To pověděv vstal a pozvedl oči k nebi. Apoštolové poklekli plni očekávání a svatého pohnutí. Spasitel dokončiv modlitbu vztáhl nad nimi ruce. *»Pokořte se!«* řekl velebně. *»Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.«* A dechnuv na ně pokračoval zvolna a výrazně: *»Přijměte Ducha Svatého! Kterým odpustíte hříchy, těm budou odpuštěny, a kterým zadržíte, těm budou zadrženy.«*

Domluviv pohlédl k nebi a sepjal ruce, jako by děkoval Otci, že otevřeno na zemi zřídlo milosrdenství. Tak chvíli stál pln nadzemského lesku, a v záři té zmizel.

Apoštolové však klečeli ještě u vroucí modlitbě.

Když vstali, v očích jejich bylo plno světla, a tvář plna tiché vážnosti.

To nebyli již oni muži, kteří před několika dny opustili zajatého Mistra a ještě dnes ráno nechtěli uvěřiti v jeho vzkříšení; ale byli to ti, kteří za nedlouho měli stanouti před plnou radou a s mocí velikou vydati svědectví o *vzkříšení Ježíše Krista*.

45. NA BŘEZÍCH TIBERIADY.

Po prvním tak čarovném dni vzkříšení ustala na týden zjevení Páně.

Spasitel patrně chtěl, aby apoštolové v modlitbě a v mlčení rozjímalí přijaté milosti. Proto k nim nepřicházel, leč pouze do chudé světničky své Matky, jež nikomu o tom nemluvíc, zachovávala vše v srdci svém.

Za týden ukázal se opět ve večeradle, aby obrátil poslední zbloudilou ovečku. Od chvíle, kdy Tomáš zvolal: »*Pán můj a Bůh můj!*« — celý sbor apoštolský spojen byl jedinou věrou a uschopněn k dalším zjevením.

Jejich jevištěm měla býti — podle několika předpovědi Páně — Galilea.

Učedníci se tam vydali s radostí. Nebáli se sice Židů, neboť věděli, že Pán nedopustí, by jim ublížili; ale dlouhý pobyt v Jerusalemě již je tížil. Po hluku velkoměstském, po tolika rozmanitých a prudkých otřesech zatoužili po oddechu ve svěžím rodném kraji, kde v tichém ústraní mohl jejich zrak blouditi po zelených návrších a po blankytném moři.

Stihnuvše do domova, nerozešli se do svých rodin, ale usadili se společně buď v Kafarnaum anebo v Bethsaidě; chtěli tu vyčkati zjevení Páně neb vůbec nějakého projevu jeho vůle. Ale minulo již několik dní, a Pán nepřicházel. Co počítí? Nemožno po celé dni se modlit a čekat, a ostatně třeba též žíti.

Když jednou na večer půvabný západ slunce věstil tichou teplou noc, Petr okem zkušeného rybáře rozhlédl se po nebi a po jezerní hladině. »*Půjdu lovit ryby,*« řekl rozhodně. Myšlenka ta se druhým zalíbila. »*Půjdeme i my s tebou,*« odpověděli jednohlasně. Byli to Jan, bratr jeho Jakub, Bartoloměj z Káně Galilejské, Tomáš, nyní tichý a věřící, a ještě jiní dva učedníci, jichž jmen evangelista neudává.

Petr spěchal připravit sítě a loďku, jež tolikrát nesla Spasitele, a když zapadlo slunce, a stříbrný soumrak se snesl nad vodu, vypluli tiše na jezero.

Bylo jim dnes přepodivně mile. Nesvírala jich žádná obava, netížila žádná výčitka, a k tomu čarokrásná příroda, osvěžujíc vzpomínky na chvíle minulé, působila jak líbezný a vonný balsám. Na hladině spočíval klid, kolem boků lodních šplouchaly příjemně rozříštěné vlny, v dáli mizely břehy, zahalené modrou večerní mlhou, a v čisté tůni se shlížely hvězdy, třpytíce se mihotavě v hladině rozčeřeně vesly.

Když dopluli na místo, památné kdysi zá-
zračným rybolovem, pustili se horlivě do
práce. Odhodili vrchní oděv, zapálili na pří-
di pochodně, aby přivábili ryby, rozvinuli
vlečnou síť a za pomoci druhého člunu jali
se ji rozestírat. Když vytaženy provazy, vše
umlklo; pozornost rybářů se soustředila na
povrchu vody. Za nedlouho začaly se rýso-
vati ve hlubině rybí hřbety, táhnoucí ke
světlu. Na tiché znamení z loďky rozjel se
člun. Zvolna a opatrně začal kroužit kolem
větší loďky, až uzavřen polokruh a přeho-
zen provaz. Učedníci ho chytili, zkřížili
s dvěma druhými a začali vytahovat síť;
ale poddávala se až příliš lehce. Již vyta-
žena její křídla, již i košatina — ale úplně
prázdňá; pouze několik drobných rybiček
míhalo se mezi hustou spleť jejího dna.

Učedníci popojeli něco dále a opětovali
svou práci ještě opatrněji, ale opět bezvý-
sledně. Změnli místo, čekali déle, aby ryby
se mohly klidně ke světlu přiblížit, ale vždy
týž nezdar. »Co je to?« praví Petr k sobě;
»snad vyhynuly všechny ryby v jezeru aneb
jsme vyšli ze cviku?« A srdce se tázalo pole-
kaně: »A jak to bude s lidským rybolo-
vem?«

Zatím v marné práci uplynula celá noc.
Svívalo již, vzduch se ochladil, nad vodou
se vznášely lehké páry a vrcholky západ-
ních návrší nad Bethsaidou růžověly v záři
vycházejícího slunce.

Po nezdařeném posledním úsilí zvolal

Petr: »Musíme skončit! Dnes již nechytíme nic. Snad jindy budeme míti více štěstí.«

Učedníci rozvěsili síť a usedli na palubě, aby si trochu odpočinuli. Byli právě neda-leko severního pobřeží, kde nebylo vesniček, jen žírné lučiny se šířily mezi zelenými pahorky. Proto nemálo se podivili, když tak časně z rána spatřili na břehu člověka. Závojem lehké mlhy nebylo možno dobře vidět rysy jeho tváře, a ostatně byli ještě asi dvě stě loket od země vzdáleni; ale přece se jim zdálo, že na ně čeká a za nimi vyhlédá. Nehýbali se však s místa. Náhle s břehu doletěla k jejich uchu otázka: »*Dítky, máte-liž něco k jídlu?*« »*Ne,*« ozvalo se z loďky. Neznámý zvolal: »*Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete!*«

Snad učedníci sami měli chuť zkusiti ještě jednou své štěstí, snad ve škole Mistrově již se naučili poslouchati ochotně bez rozumování, dosti, že ihned pustili se do práce. Pohroužili a rozestřeli vlečnou síť po pravé straně lodi a opět čekali s napjatou pozorností.

Tentokráte pozornost nebyla těžká; nastal ve vodě podivný ruch a život. Ryby jen se hemžily, tvoříce na hladině tisícové kruhy. V Petrovi se probudil rybář; chvíli stál bez pohnutí, až konečně prudce dal znamení pomocnému člunu. Síť se pohnula; učedníci zapomněvše na opatrnost, rychle opásali místo, kde se čeřily vlny, a přehodili

provaz. Na loďce chytili ho a začali táhnout. — Jaký div! Síť nechtěla do výše, a k tomu vřelo to v ní a kypělo jak v kotli. — Ač táhli všemi silami, přec nemohli jí dostat na palubu. Nezbývalo leč přivázati ji a svěsiti na boku loďky. Nastala horečná práce: jeden držel provazy, druhý přivazoval je na palubě, třetí spustil se dolů, aby ovázal dno sítě jako pytel, a jiný dohlížel, zda se netrhají oka.

Za všeobecného ruchu jediný Jan stál bez hnutí. Sotva spatřil neslýchaný úspěch rybolovu, upřel oči na břeh a hleděl pozorně s rostoucím stále vzrušením. Potom se obrátil k Petrovi a ukazuje na břeh zašeptal: *»Pán to jest!«*

Petr vzhlédl a tvář jeho nabyla výrazu tklivé radosti a nevýslovné touhy. V okamžiku zapomněl na ryby i na vše ostatní; věděl jen, že jest to Pán, a že musí k němu. Přehodiv přes sebe svrchní oděv, opásal se a bez rozmýšlení skočil do vody. S počátku plaval, poněvadž voda byla hluboká, potom se brodil, ano přímo běžel. Ale i loď s přivázanou sítí blížila se rychle ku břehu. Učedníci téměř současně s Petrem vystoupili na břeh a poklonili se Pánu. Věděli dobře, že tento neznámý jest Ježíš, ač ani nyní neviděli jasně jeho rysů. Bylť tak světlý a celý oduchovnělý, že ještě více byli plni svaté bázně než ve večeradle. Ale nikdo nepochyboval, nikdo neosmělil se ho otázat.

U nohou Páně zpozorovali učedníci řeřavé

uhlí a položenou na něm čerstvou rybu; vedle na kameni ležel chléb. Tedy Ježíš sám se postaral o jejich občerstvení; ale chtěl je častovati pouze tím, co připravily andělské ruce. »*Přineste z ryb, které jste nyní ulovili,*« řekl laskavě.

Petr vešel opět do vody a odvázáv provazy, jimiž vlečná síť byla připevněna k lodi, hodil je druhým na břeh. S námahou vytáhli síť na zem a jali se počítati. Údiv jejich rostl, neb kromě množství drobnějších rybek napočítali stotřiapadesát velkých ryb, a přece se neprotrhlo ani jediné oko. Vybrali pěkný kus, rychle očistili a položili na uhlí vedle ryby Ježíšovy.

Spasitel nemluvil; byl tak velebný a usebraný, jak vidívali ho vždy před vykonáním důležitého díla. I učedníci stáli tu mlčky a plni očekávání.

Když ryby byly upečeny, řekl Pán: »*Pojďte a posnídejte!*« I usedli na trávě a Spasitel jim začal vlastní rukou lámati chléb; na každý kus chleba položil část pečené ryby, požehnal a rozdal apoštolům. Zatím co mlčky jedli, stál před nimi, patře s láskou na celý hlouček, a zvláště často hluboko pohlížel na Petra.

Zatím slunce stoupalo vždy výše, mlhy se rozptýlily, jezero se zaskvělo tisícero září na okraji svých nesčíslných drobných vlnek, tu a tam se zjevily na hladině bílé plachty rybářské, vůkol celá příroda jako by odde-

chovala svěží jarní zelení; a kolem bylo klidno, jen voda šplouchala tiše u břehu a chvílemi bílí vodní ptáci se spouštěli s pronikavým křikem nad tůň jezerní.

Po skončeném jídle vyšel Pán na nízké návrší, vzdálené pouze několik kroků; kolem něho a za ním jeho učedníci. Stanuv na výšině, rozhlédl se po půvabném jezeru. Hle, tam v hloubi za horou tichý Nazaret, otčina dětských let, tu Jordán, jenž s šumotem si razí dráhu mezi pobřežními skalami, tam Kafarnaum a Bethsaida, dále hora blaho-slavenství a zázračného rozmnožení chleba — téměř celé pole jeho tříletého veřejného působení. Símě Boží setby vrženo do země a klíčí; již narýsován plán živé budovy Boží; již vyvoleny orgány mystického těla. Církve a opatřeny mocí kněžskou. Čeho ještě potřebí? Srdce věčně živého, jež by po celém ústrojí rozvádělo oživující šťávy, hlavy, jež řídí a spravuje, společného těžiště, na němž by vše mohlo spočinout — slovem bylo potřebí ještě *papeže*.

Ale, můj Bože, kolik lásky bude třeba k nesení takého břemene!

Ježíš se ohlédl za sebe. Po jedné straně stálo šest učedníků, po druhé těsně u Pána samojediný Petr. V oděvu ještě promočeném, bos, s hlavou rozčechranou stál tu chudý a prostý, netuše, co ho čeká; hleděl jen v oči Mistrový s věrou a láskyplnou pokorou. Zrak Ježíšův utkvěl na něm s nevýslovnou vážností a s jistou hlubokou úctou.

»*Šimone Janův*,« promluvil k němu zvolna, jako by odvažoval každé své slovo, »*miluješ mne více než tito?*« Petr se ulekl... Jak odpoví, on, hříšník, že více miluje? Přece tam stojí Jan, miláček čistý a vroucí, stojí tam i druzí, z nichž žádný si nemusí vyčítat, že zapřel Pána. Proto nechtěje se s nikým porovnávat, odvolal se jedině na vševědoucnost svého Spasitele. »*Ovšem, Pane*,« zvolal, hledě mu do očí s dojemnou upřímností, »*Ty víš, že tě miluji!*« ,

I řekl Ježíš: »*Pasiž beránky mé!*«

Ale hned na to opakoval svou otázku, ač bez zmínky o druhých: »*Šimone, miluješ-li mne?*«

Co odpovědět měl ubohý apoštol? Ještě pokorněji a tišeji řekl s dětinnou prostotou: »*Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji!*«

»*Pasiž beránky mé!*«

A po třetí otázel se Pán »*Šimone Janův, miluješ-li mě?*«

Tu se zarmoutil Petr; připomněl si živě pohled Ježíšův v nádvoří domu Aunášova. Snad pán mu nedůvěřuje..., snad ho chce potrestati za jeho nevěrnost... A přece ví, že lituje svého poklesku, že miluje nad vlastní svůj život! Nespoléhaje na sebe, sepjal prosebně ruce, a v hlasu jeho chvěly se slzy: »*Pane, ty víš všechno; ty víš, že tě miluji!*«

I řekl Ježíš: »*Pas ovce mé!*« A téže chvíle zjevil se na zemi první papež!

Netušil jsi, ubohý a velký Petře, co spo-

PASIŽ MOJE OVCE, PASIŽ BERÁNKY MĚ!

činulo na tvých bedrách. Stál jsi jak před tím, mysle jedině na to, zda Pán ti odpustil; nevěděl jsi ještě nic o trojnásobné koruně, ani o svém sídle v hlavním městě světa, ani o nepřehledné řadě svých nástupců, ani o kříži, který tě čekal!

Ježíš se zahleděl v budoucnost; byl dojat. Co čeká prostého rybáře, změněného náhle v papeže? O hladu, v nepokojích a v útrapách bude se jak žebrák toulat mezi Jeruselemem a Římem, bude se skrývat, sklíčen jsa starostmi o všechny církevní obce, až posléze dá důkaz, že není učeň nad Mistra, ani posel nad toho, kdo ho poslal.

Pán pohlédl na svého náměstka s výrazem srdečného soucitu: *»Amen, amen, pravím tobě: Když jsi byl mladší, opasoval jsi se a chodil, kam jsi chtěl; když však zestárneš, vztáhneš ruce své a jiný tě opáše a povede, kam nechceš...«*

Po těch slovech popošel Pán několik kroků a jako by chtěl ukázat, že Petr má kráčet v jeho šlépějích, obrátil se k němu a řekl: *»Pojď za mnou!«*

Petr šel, ale za ním šel i Jan. Snad se domníval, že Ježíš již navždy odchází a proto chtěl s ním až do konce zůstatí nebo rmoutil se, že Pán si nevšímá jeho lásky. I Petrovi se zželelo přítele nejvěrnějšího. *»Pane,«* řekl nesměle, ukazuje na Jana, *»co bude s tímto?«* Leč Ježíš odvětil: *»Chci-li, aby zůstal, dokud nepřijdu, co ti potom? Ty pojď za mnou!«*

Od té doby již nic nemělo poutati Petra k zemi, žádná starost pozemská, žádná obava, ani žádná sebe ušlechtilejší láska lidská: on pro ovečky, ovečky pro Pána. *»Neboť vše je vaše, ať Pavel neb Apollo anebo Petr... všecko je vaše. Vy pak jste Kristovi a Kristus Boží.«*

Jak zjevení se skončilo, evangelium se nezmiňuje. Jisto však, že když učedníci opět vstoupili do loďky, loď Petrova nebyla již jen obrazem Církve, ale nesla samu Církev. Neboť apoštolové veslovali poslušně, a u kormidla v hluboké dumě ponořen seděl ten, jenž věčně žije ve svých nástupcích a vede lidstvo po vodách tohoto světa k břehům věčné otčiny.

46. POSLEDNÍ ZJEVENÍ.

Kdykoli se dosud zjevil vzkříšený Spasitel, vždy to učinil neočekávaně. Přicházel, kdy nejméně se ho nadáli a zmizel rovněž náhle, jako na př. ve večeradle, na cestě do Emauz a u jezera. To postačilo sice k utvrzení víry samých apoštolů, ale ne širokých kruhů jeho učedníků, z nichž přemnozí ještě pochybovali. I bylo potřebí, by dokázal skutečnost svého nového života určitým, již předem oznámeným zjevením, aby tak všichni ho mohli spatřiti v označeném místě a čase a rozptýliti ještě zbývající pochybnosti.

K tomuto slavnostnímu jaksi oficielnímu

zjevení vyvolil si Pán jednu z galilejských hor, snad Tábor anebo horu blahoslavenství. Který den k tomu určen, o tom rovněž evangelium se nezmiňuje, ale pravděpodobno bylo to asi týden po zázračném rybolovu.

Na rozkaz Páně roznesli apoštolové tuto radostnou zvěst mezi kruhy galilejských přátel. Neslýchaná zpráva dojala srdce všech. Kdo mechtěl by spatřiti milovaného a nyní vzkříšeného Spasitele, kterého viděl mnohý z nich viset na dřevě hanby? Ale zjevně o tom nemluveno z obavy před farizejí a herodiány; jen tiše z úst do úst, z chaty do chaty nesl se radostný šepot, budě všude svaté vzrušení a touhyplné očekávání.

V předvečer určeného dne vydaly se za noci z měst a vísek zástupy věrných jako na sváteční pouť. Sotva se rozbřesklo, již se hemžilo na stezkách vedoucích na horu. Mezi lučinami, jež drímaly ještě pod tíhou démantové jitřní rosy, mezi malými háji a otevřenými pasekami postupovaly tiché hloučky v svaté usebranosti a v hlubokém pohnutí. Když se sešli, bylo více než pět set bratří kromě žen a dětí.

Apoštolové, kteří již dříve stanuli na místě, zaujali vrchol hory; zástupy rozestavily se malebně po úbočí těsně pod vrcholem. Slunce ještě nevyšlo, údolí se halila v blankytné stíny, a jen Hermon na severu a Karmel na jihovýchodě začínaly růžověti v září prvních červánků. A ticho bylo v pří-

rodě i v zástupech, přerušované pouze šepotem modlitby.

V tom náhle se zablesklo cosi v očích všech. Jak mžikem první úsvit ranní zaskvěl se žárem poledne; zdálo se, že slunce zazářilo na nebi, leč ne na nebi, ale na vrcholu hory. Zástupy proletěl tichý výkřik bázně a údivu: uprostřed apoštolů na velkém kameni, zaujímajícím vrchol hory, stanul Spasitel. Přioděn byl sněhobílým rouchem, přepásán pod hrudí zlatým pásem; oči jeho zářily jak hvězdy, z tváře, z rukou a nohou vycházely skvoucí paprsky.

Jestliže v jiných zjeveních vystupovala zvláště lidskost a radost, tentokráte postava Spasitelova dýchala velebností. Ač jeho jasné, lehce rozvlněné vlasy obestíral pouze kruh světlozáře, přec bylo patrné, že to týž, jenž se zjevil ve vidění Prorokovi, maje na hlavě mnoho věnců a na rouše napsaná slova: »*Král nad králi, Pán nad pány.*«

Apoštolové i zástupové padli v nejhlubší úctě na zem. Když pozdvihli oči, Ježíš jim kynul, aby přistoupili blíže. I přiblížili se: jedni s bázní, druzí u vytržení a jiní v nejistotě, zda to sen či skutečnost. Když se seskupili kolem Pána a upřeli na něho své zraky, jal se mluvit.

Neučil jak tehdy, kdy za ním chodily nescíslné davy, nevztahoval ruky, by uzdravil nemocné a posedlé. K tomu byl čas, kdy chodil po zemi, rozsévaje pracně símě Bo-

žího osevu. Dnes dílo bylo již ukončeno. Církev již byla založena; zbývalo jen uvést ji v chod, aby nastoupila svou pouť bez přerušení po dlouhé, dlouhé věky. Spasitel rozevřel náruč, jako kdyby obejmouti chtěl celý svět, jemu požehnati a otevřít mu brány nové úmluvy. Za hlubokého ticha zavzněl jeho hlas pln nevystižné moci a velebnosti: *»Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Proto jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha Svatého a učte je zachovávat vše, cokoliv jsem přikázal vám. Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen; kdo neuvěří, bude odsouzen. Aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.«*

Vše naslouchalo v němém úžasu; taká mocná slova nevyšla dosud ještě nikdy z úst Páně. Zrakům apoštolů otevřely se nepřehledné obzory; hle, celý okrsek zemský čeká na ně, a oni půjdou, byť i na smrt, neboť věří! Národové pohroužení v stínu smrti vztahují k nim ruce; i půjdou a přinesou jim světlo! Nebojí se, neboť Pán bude s nimi! Srdce se jim šířilo radostí a mocným zápalem. A když téže chvíle vyšlo slunce, a v jeho lesku zaskvěly se okolní hory, lučiny a lesy, zdálo se jim, že celý svět jásá s nimi a volá k nim jak později onen tajemný muž ve vidění sv. Pavla: *»Přiď a pomoz nám!«*

Pán skončil a již nepromluvil. Bylo to jak nové *fiat* v novém stvoření. Odtud Církev, spojená jednotou hlásání apoštolského, pů-

jde a vydá ovoce, *»až bychom se sešli všichni v jednotu víry a poznání Syna Božího, v muže dospělého, v míru plnosti Kristovy.«*

Ježíš povznesl k nebi oči i sepjaté ruce, a za chvíli již ho na hoře nebylo.

A opět minul delší čas bez význačného zjevení; pouze věrnému a v modlitbě neunavnému Jakubu Menšímu, prvnímu biskupu jerusalemskému dostalo se té milosti, že viděl Pána; ale kde a jak, o tom se evangelium nezmiňuje.

Snad tímto zjevením neb zvláštním vnuknutím, jehož dostalo se Petrovi, zvěděli apoštolové, že mají opustiti Galileji a vrátiti se zpět do Jerusalema. I opět oživilo večeradlo a naplnilo se modlitbou, neboť srdce, rostoucí v milosti, vždy častěji a vroucněji obracela se k Bohu. Ke společným modlitbám přicházely i zbožné ženy, zvláště matka Ježíšova, která s láskou se skláněla nad touto kolébkou svaté Církve, podobně jak kdysi v Betlemě nad Dítkem v jesličkách.

Již míjel šestý týden od vzkříšení Páně.

Čtyřicátého dne, kdy všichni jak obyčejně sešli se ke společné modlitbě, stanul náhle Ježíš v jejich středu. Ale tentokráte nebylo tu bázně, jen tichá a srdečná radost, neboť Pán byl více než kdy jindy vlídný a laskavý a vůbec zcela takový, jaký býval dříve. Když všichni na přivítanou políbili mu nohy a ruce, dal přinést všem občerstvení a sám s nimi zasedl ke stolu. Požehnal a roz-

dal chléb, rozdělil ryby, podal jim kalich vína a sám též jedl a pil jako druzí; potom mluvil k nim dlouho a tklivě. Dojista opakoval, co jim řekl při poslední večeři. Chápali sice dnes lépe, ale přece smutek jim sevřel srdce.

»Synáčkové,« mluvil Ježíš, »ještě maličko jsem s vámi, a kam jdu, vy nemůžete přijíti. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci. Nermuť se srdce vaše, aniž se strachuj... Nenechám vás sirotků. Jdu, abych vám v domě Otce svého připravil místo. Až odejdu a připravím místo, přijdu zase a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli kde jsem já. Ale ne ještě hned; neb musíte ještě mnoho pracovat na zemi. Neboť proto jsem vás vyvolil, abyste šli a přinesli užitek, a užitek váš aby zůstával. V tom jest oslaven Otec, abyste přinášeli užitku mnoho. Nejste ze světa, ale já poslal jsem vás na svět, aby vámi byl svět spasen... Jestli mne pronásledovali, i vás budou pronásledovat. Ale doufejte, já jsem přemohl svět. Nyní máte zármutek, ale maličko, a opět vás uzřím, a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší nikdo vám neodejme:«

Tu Ježíš zamlčel se a pohlédl na učedníky, nebylo však u nich ani stopy předpověděné radosti; na tvářích smutek a v očích slzy. I mluvil k nim ještě laskavěji. *»Kdybyste mne milovali, radovali byste se, že jdu k Otci, neboť Otec jest větší mne. Jest užitečno, abych odešel, neb neodejdu-li, nepři-*

jde Utěšitel; pakli odejdu, pošlu ho k vám. A když přijde, naučí vás všem věcem a připomene vám vše, co jsem mluvil vám. Onť vydá svědectví o mně, a vy mi budete svědky, neb jste byli se mnou od počátku. Neodcházejte z Jerusalema, ale očekávejte zaslíbení Otcovo, které jste slyšeli z úst mých; neboť Jan křtil vodou, vy však budete pokřtěni Duchem Svatým po dnech nemnohých.»

Učedníci poněkud se potěšili; slyšeliť o brzkém splnění příslibení. Dojista si představovali, že s Duchem Svatým vrátí se i jejich Mistr, a založí království Boží, a nerozlučně spojené s ním i království israelské.

»*Pane,*« osmělil se jeden z nich zeptat, »*zda v tomto čase obnovíš království Israele?*« Odpověděl Ježíš: »*Nepřísluší vám znáti časy a chvíle, které Otec ustanovil mocí sobě vlastní, avšak obdržíte sílu, když na vás sestoupí Duch Svatý, a budete mi svědky v Jerusalemě a po všem Judsku i Samařsku až do končin země.*«

Po těch slovech Spasitel vstal a všichni s ním. Vyšli z večeřadla a ubírali se na horu Olivetskou.

Ač mnoho chodců přecházelo po ulicích města, nikdo jich nezdržoval, a bezpochyby ani nikdo neviděl Pána kromě těch, kteří byli s ním. Touž cestou, kterou kráčeli před šesti týdny po poslední večeři, sestupovali dnes v údolí Josafat, minuli potok Cedron

a stoupali na horu. Nedaleko vrcholu vyvolil si Pán stinné ústraní, kde usedl a Matku posadil vedle sebe. Kolem nich zaujali místo učedníci a s pohnutím naslouchali posledním slovům božského Spasitele.

Mluvil jim o tom, co nejvíce měl na srdci a co nejlouběji chtěl vrýti v jejich duši. Odporučil jim jako své zvláštní přikázání jednotu a vzájemnou lásku. Napomínal je, aby poslušni byli Petra, by nespolehali na své vlastní síly, ale na jeho prostřednictví u Otce. *»Neboť začkoliv budete prositi Otce ve jménu mém, učiním to. Bude-li potřebí, nebude se nedostávat ani zázraků. Kdo uvěří ve mě, budou činiti skutky, které já jsem činil. Ve jménu mém budou vymítati zlé duchy, novými jazyky mluvit, hady brát, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou vzkládati ruce a ti se uzdraví.«*

Ke konci obrátil se Pán k Marii; prosil ji, by jak jemu byla Matkou, i rodící se Církev vzala pod svou ochranu a všem odporučoval, by v každé potřebě utíkali se k ní jako ke své Ochránkyni a Matce.

Zatím se blížilo poledne. Pán vstal a všichni s ním vystoupili na vrchol hory. Spasitel nemluvil, byl neobyčejně velebný a tichý, radostný a pohnutý. Srdce všech bylo dojato; cítili, že na zemi vidí ho naposledy.

Na samém vrcholku bylo volné a téměř rovné místo; tu se zastavil Pán a začal se

loučit. Nejdříve vztáhl ruce ke své Matce a v dlouhém objetí přitulil ji na svou hrud; potom se obrátil k druhým. Za hlasitého pláče tísnil se kol něho apoštolové, učedníci a svaté ženy; ke všem se skláněl laskavě a kladl jim ruce na hlavu a těšil slovy líbezných útěch.

Po skončeném loučení vystoupil na plochý, v prostřed stojící kámen, a s očima k nebi pozdviženýma vztáhl ruce nad hloučkem svých věrných. Všichni poklekli; Pán se modlil za zem, kterou opouštěl, za Církev, kterou ustanovil k její spáse, za každou duši, která jak on měla pobýti krátký čas na zemi, aby tu věřila, trpěla a milovala a potom přišla do nebe. Když dokončil svou modlitbu, sepjal ruce a pak po prvé učinil nad světem ono znamení, bez něhož od té doby není požehnání — znamení svatého kříže.

A téže chvíle zaskvěl se září nad slunce jasnější a začal se vznášeti do výše, zvolna a lehce, ne jako nesen mocí cizí, nýbrž jako Pán přírody, povznesený nad všecka její práva a zákony. S hůry ještě naposled jako na rozloučenou shlédl na Matku, na učedníky, na celý svůj život pozemský — potom náhle rychlostí větru snesl se k jeho nohám skvoucí sněhobílý oblak, který ho uchvátil tam, kam nedosáhne žádné smrtelné oko.

A co malé stádečko na zemi zůstavené?

Nebylo tu slz. Nanebevstoupení Páně bylo tak plné vítězoslávy, že oschly zaslzené oči

a srdce zatloukla svatou hrdostí víry, naděje a lásky. Viděli jasně, že vše pozemské je pouhý dým, a že velké jest to jediné: sloužit Pánu, byť i v námaze soužení, a tak dojítí účasti na jeho slávě. Proto když andělé jim oznámili, že jak Ježíš vstoupil do nebe, tak zase přijde, *poklonili se a s velkou radostí vrátili se do Jerusalema. Hned od počátku byli ustavičně ve chrámě, chválíce a velebíce Boha; potom rozešli se hlásat všude blahou zvěst, a Pán jim pomáhal a potvrzoval jejich slova zázraky, které na to následovaly.*

K O N E C.

OBSAH:

Předmluva	5
1. Zvěstování	7
2. Navštívení	16
3. Narození Páně	25
4. První ctitelé	33
5. Obětování ve chrámě	38
6. Mudrci od Východu	47
7. Útěk do Egypta	59
8. V domku nazaretském	71
9. Dvanáctiletý Ježíš ve chrámě.....	79
10. Křest v Jordáně.....	89
11. Čtyřicet dní na poušti.....	97
12. Povolání apoštolů	105
13. Svatba v Káni galilejské.....	116
14. Očištění chrámu	122
15. Zázračné zahrnutí ryb	128
16. Bouře na moři.....	134
17. U rybníka Bethsaidy.....	139
18. Magdaléna u nohou Ježíšových.....	146
19. Dceruška Jairova	154
20. Rozmnožení chleba	160
21. Pán Ježíš kráčí po moři.....	166
22. Proměnění Páně	172
23. Žena cizoložná	179
24. Slepý od narození	184
25. Vzkříšení Lazara	192
26. Hostina v Bethanii.....	200

27. Květná neděle	207
28. Poslední večere	214
29. V zahradě Olivetské.....	224
30. Kristus Pán jat	237
31. Od Annáše ke Kaifášovi.....	243
32. Petr zapírá Pána.....	253
33. Od Kaifáše k Pilátovi.....	259
34. V paláci Herodově.....	269
35. U sloupu bičování.....	274
36. Ecce Homo	282
37. Pod horou Kalvarií.....	291
38. Mezi nebem a zemí.....	299
39. Matka Bolestná	308
40. Snětí s kříže.....	316
41. Velký sabbath	325
42. Regina caeli laetare	333
43. Jitro velkonoční	342
44. Na cestě do Emaus.....	354
45. Na březích Tiberiady.....	368
46. Poslední zjevení	379

